

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

MAGISTRSKO DELO

MAGDA POSAVEC

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

MAGISTRSKO DELO

**DAVČNA OBRAVNAVA
DELNIŠKIH OPCIJ ZAPOSLENIH**

Ljubljana, december 2009

MAGDA POSAVEC

IZJAVA

Študentka Magda Posavec izjavljam, da sem avtorica tega magistrskega dela, ki sem ga napisala pod mentorstvom dr. Mitje Čoka, in da skladno s prvim odstavkom 21. člena Zakona o avtorski in sorodnih pravicah dovolim njegovo objavo na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, _____

Podpis: _____

KAZALO

UVOD.....	1
1 PRAVNI VIDIKI DELNIŠKIH OPCIJ.....	5
1.1 Pojem in pravna narava opcij in opredelitev delniških opcij.....	5
1.1.1 Opredelitev opcij.....	5
1.1.2 Opcijska pogodba in njeni bistveni elementi.....	6
1.1.3 Opredelitev delniških opcij.....	7
1.2 Korporacijski vidiki delniških opcij v Sloveniji.....	8
1.2.1 Korporacijski razlogi za uvedbo delniških opcij.....	8
1.2.2 Možnosti za ustvarjanje opsijskih pravic po Zakonu o gospodarskih družbah.....	8
1.2.3 Postopki, potrebni za uvedbo in izvedbo delniških opsijskih programov.....	10
1.2.3.1 (Pogojno) povečanje osnovnega kapitala.....	11
1.2.3.2 Pridobivanje lastnih delnic.....	12
1.2.4 Zaporedje aktivnosti v zvezi z delniškim opsijskim programom.....	13
2 DELNIŠKE OPCIJE KOT INSTRUMENT NAGRAJEVANJA.....	14
2.1 Teoretični vidiki opsijskega nagrajevanja.....	14
2.1.1 Nagrajevanje z delniškimi opcijami kot oblika dolgoročnih spodbud.....	15
2.1.2 Motivacijski vidiki delniških opcij.....	16
2.1.3 Načela in postopki za določanje prejemkov menedžerjev.....	17
2.1.4 Prispevek delniških opcij k plačilnim paketom.....	19
2.2 Zakonski okvir nagrajevanja z opcijami v Sloveniji.....	21
2.3 Avtonomni viri za nagrajevanje z opcijami v Sloveniji.....	22
2.3.1 Kodeks upravljanja javnih delniških družb.....	22
2.3.2 Priporočila Združenja članov nadzornih svetov.....	23
2.3.3 Priporočila Združenja Manager pri sklepanju individualnih pogodb vodilnih managerjev v gospodarskih družbah.....	24
2.4 Praksa nagrajevanja z delniškimi opcijami v slovenskih podjetjih.....	26
2.4.1 Razkrivanje prejemkov članov organov vodenja in upravljanja ter nadzora družb.....	26
2.4.2 Nagrajevanje članov uprave in članov nadzornih svetov.....	27
3 DAVČNI VIDIKI DELNIŠKIH OPCIJ.....	29
3.1 Opredelitev osnovnih pojmov v zvezi z delniškimi opcijami.....	29
3.1.1 Osnovni pojmi.....	29
3.1.2 Vrste opsijskih načrtov.....	31
3.1.3 Vrednotenje delniških opcij.....	32
3.1.4 Ponovno ovrednotenje delniških opcij.....	34
3.2 Delniške opcije z vidika opsijskega upravičenca.....	35
3.2.1 Časovni razkorak pri obdavčevanju dohodkov iz zaposlitve.....	37
3.2.2 Razločevanje med dohodki iz zaposlitve in kapitalskimi dobički.....	39
3.2.3 Določitev storitev, za katere se opcije podeljujejo.....	42
3.2.4 Storitve, ki so opravljene v več kot eni državi.....	44
3.2.5 Večkratna obdavčitev po načelu rezidentstva.....	46
3.2.6 Podelitev delniških opcij članom uprave, nadzornega sveta ali podobnega organa družbe.....	47
3.3 Delniške opcije in prispevki za socialno varnost.....	48
3.3.1 Prispevki za socialno varnost na dohodke iz delniških opcij.....	48
3.3.2 Problematika plačevanja socialnih prispevkov na dohodke iz delniških opcij v Sloveniji.....	49
3.4 Vprašanja, ki zadevajo delodajalca.....	51
3.4.1 Računovodska obravnava stroškov opsijskega načrta.....	51
3.4.2 Davčno priznavanje stroškov opsijskega načrta, s poudarkom na Sloveniji.....	55

3.4.3 <i>Problematika transfernih cen pri zagotavljanju delniških opcij zaposlenim v hčerinskih podjetjih</i>	58
4 PRIMERJALNA ANALIZA DAVČNE OBRAVNAVE DELNIŠKIH OPCIJ V DRŽAVAH EU IN ZDA	61
4.2 Davčna obravnava na nivoju opcijskega upravičenca	65
4.2.1 <i>Obdavčitev dohodkov iz zaposlitve</i>	65
4.2.2 <i>Obremenitev s prispevki za socialno varnost</i>	67
4.2.3 <i>Obdavčitev kapitalskih dobičkov</i>	68
4.3 Obravnava delniških opcij z vidika delodajalca	69
4.4 Obdavčitev delniških opcij v izbranih državah	70
4.4.1 <i>Belgija</i>	70
4.4.2 <i>Velika Britanija</i>	72
4.4.3 <i>ZDA</i>	74
4.5 Historični pregled obdavčitve delniških opcij v Sloveniji	76
4.6 Veljavna obdavčitev delniških opcij v Sloveniji	78
5 EFEKTIVNE DAVČNE STOPNJE	82
5.1 Metodologija Evropske komisije	82
5.2 Predstavitev učinkovitih davčnih stopenj na delniške opcije za 15 držav članic EU in ZDA	83
5.3 Učkovne davčne stopnje v Sloveniji na dan 1. 1. 2009	84
5.4 Primerjava učinkovitih davčnih stopenj za plačo ter delniške opcije z upoštevanjem vidika delodajalca	86
SKLEP	88
LITERATURA IN VIRI	93
PRILOGE	1
 KAZALO SLIK	
Slika 1: Dogodki in koristi pri delniških opcijah	30
Slika 2: Faze delniškega opcijskega načrta	31
Slika 3: Dohodki iz delniških opcij	36
 KAZALO TABEL	
Tabela 1: Delež dolgoročnih prejemkov v celotnih prejemkih izvršnih direktorjev	20
Tabela 2: Pregled obdavčitve delniških opcij v EU in ZDA	62
Tabela 3: Učkovne davčne stopnje v Sloveniji za delniške opcije na dan 1. 1. 2009	85
Tabela 4: Učkovne davčne stopnje za plačo in delniške opcije, upošteva vidik delodajalca za leto 2005	87
Tabela 5: Učkovne davčne stopnje za plačo in delniške opcije, upošteva vidik delodajalca za leto 2009	87
Tabela 6: Zbirni rezultati izračunov učinkovne davčne stopnje za bruto plačo in delniško opcijo v letih 2005–2009	88

UVOD

Problematika magistrskega dela

Opcije zagotavljajo opcijskemu upravičencu pravico, da s svojim enostranskim ravnanjem z opcijskim zavezancem sklene določen pravni posel. Če z uresničitvijo opcije nastane pravica do nakupa delnic, govorimo o delniški nakupni opciji. S pogodbo med izdajateljem in opcijskim upravičencem, s katero nastane delniška nakupna opcija, se določijo bistvene sestavine prodajne pogodbe ter rok za uresničitev opcije, ki je lahko določen kot časovno obdobje ali kot določen dan. V prodajni pogodbi morajo biti kot predmet pogodbe opredeljene delnice in njihova cena.

Vprašanje korporacijske narave je, kako družba delnice, ki jih podeli na podlagi opcijskih pogodb, pridobi. Zakon o gospodarskih družbah (ZGD-1) ureja problematiko delniških opcij v okviru posameznih kapitalskih ukrepov delniške družbe. Družba ima pri realizaciji delniških opcijskih načrtov za zagotovitev delnic zaposlenim možnost izbirati med (pogojnim) povečanjem osnovnega kapitala (upravičencem izroči mlade delnice) in pridobitvijo lastnih delnic (upravičencem izroči že obstoječe delnice).

Tradicionalno se delniški opcijski načrti uporabljajo kot način, s katerim podjetja nagrajujejo najvišji menedžment in ključne zaposlene. Delniške opcije so ponavadi podeljene zaposlenim kot spodbuda za povečanje vrednosti podjetja z njihovim delom. Opcijsko nagrajevanje v delnicah uvrščamo med variabilna plačila, za katera je značilno, da se z njimi želi povečati motivacija zaposlenih za povečevanje uspešnosti poslovanja družbe. Pendleton et al. (2002, str. 75-76) navajajo, da delniške opcije omogočajo potencialno zelo spodbujevalne učinke, pri čemer povezujejo obnašanje in interese menedžmenta z interesi delničarjev. V ozadju tega stališča je problem principal – agent, ki pomeni, da kjer obstaja ločenost lastništva in nadzora, obstaja razkorak v interesih delničarjev (principalov) in menedžerjev ali zaposlenih (agentov) ob dani maksimizaciji koristi agentov.

Določbe, ki urejajo nagrajevanje uprav v Sloveniji, so sorazmerno redke in napisane splošno (ZGD-1). Tako se družbam in njihovim organom omogoča, da oblikujejo shemo nagrajevanja uprav družb na način, ki najbolj ustreza tako ekonomskemu položaju družbe kot interesom delničarjev in drugih deležnikov (Logar, 2004, str. 1130). Avtonomni viri so dokaj številni: Priporočila Združenja Manager pri sklepanju individualnih pogodb vodilnih menedžerjev v gospodarskih družbah, Kodeks upravljanja javnih delniških družb, Priporočila za kadrovanje in nagrajevanje uprav in izvršnih direktorjev, Priporočila za članstvo, delo in plačilo upravnih odborov in nadzornih svetov; njihovo bistvo pa je, da so celotni prejemki članov uprave v sorazmerju z njihovimi nalogami in finančnim stanjem družbe. Bajuk, Kostrevec in Podbevšek (2004, str. 35) navajajo, da je nagrajevanje z opcijskimi upravičenji v Sloveniji precej manj razširjeno, kot kažejo podatki za družbe držav članic EU, raziskave v Sloveniji pa to potrjujejo (Bajuk et al., 2004, str. 49; Šturman,

2004, str. 8). Razlog, da delniške opcije v Sloveniji niso zaživele, pa je prav davčne narave (Dakič, 2001, str. 3; Krašovec, 2001, str. 54; Šešok, 2000).

Goldberg et al. (2000, str. 229) navajajo, da v številnih državah obstajata dve glavni skupini delniških opcij, tiste, ki uživajo ugodno davčno obravnavo, in navadne delniške opcije. Davčno ugodnejša obravnava je praviloma vezana na izpolnitev določenih pogojev.

Obdavčitev lahko presojava z vidika fizične osebe kot upravičenca iz delniških opcij. Postavlja se več vprašanj: kdaj se opcije obdavčujejo, kako se obravnava dohodek oz. donos, ki ga upravičenci dosežejo iz delniških opcij, ali se doseženi dohodek ob prodaji delnic šteje kot kapitalski dobiček. Pomemben je tudi vidik socialnih prispevkov, ki se praviloma plačujejo od dohodkov, doseženih ob izvršitvi opcij. Zaradi čedalje večje mobilnosti delovne sile nastaja veliko problemov, kadar oseba prejme opcije v eni državi, izvrši pa jih v drugi državi. Ko zaposleni, ki dela ali prebiva v več kot eni državi, prejme delniške opcije, se pojavljajo praktični problemi v zvezi z uporabo in razlago konvencij. Te vključujejo časovni razkorak pri obdavčitvi po načelu rezidentstva in načelu vira od dohodka iz zaposlitve, ki izhaja iz delniških opcij, potrebnost razlikovanja dohodka iz zaposlitve od kapitalskih dobičkov, ki so doseženi ob prodaji delnic, in težave glede določanja storitev iz zaposlitve, na katere se opcije nanašajo. Rešitve teh problemov so bile predstavljene v OECD-jevem Poročilu o čezmejnih problemih zaradi delniških opsijskih načrtov (angl. *OECD Report on Cross-Border Income Tax Issues Arising from Employee Stock Option Plans*) in vključene v Vzorčno konvencijo OECD s komentarjem iz leta 2005. V zvezi s predlaganimi rešitvami se že pojavljajo kritike (Pötgens & Jakobsen, 2007a, Pötgens & Jakobsen, 2007b).

Dohodki, doseženi ob izvršitvi delniških opcij, se štejejo kot dohodki iz zaposlitve, od katerih se praviloma plačujejo prispevki za socialno varnost (izjeme lahko obstajajo pri kvalificiranih ali odobrenih delniških opcijah, ki imajo ugodnejšo davčno obravnavo). Obveznost za plačilo prispevkov je določena z nacionalno zakonodajo. Osnovno načelo je, da se prispevki plačujejo v državi dela oziroma tam, kjer se zaposlitev opravlja. Izjema tega pravila obstaja v primeru napotnih delavcev, če je med državama sklenjen sporazum o socialni varnosti, oz. na celotnem območju EU na podlagi Uredbe 1408/71. V takih primerih so delavci, ki se gibljejo prek meja držav članic, vključeni v sistem socialne varnosti zgoj ene države članice, s čimer se prepreči nastanek zapletov v zvezi s konflikti med sistemi socialne varnosti več držav članic (Hojnik, 2006, stran XI).

V Sloveniji je problematika plačevanja prispevkov za socialno varnost od dohodkov iz zaposlitve, še posebej od bonitet, kamor spadajo dohodki iz delniških opcij, precej pereča. Skladno z Zakonom o pokojninskem in invalidskem zavarovanju se za zaposlene v Republiki Sloveniji prispevki za socialno varnost plačujejo tudi iz vseh drugih prejemkov iz delovnega razmerja, vključno z bonitetami, se pa ti prejemki ne všttevajo v pokojninsko osnovo kljub plačilom prispevkov. Znotraj sistema socialne varnosti, zlasti v okviru

zdravstvenega in pokojninskega zavarovanja, poteka pomembna redistribucija dohodka, saj se prispevki plačujejo v odstotku od osnove, ki ni omejena, medtem ko so pravice, ki iz tega izhajajo, navzgor omejene.

Vprašanje, s katerim se srečujejo delodajalci, pa je, ali so stroški delniških opcij davčno priznani odhodki ali ne. Zaradi škandalov v ZDA (Enron, Worldcom) je v zadnjem času izrazitejša zahteva po pripoznavanju odhodkov delniških opcij v poslovnih knjigah (v višini razlike med izvršilno ceno ter tržno ceno delnic ob izvršitvi), ki je za območje EU določena z MSRP 2 – Plačila z delnicami, v ZDA pa s standardom FAS 123(R) – Računovodenje za plačila z delnicami. Za pravilno davčno obravnavo pri delodajalcu je treba poznati računovodsko obravnavo oziroma ali se delniške opcije izpolnijo z mladimi ali obstoječimi delnicami.

Vprašanje davčnega priznavanja stroškov, ko so delnice izdane skladno z opcijskim načrtom, je v celoti domena domače davčne zakonodaje (The Taxation of Employee Stock Options, 2005, str. 103-104). Davčno priznavanje stroškov, povezanih z delovanjem in vodenjem delniškega opcijskega načrta (na primer pravni, finančni in računovodski stroški v zvezi z načrtom), ne povzroča posebnih težav. V skupinah mednarodnih podjetij matično podjetje, ki kotira na borzi, pogosto izdaja delniške opcije zaposlenim v hčerinskih podjetjih v skupini. To lahko povzroči številne probleme v zvezi s transfernimi cenami, vključno s tem, ali se mora zagotovitev delniških opcij skladno z neodvisnim tržnim načelom zaračunati, in če je to res, kako to meriti (The Taxation of Employee Stock Options, 2005, str. 116).

Maja 2003 je Evropska komisija objavila izsledke analize efektivnih davčnih stopenj na delniške opcije v 15 državah EU in ZDA, upoštevajoč zakonodajo na dan 1.1.2002 (Effective Tax Rates on Employee Stock Options in the European Union and the USA, 2003). V študiji so efektivne davčne stopnje izračunane na podlagi standardnega scenarija, ki vključuje celoten življenjski cikel delniškega opcijskega načrta, in za različne nivoje dohodkov in družinske okoliščine. Efektivne davčne stopnje kažejo velike razlike med evropskimi državami. V povprečju so davki na delniške opcije višji v EU kot v ZDA, ker so davki in prispevki za socialno varnost višji na dohodek iz zaposlitve. Razlika je višja za samske zaposlene in nižja za poročene pare z otroki. Precej nižje stopnje so bile ugotovljene tudi za kvalificirane oz. odobrene opcijske načrte v primerjavi s standardnimi opcijskimi načrti.

Namen in cilji magistrskega dela

Namen magistrskega dela je prikazati obdavčitev delniških opcij, poiskati njihov teoretični okvir in predstaviti v svetu sprejete strokovne rešitve. Z namenom predstavitve in primerjave glavnih vidikov davčne obravnave delniških opcij za vse države članice EU in ZDA opišem davčno obravnavo delniških opcij glede obstoja davčno ugodnejših shem ter davčnih posledic z vidika opcijskega upravičenca in delodajalca, podrobneje pa

predstavljam davčno obravnavo v izbranih državah (Belgija, Francija, ZDA in Velika Britanija), kjer se delniške opcije na široko uporabljajo oziroma obstajajo posebnosti pri njihovem obdavčevanju.

Predstavljam izsledke analize efektivnih davčnih stopenj, ki jo je za 15 držav članic EU ter ZDA opravila Evropska komisija, upošteva zakonodajo, veljavno dne 1.1.2002, ki sem jo dopolnila z izračunom efektivnih davčnih stopenj za Slovenijo ob upoštevanju veljavne zakonodaje. Namen je izmeriti davčno breme delniških opcij v Sloveniji in ga primerjati z davčnim bremenom v omenjenih državah. Z namenom primerjave davčne obremenitve redne plače ter delniških opcij (bonitete), kjer sem upoštevala tudi vidik delodajalca, podajam še primerjalni izračun efektivnih davčnih stopenj v Sloveniji za petletno obdobje.

Cilj je potrditi tezo, da so delniške opcije v Sloveniji med enim najbolj obdavčenih v EU, kljub nekaterim spremembam davčne zakonodaje od leta 2004 dalje. Na podlagi analize davčne obravnave delniških opcij v EU in ZDA ter priporočil mednarodnih organizacij (OECD) poskušam nakazati predloge oz. podati priporočila za ustrežnejšo oz. ugodnejšo obdavčitev (vključno z obremenitvijo s socialnimi prispevki) v Sloveniji.

Metode raziskovanja in zasnova magistrskega dela

Pri izdelavi magistrskega dela sem uporabila več znanstvenoraziskovalnih metod, od pregleda literature do primerjalne analize davčne obravnave delniških opcij ter primerjalnih izračunov efektivnih davčnih stopenj.

Magistrsko delo je razdeljeno na osem poglavij. V uvodu opredeljujem problematiko magistrskega dela, namene in cilje. Prvo poglavje začenjam s pravnimi oziroma korporacijskimi vidiki delniških opcij, nato se posvetim nagrajevanju zaposlenih. Osrednji del naloge predstavljata tretje in četrto poglavje. V tretjem poglavju podajam podroben in objektivni opis delniških opcij z različnih davčnih vidikov. V četrtem poglavju izvedem primerjalno analizo davčne obravnave delniških opcij v vseh državah članicah EU ter ZDA ter podrobneje opišem njihovo davčno obravnavo v Belgiji, Veliki Britaniji ter ZDA in ovrednotim pridobljene informacije glede njihove relevantnosti in primernosti za namene v Sloveniji. V petem poglavju predstavljam izsledke raziskave Evropske komisije o efektivnih davčnih stopnjah na delniške opcije za 15 držav EU in ZDA, in enako metodologijo uporabim tudi za Slovenijo z namenom primerjave z državami EU, v Sloveniji pa primerjam efektivne davčne stopnje, upošteva zakonodajo, veljavno na dan 1.1.2009. V primerjalnem izračunu efektivnih davčnih stopenj v Sloveniji za petletno obdobje (od 2005 do 2009) upoštevam tudi vidik delodajalca. Magistrsko delo zaključujem s sklepom.

1 PRAVNI VIDIKI DELNIŠKIH OPCIJ

1.1 Pojem in pravna narava opcij in opredelitev delniških opcij

1.1.1 Opredelitev opcij

Po Zakonu o trgu finančnih instrumentov (2007) se opcije uvrščajo med finančne instrumente; opcija je opredeljena kot enostransko oblikovalno upravičenje, z uresničitvijo katerega imetnik opcije doseže sklenitev pogodbe o nakupu, prodaji ali zamenjavi, katere predmet je osnovni instrument.

Prelič (2002, str. 12) opcijo definira kot enostransko oblikovalno upravičenje, ki njenemu nosilcu (opcijskemu upravičencu) zagotavlja možnost, da na podlagi enostransko izjavljene volje (uresničitve opcije) sklene pogodbo, ki predstavlja pravni temelj za pridobitev predmeta opcije (angl. *underlying commodity*).

Pri opciji je treba razlikovati **opcijskega upravičenca**, torej nosilca opcijskega upravičenja, **opcijskega zavezanca**, torej osebo, ki je na podlagi uresničitve opcijskega upravičenja s strani opcijskega upravičenca dolžna opraviti tipično izpolnitveno ravnanje (zagotoviti predmet opcijske pravice oziroma opcijskega upravičenja) ter **predmet opcijske pravice**, torej tisti predmet, v zvezi s katerim se opcija zagotavlja in ki je pravzaprav lahko kateri koli predmet (npr. različno blago, vrednostni papirji in podobno).

Posledica uresničitve opcije, torej enostranskega oblikovalnega upravičenja, je nastanek zavezovalnega (obligacijskega) pravnega posla. Pravni posel se opredeljuje kot tisto pravno dejanje, ki vsebuje izjavo volje, izražene z namenom, da nastane, se spremeni ali preneha določeno pravno razmerje, katerega vsebina so pravice in obveznosti strank tega pravnega posla. Pravni posel lahko povzroči bodisi nastanek oziroma prenehanje obligacijskih pravic in obveznosti bodisi prenos stvarnih oziroma obligacijskih pravic. Obligacijska pravica je pravica upnika (ene od strank obligacijskega pravnega razmerja) od dolžnika (druge stranke tega obligacijskega razmerja) zahtevati določeno izpolnitveno ravnanje. Sočasno ima dolžnik obveznost opraviti to izpolnitveno ravnanje, ki je po svoji vsebini lahko dajatev, storitev, opustitev ali dopustitev.

Juhart (2004, str. 1103) navaja, da izraz opcija niti v domači niti v tuji literaturi nima povsem natančno določenega pomena. S tem izrazom se opisujejo različni pravni položaji in pravna razmerja, ki določeni osebi (opcijski upravičenec) zagotavljajo možnost, da samostojno z enostranskim ravnanjem (opcijska izjava) doseže pravno posledico, ki zavezuje drugo osebo (opcijski zavezanec). Iz te razmeroma široke in splošne opredelitve opcij lahko zaznamo podobnost z oblikovalnimi pravicami. Upravičenec iz oblikovalne pravice črpa moč, da z enostranskim ravnanjem ustanovi dvostransko zavezujoče pravno

razmerje med upravičencem in drugim pravnim subjektom, bodisi na podlagi zakona ali predhodnega pravnoposlovnega ravnanja.

Sodobna teorija pa pojem opcije danes zožuje. Teorija glede pravne narave opcij ni povsem enotna, v glavnem lahko zasledimo tri pravne konstrukcije: nekateri pravno naravo opcij vidijo v pogojni pogodbi (teorija pogoja), drugi pogled izhaja iz splošnih pravil sklepanja pravnih poslov in v opciji vidi dolgotrajno zavezujočo ponudbo (ponudbena teorija), v zadnjem času pa se je uveljavila tudi tretja teorija (pogodbena teorija), ki postavlja v ospredje gospodarski namen opcij (Juhart, 2004, str. 1104-1106).

Sodobnemu pojmovanju opcije najbolj ustreza **pogodbena teorija**. Skladno s to teorijo pri opcijah obstajata dve pogodbi. Prva pogodba je opcijska pogodba in njena vsebina je dogovor o ustanovitvi opcije kot oblikovalne pravice, ki opcijskemu upravičencu zagotavlja možnost, da z opcijsko izjavo doseže sklenitev glavne pogodbe. Vsebina glavne pogodbe pa je določena z opcijsko pogodbo in sklenjena opcijska pogodba pomeni hkrati tudi zavezujočo ponudbo opcijskega zavezanca, ki jo lahko enostransko sprejme opcijski upravičenec. Opcijska pogodba nastane in zavezuje od trenutka sklenitve, glavna pogodba pa nastane po splošnih pravilih v trenutku prejema opcijske izjave, s katero opcijski upravičenec sprejme ponudbo za sklenitev glavne pogodbe, ki izhaja iz opcijske pogodbe.

1.1.2 Opcijska pogodba in njeni bistveni elementi

Opcijska pogodba je po Juhartu (2004, str. 1106) pogodba, s katero se med strankama dogovori nastanek opcijske pravice, da lahko opcijski upravičenec z enostransko opcijsko izjavo doseže sklenitev glavne pogodbe. To je posebna pogodba sui generis, iz katere nastane samostojna pravica in dolžnost. Opcijska pogodba se lahko sklene kot samostojna pogodba oziroma je del druge pogodbe. Če je pogodba samostojna, je opcijska pogodba praviloma odplačne narave. Ker opcija predstavlja ugoden položaj opcijskega upravičenca in breme za opcijskega zavezanca, se med strankama dogovori nadomestilo za ustanovitev opcije. Vsebina nadomestila je odvisna od namena opcijskega dogovora in najpogosteje je to plačilo nadomestila v denarju.

Bistven element opcijske pogodbe je **določitev opcije**. Ta mora biti vsebinska in časovna, dopustni pa so tudi posebni dogovori glede oblike, vsebine in pogojev opcijske izjave. Opcijska pogodba mora natančno določiti vsebino glavne pogodbe, ki bo sklenjena, če bo opcijski upravičenec izkoristil svojo možnost in podal opcijsko izjavo.

Enako kot vsebina glavne pogodbe je pomembna **določitev časa**, v katerem lahko opcijski upravičenec uresniči svojo opcijo. Literatura sicer govori o opcijah, ki jih je mogoče uresničiti v določenem času, in opcijah, ki niso časovno omejene. Prvi tip opcijskih pogodb je pogostejši in bolj ustreza vsebini opcije in tveganjem, ki jih prevzema opcijski zavezanec. Podobno kot pri zavezujoči ponudbi ni mogoče pričakovati, da se bo opcijski zavezanec

zavezal časovno neomejeno. Zato stranki z opcijsko pogodbo najpogosteje določita časovno obdobje, v katerem se lahko opcija izkoristi. Časovno obdobje se lahko določi kot rok, mogoče pa ga je določiti tudi s pogojem, ko opcija nastopi, če se ta izpolni.

Če ni dogovorjeno drugače, veljajo za opcijsko izjavo splošna pravila o sprejemu ponudbe. Pravne posledice (nastanek glavne pogodbe) nastanejo s tem, da opcijski zavezanec prejme izjavo opcijskega upravičenca. Načeloma zadošča kakršna koli izjava volje, da se opcija sprejema.

Interes za **prenosljivost opcije** je po Juhartu (2004, str. 1108) odvisen od namena, zaradi katerega je opcija ustanovljena. Opcije, katerih nastanek je utemeljen v predhodnem pravnem razmerju med istima strankama, so ponavadi vezane na te stranke. Če pa opcija izhaja iz samostojne pogodbe, lahko pogosto pomeni premoženjsko vrednost, s katero bi lahko opcijski upravičenec želel razpolagati. Novi opcijski upravičenec lahko vstopi na mesto starega samo, če se s tem strinja opcijski zavezanec. V našem pravu je treba uporabiti splošna pravila Obligacijskega zakonika, ki veljajo za prenos pogodbe (122. člen OZ).

1.1.3 Opredelitev delniških opcij

Bohinc (2000, str. 1229) nakupno opcijo (angl. *call option*) in prodajno opcijo (angl. *put option*) razloži na primeru delnice kot predmeta opcijskega upravičenja (delniška opcija). Nakupna opcija daje upravičencu pravico nakupa delnice po vnaprej določeni ceni pred iztekom določenega dne ali na dan, ko se opcija izteče. Prodajna opcija daje upravičencu pravico prodaje delnice po vnaprej določeni ceni pred iztekom določenega dne ali na dan, ko se opcija izteče.

Delniške opcije so tipične nakupne opcije. Bohinc (2000, str. 1230) še navaja, da ima lastnik nakupne opcije pravico, ne pa tudi dolžnosti, da delnico kupi v vnaprej določenem časovnem terminu po vnaprej določeni ceni. V ugodnih okoliščinah bo lastnik opcijo izkoristil, v nasprotnem primeru pa jo bo pustil zapasti.

Po IBFD Tax Glossary (2005, str. 365) delniška opcija tipično predstavlja pravico do bodočega nakupa (nakupa enkrat v prihodnosti) določenega števila delnic družbe delodajalca (ali z njim povezane družbe) po vnaprej določeni ceni. Takšne opcije so ponavadi podvržene določenim omejitvam, ki se nanašajo na prenos opcij ali neprekinjeno obdobje zaposlitve delavca za minimalno obdobje po datumu podelitve. Delnice ali delniške opcije se podelijo zaposlenim kot spodbuda (angl. *incentive*) za njihovo delo zaradi povečanja vrednosti podjetja. Delniške opcije so pogosto deležne raznih oblik davčnih olajšav v številnih državah (npr. Francija, Velika Britanija, ZDA), pri čemer je uveljavljanje olajšav vezano na izpolnjevanje določenih pogojev (odobrene sheme ali kvalificirani delniški načrti).

1.2 Korporacijski vidiki delniških opcij v Sloveniji

1.2.1 Korporacijski razlogi za uvedbo delniških opcij

Samec (2004, str. 1117) opredeljuje več razlogov za uvedbo delniških opcij. Delniške opcije imajo korenine v državah anglosaškega območja (ZDA, Kanada in Velika Britanija). Globalizacija gospodarstva in s tem povezana mednarodna konkurenca za vlagatelje v lastniški kapital ter za vodilne delavce sta privedli do tega, da so bili delniški opcijski programi uvedeni tudi v celinski Evropi. V Sloveniji se delniške opcije še niso uveljavile (razen redkih izjem).¹ Za to obstajajo številni razlogi. V drugih državah je veliko več družb, ki kotirajo. S tem je povezan tudi obstoj večje delniške kulture v teh državah. Tudi pravni okvir – predvsem korporacijsko pravo (bilančno pravo), davčno pravo (kot argument se navaja zlasti, da ni davčnih spodbud) in pravo trga vrednostnih papirjev – se razlikuje. Prav tako se razlikujejo plačilni sistemi, ki so vidni zlasti v razmerju med fiksnim in variabilnim, od uspešnosti odvisnim delom celotnega plačila.

Prednosti izdaje delniških opcij so, da mlada, še rastoča podjetja s tem nagrajevanjem zmanjšujejo potrebna likvidna sredstva v primerjavi s tradicionalnim nagrajevanjem; spodbuja se motivacija delavcev za delo in visokokvalificirani vodstveni delavci se (lahko) tako dolgoročno vežejo na družbo.

Delniške opcije pomagajo premostiti konflikt principal/agent (naročnik, pooblastitelj – delničarji – in pooblaščenec, zastopnik – menedžment in drugi zaposleni). Delničarji, ki so v družbo vložili kapital, želijo, da vrednost njihovih delnic raste. Zavedajo se, da so za dvig vrednosti podjetja odgovorni menedžment in drugi zaposleni, ki imajo spodbudo v dobrem plačilu. Vendar mora biti to plačilo utemeljeno – vezano na določena merila, pomemben je torej nadzor nad ravnanjem menedžmenta, da bo sprejemal odločitve in ravnal skladno z interesi delničarjev (teorija *corporate governance*).

1.2.2 Možnosti za ustvarjanje opcijskih pravic po Zakonu o gospodarskih družbah

Pri opcijah je pomembno vprašanje, kako je smiselno in korporacijsko dopustno ustvarjati te pravice zaradi njihove izdaje vodstvenim delavcem in drugim upravičencem v okviru delniških opcijskih programov (Samec, 2004, str. 1120).

Delniška nakupna opcija je lahko izdana kot (samostojni) vrednostni papir ali pa je kot pravica vsebovana v drugem vrednostnem papirju, na primer v zamenljivi obveznici ali obveznici z delniško nakupno opcijo kot hibridnima vrednostnima papirjema

---

¹ Ta ugotovitev nedvomno velja tudi še danes.

(Podgorelec, 2001, str. 41)².

Bohinc (2000, str. 1232) navaja, da ZGD-1³ v poglavju o hibridnih obveznicah ustvarja podlago za številne možnosti nagrajevanja z uporabo nakupnih opcij kot pravnih instrumentov. Po 371. členu ZGD-1 lahko delniška družba izda naslednje vrste nakupnih opcij:

- obveznice, s katerimi se imetnikom zagotovi pravica do zamenjave z delnicami (zamenljive obveznice, za katere ima imetnik opcijsko upravičenje, da jih zamenja za delnice);
- obveznice, s katerimi se imetnikom zagotovi pravica do prednostnega nakupa delnic (obveznice z delniško nakupno opcijo).

Jemc (2005, str. 45) navaja, da so **zamenljive obveznice** obveznice, ki poleg običajnih pravic, ki jih daje obveznica, torej plačilo obresti in vračilo glavnice, dajejo njihovemu imetniku (upniku) še pravico, da zamenja svojo terjatev za vračilo glavnice z določenim številom delnic z doplačilom v denarju ali brez njega. Zamenljive obveznice je mogoče zamenjati za delnice delniške družbe, ki je izdala obveznice, seveda pa je dopustno izdati tudi obveznice, ki jih je mogoče zamenjati za delnice druge delniške družbe. Čeprav 371. člen ZGD-1⁴ tega ne določa izrecno, ga je treba razlagati tako, da se nanaša le na obveznice, ki jih je mogoče zamenjati za delnice družbe izdajateljice obveznic. Pravica pridobiti delnice v prihodnosti z izvršitvijo enostranskega oblikovalnega upravičenja zamenjave obveznice za delnico je le obligacijskopravne narave. Dokler ima imetnik obveznico, je le upnik, ko pridobi delnico, pa postane delničar. Ekonomski smisel takega vrednostnega papirja je v tem, da daje v primeru dobrega poslovanja delniške družbe izdajateljice imetniku vrednostnega papirja možnost, da je v pozitivnem poslovanju udeležen prek višjega tečaja delnice, ki ga lahko doseže s prodajo delnice po uresničitvi opcijskega upravičenja, hkrati pa ne nosi rizika za negativni razvoj družbe, saj v takem primeru opcijskega upravičenja ne izkoristi in prejme vračilo glavnice.

Obveznice z delniško nakupno opcijo pa so obveznice, ki poleg pravic, ki jih daje obveznica, njihovemu imetniku dajejo še pravico, da v določenem časovnem obdobju za

---

² Slovenska zakonodaja ne opredeljuje pojma hibridni oziroma mešani vrednostni papirji, se je pa ta izraz uveljavil v slovenski pravni teoriji. Tak izraz uporablja teorija zato, ker z njim želi poudariti dvojno naravo te vrste vrednostnih papirjev. Ti vrednostni papirji imajo sicer lastnosti dolžniških vrednostnih papirjev (na primer obveznice), vsebujejo pa elemente, sicer značilne za lastniške vrednostne papirje (delnice) oziroma dajejo pravico na določen način pridobiti lastniške vrednostne papirje (Jemc, 2005, str. 44).

³ Avtor se v prispevku sklicuje na ZGD (1993), ki je prenehal veljati z uveljavitvijo ZGD-1 (2006) leta 2006. Sklicevanje na tedaj veljavne zakonske določbe sem nadomestila z ustreznimi določbami veljavnega ZGD-1 (2006). Glede na to, da se obravnavane določbe ZGD-1 (2006) razlikujejo od določb ZGD (1993) le za redakcijske popravke, avtorjeve navedbe držijo tudi ob upoštevanju ZGD-1 (2006).

⁴ Avtorica se v prispevku sklicuje na ZGD (1993), ki je prenehal veljati z uveljavitvijo ZGD-1 (2006) leta 2006; gl. opombo 3.

določeno ali določljivo ceno kupi določeno število delnic. Pri obveznici z delniško nakupno opcijo je lahko opcija neločljivo povezana z obveznico, pogosteje pa opcija postane samostojna, torej se od obveznice lahko loči in postane tudi samostojen predmet v pravnem prometu. Opcija pa je kot samostojna listina lahko izdana kot vrednostni papir ali le kot legitimacijski papir. Tudi obveznice z delniško nakupno opcijo so prave obveznice in kot take dajejo le obligacijske pravice. Opcijska pravica pridobiti delnice je obligacijskopravne narave. Korporacijske pravice nastanejo šele z izvršitvijo opsijskega upravičenja, z učinkom le za naprej (Jemc, 2005, str. 46).

Jemc (2005, str. 49) še navaja, da je mogoče izdati tudi vrednostni papir, ki ga zakon izrecno ne ureja in ne predpisuje njegove vsebine, če so le izpolnjeni pogoji iz 212. in 213. člena OZ, ki določa, katere so bistvene sestavine vsakega vrednostnega papirja. Posebna vrsta vrednostnih papirjev (če so kot taki izdani) so opsijski vrednostni papirji, ki se ne povezujejo z obveznico. Primer takega vrednostnega papirja je **papir, ki daje zgolj pravico do nakupa delnic** pod določenimi pogoji in v določenem roku. Tudi Samec (2004, str. 1120) navaja, da za izdajo opcije ni zahtevan njen zapis v obliki vrednostnega papirja, zato ni nujno, da se ob zagotovitvi opcije izdajo opsijski vrednostni papirji.

V vseh navedenih primerih pa mora delniška družba zagotoviti delnice za realizacijo opcije oziroma jih je dolžna zamenjati za obveznice ali drug vrednostni papir, ki jih je predhodno izdala in vsebujejo opsijsko upravičenje.

1.2.3 Postopki, potrebni za uvedbo in izvedbo delniških opsijskih programov

Poleg ustanovitve opsijskih pravic za pridobitev delnic upravičencem (gl. poglavje 1.2.2) se drugi sklop problemov v zvezi z delniškimi opsijskimi programi nanaša na realizacijo opsijskih pravic v obliki problema nabave oziroma zagotavljanja delnic za opsijska upravičenja (Samec, 2004, str. 1120).

Pri realizaciji je v ospredju vprašanje, kako bo družba uresničila delniški opsijski program oziroma izpolnila obveznost izročitve delnice opsijskemu upravičencu. Na voljo ima dva inštituta, bodisi **inštitut primarnega trga**, kjer se bodo prek povečanja osnovnega kapitala izdajale mlade delnice, bodisi **inštitut sekundarnega trga**, prek nakupa lastnih delnic. Realizacija delniških opcij je mogoča bodisi z mladimi bodisi z že izdanimi delnicami. Kaj bo družba izbrala, je odvisno zlasti od konkretnega položaja, kar mora ugotoviti družba sama. Navajajo se predvsem prednosti primarnega trga, ker pomeni manjšo finančno obremenitev za družbo, prav tako družba pri nakupu lastnih delnic ne ve vnaprej, koliko opsijskih upravičencev bo uresničilo svoje opcije in v katerem trenutku jih bodo izvršili.

1.2.3.1 (Pogojno) povečanje osnovnega kapitala

Pogojno povečanje osnovnega kapitala je poenostavljen postopek povečanja osnovnega kapitala delniške družbe, ki družbi tehnično gledano omogoča dokaj lažjo oziroma preprostejšo izdajo novih delnic, in se lahko uporabi za zelo različne primere, med drugim tudi za nagrajevanje delavcev (Veliki komentar Zakona o gospodarskih družbah, 2007, str. 626-628).

Na podlagi 343. člena ZGD-1 skupščina lahko sklene pogojno povečati osnovni kapital le zaradi, med drugim, uresničitve pravice imetnikov zamenljivih obveznic do zamenjave za delnice in **zagotovitev opcijskih upravičenj do nakupa delnic**, ki jih je družba zagotovila članom organov vodenja ali nadzora in delavcem družbe ali z njo povezane družbe. Najmanjši emisijski znesek delnic, izdanih v postopku pogojnega povečanja osnovnega kapitala, ne sme preseči polovice osnovnega kapitala, ki obstaja med sklepanjem o pogojnem povečanju kapitala. Ta omejitev varuje obstoječe delničarje in njihov lastniški proporcionalni interes v družbi. Zakonska določba je kogentna in je s statutom ni mogoče spremeniti.

Pogojno povečanje osnovnega kapitala pomeni statutarno spremembo, o kateri odloča skupščina s kvalificirano kapitalsko večino.

Sklep skupščine mora vsebovati celoten opcijski program, s katerim bo družba zagotovila delniške opcije in omogočila njihovo realizacijo. Poleg določitve opcijskih upravičencev je treba natančno določiti tudi nakupno ceno opcij oziroma način pridobitve opcij oziroma merila za njihovo zagotovitev, če gre za element nagrajevanja, pa tudi prodajno ceno delnic, ki se bo upoštevala v trenutku, ko bo opcijski upravičenec uresničil svoje opcijsko upravičenje. Še posebej je pri tem treba definirati vse odločilne časovne trenutke, v katerih lahko opcijski upravičenec uresniči svoje upravičenje. Zato ne zadostuje, če se v sklepu kot namen pogojnega povečanja osnovnega kapitala opredeli samo zagotovitev delniških opcij, ker je slednje le eden izmed načinov izpeljave postopka pogojnega povečanja osnovnega kapitala, ne pa njegov namen (Veliki komentar Zakona o gospodarskih družbah, 2007, str. 628-629).

Tudi pri pogojnem povečanju osnovnega kapitala gre enako kot pri rednem povečanju osnovnega kapitala z vložki za dvojno registracijo. Za vpis v register je treba prijaviti sam sklep o pogojnem povečanju osnovnega kapitala, ki pomeni namero o povečanju osnovnega kapitala v prihodnosti, ter končen vpis v register opravljenega »pogojno povečanega kapitala« (Veliki komentar Zakona o gospodarskih družbah, 2007, str. 631-632).

Če se pri pogojnem povečanju osnovnega kapitala uresniči prednostna pravica do nakupa novih delnic, se delnice lahko izdajo šele po vpisu sklepa o pogojnem povečanju osnovnega

kapitala v register in šele po polnem plačilu delnic, ki sledi podani izjavi o uresničitvi prednostne pravice. Pred tem izdane delnice bi bile nične.

Pri zamenjavi zamenljivih obveznic za delnice praviloma ne gre za nobeno denarno vplačevanje delnic, saj je to preprosto pobotanje obeh terjatev oziroma za pridobitev delnice na podlagi izročitve zamenljive obveznice, ki poleg tega tudi ni stvarni vložek (Veliki komentar Zakona o gospodarskih družbah, 2007, str. 639-640).

1.2.3.2 Pridobivanje lastnih delnic

Veliko manj pomembne so delniške opcije, ki so usmerjene v pridobitev že izdanih delnic družbe. Zagotavljanje delniških opcij z nakupom lastnih delnic je namreč v mednarodni praksi manj razširjeno.

Opcije na že izdane delnice se zagotavljajo zlasti s prodajnimi pogodbami, sklenjenimi pod odločilnim pogojem. Z izvršitvijo opcije pride neposredno do sklenitve prodajne pogodbe o delnicah. Opcijski upravičenec ima tako iztožljiv zahtevka za izročitev delnic.

Najprimernejši način zagotavljanja delniških opcij z lastnimi delnicami predstavlja 2. alineja prvega odstavka 247. člena ZGD-1, po kateri lahko uprava na podlagi pooblastila skupščine, ki je lahko dano za največ 18 mesecev, pridobiva lastne delnice družbe. Delež delnic, za katerega je dano pooblastilo, ne sme presegati 10 odstotkov osnovnega kapitala, prav tako mora določiti najvišjo nakupno in najnižjo prodajno ceno delnic, treba pa je upoštevati tudi določbe o zakonski prednostni pravici delničarjev, zlasti o možnosti za njeno izključitev (napotitev na 337. člen ZGD-1). Rok za pridobivanje delnic je tukaj seveda krajši kot je trajanje delniških opsijskih programov, vendar je treba upoštevati, da lahko družba tako pridobljene delnice obdrži poljubno dolgo (Samec, 2004, str. 1122).

Druga izjema glede pridobivanja lastnih delnic je povezana z namenom, da se bodo delnice ponudile v odkup delavcem družbe ali z njo povezane družbe. To je tehnična realizacija pridobitve delnic družbe, ki jih dobijo delavci. Postopek pri tem je torej tak, da družba odkupi lastne delnice in jih pozneje ponudi v odkup delavcem. Zakon družbi nalaga obveznost, da mora pridobljene delnice ponuditi delavcem v odkup najpozneje v enem letu po pridobitvi (3. odstavek 247. člena). Za kršitev te zapovedi ZGD-1 sicer ne določa nobene posebne sankcije. Vsekakor poslovodstvo odgovarja za morebitno nastalo škodo, družba pa mora takšne delnice pozneje odtujiti. Takšna pridobitev delnic je dopustna le, če so delnice v celoti plačane, torej če je za delnice plačan celoten emisijski znesek (Veliki komentar Zakona o gospodarskih družbah, 2007, str. 253-254).

Za veljavno pridobitev lastnih delnic mora družba oblikovati ustrezni vir, rezerve za lastne delnice, in sicer iz razpoložljivih virov, ne da bi zmanjšala osnovni kapital ali po zakonu ali statutu predpisane rezerve, ki se ne smejo uporabljati za plačila delničarjem (Veliki

komentar Zakona o gospodarskih družbah, 2007, str. 253-254). Družba mora oblikovati takšne rezerve za lastne deleže v bilanci stanja, ni pa nujno njihovo vnaprejšnje oblikovanje in tudi ne oblikovanje ob dnevu pridobitve. Poleg navedenega mora biti za pridobljene lastne delnice vplačan celoten emisijski znesek. To pa ne pomeni, da mora družba za pridobljene lastne delnice plačati toliko, kot je bila prodajna cena teh delnic ob njeni izdaji, ampak da morajo biti te delnice že v celoti vplačane, da so torej delničarji že izpolnili svojo glavno delničarsko obveznost, obveznost plačati delnico.

1.2.4 Zaporedje aktivnosti v zvezi z delniškim opcijskim programom

Z vidika dosega ciljev oziroma smisla delniških opcij je najpomembnejše vprašanje, kakšen je vrstni red postopkov njihove izdaje in realizacije (velja naj ne glede na to, ali se opcije zagotavljajo z mladimi ali že izdanimi delnicami) (Samec, 2004, str. 1123).

1. Poslovodstvo v sodelovanju z nadzornim svetom pripravi predlog delniškega opcijskega programa, in sicer oblikujeta **predlog sklepa za skupščino**, bodisi za pridobivanje lastnih delnic bodisi za pogojno povečanje osnovnega kapitala. Sprejem odločitve o uvedbi in izdaji opcij za člane uprave mora predlagati nadzorni svet (in odloča o krogu upravičencev, če gre za poslovodstvo).

2. Za sprejem sklepa, s katerim se odobri opcijski program, je **pristojna skupščina** (zahteva se najmanj tričetrtinska kapitalska večina). V sklepu mora določiti bistvene elemente. Pri sklepu o pogojnem povečanju osnovnega kapitala so izrecno določene zgolj naslednje sestavine sklepa:

- namen pogojnega povečanja,
- upravičenci in
- emisijski znesek ali merila, po katerih se ta izračuna.

Ni nujno, da se družba takoj opredeli, kako bo upravičencem zagotovila delnice, temveč lahko skupščinske sklepe sprejme alternativno. Poleg tega, da sta v tem primeru potrebna dva skupščinska sklepa, morajo biti ustrezno oblikovani tudi opcijski pogoji. V opcijskih pogojih mora biti določeno, ali bodo opcije uresničene bodisi z mladimi delnicami s pogojnim povečanjem bodisi z nazaj odkupljenimi lastnimi delnicami. Uprava ima na voljo 18 mesecev, da se odloči, kako bo zagotavljala delnice za opcije. Po 18 mesecih ji bo pooblastilo poteklo, tako da bo imela na voljo zgolj še pogojno povečanje osnovnega kapitala.

3. V okviru pooblastila, ki ga dobi od skupščine, o uvedbi delniškega opcijskega programa odloča poslovodstvo (**sklep poslovodstva**).

4. Poslovodstvo je pristojno za izdajo opcij upravičencem (za poslovodstvo je pristojen nadzorni svet). Pravna podlaga opcijske pravice je **opcijska pogodba** med zaposlenimi

oziroma upravičenci do delniških opcij in družbo. V teh pogodbah je treba še dodatno določiti pogoje za možnost realizacije opcijskega upravičenja. Bistvene elemente določi skupščina. Ostane še vprašanje pristojnosti za sklenitev pogodb s posameznimi upravičenci. Posamezen organ ne more sam sebi podeljevati opcij. Torej poslovodstvo ne more samo sebi podeliti opcij, lahko pa jih podeli drugim zaposlenim. Kateri organ v imenu družbe sklene pogodbo, je odvisno od tega, kdo so upravičenci do opcij. Če so upravičenci drugi zaposleni, in ne člani poslovodstva, je za sklenitev pogodbe pristojno poslovodstvo. S poslovodstvom sklene pogodbo predsednik nadzornega sveta. Čeprav ZGD-1 omogoča možnost izdaje opcij tudi članom nadzornega sveta, pa tega kodeksi stanovskih združenj ne priporočajo. Če se v pogodbah s člani nadzornega sveta urejajo vprašanja plačil, mora (če o tem ni določbe v statutu) o tem odločiti skupščina. Ker je treba, da se sklene pogodba s posameznim članom nadzornega sveta, jo bo – v imenu družbe in na podlagi sklepa nadzornega sveta, ki mora takšno pogodbo odobriti – sklenilo poslovodstvo družbe.

2 DELNIŠKE OPCIJE KOT INSTRUMENT NAGRAJEVANJA

2.1 Teoretični vidiki opcijskega nagrajevanja

Bowin in Harvey (2001, str. 303) navajata, da je mnogo podjetij uvedlo programe nagrajevanja iz različnih razlogov: naraščajoči stroški dela, konkurenčnejši globalni trgi, hitrejši tehnološki napredek in večje potrebe po kvalitetnih proizvodih. V 21. stoletju se programi nagrajevanja osredotočajo na plačilo za uspešnost, izboljšano kvaliteto in produktivnost. Z uporabo plačila za uspešnost menedžerji ugotavljajo, da zaposleni izboljšajo uspešnost pri delu.

V povezavi z učinkovitim upravljanjem programov nagrajevanja obstajajo trije pomembni elementi (Bowin & Harvey, 2001, str. 304):

- nagrada: sistemi nagrajevanja so učinkoviti samo, če je menedžment voljan plačati nagrade na podlagi razlik v individualni ali skupinski uspešnosti;
- motivacija: nagrade morajo biti dovolj visoke, da motivirajo in okrepijo izjemno uspešnost;
- standardi: nagrajevanje mora temeljiti na jasno opredeljenih in sprejetih standardih uspešnosti, ki jih je treba učinkovito sporočiti zaposlenim.

Opcijsko nagrajevanje se najpogosteje povezuje z nagrajevanjem menedžerjev (angl. *managerial and executive incentives*), precej manj pa z drugimi kategorijami zaposlenih, čeprav predvsem v ZDA obstajajo delniški načrti, na podlagi katerih so opcije podeljene vsem zaposlenim (angl. *broad based stock options plans*).

2.1.1 Nagrajevanje z delniškimi opcijami kot oblika dolgoročnih spodbud

Nagrade v obliki delnic se uvrščajo med dolgoročne spodbude menedžerjev oz. delnice so ena od oblik nagrajevanja (Jensen, McMullen & Stark, 2007, str. 5). Različne vrste nagrad služijo različnim namenom in ustvarjajo različne rezultate. Menedžerji morajo imeti jasno predstavo, kaj dobijo za osnovno plačo, spodbude, bonitete, postranske dohodke in prepoznavnost, ki jo ponujajo zaposlenim (Jensen, McMullen & Stark, 2007, str. 51). Osnovni cilj sistema plač in nagrajevanja (v širšem smislu, ne samo opcijskega nagrajevanja) je podpreti izvajanje poslovne strategije podjetja ter tako prispevati k uspešnosti in povečevanju konkurenčnosti (Zupan, 2001, str. 122). Poslovna strategija in kultura morata biti gonilo za določitev različnih oblik oz. vrst plačila. Ne sme pa biti plačilo izhodišče za poslovno strategijo (Jensen & Murphy, 2007, str. 52). Tudi Bowin in Harvey (2001, str. 306) navajata, da so **delniške opcije ponavadi povezane s strateškimi cilji podjetja**. Obstaja prepričanje, da imajo nagrade za menedžerje vpliv na uspešnost podjetja, čeprav za to obstaja malo dokazov. V večini primerov so nagrade menedžerjev povezane z neto dohodkom, donosnostjo naložb, ceno delnic ali izplačanimi dividendami.

Delniške opcije zaposlenih zagotavljajo oz. dajejo **spodbudo za bolj produktivno delo** s pričakovanjem, da bo kolektivna produktivnost zaposlenih povečala vrednost delnic podjetja tekom časa. Zaposleni lahko dosežejo dobiček, ko prodajo delnice po višji ceni, kot so prvotno plačali zanje (Martocchio, 2001, str. 109).

Prejemki izvršnih direktorjev poudarjajo dolgoročne ali odložene nagrade pred kratkoročnimi nagradami v primerjavi s plačilnimi paketi drugih zaposlenih (Martocchio, 2001, str. 302). Delnice podjetja so glavna oblika odloženega plačila vodilnih zaposlenih. Kot spodbuda naj bi odloženo plačilo ustvarilo **občutek lastništva** in **povezalo interese vodilnih zaposlenih z interesi družbenikov** podjetja na dolgi rok (Martocchio, 2001, str. 304). Podjetja oblikujejo delniške načrte, da bi promovirala občutek vodilnih zaposlenih za lastništvo v podjetju (Martocchio, 2001, str. 305).

Plačila v obliki delnic ali delniških opcij se čedalje bolj uveljavljajo za vse skupine zaposlenih (poleg gotovinskih plačil), saj želijo podjetja tako povečati pripadnost delavcev in njihovo dolgoročno usmerjenost (Zupan, 2001, str. 158). Če izplačilo za uspešnost vključuje tudi dolgoročne spodbude, kot so npr. delniške opcije in delnice, takšen sistem nagrajevanja prispeva k postopnemu spreminjanju obstoječe strukture lastništva v podjetjih (Zupan, 2001, str. 129).

Obstaja vrsta **prednosti**, da podjetja uporabljajo lastniške deleže namesto denarnih izplačil v plačilnih shemah (Jensen, 2007, str. 121):

- denarna sredstva se lahko uporabijo za druge namene, kar je pogosto pomembno za manjša podjetja oz. podjetja na začetku svojega delovanja;

- lastniški deleži omogočajo zanimanje za dolgoročni uspeh organizacije, ko bo vrednost te nagrade porasla (lahko pa tudi padla);
- lastniški deleži služijo kot nagrada in tudi kot spodbuda, saj vrednost nagrade narašča skupaj z delovanjem organizacije.

2.1.2 Motivacijski vidiki delniških opcij

Kratkoročne in dolgoročne nagrade zagotavljajo zaposlenim pomembno motivacijsko orodje in omogočajo merjenje njihovih dosežkov. Nagrade so tipično usmerjene na organizacijske, skupinske in individualne cilje. Pomembno je zagotoviti pravo kombinacijo različnih vrst nagrad kot tudi stopnjo, do katere nagrade temeljijo na organizaciji ali pa so bolj ozko usmerjene, kot na primer na trenutnega delavca, ki zaseda delovno mesto in kvalitetno izpolnjuje individualne cilje (Jensen, 2007, str. 53).

Po Hodgettsu (2002, str. 37) je motivacija psihološko gonilo, ki osebo usmerja k cilju. Motivacijo lahko definiramo v smislu vedenja za doseganje uspešnosti. Po Bowinu in Harveyu (2001, str. 301) je motivacija čustveno stanje, ki povzroči, da ljudje želijo ali morajo dovolj intenzivno napeti vse sile za doseganje potrebnih rezultatov.

Najbolj splošen pristop k variabilnem plačilu in verjetno najbolj učinkovit v smislu motivacije je program nagrajevanja, ki opredeli cilje za uspešnost in navede morebitne nagrade za doseganje teh ciljev. Cilji so lahko individualni, lahko so cilji skupine ali enote ali cilji podjetja. Obdobje merjenja je lahko kakršno koli, čeprav je tipično mesečno, četrletno ali letno (Jensen, 2001, str. 121).

Obstaja nekaj teorij glede motivacije (Bowin & Harvey, 2001, str. 301-302). **Šola človeških virov** (angl. *human relations school*) temelji na prepričanju, da zaposleni želijo delati dobro. Čeprav se njihovo posamezno ravnanje lahko spreminja, bodo motivirani, da izkoristijo svoje možnosti. Eden od zgodnjih teoretikov človeškega ravnanja je bil Abraham Maslow, znan po svoji teoriji hierarhije potreb. Te potrebe obstajajo v hierarhičnem vrstnem redu, začevši z najbolj osnovnimi fiziološkimi potrebami, ki jim sledijo potrebe po varnosti, pripadanju in ljubezni, in se končajo s potrebami po samouresnitvi. Zmožnost zadovoljitve te potrebe mora biti prisotna pri delu, njena posledica pa je motivirani zaposleni.

Naslednja teorija vedenja je **dvofaktorska teorija** Fredericka Herzberga glede faktorjev higienikov in motivatorjev. Faktorji higieniki vključujejo delovne pogoje, plačilo, politike podjetja in medsebojne odnose. Kadar so faktorji higieniki edini faktorji, prisotni pri delu, ne motivirajo zaposlenih, ampak jih samo zadovoljujejo. Vendar če niso prisotni, delo postane nezadovoljujoče. Da bi ustvarili motivacijo, zaposleni potrebuje prisotnost higienikov in motivatorjev. Motivatorji so višje potrebe zaposlenih po doseganju, priznavanju, odgovornosti in priložnosti. Po Herzbergu je motivacijo mogoče doseči z odstranjevanjem faktorjev, ki povzročajo nezadovoljstvo, in povečanjem motivatorjev.

Teorija pričakovanja je na splošno povezana z delom Victorja Vrooma in predlaga, da ljudje ravnajo tako, da dosežejo specifične cilje. Preden posamezniki delujejo za dosego teh ciljev, morajo verjeti, da bo njihovo ravnanje vodilo k izpolnitvi ciljev. Odločilen dejavnik je, kako pomemben je ta cilj za posameznika. Več vrednosti, kot jo pripisuje cilju, več napora bo posameznik vložil za dosego cilja.

Teorija pridobljenih potreb Davida McClellanda zagovarja, da ljudje niso rojeni s potrebami, ampak jih pridobijo skozi zgodnje življenjske izkušnje. Tri osnovne potrebe so dosežek, pripadanje in moč. Potreba po moči je opredeljena z nadzorom nad drugimi, s privzeto odgovornostjo za druge ter oblastjo nad drugimi. McClelland pogosto ugotavlja potrebo po moči v povezavi z uspešnim vrhnjim menedžmentom.

Motivacija je še vedno umetnost, in ne znanost, in uspešna uporaba je odvisna od menedžerskih sposobnosti in veščin. Plačilo za doseganje rezultatov je ena od metod za uporabo motivacijske teorije.

2.1.3 Načela in postopki za določanje prejemkov menedžerjev

Načela in postopke za določanje prejemkov menedžerjev razlagajo tri alternativne teorije (Martocchio, 2001, str. 309). Te vključujejo teorijo agentov, teorijo turnirja in teorijo družbene primerjave.

Lastništvo je ponavadi razpršeno med množico delničarjev. Delničarji zaupajo kontrolo vodilnim menedžerjem, da bi zastopali njihove lastniške interese. Vendar vodilni menedžerji ponavadi niso lastniki v teh podjetjih. Posledično menedžerji z delničarji ne delijo istih interesov. To omogoča menedžerjem, da zasledujejo aktivnosti, ki imajo prej korist zanje kot pa za delničarje, kar poznamo kot **problem agentov**. Menedžerji lahko poudarjajo doseganje kratkoročnih dobičkov (naraščajoč tržni delež prek nižjih stroškov) na škodo dolgoročnih ciljev (npr. diferenciacija proizvodov).

Po Jensenu in Murphyju (2004, str. 231-232) je konflikt interesov med delničarji javne družbe in menedžerjem družbe klasičen primer problema agentov. Če bi imeli delničarji popolne informacije glede aktivnosti menedžerjev in investicijskih priložnosti podjetja, bi lahko oblikovali pogodbo, kjer bi določili in vsilili menedžerske aktivnosti v vsaki družbi. Delničarji ne morejo popolnoma opazovati menedžerskih aktivnosti in investicijskih priložnosti; pogosto ne vedo, katere aktivnosti lahko menedžerji izvajajo ali katere od teh aktivnosti bodo povzročile povečanje vrednosti za delničarje. V teh situacijah se po teoriji agentov oblikuje politika prejemkov, ki menedžerjem daje spodbude za izbiro in izvajanje aktivnosti, te pa povečujejo vrednost za delničarje. Če odmislimo posledice nenaklonjenosti menedžerjev tveganju, politika prejemkov, ki veže blaginjo menedžerja z vrednostjo za delničarje, pomaga povezati privatne in družbene stroške in koristi alternativnega delovanja

in tako zagotavlja spodbudo za menedžerje, da ukrepajo glede ustreznih aktivnosti. Primerno je plačevati menedžerje na osnovi vrednosti za delničarje, saj je to cilj delničarjev.

Agencijska teorija meni, da menedžerji niso naklonjeni tveganju, ker je varnost njihove zaposlitve in dohodkov v celoti vezana na eno samo podjetje. V nasprotju z njimi pa so delničarji do tveganja nevtralni, saj lahko svoje premoženje ustrezno razpršijo. Zato je v interesu delničarjev, da se del plačila menedžerjev oblikuje glede na doseženi rezultat podjetja. Nagrajevanje menedžerjev v obliki variabilnega plačila z delnicami podjetja in delniškimi opcijami torej spodbudi nagnjenost menedžerjev k tveganju in usmeri njihovo dejavnost k zadovoljitvi interesov delničarjev (Prašnikar et al., 1999, str. 273).

Teorija turnirja (angl. *tournament theory*) določa donosne prejemke menedžerjev kot nagrado v seriji turnirjev ali tekmovanj med srednjimi in najvišjimi menedžerji, ki si prizadevajo postati izvršni direktorji. Zmagovalci turnirja v enem krogu vstopijo v naslednji krog. Z drugimi besedami, napredovanje zaposlenega na višji položaj označuje zmago in višji prejemki (osnovna plača, bonitete in ugodnosti) predstavljajo nagrado (dobitek). Zadnja nagrada je napredovanje do izvršnega direktorja in donosen plačilni paket menedžerja. Možnosti zmag na tekmovanjih se dramatično znižujejo, bolj ko zaposleni napreduje po položajih: v hierarhični korporacijski strukturi je na višjih nivojih manj položajev (Martocchio, 2001, str. 311).

Skladno s **teorijo družbene primerjave** (angl. *social comparison theory*) imajo posamezniki potrebo, da ocenijo svoje dosežke, in sicer da primerjajo sebe s podobnimi posamezniki. Demografske značilnosti (na primer starost ali rasa) in poklic so splošne primerjalne osnove. Posamezniki težijo k temu, da izberejo družbene primerjave, ki so boljše od njih samih. Komisije za prejemke igrajo pomembno vlogo pri določanju prejemkov menedžerjev. Poleg tega komisije za prejemke pogosto vključujejo menedžerje iz drugih podjetij enake ali večje velikosti. Na osnovi teorije družbene primerjave se člani komisije za prejemke zanašajo na svoje lastne plačilne pakete in plačilne pakete izvršnih direktorjev v enako velikih ali večjih podjetjih za določitev prejemkov menedžerjev (Martocchio, 2001, str. 312).

Poleg omenjenih treh teorij lahko omenimo še strateško-kontingenčni model ter vedenjski model (t. i. BAM) (Prašnikar et al., 1999, str. 274).

Nagrajevanje menedžerjev po doseženih rezultatih (angl. *performance based pay*), ki vključuje osnovno plačo, bonusne dohodke in kapitalne plane,⁵ utemeljuje tudi **strateško-kontingenčni model**, ki proučuje odvisnost med poslovnim okoljem podjetja, strategijo podjetja ter nagrajevanjem menedžerjev. Pri nagrajevanju z variabilnim plačilom (bonusi,

---

⁵ Osnovna plača je osnovno denarno nadomestilo za posamezno delovno opravilo in ne vključuje razlike med prispevki posameznikov. Bonusi so denarne nagrade za uspešno opravljene naloge. Med kapitalne plane, ki spodbujajo dolgoročni motiv menedžerjev, se uvrščajo najrazličnejša plačila v obliki vrednostnih papirjev.

kapitalni plani) menedžerji usmerijo svoje aktivnosti k uresničevanju strateških ciljev podjetij, ki so v nenehno spreminjajočem se okolju ključnega pomena za njihovo uspešnost in doseganje čim večje vrednosti za delničarje. Zato naj bi menedžerji sprejemali bolj tvegane odločitve, če je njihovo nagrajevanje vezano na doseženo uspešnost podjetja.

Tako imenovani »**Behavioral – Agency Model of Management Risk Taking (BAM)**« v nasprotju z agencijsko teorijo ne prevzema predpostavke o nenaklonjenosti menedžerjev do tveganja. Po tem pojmovanju menedžerji niso a priori nenaklonjeni tveganju (angl. *risk averse*), temveč so nenaklonjeni doseganju izgube (angl. *loss averse*). Zato so učinkovite tiste zaposlitvene pogodbe, s katerimi delničarji določijo visoke finančne cilje in menedžerje za njihovo doseganje nagradijo z visokimi variabilnimi dohodki. Pri tem osnovno plačo določijo tako, da ne ogroža njihovega življenjskega standarda.

2.1.4 Prispevek delniških opcij k plačilnim paketom

Na vprašanje, ali so menedžerji plačani primerno oz. sorazmerno glede na uspešnost družbe, je težko odgovoriti pritrnilno ali nikalno, saj so dokazi mešani, meril za uspešnost družbe pa je več. Študija razmerja med prejemki izvršnih direktorjev za **Fortune 500 podjetij** iz leta 1995 ter uspešnostjo družbe je pokazala naslednje (Martocchio, 2001, str. 315):

- letna osnovna plača in letni bonusi izvršnih direktorjev so močno pozitivno povezani z dobički družbe pred obdavčitvijo in donosnostjo lastniškega kapitala. Če se uspešnost družbe (izražena v teh dveh kazalcih) poveča, narastejo letna osnovna plača in bonusi izvršnih direktorjev;
- vse komponente dolgoročnih prejemkov izvršnih direktorjev (na primer delnice z omejitvijo, nagradne delniške opcije) niso pomembno povezane z uspešnostjo družbe (izraženo v omenjenih kazalcih).

Pandleton et al. (2002, str. 47-50) predstavljajo izsledke študij, opravljenih v različnih državah. Razpoložljive evidence nakazujejo, da so opcije pomembna sestavina plačil izvršnih direktorjev v ZDA bolj kot v kateri koli drugi državi in da je bila rast opcij edini najpomembnejši dejavnik pri porastu plačil izvršnim direktorjem od zgodnjih devetdesetih let. Na podlagi podatkov Execucomp za S & P 500 za obdobje 1992-1996 Murphy (v Pandleton et al., 2002, str. 47) ugotavlja, da je v večini panog plača izvršnih direktorjev ostala bolj ali manj enaka v realni vrednosti, vendar je celotno plačilo (vključno z modificiranim Black-Sholesovim vrednotenjem podeljenih opcij na dan podelitve) poraslo za 58 odstotkov v proizvodnih dejavnostih in 55 odstotkov v finančnih storitvah v prvi vrsti zaradi rasti opcij. Leta 1996 so podeljene opcije predstavljale 36 odstotkov prejemkov v proizvodnji, 33 odstotkov v finančnih storitvah in 36 v drugih dejavnostih. Storitveni sektor je bil izjema s 17 odstotki plačil v opcijah.

Uporaba opcij v deležu celotne plače izvršnega direktorja je bila večja v ZDA kot v kateri koli drugi državi. Abowd in Kaplan (Pandleton et al., 2002, str. 48) v svoji študiji iz leta

1999 pokažeta, da so leta 1996 plačila na podlagi opcij prispevala 15 odstotkov celotnih plačil izvršnih direktorjev v Veliki Britaniji, štiri odstotke v Italiji in dva odstotka v Švici. Po tej študiji Belgija, Nemčija, Nizozemska, Španija in Švedska niso uporabljale teh oblik plačila. Deleži dolgoročnih prejemkov (delniške opcije, delnice z omejitvami in delniški opcijski plani na podlagi uspešnosti) v celotnih prejemkih izvršnih direktorjev po posameznih državah so prikazani v Tabeli 1.

Tabela 1: Delež dolgoročnih prejemkov v celotnih prejemkih izvršnih direktorjev

Država	Delež dolgoročnih prejemkov v celotnih prejemkih	
	V letu 1984	V letu 1996
Belgija	0	0
Francija	12	15
Nemčija	0	0
Italija	0	4
Nizozemska	0	0
Španija	0	0
Švedska	0	0
Švica	2	3
Velika Britanija	14	15
ZDA	17	29

Vir: Abowd in Kaplan v Pendleton et al., 2002, str. 48.

Za konec lahko omenim, da je bila v ZDA vrednost podeljenih opcij prav osupljiva. Leta 2001 je 200 največjih ameriških korporacij podelilo 100 mega-opcij (njihova vrednost ob podelitvi presega 10 milijonov USD). Najvišji znesek podelitve je znašal 915 milijonov USD, podeljenih izvršnemu direktorju CitiGroup, povprečje je znašalo 52,3 milijona USD. Najvišji dobiček, dosežen ob izvršitvi med temi podjetji, je bil 706 milijonov USD (Oracle Corporation), s povprečjem 7,4 milijona USD (Pendleton et al., 2002, str. 50).

Nekateri v nagrajevanju z opcijami vidijo glavni vzrok za finančne težave ali celo stečaje podjetij. Hribšek (2003, str. 36) na podlagi opravljenih analiz vzrokov za stečaj Enrona, bankrot WorldComa in finančne težave Vivendija ugotavlja, da analize teh trditev ne podpirajo. Način nagrajevanja je sicer spodbudil menedžerje k neetičnemu ravnanju, vendar sta predvsem ameriška primera preveč zapletena, da bi lahko za vse posledice obsodili delniške opcije. Glavni problem niso delniške opcije kot nagrada za uspešno vodstvo, ampak posamezniki, ki so s svojimi dejanji uporaben instrument popolnoma popačili. Hribšek (2003, str. 45) sklene, da za takšne posledice ne moremo kriviti opcijskega nagrajevanja, saj je to samo po sebi neškodljivo. Problem je, ko si nagrade delijo ambiciozni in pohlepni menedžerji sami, ko ni ustreznega nadzora in meril, ki bi nagrade upravičili. Poudarja, da so delniške opcije zelo uporaben instrument nagrajevanja, vendar je treba dobro premisliti, koliko, kdaj in komu jih podeliti, pogoj je ustrezen nadzor.

2.2 Zakonski okvir nagrajevanja z opcijami v Sloveniji

V slovenski zakonodaji ni nikjer natančno urejen postopek določanja prejemkov uprav in nadzornih svetov delniških družb. ZGD-1 v treh členih vsebuje nekaj načelnih določb o tem, kdo je pristojen za določanje prejemkov članov posameznega organa delniške družbe (Dolinar et al., 2007, str. 11).⁶

Nadzorni svet mora pri določitvi celotnih prejemkov posameznega **člana uprave** (plača, udeležba v dobičku, povračila stroškov, zavarovalne premije, provizije, druga dodatna plačila) poskrbeti za to, da so celotni prejemki v **ustreznem sorazmerju z nalogami članov uprave in s finančnim stanjem družbe**.⁷ Pri tem ima nadzorni svet tudi možnost znižanja prejemkov, če se poslabša poslovanje družbe, ki bi ogrozilo njeno gospodarsko stanje ali ji povzročilo škodo. Ta določba se uporablja tudi za določitev plačil **izvršnim direktorjem** v enotirnem načinu upravljanja s strani upravnega odbora.⁸

Zakon tako postavlja le neke smernice, ki naj se jih držijo nadzorni sveti pri določanju prejemkov članom uprave. Zakon nalaga nadzornemu svetu, da pri določitvi prejemkov uprave upošteva obseg in zahtevnost dela, ki ga opravlja posamezen član uprave, ter odgovornost, ki jo nosi za svoje delo, pri tem pa je treba ločiti najmanj med predsednikom uprave in drugimi člani uprave. Nadalje mora nadzorni svet upoštevati tudi finančno stanje družbe in zato prejemke članom uprave določiti glede na likvidnost, solventnost in dobičkonosnost družbe (Dolinar et al., 2007, str. 11).

Samec (2006, str. 1600) ugotavlja, da so plačila z delniškimi opcijami pravno dopustna tako v enotirnem kot tudi v dvotirnem sistemu upravljanja za vse organe. ZGD-1⁷ določa, do katerih prejemkov je lahko upravičena uprava, med temi prejemki pa izrecno ne našteva delniških opcij. Načelna dopustnost delniških opcij izhaja tudi iz določila ZGD-1 pri pogojnem povečanju osnovnega kapitala, ki dopušča to obliko povečanja zaradi zagotovitve opcijskih upravičenj do nakupa delnic, ki jih je družba zagotovila članom organov vodenja ali nadzora in delavcem družbe ali z njo povezane družbe.

Tudi za **člane nadzornega sveta** in **člane upravnega odbora**, ki jim plačilo določa skupščina ali statut, velja, da mora biti to plačilo v ustreznem razmerju z nalogami članov nadzornega sveta in finančnim položajem družbe.⁹

---

⁶ V 270. členu ZGD-1 ureja prejemke uprave, v 284. členu prejemke nadzornega sveta, v 289. členu pa prejemke upravnega odbora.

⁷ Prvi odstavek 270. člena ZGD-1.

⁸ Enajsti odstavek 290. člena ZGD-1.

⁹ 284. člen ZGD-1, peti odstavek 289. člena ZGD-1.

2.3 Avtonomni viri za nagrajevanje z opcijami v Sloveniji

V Sloveniji obstajajo številni **avtonomni pravni viri**, ki so jih sprejele različne stanovske in strokovne organizacije, ki natančneje urejajo področje nagrajevanja. Taki avtonomni pravni viri so **Kodeks upravljanja javnih delniških družb, Priporočila za kadrovanje in nagrajevanje uprav in izvršnih direktorjev in Priporočila za članstvo, delo in plačilo članov upravnih odborov in nadzornih svetov**.¹⁰ Oboja priporočila veljajo od leta 2007.

Družbe sicer niso zavezane k spoštovanju teh in podobnih kodeksov in priporočil, vendar je sledenje njihovim določbam smiselno, saj vsebujejo učinkovito dobro prakso (Dolar et al., 2007, str. 12).

Poleg navedenih naj omenim še **Priporočila Združenja Manager pri sklepanju individualnih pogodb vodilnih menedžerjev**, ki naj bi bila ob ustreznem upoštevanju posebnosti družbe v pomoč vodilnim menedžerjem tudi pri določitvi meril spodbudnega nagrajevanja.

2.3.1 Kodeks upravljanja javnih delniških družb

Spomladi 2004 smo v Sloveniji dobili **Kodeks upravljanja javnih delniških družb** (v nadaljevanju Kodeks).¹¹ V Kodeksu so zapisana tudi priporočila za nagrajevanje članov uprav in nadzornih svetov, ki pomenijo okvir za oblikovanje lastnih sistemov nagrajevanja v družbah, saj univerzalnega ali celo idealnega modela ni (Bajuk et al., 2004, str. 5).

Prvi pogoj uspešnega poslovanja družb v interesu delničarjev (ter drugih deležnikov) je učinkovito upravljanje. Učinkovit sistem upravljanja gospodarskih družb zagotavlja učinkovito delo uprave z dvema osnovnima mehanizmoma – **nagrajevanjem in nadzorom**. Upravo je torej treba motivirati za uspešno delo ter jo hkrati nenehno nadzirati, ocenjevati in spremljati njeno uspešnost (Bajuk et al., 2004, str. 9).

Kodeks določa, da **delniške opcije lahko služijo kot variabilni del prejemkov**, ki naj dolgoročno spodbuja k doseganju večje storilnosti in lojalnosti družbi. Merila zanje naj bodo podrobno določena vnaprej z uporabo primerjalnih parametrov, kot so na primer donosnost delniškega indeksa ali doseganje vnaprej predvidene rasti tečaja delnic družbe.

---

¹⁰ Priporočila za kadrovanje in nagrajevanje uprav in izvršnih direktorjev in Priporočila za članstvo, delo in plačilo upravnih odborov in nadzornih svetov veljajo od 7.6.2007. Pred tem so veljali Kriteriji za članstvo, delo in plačilo nadzornih svetov z dne 30.11.2004 in Priporočila za imenovanje, odpoklic in ureditev prejemkov članov uprav Združenja članov nadzornih svetov z dne 23.6.2005.

¹¹ Kodeks upravljanja javnih delniških družb (v nadaljevanju Kodeks) so oblikovali in 18.3.2004 sprejeli Ljubljanska borza, d. d., Ljubljana, Združenje članov nadzornih svetov in Združenje Manager. Kodeks je bil spremenjen ter dopolnjen 14.12.2005 in 5.2.2007. Septembra 2009 je bil v razpravo podan Predlog sprememb Kodeksa, ki naj bi po predvidevanjih stopil v veljavo decembra 2009.

Pri tem naj se merila uspešnosti in drugi pogoji iz opcijskega načrta ne spreminjajo z veljavnostjo za nazaj (retroaktivno). Odškodnine in denarna nadomestila za neizkoriščene opcije niso dovoljeni.

Kodeks priporoča, da naj član uprave, ki pridobi delnice na podlagi opcijskih upravičenj (opcijski načrt) ali na podlagi delniškega načrta, **ne proda** tako pridobljenih **delnic** še **najmanj eno do dve leti po prenehanju mandata**, v katerem jih je pridobil. Predlog opcijskega načrta in drugih oblik prejemkov članov uprave, ki so vezani na delnice družbe, oblikuje nadzorni svet in z njim seznanjeno skupščino.

Kodeks priporoča, da naj družbe članov nadzornega sveta ne nagrajujejo z delniškimi opcijami, oziroma ne priporoča, da so člani nadzornega sveta plačani v neposredni odvisnosti od uspešnosti poslovanja družbe, čeprav so na podlagi ZGD-1 delniške opcije dopustne tudi za člane nadzornega sveta.

Predlog sprememb Kodeksa pomembneje posega v sistem plačil članom organov vodenja in upravljanja. V točki 16.5 predvideva, da opcijski načrti in primerljivi finančni instrumenti ne predstavljajo pretežnega dela variabilnih prejemkov člana uprave. Merila za opcijske načrte in primerljive finančne instrumente izključujejo splošna gibanja kapitalskega trga z uporabo primerjalnih parametrov, kot sta na primer donosnost delniškega indeksa ali doseganje vnaprej predvidene rasti tečaja delnic družbe, kar je precejšnja razlika v primerjavi z veljavno ureditvijo. V točki 16.6 je predvideno, da izvrševanje delniških opcij ne sme biti mogoče vsaj tri leta po njihovi dodelitvi.

2.3.2 Priporočila Združenja članov nadzornih svetov

Združenje članov nadzornih svetov (v nadaljevanju ZČNS) je v zvezi z nagrajevanjem članov organov vodenja in nadzora sprejelo ločena priporočila:

- Priporočila za kadrovanje in nagrajevanje uprav in izvršnih direktorjev,¹²
- Priporočila za članstvo, delo in plačilo upravnih odborov in nadzornih svetov.

Po **Priporočilih za kadrovanje in nagrajevanje uprav in izvršnih direktorjev** so nakupne delniške opcije oblika nedenarnih, variabilnih in dolgoročnih prejemkov. Plačilo v delnicah ali nakupnih delniških opcijah se določi kot razlika med tržno vrednostjo finančnega instrumenta in morebitnim plačilom prejemnika v trenutku realizacije. Kadar je član uprave ali izvršni direktor upravičen do prejemkov v obliki delnic, naj se upošteva za pridobitev delnice tržna cena, če družba ne kotira, pa poštena cena. Če slednje ni mogoče določiti, naj se uporabi valorizirana cena pridobitve lastnih delnic družbe, razen če je to v nasprotju s predpisi ali ni smiselno zaradi davčnih učinkov.

---

¹² Pri oblikovanju teh Priporočil so bila že upoštevana Priporočila Evropske komisije o spodbujanju ustreznega sistema prejemkov direktorjev javnih družb od 14.12.2004 (Dolinar et al., 2007, str. 65).

Zanimivo je, da Priporočila dovoljujejo, da prejemki za dolgoročno uspešnost, kamor spadajo delniške nakupne opcije, navzgor niso omejeni, vendar naj bi se v instrumente, na podlagi katerih član uprave ali izvršni direktor pridobi pravico do takih prejemkov, vgradilo primerne elemente, ki preprečujejo manipulacije glede gibanja cene delnice.

Član uprave ali izvršni direktor, ki pridobi delnice na podlagi opcijskih upravičenj (opcijski načrt) ali na podlagi delniškega načrta, naj ne bo upravičen **prodati** tako pridobljenih **delnic še najmanj dve leti po prenehanju mandata**, v katerem jih je pridobil. V novem mandatu jih sme odsvojiti le, če v tem mandatu pridobi nove delnice pred odsvojitvijo tistih iz prejšnjega mandata. Odškodnine in denarna nadomestila za neizkoriščene opcije niso dovoljeni.

Določila Priporočil za kadrovanje in nagrajevanje uprav in izvršnih direktorjev so nezavezujoča priporočila, ki vsebinsko natančneje določajo razmerja med družbo in upravo oziroma družbo in izvršnimi direktorji v zakonsko določenih okvirih ter skladno s priporočeno prakso na tem področju. Eden od namenov Priporočil za kadrovanje in nagrajevanje je tudi v pregledni ureditvi ustreznih načinov spodbujanja uprav in izvršnih direktorjev k doseganju čim večje uspešnosti družbe (Bratina, 2007, str. 1470).

Skladno s **Priporočili za članstvo, delo in plačilo upravnih odborov in nadzornih svetov** naj bi bili prejemki članov nadzornega sveta družb sestavljeni iz plačila za opravljanje funkcije, sejnine in povračila stroškov. Priporočila določajo, da mora biti plačilo v ustreznem razmerju z nalogami članov nadzornega sveta in finančnim položajem družbe (enako kot ZGD-1), odsvetujejo pa, da so člani nadzornega sveta plačani v odvisnosti od uspešnosti poslovanja družbe, udeležbo pri dobičku ali z opcijami in podobnimi finančnimi inštrumenti. Variabilni del prejemkov naj bi predstavljala sejnina.

2.3.3 Priporočila Združenja Manager pri sklepanju individualnih pogodb vodilnih managerjev v gospodarskih družbah

Opcijsko nagrajevanje med vsem avtonomnimi viri še najbolj obsežno obravnavajo Priporočila Združenja Manager pri sklepanju individualnih pogodb vodilnih managerjev v gospodarskih družbah (v nadaljevanju Priporočila ZM), ki so bila sprejeta leta 2005.¹³

Delniški in opcijski programi nagrajevanja vodilnih menedžerjev se uporabljajo z namenom poistovetenja vodilnih menedžerjev z dolgoročnimi razvojnimi cilji gospodarske družbe,

---

¹³ Pred Priporočili ZM so se uporabljali Kriteriji za individualne pogodbe o zaposlitvi menedžerjev, ki sta jih že leta 1992 podpisala Gospodarska zbornica Slovenije kot predstavnik gospodarstva in Združenje Manager kot predstavnik menedžerjev.

zaradi spodbud za uresničevanje glavnih usmeritev njene razvojne strategije ter zaradi pritegnitve vodilnega menedžmenta med lastnike gospodarske družbe.

Nagrada v obliki delnic se menedžerju dodeli iz sklada lastnih delnic. Nagrada v obliki dodelitve delnic menedžerju je izvedljiva pod naslednjimi pogoji:

- **cena delnic**, uporabljena za izračun števila delnic, je višja ali enaka povprečni tehtani tržni ceni delnic v zadnjem letu, če delnice družbe kotirajo na trgu vrednostnih papirjev, v drugih primerih pa se upošteva njihova vrednost, ki jo ocenijo pooblaščen ocenjevalci vrednosti podjetij ali drugih strokovnjakov,
- za prejemnika tako pridobljenih delnic velja **prepoved odtujitve teh delnic za obdobje najmanj treh let** oziroma do izteka njegovega mandata po menedžerski pogodbi.

Priporočila ZM ne omenjajo druge možnosti pridobivanja delnic iz opcijskih upravičenj, to je na podlagi pogojnega povečanja osnovnega kapitala, za kar ne vidim ovir, saj je ta možnost zakonsko dopustna oziroma bi morala biti vsaj nakazana.

Opcijsko upravičenje za nakup delnic se vodilnim menedžerjem dodeli na osnovi odločitve pristojnega organa družbe, ki sprejme opcijski načrt, praviloma za večletno obdobje. Pristojni organ družbe na osnovi opcijskega načrta sklene opcijsko pogodbo s posameznim upravičencem, s katero natančneje opredeli zanj veljavna določila opcijskega načrta, upošteva konkretne delovne naloge in odgovornosti posameznega vodilnega menedžerja ter cilje družbe, ki jih s takim nagrajevanjem posameznika gospodarska družba zasleduje.

Pri nagrajevanju prek opcijskega upravičenja vodilnega menedžerja se upošteva:

- **rok za izvršitev** opcijskega upravičenja je **najmanj dve leti in največ pet let** od sklenitve pogodbe,
- **izvršilna cena** delnic na dan dodelitve delniške opcije ni nižja od povprečne tehtane tržne cene delnic v zadnjem letu pred mesecem dodelitve delniške opcije oziroma od vrednosti delnice, ki jo je ocenil pooblaščen ocenjevalec vrednosti podjetij,
- po izvršitvi delniške opcije menedžer še najmanj **šest mesecev ne sme odtujiti** na ta način pridobljenih **delnic**.

Priporočila ZM navajajo dva različna roka glede omejitve prodaje delnic po izvršitvi opcij: tri leta (21. člen) oziroma šest mesecev po izvršitvi delniške opcije (23. člen), kar lahko povzroča nejasnosti. Ker pa so to le priporočila, ki nimajo kazenskih določb, je smiselno, da družba v svojem opcijskem načrtu določi obdobje, za katerega meni, da bi bilo zanjo najbolj primerno glede na okoliščine.

2.4 Praksa nagrajevanja z delniškimi opcijami v slovenskih podjetjih

2.4.1 Razkrivanje prejemkov članov organov vodenja in upravljanja ter nadzora družb

Delničarji morajo biti seznanjeni z načinom motiviranja organov vodenja in nadzora in naj bi imeli vpogled v mehanizme motiviranja in nadzora ter stroške, povezane z njimi. Zato naj bi družbe razkrivale način nagrajevanja ali bistvene podatke o strukturi in načelih nagrajevanja. Obveznost javnih delniških družb, da razkrivajo prejemke članov organov vodenja in upravljanja družbe, je določena v ZGD-1 in Pravilih borze. Priporočila na tem področju pa uspešno združuje Kodeks upravljanja javnih delniških družb (Dolinar et al., 2007, str. 25).

ZGD-1 določa, da so družbe zaradi javne objave dolžne predložiti računovodske izkaze, skupaj s prilogami, ki morajo med drugim vsebovati skupni znesek vseh prejemkov, ki so jih v poslovnem letu prejeli člani uprave in člani nadzornega sveta, ločeno za vsako od teh skupin oseb. Drugih določil v zvezi z razkrivanjem prejemkov organov vodenja in nadzora družb ZGD-1 ne vsebuje, zato pa določa, da mora poslovno poročilo, ki je del letnega poročila, vključevati tudi izjavo o upravljanju družbe (Dolinar et al., 2007, str. 26).

Pravila Borze ne vsebujejo nobenih neposrednih določil v zvezi z razkritjem prejemkov organov vodenja in nadzora družb, vendar določajo, da morajo družbe, katerih delnice kotirajo v borzni kotaciji ali v prvi kotaciji, javno objaviti izjavo o skladnosti z določbami Kodeksa upravljanja javnih delniških družb (Dolinar et al., 2007, str. 26).

Kodeks upravljanja javnih delniških družb dokaj natančno določa način objavljanja prejemkov organov vodenja in nadzora. Prejemki članov uprave za posamezno leto naj bodo razvidni iz pojasnil k računovodskim izkazom, in sicer za vsakega posameznega člana uprave, v bruto in neto znesku, plačila pa naj bodo razdeljena po naslednjih sklopih: fiksni del prejemkov, gibljivi del prejemkov, udeležba pri dobičku, opsijsko nagrajevanje in drugi prejemki člana uprave (Dolinar et al., 2007, str. 26-27). Potrebno je ne le razkrivanje zneskov prejemkov posameznikov, temveč tudi strukture prejemkov (fiksni, variabilni, bonitete ...) in njihove oblike (denar, delnice, opcije ...).

O vsaki pridobitvi oziroma odsvojitvi deleža glasovalnih pravic v družbi, v kateri opravlja funkcijo, ali v z njo povezani družbi, pa so član uprave ter z njim povezane osebe dolžni obvestiti družbo in pristojne institucije. Družba mora te podatke razkriti skladno z zakonom. Ne glede na to pa član uprave ter z njim povezane osebe (pravne in fizične) ne smejo kupovati delnic družbe, če imajo ali bi morali imeti občutljive informacije, ki bi lahko vplivale na vrednost delnic družbe, te informacije pa niso na voljo vsem delničarjem družbe.

Enako smiselne zahteve veljajo tudi za razkrivanje prejemkov članov nadzornega sveta.

Tudi **Priporočila za kadrovanje in nagrajevanje uprav in izvršnih direktorjev** vsebujejo podobne zahteve glede razkrivanja podatkov o prejemkih in politiki nagrajevanja (tudi za pretekla leta), pa tudi merila za določanje variabilnih prejemkov.

2.4.2 Nagrajevanje članov uprave in članov nadzornih svetov

V Sloveniji delniške opcije niso razširjene. Razlogov za to je več. Med najpomembnejšimi bi lahko našteali davčno okolje, ki delniških opcij ne naredi privlačnih, in splošne razmere v družbi, ki niso naklonjene visokim nagradam članov uprav, čeprav bi te bile neposredno povezane z doseženimi rezultati družb (Logar, 2004, str. 1131).

V zvezi z nagrajevanjem uprav in nadzornih svetov v Sloveniji je ZČNS opravilo dve raziskavi: zadnja raziskava je analizirala podatke iz letnih poročil za leti 2005 in 2006, izsledki so bili objavljeni leta 2007, predhodna raziskava pa je zajela podatke za leto 2002.

Leta 2005 je 32 družb razkrilo podatek, ali nagrajuje **člane uprave** z opcijami ali delnicami (od tega sedem družb v resnici nagrajuje upravo v taki obliki), leta 2006 je ta podatek razkrilo 33 družb (od tega šest družb v resnici nagrajuje upravo v taki obliki).¹⁴ Iz teh podatkov lahko sklepamo, da sorazmerno malo družb uporablja dolgoročno nagrajevanje uprave v obliki opcij oziroma delnic. Kakšno dolgoročno nagrajevanje, če sploh kakšno, izvajajo druge družbe, iz razkritij v letnih poročilih ni mogoče ugotoviti. Iz letnih poročil družb, ki razkrivajo podatek, da nagrajujejo v obliki opcij oziroma delnic, pa tudi ni mogoče ugotoviti, ali imajo v zvezi s to obliko nagrajevanja izdelan kakšen načrt (Dolinar et al., 2007, str. 28).

Žal razkritja v letnih poročilih ne omogočajo natančne primerjave mehanizmov in kriterijev nagrajevanja članov uprav. Preglednost na tem področju bi bilo treba precej izboljšati in delničarjem razkrivati tudi mehanizme in politike nagrajevanja, kar bi jim omogočilo boljše vrednotenje dela nadzornih svetov. Vnaprejšnje razkrivanje politike nagrajevanja uprav delničarjem je tudi eno od določil Priporočil Evropske komisije o spodbujanju ustreznega sistema prejemkov direktorjev javnih družb, ki pa še ni povzeto v domačih avtonomnih virih ali zakonodaji (Dolinar et al., 2007, str. 61). Predlog sprememb Kodeksa javnih delniških družb naj bi to popravil.

V podobni predhodni raziskavi za leto 2002 je ZČNS ugotovilo, da nagrajevanje z opcijami v Sloveniji uporablja le majhen delež družb, po ocenah je takšnih družb manj kot 10 odstotkov. Razlogov za to je več: majhna likvidnost delnic in šibka rast cene delnic do leta 2001, zaradi česar so bila (v povprečju) opcijska upravičenja razmeroma nezanimiva. Največja ovira pa je obstoječi sistem obdavčitve opcijskih upravičenj oz. izvršitev opcij. Ta

---

¹⁴ V raziskavo je bilo vključenih 72 javnih delniških družb, ki kotirajo na Ljubljanski borzi vrednostnih papirjev, ter 561 članov uprav in nadzornih svetov v teh družbah. Ugotovitve raziskave temeljijo na podatkih iz javno dostopnih letnih poročil družb.

naredi opcije tako drage, da je nagrajevanje z njimi preprosto neekonomično in neracionalno (Bajuk et al., 2004, str. 16).

Posledica tega je, da so opcije prevzeli le v tistih družbah, kjer so imeli delničarji ali uprava največji interes za delničarsko vezanost uprave na družbo. Vstopanje članov uprave v delničarsko strukturo in potencialne pozitivne posledice, ki izvirajo iz tega, so namreč edini tehtni razlog za uporabo opcijskega nagrajevanja (Bajuk et al., 2004, str. 16). Opcijski načrti pa se zaradi neugodnega davčnega okolja trenutno lahko priporočajo le družbam, za katere sta najpomembnejša zvišanje vrednosti delnic in vključitev uprave v delničarsko strukturo (Bajuk et al., 2004, str. 18).

Oktober 2007 je bila opravljena raziskava o nagrajevanju slovenskih menedžerjev z vidika njihovih lastnikov (Šturman, 2008, str. 8). Anketiranci torej niso bili menedžerji, temveč predsedniki/člani nadzornih svetov/upravnih odborov. Na vprašanje glede dejavnikov, zaradi katerih sodobni način nagrajevanja, kot na primer delniške opcije, v Sloveniji še niso zaživele v celoti, se je s trditvijo, da v Sloveniji delniške opcije še niso zaživele v celoti predvsem zato, ker jih davčna zakonodaja ne spodbuja, v celoti strinjalo kar 47,5 odstotka respondentov. Posledično se je to pokazalo tudi pri odgovorih, vezanih na to, da jih regulativni temelji ne omogočajo (27,1 odstotka se s to trditvijo nikakor ni strinjalo) in da jih regulativni temelji ne spodbujajo (popolnoma se je s to trditvijo strinjalo 30,5 odstotka, delno pa 30,5 odstotka vprašanih). Tudi ocena trditve, da delniške opcije niso dovolj učinkovito orodje za delovanje menedžerja v korist principala (mediana dva, modus ena), potrjuje navedbe teorije, da delniške opcije predstavljajo izjemno pomemben, učinkovit in koristen način nagrajevanja menedžerjev in enega pomembnejših vzvodov usmerjanja delovanja menedžerja v lastnikovi smeri oziroma pomemben vzvod uravnoteženja njihovih (dolgoročnih) ciljev.

Čeprav Kodeks upravljanja javnih delniških družb ne priporoča nagrajevanja z delniškimi opcijami, nekatere družbe še vedno uporabljajo takšen način nagrajevanja **članov nadzornih svetov** (Dolinar et al., 2007, str. 65).

Razkritja strukture prejemkov članov nadzornih svetov v letnih poročilih so nezadostna, redke družbe v letnih poročilih razkrivajo strukturo prejemkov članov nadzornih svetov in glede na posameznega člana (individualna razkritja). Ponavadi so razkriti le skupni prejemki vseh članov nadzornega sveta, ne pa koliko je dobil posamezni član in predsednik, v kakšni obliki so bili prejemki izplačani, niti kaj je bila osnova za izplačilo (sejnina, plačilo za opravljanje funkcije ali udeležba pri dobičku) (Dolinar et al., 2007, str. 66). Tudi rezultati raziskave za leto 2002 so pokazali, da analizo opcijskega nagrajevanja nadzornikov otežujejo slabi podatki na tem področju, zato natančna analiza ni mogoča. Podatki, ki so na voljo, kažejo, da se opcijska upravičenja za nagrajevanje članov nadzornih svetov oziroma neizvršnih direktorjev uporabljajo le redko (Bajuk et al., 2004, str. 38).

Ker so konec leta 2004 Priporočila ZČNS ponudila natančne napotke za nagrajevanje članov nadzornih svetov, so slovenske javne delniške družbe šele leta 2005 začele nagrajevanje nadzornikov iz sistema sejin in udeležbe pri dobičku, ki je bil pred tem bolj ali manj univerzalen način nagrajevanja nadzornikov, spreminjati v plačila za opravljanje funkcij in sejinine kot variabilni del prejemkov (Dolinar et al., 2007, str. 66).

3 DAVČNI VIDIKI DELNIŠKIH OPCIJ

3.1 Opredelitev osnovnih pojmov v zvezi z delniškimi opcijami

3.1.1 Osnovni pojmi

Delnice ali delniške opcije se podelijo zaposlenim kot spodbuda (angl. *incentive*) za njihovo delo zaradi povečanja vrednosti podjetja. Opcija tipično predstavlja pravico do bodočega nakupa (nakupa enkrat v prihodnosti) določenega števila delnic družbe delodajalca (ali z njim povezane družbe) po vnaprej določeni ceni. Takšne opcije imajo ponavadi nekatere omejitve, ki se nanašajo na prenosljivost opcij ali obdobje zaposlitve delavca za minimalno obdobje po datumu podelitve (IBFD International Tax Glossary, 2005, str. 365).

V literaturi se za delniške opcije pogosto uporablja tudi izraz **odložena plačila** (angl. *deferred remuneration*). Izraz »odloženo plačilo« se nanaša samo na tiste primere, kjer se plačilo rednih sestavin plače ne izvrši v običajnem časovnem obdobju, ampak je odloženo, in/ali kjer so deli plače nadomeščeni s takšnimi odloženimi sestavinami (Mössner, 2000, str. 80).¹⁵

Cena, po kateri je opcija zagotovljena, se imenuje **cena ob podelitvi** (angl. *grant price*) in je ponavadi tržna cena delnic v trenutku, ko so opcije podeljene (lahko tudi povprečna tržna cena v določenem obdobju). Upravičenci, ki so pridobili delniške opcije, upajo, da bo cena delnice narasla in da jo bodo z izvršitvijo opcije (nakupom delnic po nižji ceni) lahko unovčili in nato prodali delnico po trenutni tržni ceni (Employee Stock Options Fact Sheet, spletni naslov NCEO).

Delniška opcija je nakupna opcija, to je pravica pridobiti delnico od določenega prodajalca v določenem trenutku (evropske opcije) ali v določenem obdobju (ameriške opcije) za

---

¹⁵ Države lahko razvrstimo v dve skupini: prva, kamor spadata ZDA in Velika Britanija, ki imata dolgo tradicijo uporabe odloženih plačil in obširne zakonske določbe za njihovo obdavčitev. V drugo skupino spadajo države, kjer so se odložena plačila šele začela razvijati. Te države so se začele srečevati z odloženimi plačili, ko so mednarodne korporacije iz prve skupine držav ponudile odložena plačila zaposlenim v podružnicah in hčerinskih podjetjih v drugi skupini držav. Slednje so najprej poskušale rešiti novo nastajajoče probleme s pomočjo splošnih pravnih načel in šele postopoma izgrajevale pravne določbe, administrativne postopke in sodno prakso. Rezultat tega je pravna negotovost (Mössner, 2000, str. 77-78).

določeno, to je **izvršilno ceno** (angl. *strike price*) (The Taxation of Employee Stock Options, 2005, str. 84–86). Ponavadi je izvršilna cena enaka tržni ceni delnic ob podelitvi.

Na podlagi delniškega opcijskega načrta (angl. *ESOP – Employee Stock Option Plan*) se delniške opcije podelijo zaposlenim pod določenimi pogoji oziroma omejitvami: obdobje, ko opcij ni mogoče izvršiti, je obdobje neizvršljivosti ali **zaporno obdobje** (angl. *vesting period*). Ob izvršitvi opcije ima zaposleni korist, saj pridobi delnico po ceni, ki je tedaj nižja od tržne in ustreza razliki med ceno, plačano za delnico, ter tržno ceno delnice ob izvršitvi. Dodatno ima zaposleni korist, ki izhaja iz izvršitve opcij, v dividendah, ki jih prejema na podlagi pridobljenih ali kupljenih delnic. Korist ob prodaji delnice je enaka porastu vrednosti delnice, ki se lahko uresniči s prodajo delnic po tržni vrednosti.

Na spodnji sliki predstavljam različne dogodke v zvezi z delniško opcijo in koristi, ki nastanejo ob teh dogodkih.

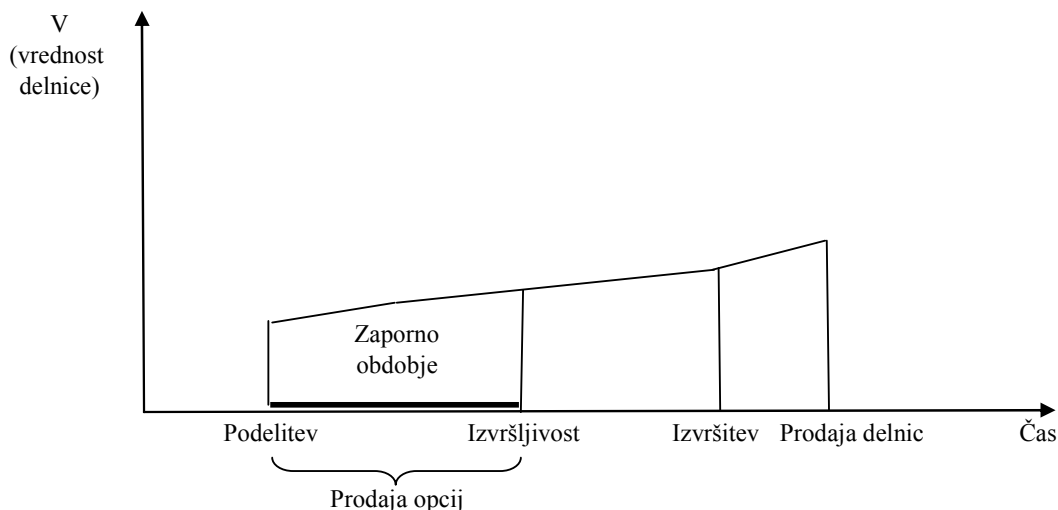
Slika 1: Dogodki in koristi pri delniških opcijah

Leto	1	2	3	4
Čas:				
Dogodek:	Podelitev opcije (angl. <i>granting</i>)	Konec zapornega obdobja (angl. <i>vesting</i>)	Izvršitev opcije (pridobitev delnic) (angl. <i>exercise</i>)	Prodaja delnic (angl. <i>sale</i>)
Cena:	Cena za opcijo		Izvršilna cena delnic Tržna cena pridobljenih delnic	Tržna cena prodanih delnic
Vrednost:	Vrednost opcije ob podelitvi	Vrednost opcije ob koncu zapornega obdobja	Vrednost opcije ob izvršitvi Vrednost pridobljenih delnic	Vrednost prodanih delnic

Vir: *The Taxation of Employee Stock Options, OECD, 2005, str. 106.*

V povezavi z ameriškimi opcijami se ponavadi uporablja koncept izvršljivosti. Opcija se šteje za izvršljivo, ko so izpolnjeni vsi pogoji za njeno izvršitev in se lahko izvrši (The Taxation of Employee Stock Options, 2005, str. 85). Razlikovati moramo torej med **izvršljivostjo** (angl. *vesting*), to je prvi trenutek, ko odpadejo vse omejitve in se opcija lahko izvrši, in **izvršitvijo** (angl. *exercise*), ko upravičenec v resnici izkoristi svojo pravico in kupi delnice po vnaprej določeni ceni. Faze delniškega opcijskega načrta prikazujem na Sliki 2.

Slika 2: Faze delniškega opcijskega načrta

Vir: C. Hagen, *Tax Treatment of Employee Stock Options*. 2001, str. 311.

V nalogi se osredotočam na delniške opcije v »klasičnem pomenu«, z značilnostmi, kot sem jih opisala zgoraj. V poglavju 3.1.2 predstavljam še druge vrste opcijskih načrtov; ti niso predmet obravnave.

3.1.2 Vrste opcijskih načrtov

V številnih državah obstajata dve glavni skupini delniških opcij, opcije z ugodno davčno obravnavo in navadne delniške opcije (podrobneje jih opišem v poglavju 4.1, zato jih na tem mestu ne obravnavam).

Martocchio (2001, str. 305-306) razlikuje šest oblik odloženih plačil v delnicah:

- delniški opcijski načrti z davčno spodbudo (angl. *incentive stock option plans*),
- neodobreni delniški opcijski načrti (angl. *nonstatutory stock option plans*),
- delnice z omejitvijo (angl. *restricted stock*),
- navidezni opcijski načrti (angl. *phantom stock plans*),
- delniške opcije s popustom (angl. *discount stock option*),
- pravice do izplačila zaradi povečanja vrednosti delnic (angl. *stock appreciation rights – SAR*).

Opcijski načrti z davčno spodbudo dajejo menedžerjem pravico do nakupa delnic podjetja v prihodnosti po vnaprej določeni ceni. Ponavadi je ta enaka tržni ceni delnic v trenutku, ko menedžer prejme delniško opcijo. Razlika med ceno delnice v trenutku nakupa in nižjo ceno delnice v trenutku, ko menedžer prejme delniško opcijo, je kapitalski dobiček.

V primerjavi z delniškimi opcijami z davčno spodbudo za **neodobrene delniške opcije** ne velja ugodnejša davčna obravnava. Menedžerji plačajo davek na razliko med znižano ceno

in pošteno tržno vrednostjo delnic ob podelitvi. Ne plačajo davka v prihodnosti, ko se odločijo, da izvršijo svoje delniške opcije. Davčna obveznost menedžerjev je nižja v daljšem časovnem obdobju: cene delnic na splošno naraščajo. Posledično bodo kapitalski dobički verjetno višji v prihodnosti, ko menedžerji izvršijo svoje opcije.

Delnice z omejitvijo pomenijo, da menedžerji nimajo lastniške kontrole nad delnicami za vnaprej določeno obdobje, pogosto od pet do deset let. Menedžerji morajo prodati delnice nazaj podjetju za enako znižano ceno, kot je veljala v času nakupa, če prekinejo zaposlitev pred koncem zapornega obdobja. Poleg tega podelitev delnic z omejitvijo zagotavlja menedžerjem davčne spodbude. Ne plačajo davka na dohodek, ki izhaja iz porasta cene delnice, dokler se zaporno obdobje ne konča.

Navidezni opcijski načrt je dogovor o prejemkih, kjer so menedžerji nagrajeni s hipotetičnimi, in ne z resničnimi delnicami podjetja. Navidezni delniški načrt je podoben delniškemu načrtu z omejitvami, ker morajo menedžerji izpolniti določene pogoje, preden lahko zamenjajo navidezne delnice za prave delnice družbe. Ponavadi sta pogoja dva: (i) ostati morajo zaposleni za določeno obdobje, med petimi in 20 leti in (ii) morajo se upokojiti v tem podjetju. Če izpolnijo te pogoje, menedžerji prejmejo dohodek, enak porastu vrednosti delnice podjetja od dneva, ko je podjetje podelilo navidezne delnice, do dneva zamenjave. Navidezni delniški načrti zagotavljajo menedžerjem davčne ugodnosti. Menedžerji plačajo davek na kapitalne dobičke tedaj, ko ob upokojitvi zamenjajo navidezne delnice za prave delnice podjetja. Dohodki od upokojitve pri menedžerjih bodo verjetneje znatno nižji kot njihovi dohodki pred upokojitvijo, zato so davčne stopnje na dohodke upokojenih menedžerjev nižje.

Delniške opcije s popustom so podobne neodobrenim delniškemu načrtom z eno izjemo. Podjetja podelijo delniške opcije po ceni, ki je daleč pod pošteno tržno vrednostjo delnice na dan, ko je opcija podeljena. To pomeni, da menedžer, ki je udeležen v tem načrtu, takoj prejme ugodnost, enako razliki med izvršilno ceno in pošteno tržno vrednostjo delnice.

Pravice zaradi porasta vrednosti delnic zagotavljajo menedžerjem dohodek po koncu določenega obdobja podobno kot delniške opcije z omejitvijo. Toda menedžerjem ni treba izvršiti njihove pravice, da prejmejo dohodek. Podjetje nagradi menedžerje s plačilom na podlagi razlike v ceni delnice med trenutkom podelitve pravice in ceno delnice ob koncu določenega obdobja, pri čemer dovoli menedžerjem, da obdržijo delnice. Menedžerji plačajo davek od dobička na podlagi porasta vrednosti delnice, ko izvršijo opcijsko pravico.

3.1.3 Vrednotenje delniških opcij

S finančnega vidika se lahko opcije vrednotijo kadar koli, tudi tedaj, ko so podeljene (če je obdobje za izvršitev opcije predolgo ali če so pogoji za izvršljivost preveč kompleksni, tveganja pri vrednotenju povzročijo manj zanesljivo oceno). Finančni ekonomisti so

oblikovali različne metode za določanje vrednosti opcij. Te metode lahko upoštevajo različne parametre (ki jih je prav tako treba oceniti), kot so na primer cena delnice, izvršilna cena, dospelost, spremenljivost cen delnic, obrestna mera ter politika dividend. Vrednost opcije je odvisna tudi od omejitev, povezanih z njo (npr. obdobje moratorija do izvršljivosti ali prenos opcije ali pravica do odpovedi) (The Taxation of Employee Stock Options, 2005, str. 85).

Najbolj poznan model za vrednotenje opcij je **Black-Sholesov model**, ki vrednoti nakupne opcije. Razvit je bil leta 1993 in vpeljan v dobi hitre rasti trgovanja z opcijami. Pri razvoju modela za vrednotenje opcij sta Black in Sholes postavila naslednje predpostavke (Brigham & Gapenski, 1996, str. 141-142):

- delnica, na katero se opcija nanaša, ne zagotavlja dividend v življenjski dobi opcije;
- pri prodaji delnice ali opcije ni nobenih transakcijskih stroškov;
- kratkoročna, netvegana obrestna mera je znana in konstantna v življenjski dobi opcij;
- kateri koli kupec vrednostnega papirja si lahko sposodi kateri koli del nakupne cene delnic po kratkoročni, netvegani obrestni meri;
- kratkoročna prodaja je dovoljena brez kazni, prodajalec bo tako prejel celotni iztržek dnevne cene za prodan vrednostni papir;
- nakupno opcijo je mogoče izvršiti samo ob zapadlosti;
- trgovanje z vsemi vrednostnimi papirji se vrši neprekinjeno, v tem času se cena delnice giblje naključno.

Black-Sholesov model sestoji iz treh enačb, ki za namene naloge niso relevantne. Bistvo je, da je vrednost opcije funkcija naslednjih spremenljivk: cene delnice, obdobja opcije do zapadlosti, izvršilne cene, variance donosov na delnice, na katere se opcija nanaša, in netvegane obrestne mere.

Murphy (v Pendleton et al., 2002, str. 81-82) navaja vrsto problemov v zvezi z Black-Sholesovim modelom, in sicer:

- predpostavka o konstantnih dividendnih donosih in spremenljivost cene delnic je vprašljiva glede na desetletno obdobje večine ameriških opcij;
- možnost za izgubo opcij ni vključena v model, čeprav verjetno znižuje vrednost opcij;
- domneva se, da so opcije izvršene ob njihovi zapadlosti ali tik pred njo, medtem ko večina raziskav nakazuje, da zaposleni izvršijo svoje opcije v kratkem času po tem, ko opcije postanejo izvršljive.

Vrednost za upravičence opcij je odvisna od njihove nagnjenosti k tveganju, njihovega celotnega premoženja, deleža tega premoženja v kapitalu družbe in verjetnosti, da bo upravičenec ostal v podjetju. Z drugimi besedami, vrednost opcij je odvisna od značilnosti upravičencev kot tudi od same opcije. Če so imetniki opcij zelo nenaklonjeni tveganju, je vrednost opcij verjetno nižja kot v primeru, ko so imetniki opcij nevtralni z vidika tveganja. Ob dani nenaklonjenosti zaposlenih k tveganju vrednost opcij po Black-Sholesu zelo

verjetno precenjuje opcijsko vrednost. Če so vse druge stvari nespremenjene, je spodbujevalni učinek opcij verjetno manjši, kot pa bi nakazovali izračuni po Black-Sholesovem modelu.

3.1.4 Ponovno ovrednotenje delniških opcij

Fenomen zadnjih 15 let je velika rast uporabe delniških opcij tako za menedžerje kot druge zaposlene, ob stalno naraščajočih cenah delnic. Na začetku 21. stoletja je ta rast začela slabeti. Leta 2002 so bili opaženi veliki padci cen delnic tako v ZDA kot tudi drugod, nastali so pomembni padci cen delnic v določenih sektorjih, kot npr. v sektorju novih ekonomij. Pomembno vprašanje je, kaj se zgodi z delniškimi opcijami v teh okoliščinah. Ali naj upravičenci sprejmejo padce cen delnic kot dejstvo ali naj podjetja sprejmejo ukrepe in ponovno določijo vrednost opcijskih nagrad. To ima lahko obliko spremembe izvršilne cene obstoječih opcij ali novo podelitev višjega števila opcij, da bi se nadomestila izguba v vrednosti obstoječih opcij (Pendleton et al., 2002, str. 142). Naj omenim, da je še posebej izrazit padec cen delnic nastal z nastopom finančne krize leta 2008.

Obstajata dva vidika teh posledic. Prvi je, da je tveganje padca cen neizogibna sestavina sistemov nagrajevanja, ki temeljijo na delnicah in upravičenci naj bi neugodne okoliščine sprejeli kot dejstvo. V vsakem primeru so delniške opcije zmanjšale tveganje padca cen, saj upravičenci v resnici ne izgubijo denarnih sredstev, če cene delnic padejo. Še več, padec tržnih cen delnic ne pomeni nujno padca v vrednosti, če je do zapadlosti opcije še dosti časa. V resnici naj bi opcije, ki so pod vodo in ki imajo dalj časa do zapadlosti, zagotavljale močno spodbudo. Obratno, kadar izvršilna cena preseže trenutno tržno vrednost, vrednost opcij kot spodbud pade. Da bi zaposlenim zagotavljali spodbudo, je nujno ponovno določiti pogoje obstoječih opcij ali izdati nove opcije za nadomestitev resnične izgube pri obstoječih opcijah (Pendleton et al., 2002, str. 142-143).

Obstaja več pomembnih vprašanj glede ponovnega ovrednotenja opcij, in sicer (Pendleton et al., 2002, str. 143):

- kako razširjena je praksa ponovnega ovrednotenja,
- kakšen je obseg sprememb v izvršilni ceni,
- kdaj se podjetja odločijo, da ponovno ovrednotijo opcije,
- katera podjetja ponovno ovrednotujejo opcije.

Ponovno ovrednotenje delniških opcij je najbolj razširjeno v **ZDA**. SEC je določil zahteve (od leta 2002), da morajo podjetja objaviti podrobnosti v zvezi s ponovnim ovrednotenjem, ni pa zahtevana objava podrobnosti sprememb glede datumov zapadlosti. Čeprav so institucionalni vlagatelji nenaklonjeni ponovnemu ovrednotenju, v večini podjetij soglasje delničarjev ni potrebno. Obstajajo pa ovire za ponovno ovrednotenje. Marca 2000 je FASB izdal pojasnilo 44 (angl. *Accounting for Certain Transactions Involving Stock Compensation – an Interpretation of APB Opinion No. 25*), ki zahteva, da podjetja ponovno

ovrednotenje opcij izkažejo kot odhodek za prejemke zaposlenih. Kjer nastane ponovno ovrednotenje ali sprememba v številu delnic na podlagi fiksnih opcij, se domneva, da opcijski načrt postane variabilni načrt, in torej zahteva variabilno računovodenje (Pendleton et al., 2002, str. 144).

Nasprotno pa je v **Veliki Britaniji** ponovno ovrednotenje redko in ga združenja vlagateljev, ki regulirajo uporabo delniških opcij, prepovedujejo. Smernice Združenja britanskih zavarovalnic (angl. *ABI – Association of British Insurers*) npr. določajo, da ponovno ovrednotenje ali ponovna podelitev nagrad ali opcij, ki so pod vodo, ni ustrezno, saj oslabi učinke spodbud, ki naj bi jih opcije v prvi vrsti zagotavljale. Zahteve za ponovno ovrednotenje, ki se pojavijo od časa do časa, so alarm za vlagatelje, ker to razumejo kot znak, da je podjetje v težavah in da imajo osebe z notranjimi informacijami podatke, ki nakazujejo, da lahko vrednosti delnic še dodatno padejo. V drugih državah ni nastajalo ponovno ovrednotenje v pomembnejšem obsegu (Pendleton et al., 2002, str. 145).

Iz literature, ki je v celoti ameriška, izhaja, da obstajata dve vrsti ponovnega ovrednotenja: sprememba izvršilne cene in sprememba datumov zapadlosti. Bremner (v Pendleton et al., 2002, str. 145) ugotavlja, da se večina sprememb zgodi pri ceni, pri čemer so pogoji zapadlosti ostali nespremenjeni ali pa ponovno določeni na 10 let.

Druga oblika ponovnega ovrednotenja je, da **podjetja podelijo »presežne«** opcije, da bi nadomestile izgubo v tržni vrednosti obstoječih podelitev. Raziskave kažejo, da je povečanje števila delnic lahko izraz nizkih cen delnic, vendar rezultati kažejo, da so celotne opcijske vrednosti pomembno višje kot opcije, podeljene pred borznim zlomom leta 1987. Razlika v podelitvi je še bolj značilna za podjetja, ki izkazujejo največji padec v cenah delnic med zlomom. Še več, podjetja z opcijami pod vodo so imela pomembno večje podelitve po zlomu kot pred njim, medtem ko podjetja z opcijami pri denarju niso imela razlik v višini podelitve pred zlomom in po njem. Število opcij, podeljenih eno leto po zlomu, je višje kot dve leti po zlomu, kar nakazuje na začasen učinek ponovnega ovrednotenja. Takšna praksa prispeva k potencialno pomembnemu razvodenitvenemu učinku v ZDA (Pendleton et al., 2002, str. 146-147).

3.2 Delniške opcije z vidika opcijskega upravičenca

Države lahko obdavčujejo dohodke iz delniškega opcijskega načrta, ki jih dosegajo opcijski upravičenci, na enega ali več od naslednjih dogodkov (The Taxation of Employee Stock Options, 2005, str. 86):

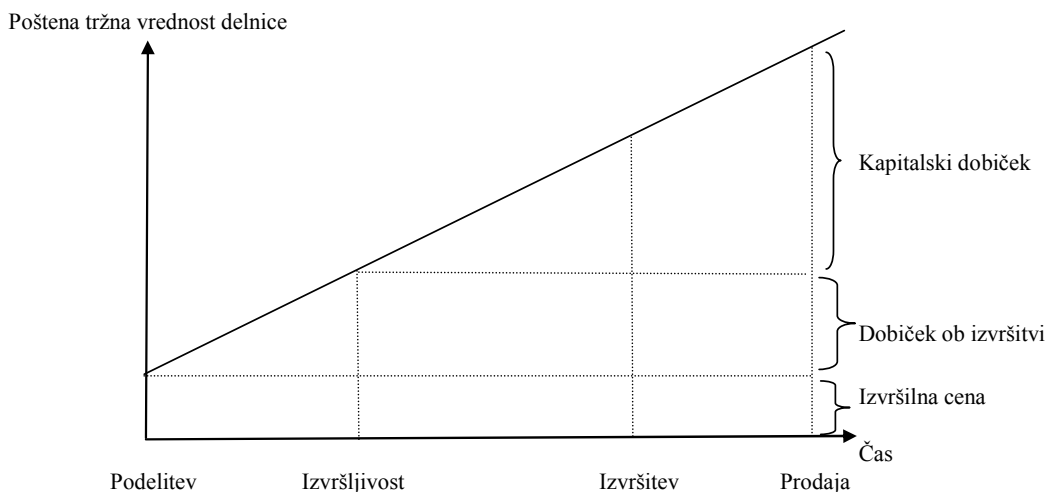
- ko je opcija podeljena;
- ko opcija postane izvršljiva ali nepreklicno izvršljiva;
- ko se opcija izvrši ali drugače odtuji;
- ko ne obstajajo več nobene omejitve v zvezi s prodajo delnic, pridobljenih na podlagi opcije ali

- ko se delnice, pridobljene na podlagi opcije, prodajo.¹⁶

Prav tako ena in ista država lahko obdavčuje različne dele dohodka v različnih časovnih trenutkih. Primer tega bi bil, ko je del dohodka obdavčen tedaj, ko je opcija podeljena, drugi del pa tedaj, ko so delnice prodane. Različne vrste dohodkov, ki izhajajo iz delniških opcij, prikazujem na spodnji sliki.

Slika 3: Dohodki iz delniških opcij

Vir: H. Fehr et al., *Taxation of Stock Options: An International Comparison*. 2004, str. 464.

V tem poglavju se osredotočam na probleme, ki nastajajo zaradi čedalje večje mobilnosti delovne sile, ko oseba prejme opcije v eni državi, izvrši pa jih v drugi. Ko zaposleni, ki dela ali prebiva v več kot eni državi, prejme delniške opcije, se pojavljajo praktični problemi v zvezi z uporabo in razlago konvencij in vključujejo časovni razkorak pri obdavčitvi po načelu rezidentstva in načelu vira dohodka iz zaposlitve, potrebnost razlikovanja dohodka iz zaposlitve od kapitalnih dobičkov in težave glede določanja storitev iz zaposlitve, na katere se opcija nanaša.

Te probleme je obravnavala Komisija za davčne zadeve pri OECD (angl. *Committee on Fiscal Affairs*) in svoje izsledke objavila 16.6.2004 v Poročilu o čezmejnih problemih zaradi delniških opcijskih načrtov (angl. *OECD Report on Cross-Border Income Tax Issues Arising from Employee Stock Option Plans*), v nadaljevanju Poročilo OECD. Poročilo OECD obravnava uporabo ustreznih določb konvencij na podlagi Vzorčne konvencije

¹⁶ V nekaterih državah lahko pride do obdavčitve tudi tedaj, ko na primer upravičenec preneha biti njen rezident. Takšen način obdavčitve v državah EU ni skladen s pogodbo o ustanovitvi Evropske skupnosti, saj predstavlja kršitev načela prostega pretoka oseb (in kapitala) in so ga tiste države, kjer je takšen način v preteklosti še obstajal (npr. Švedska, Francija), odpravile.

OECD¹⁷ in mogoče razlage in rešitve. Sklepi iz tega poročila so bili vključeni v spremembe Vzorčne konvencije OECD (s komentarjem) leta 2005 (v nadaljevanju Komentar 2005) in so v nespremenjeni obliki vsebovani tudi v konvenciji, ki je bila odobrena julija 2008 in objavljena 31.8.2008.

3.2.1 Časovni razkorak pri obdavčevanju dohodkov iz zaposlitve

Dejstvo, da so koristi iz delniških opcij zaposlenih v različnih državah obdavčene v različnih trenutkih, je brez dvoma vir težav. Posledica je običajni problem odpravljanja dvojne obdavčitve, ko država rezidentstva in država vira ne obdavčujeta opcij v istem trenutku (The Taxation of Employee Stock Options, 2005, str. 86-88).

Časovni razkorak lahko sproža tudi vprašanja, ali je odbitek tujega davka mogoč v celoti, in če da, na kateri dohodek. Na primer, če država rezidentstva ne obdavčuje delniških opcij, ampak šteje celotni dobiček, dosežen pri prodaji delnic, kot kapitalski dobiček, mogoče ne bi bila pripravljena oprostiti dohodka, ki je bil obdavčen v državi vira v drugem časovnem trenutku oz. ob drugem dogodku (npr. ob izvršitvi opcije) ali pa ne bi bila pripravljena dovoliti odbitka tujega davka. Tudi če se država rezidentstva strinja in dovoli odbitek tujega davka, pa bo ponavadi omejila odbitek do zneska domačega davka, odmerjenega od istega dohodka, kar bi zahtevalo od nje, da ugotovi del, ki ga šteje kot kapitalski dobiček in ustreza znesku, ki je bil obdavčen v državi vira.

Za ponazoritev problemov, ki izhajajo iz obdavčevanja v različnih trenutkih, je nazoren naslednji primer. Zaposleni E, ki je rezident države A, je delal sedem mesecev v državi B. Del dohodka, ki ga je E prejel iz zaposlitve v državi B, so tudi delniške opcije družbe Y, ki je rezident države B. Na podlagi zakonodaje države B je dohodek, ki izhaja iz delniških opcij, obdavčen ob prodaji delnic in ustreza razliki med prodajno ceno delnic ter izvršilno ceno (znesek, ki ga je zaposleni plačal ob izvršitvi). V državi A se dohodek, ki izhaja iz delniških opcij, ugotovi kot razlika med vrednostjo delnic ob izvršitvi opcij in zneskom, ki ga je plačal zaposleni; ta dohodek je obdavčen ob izvršitvi. E izvrši opcijo v prvem letu, ko je obdavčen v državi A. Delnice proda v tretjem letu, ko ga država B obdavči še enkrat na doseženi dobiček.

---

¹⁷ Vzorčna konvencija OECD je eden od dveh splošno sprejetih modelov konvencij o izogibanju dvojnega obdavčevanja dohodka in premoženja (poleg Vzorčne konvencije OZN). Sestavni del Vzorčne konvencije OECD je tudi komentar, ki se uporablja pri razlagi posameznih členov konvencije ter v primeru nesoglasij oziroma sporov med državama pogodbenicama določene konvencije. Komentar vzorčne konvencije temelji na rešitvah, ki so se izoblikovale pri večletni uporabi davčnih konvencij. Državam je v pomoč pri razlagi in uporabi določb konvencije ter zlasti pri reševanju sporov, ki so nastali pri izvajanju konvencije. Vse več držav pri pripravi izhodišč za pogajanja uporablja Vzorčno konvencijo OECD, zaradi česar ima ta konvencija velik vpliv na vsebino bilateralnih konvencij o izogibanju dvojnega obdavčevanja, ne samo med državami članicami OECD, temveč tudi državami, ki niso članice OECD (Ključanin & Zemljič, 2004, str. 18-20).

Petnajsti člen Vzorčne konvencije OECD (dohodki iz zaposlitve) dovoljuje **državi vira** obdavčiti ne samo dohodek iz zaposlitve, ki je izplačan, pripisan ali kako drugače pridobljen, ko je zaposleni prisoten v državi, ampak tudi kateri koli dohodek, pridobljen ali dosežen pred prisotnostjo v tej državi ali po njej, ki izhaja iz storitev, opravljenih v državi vira. Pogoj iz 15. člena za obdavčitev v državi vira je, da je zadevni **dohodek dosežen z opravljanjem zaposlitve v tej državi**, ne glede na to, kdaj se dohodek izplača ali pripiše. Država B lahko obdavči dohodek skladno s 15. členom in bo torej odmerila davek pri prodaji delnic. Ker je država A že obdavčila isti dohodek dve leti nazaj, je vprašanje, kako bo odpravljeno dvojno obdavčenje. Prav tako, ali bo država A lahko dokazovala, da je država B obdavčila dohodek ob drugem dogodku, da ne bi omogočila odprave dvojne obdavčitve. Navsezadnje, ali naj država A poskuša določiti, kateri del davka, ki ga je odmerila država B, ustreza dohodku, ki ga sama obdavčuje (to je razliko med izvršilno ceno in vrednostjo delnic na dan, ko je bila opcija izvršena)?

Dodatni problem se lahko pojavi, če domača zakonodaja države B določa, da je vir dohodka pri izvršitvi delniških opcij v državi A, in ne v državi B. Če država A priznava državi B pravico do obdavčitve na podlagi konvencije o izogibanju dvojnega obdavčevanja med državo A in državo B, mora država A (država rezidentstva) priznati državi B (državi vira) pravico do obdavčitve dohodka na podlagi pravila vira. Določbe konvencije glede odprave dvojnega obdavčevanja (če temelji na Vzorčni konvenciji OECD) zahtevajo, da država A oprosti dohodek ali omogoči odbitek tujega davka, čeprav njena domača zakonodaja vsebuje drugačna pravila glede določitve vira dohodka.

Različna pravila posameznih držav za obdavčitev delniških opcij ustvarjajo tveganje dvojne obdavčitve. Čeprav lahko enako tveganje nastaja tudi za kateri koli drug del prejemkov zaposlenega, vključno z njegovo plačo, je pri delniških opcijah to precej večji problem, saj so delniške opcije pogosto obdavčene v trenutku (npr. ko je opcija izvršena ali delnice prodane), ki se zelo razlikuje od obdobja, ko so bile storitve opravljene oziroma ko se je zaposlitev izvajala.

Problem odprave dvojne obdavčitve, ko država rezidentstva in država vira ne obdavčujeta delniških opcij v istem trenutku, deloma nastane zaradi dejstva, da odprava dvojne obdavčitve ni omejena na čas, kar pomeni, da mora biti odprava dvojne obdavčitve omogočena, čeprav država rezidentstva obdavčuje v drugem časovnem trenutku kot država vira. To pa ne bo rešilo problema, če države ne sledijo določbam 23. a in 23. b člena Vzorčne konvencije OECD¹⁸, ker na primer povezujejo odpravo dvojnega obdavčevanja, ki ga omogočijo na podlagi konvencij s tem, kar je določeno v domači zakonodaji. Te države bodo morale iskati rešitve na druge načine.

---

¹⁸ Metode za odpravo dvojnega obdavčevanja obravnavata 23. a in 23. b člen. Dvojno obdavčevanje je vedno dolžna odpraviti država rezidentstva, in sicer sta določeni dve metodi: (i) metoda izvzetja (oprostitve) in (ii) metoda odbitka. Prva metoda se nanaša na dohodek, ki je v državi rezidentstva oproščen davka, druga pa na znesek davka, ki zmanjšuje davčno obveznost, ugotovljeno v državi rezidentstva.

Drugi problem se pojavi, ko država rezidentstva in država vira ne obdavčujeta samo v različnih časovnih trenutkih, ampak tudi dohodek opredeljujeta različno (kot kapitalski dobiček ali kot dohodek iz zaposlitve).

Na podlagi navedenega je bilo v Vzorčno konvencijo OECD s komentarjem vključeno besedilo, da je državi vira dovoljeno, da obdavči del dohodka iz delniških opcij, ki predstavlja plačilo za zaposlitev, opravljeno v tej državi, tudi če se davek odmeri pozneje, ko zaposleni ne dela več v tej državi (prevod relevantnega besedila Vzorčne konvencije OECD s komentarjem sem podala v Prilogi 1).

3.2.2 Razločevanje med dohodki iz zaposlitve in kapitalskimi dobički

Nobenega dvoma ni, da delniške opcije, ki jih zaposleni prejmejo na podlagi zaposlitve, spadajo v okvir pojma »plače, mezde in drugi podobni prejemki«, tudi v primerih, ko jih podeli družba, ki ni delodajalec upravičenca (na primer, ko delniški opcijski načrt vključuje tudi zaposlene v hčerinskih družbah). Medtem ko je jasno, da podelitev delniške opcije predstavlja del prejemkov zaposlenega za namene 15. člena Vzorčne konvencije OECD, pa nekateri poročevalci štejejo, da že lastništvo in poznejša izvršitev opcije pomenita investicijsko odločitev ter da dohodek, ki ga predstavlja razlika med vrednostjo opcije ob izvršitvi in vrednostjo opcije na dan, ko je bila podeljena, pomeni kapitalski dobiček, za katerega se uporabi 13. člen.¹⁹ Ta pa ne dovoljuje obdavčitve dobička pri viru, kot bi jo omogočal 15. člen. Drugi predlagajo, da se ta analiza upošteva samo za del dohodka, nastalega po tem, ko opcija postane izvršljiva, saj zaposleni ne more sprejeti investicijske odločitve, da bi obdržal ali izvršil opcije pred izvršljivostjo. Obstajal je tudi predlog, da se kateri koli dohodek, ki izhaja iz opcije, vključno z dobičkom, doseženim pri prodaji delnic, pridobljenih s to opcijo, šteje kot dohodek iz zaposlitve, saj je zaposleni izvršil opcijo in pridobil delnice izključno zato, ker je bil nagrajen s to opcijo (The Taxation of Employee Stock Options, 2005, str. 89).

Če bi države v tej zadevi sprejele različne razlage, bi to pomenilo dvojno obdavčitev ali dvojno neobdavčitev. To je »konflikt interpretacije« (ali konflikt dejstev), ki izhaja iz različnih razlag določb konvencij o izogibanju dvojnemu obdavčevanju ali različnih razlag dejstev (Pötgens & Jakobsen, 2007a, str. 416). Poleg tega t. i. »konflikta interpretacije« bi

---

¹⁹ 13. člen Vzorčne konvencije OECD se nanaša na kapitalske dobičke, dosežene pri odtujitvi različnih vrst premoženja. Za namene obravnave v nalogi je najpomembnejši 5. odstavek, po katerem se dobiček iz odtujitve delnic obdavči samo v državi pogodbenici, katere rezident je oseba, ki odtuji delnice. Na kratko, ti kapitalski dobički so obdavčeni le v državi rezidentstva.

lahko nastal tudi »konflikt kvalifikacije«²⁰ dohodka med državo, ki opcije obdavčuje ob podelitvi, in državo, ki opcije obdavčuje ob izvršitvi.

Dejstvo, da številne države obdavčujejo kot dohodek iz zaposlitve celotni dohodek, dosežen ob izvršitvi opcije (to je razlika med tržno vrednostjo delnic ob izvršitvi in zneskom, ki ga je zaposleni plačal za njihovo pridobitev), pomeni, da je **za namene 13. in 15. člena Vzorčne konvencije OECD ločnica trenutek, ko je opcija izvršena** in zaposleni postane delničar podjetja. CFA se je strinjal, da je to stališče, izhajajoč iz prakse večine držav, najbolj ustrezno. Vendar ni samo praktično sprejeti trenutka izvršitve kot ločnico med dohodkom iz zaposlitve in kapitalskim dobičkom, temveč se zdi pravilno, da se zaposleni šteje kot investitor šele od trenutka, ko pridobi lastnost družbenika in v ta namen investira denarna sredstva. CFA se je torej strinjal, da se katera koli korist, ki nastane v zvezi z delniškimi opcijami do trenutka, ko je opcija izvršena, prodana ali kako drugače odtujena, šteje kot dohodek iz zaposlitve, za katerega se uporabi 15. člen (The Taxation of Employee Stock Options, 2005, str. 90).

CFA se je prav tako strinjal, da se koristi iz delniških opcij zaposlenih ne morejo uvrščati v 21. (drugi dohodki) ali 18. člen (pokojnine) Vzorčne konvencije OECD, čeprav bi bila opcija izvršena po prekinitvi zaposlitve ali upokojitvi. Zaradi svoje narave 21. člen (kamor se uvrščajo vsi dohodki, ki jih ne moremo uvrstiti v noben drug člen konvencije) ni primeren, saj se uporabita 13. ali 15. člen. Medtem 18. člen obravnava pokojnine in druge podobne prejemke in ne vključuje delniških opcij zaposlenih. Torej, če zaposleni izvrši opcijo po tem, ko se upokoji (čeprav opcija postane izvršljiva pred upokojitvijo), se za doseženi dohodek ne uporabi 18. člen (The Taxation of Employee Stock Options, 2005, str. 89).

Primer, ki ilustrira zaključke, ki jih je sprejel CFA (The Taxation of Employee Stock Options, 2005, str. 89-90), podajam v Prilogi 2.

Po mnenju Pötgensa in Jakobsena (2007a, str. 413) zahtevana **vzročnost z zaposlitvijo preneha v trenutku, ko opcije postanejo izvršljive**. Od tega trenutka dalje lahko davčni zavezanec prosto odloča, ali bo izkoristil opcijo ali ne. To se lahko šteje kot investicijska odločitev, ki spada pod 13. člen. Še več, od trenutka izvršljivosti delodajalec nima nobenih možnosti, da bi vplival na uspešnost oz. doseganje rezultatov zaposlenega prek opcij, ki jih je pred tem podelil zaposlenemu.

---

²⁰ Konflikt kvalifikacije izhaja iz razlik v domači zakonodaji med državo vira in državo rezidentstva, pri čemer država vira uporabi določbe konvencije glede določenega dohodka ali premoženja, ki se razlikuje od razlage, ki bi jo uporabila država rezidentstva za isti dohodek ali premoženje. Država rezidentstva mora slediti klasifikaciji dohodka (ali premoženja), ki jo uporabi država vira. To je posledica pomena, ki ga Vzorčna konvencija OECD iz leta 2005 s komentarjem daje frazi »skladno z določbami te konvencije se lahko obdavči« v 23. členu OECD Vzorčne konvencije (Pötgens & Jakobsen, 2007a, str. 416).

Na splošno, Poročilo OECD in Komentar 2005 temeljita razdelitev pravic do obdavčevanja na podlagi 15. člena na **obdobje med podelitvijo in izvršljivostjo opcij**. Nasprotno pa upoštevata trenutek, ko se opcije izvršijo, prodajo ali drugače odtujijo, kot razmejitev med 13. in 15. členom Vzorčne konvencije OECD. Poročilo OECD in Komentar 2005 navajata, da se od teh trenutkov dalje upravičenevo razmerje glede opcij premakne od zaposlenega k delničarju. S tega vidika se avtorja strinjata z analizo Poročila OECD in Komentarja 2005 glede uporabe 15. člena, dokler delnice niso brezpogojno pridobljene.

Poročilo OECD omenja, da je nekaj poročevalcev predlagalo **izvršljivost** kot ustrezno ločnico, saj je od dneva izvršljivosti zaposleni v enakem položaju kot kateri koli drug imetnik delniške opcije, ki kotirajo na borzi. Vendar se OECD ne strinja s tem pristopom, ker se z delniškimi opcijami pogosto ne trguje oziroma zaposleni ni sprejel investicijske odločitve oziroma investiral denarnih sredstev, da bi pridobil delniške opcije. Avtorja omenjata, da Poročilo OECD in Komentar 2005 ne upoštevata teorije razpolaganja, kar je po njunem mnenju napačno (Pötgens & Jakobsen, 2007a, str. 414).

V poročilu 54. kongresa IFA (angl. *International Fiscal Association*) je Mössner (2000, str. 80) navedel, da je pravica zaposlenega, da razpolaga s svojo plačo, odločilni faktor. To je tako imenovan »**pristop razpolaganja**« (ali teorija razpolaganja) (angl. *disposition theory*), ki naj bi veljal tudi za delniške opcije zaposlenih na nivoju konvencij, pod pogojem, da so izpolnjeni določeni **pogoji** za popolno razpolaganje zaposlenih z delniškimi opcijami. Elementi, ki podpirajo popolno razpolaganje, pa so naslednji:

- izvršljivost opcij je neodvisna od prihodnje uspešnosti oz. doseganja rezultatov;
- ne zahteva se nadaljevanje zaposlitve pri delodajalcu ali skupini podjetij, povezanih z delodajalcem za določeno časovno obdobje;
- opcije se lahko uporabijo kot zastava do tretjih oseb;
- opcije so prosto prenosljive in
- opcijam lahko pripišemo denarno vrednost.

Odvisno od okoliščin se popolno razpolaganje in izvršitev delniških opcij normalno zgodi, ko opcije postanejo izvršljive. Od trenutka izvršljivosti je zaposlenemu dovoljeno izvršiti opcije v določenem obdobju.

Glede na omenjene dileme Pötgens in Jakobsen (2007a, str. 414) menita, da bi bila najboljša rešitev posebna konvencija ali protokol, ki bi urejala to področje. Ta določba bi morala definirati, pod katerimi pogoji in do katerega trenutka delniške opcije zaposlenih spadajo pod 15. oziroma 13. člen. Takšna določba bi lahko ponudila rešitev »po meri«, upošteva je posebnosti davčne obravnave delniških opcij zaposlenih v državah pogodbenicah. V tem oziru avtorja tudi poudarjata pristop, upoštevan v Poročilu OECD in Komentarju 2005 glede obdobja, ki ga je treba upoštevati za razdelitev koristi, izhajajočih iz delniških opcij glede na izvrševanje zaposlitve v različnih državah. Na splošno je treba **upoštevati obdobje med podelitvijo in izvršljivostjo**. Vendar države pogodbenice v pogajanjih glede konvencij lahko sledijo drugačnemu razdelitvenemu obdobju, na primer, do izvršitve.

Pötgens in Jakobsen (2007b, str. 474) menita, da je trenutek, v katerem delniške opcije zaposlenih zapustijo območje 15. člena Vzorčne konvencije OECD in se uporabi 13. člen (ker so izvršene, prodane ali drugače odtujene) odprt za presojo. Prepričana sta, da bi ta trenutek moral biti določen ob **izvršljivosti**, ker od tega trenutka dalje zaposleni v resnici razpolaga z delniškimi opcijami in se povezava z zaposlitvijo konča. Še več, to bi bilo konsistentno tudi z razdelitvijo dohodkov iz delniških opcij, ker se ti dohodki na splošno razdelijo glede na storitve, opravljene v obdobju med podelitvijo in izvršljivostjo.

3.2.3 Določitev storitev, za katere se opcije podeljujejo

Z izjemo v drugem odstavku 15. člen Vzorčne konvencije OECD dovoljuje državi vira obdavčiti prejemke, ki so doseženi z opravljanjem storitev v tej državi. V številnih primerih je težko določiti, na katere storitve se podelitev delniške opcije nanaša. V nekaterih primerih je opcija lahko podeljena kot **nagrada za preteklo delo**, v drugih kot spodbuda za **bodoče delovanje** ali rezultate (The Taxation of Employee Stock Options, 2005, str. 92).

Zato so pomembna pogodbeno določila oz. določila opcijskega načrta. Pogoji, ki bodo zaposlenemu preprečevali izvršitev opcije, razen če ostane v družbi določeno obdobje, nakazujejo, da je opcija podeljena za bodoče storitve. Dejstva, da je opcija podeljena vsem tistim, ki so bili zaposleni v določenem časovnem obdobju, da so opcije podeljene na osnovi preteklega delovanja, da ni mogoče, da zaposleni izgubi koristi od podeljene opcije ali da je število podeljenih opcij odvisno od finančnih rezultatov preteklega poslovnega leta, pa dokazujejo nasprotno.

Zaposleni E, ki je rezident države A, je zaposlen pri družbi Y, rezidentu države A, ki ima stalno poslovno enoto v državi B. Od leta 1990 do 31.12.1997 je E delal v državi A. Leta 1998 je delal v državi B za stalno poslovno enoto v tej državi, ne da bi postal rezident države B za namene konvencije med državama A in B. S 1.1.1999 se je vrnil v državo A. 31.3.1999 je E prejel delniške opcije na podlagi delniškega opcijskega načrta družbe Y. Na podlagi načrta se opcije podelijo 31. marca vsako leto, in sicer tistim, ki so bili zaposleni v preteklem letu. Opcije so podeljene le v primeru, če je družba izkazala dobiček v preteklem poslovnem letu. Te opcije veljajo pet let, vendar jih ni mogoče izvršiti pred potekom 24 mesecev po podelitvi, in so samo nepreklicno pridobljene, če E ostane zaposlen v naslednjih 24 mesecih; 20.6.2001 E izvrši opcijo. Takrat se država B odloči, da kot dohodek iz zaposlitve, ki se nanaša na davčno leto 1998, obdavči razliko med zneskom, ki ga je plačal E, in tržno vrednostjo delnic v tem trenutku. Država A šteje, da se delniška opcija ne nanaša na obdobje, ko je bil E zaposlen v državi B.

V tem primeru se konflikt med državama A in B lahko šteje kot konflikt dejstev (državi se ne strinjata, ali se opcija nanaša na obdobje zaposlitve v državi B ali ne) ali konflikt interpretacije 15. člena Vzorčne konvencije OECD (državi se ne strinjata s pomenom izraza »prejemki, doseženi z izvajanjem zaposlitve v državi«). V nobenem primeru načela, ki so

jih sprejeli v sekciji III poročila o uporabi Vzorčne konvencije OECD o osebnih družbah glede konflikta v kvantifikaciji, ne bodo rešila problema, ker ni dogovora, da je država vira odmerila davek »skladno z določbami konvencije« (The Taxation of Employee Stock Options, 2005, str. 93).

Odbor za davčne zadeve pri OECD je o tem vprašanju intenzivno razpravljal in sklenil, da je najboljši pristop, ki se lahko doseže, ta, da se v komentarju 15. člena poda niz načel, ki se lahko uporabijo na podlagi dejstev in okoliščin posameznega primera, vključno z ustreznimi pogodbenimi dogovori. Tako je odločil, da se v komentarju k 15. členu dodajo odstavki od 12.6 do 12.13 (The Taxation of Employee Stock Options, 2005, str. 93). Celotno besedilo odstavkov podajam v Prilogi 1 te naloge.

Ali in v kolikšnem obsegu je delniška opcija dosežena z opravljanjem zaposlitve v posamezni državi, je treba preveriti v vsakem posamičnem primeru na podlagi vseh ustreznih dejstev in okoliščin, vključno s pogodbenimi pogoji, vezanimi na to opcijo (npr. pogoji, pod katerimi se podeljena opcija lahko izvrši ali proda). V ta namen je treba upoštevati naslednja **splošna pravila** (Model Tax Convention on Income and on Capital, 2008, str. 216-219):

- ne more se šteti, da se delniška opcija nanaša na katere koli storitve, opravljene po obdobju zaposlitve, ki je določeno kot pogoj, da zaposleni pridobi pravico do izvršitve te opcije;
- pomembno je razlikovati med obdobjem zaposlitve, potrebnim, da zaposleni pridobi pravico do izvršitve delniške opcije in obdobjem, ki je samo odlog, preden se ta opcija lahko izvrši;
- razlikovati je treba med situacijo, kjer je obdobje zaposlitve določeno kot pogoj za pridobitev pravice do izvršitve oziroma izvršljivosti opcije, in situacijo, kjer opcija, ki je že postala izvršljiva, lahko zapade, če ni izvršena pred prekinitvijo zaposlitve;
- ko je opcija podeljena zaposlenemu brezpogojno v trenutku, ko se zaposli, ko je premeščen v drugo državo oziroma ko pridobi nove odgovornosti, se opcija nanaša na nove funkcije zaposlenega v prihodnjem obdobju (torej na prihodnje storitve);
- kadar plačilo temelji na preteklih rezultatih zaposlenega v določenem obdobju ali na preteklih finančnih rezultatih delodajalca, pod pogojem, da je bil zaposleni zaposlen pri delodajalcu v obdobju, na katerega se ti finančni rezultati nanašajo, utemeljeno pričakovanje udeležencev opcijskega načrta, da bo del njihovega plačila zagotovljen z delniškimi opcijami, dosledna praksa delodajalca, da je opcije podeljeval v preteklih obdobjih – vse to lahko nakazuje, da se opcije nanašajo na obdobje pretekle zaposlitve;
- v primerih, ko nekateri dejavniki nakazujejo, da je delniška opcija nagrada za pretekle storitve, vendar drugi dejavniki nakazujejo, da se nanašajo na prihodnje storitve, se šteje, da so opcije na splošno podeljene kot spodbuda za bodoče delovanje ali način, da podjetje zadrži zaposlene.

Zanimivo je, da Poročilo OECD (implicitno) uporablja teorijo razpolaganja kot podlago za razdelitev dohodkov iz opcij na različna obdobja storitev, vendar zavrača to teorijo za namene razmejnitve med 13. in 15. členom Vzorčne konvencije OECD. Po mnenju avtorjev bi bilo bolj konsistentno uporabiti teorijo razpolaganja kot podlago v obeh primerih (Pötgens & Jakobsen, 2007b, str. 473).

Zanimivo argumentacijo za podelitev delniških opcij je bilo zaslediti v Avstriji. Tuje matično podjetje je podelilo delniško opcijo zaposlenemu v avstrijski hčerinski družbi po tem, ko je bil premeščen k drugemu delodajalcu v Avstriji. Avstrijsko ministrstvo je odločilo, da je bila delniška opcija podeljena za preteklo zaposlitev, ker je tuje matično podjetje zaračunalo stroške opcij avstrijski hčerinski družbi (prejšnjemu delodajalcu) (Gahleitner & Moritz, 2001, str. 168).

3.2.4 Storitve, ki so opravljene v več kot eni državi

Ko se storitve, na katere se delniške opcije nanašajo, opravljajo v več kot eni državi, je treba uporabiti **razporeditveno pravilo** (angl. *allocation rule*) za namene uporabe 15., 23. a in 23. b člena Vzorčne konvencije OECD. Logično razporeditveno pravilo upošteva dohodek na podlagi delniških opcij, ki se pripiše storitvam, opravljenim v posamezni državi, v sorazmerju s številom dni, ko se je zaposlitev opravljala v tej državi glede na skupno število dni, ko se je zaposlitev, ki je bila podlaga za dodelitev delniških opcij, izvrševala (The Taxation of Employee Stock Options, 2005, str. 95).²¹

Navedeno je razvidno iz naslednjega primera. Delniška opcija se nanaša na tri leta zaposlitve (vsako leto ima 220 delovnih dni). V prvem letu je zaposleni rezident države A (države, v kateri je rezident tudi delodajalec), vendar 110 dni opravlja storitve v državi B (njegova prisotnost v državi B presega 183 dni, kar tej državi daje pravico do obdavčitve pri viru), 20 dni pa opravlja zaposlitev v državi C (ker prisotnost zaposlenega v tej državi ne presega 183 dni in sta izpolnjena tudi preostala pogoja iz drugega odstavka 15. člena Vzorčne konvencije OECD, država C nima pravice do obdavčitve na podlagi 15. člena konvencije med A in C). V drugem in tretjem letu je zaposleni rezident države D, kjer opravlja svoje storitve (The Taxation of Employee Stock Options, 2005, str. 95-96).

V tem primeru se 90/660 dohodka pripiše storitvam, opravljenim v državi A, 110/660 storitvam, opravljenim v državi B, 20/660 storitvam v državi C in 440/660 storitvam, opravljenim v državi D. Ta razdelitev se uporabi za namene določanja, v kakšnem obsegu je dohodek iz delniških opcij dosežen z opravljanjem storitev v posamezni državi. To je potrebno zaradi določitve obsega, v katerem 15. člen konvencije daje pravico do obdavčitve državi vira, kot tudi za določitev, za kolikšen del dohodka mora država rezidentstva

---

²¹ Če se delniške opcije izvršujejo po delih, na primer 25 odstotkov vsako leto v štiriletnem obdobju pod pogojem, da je zaposleni delal v družbi v določenem obdobju, se relevantno obdobje storitev določi posebej za vsako obdobje izvršljivosti opcij.

omogočiti odpravo dvojne obdavčitve na podlagi 23. člena. Del dohodka, ki se nanaša na storitve, opravljene v državi, ki je izključena iz obdavčitve na podlagi drugega odstavka 15. člena konvencije (država C), ne moremo pripisati storitvam, opravljenim v drugi državi (na primer v državah A, B ali D), čeprav ne more biti obdavčen v državi, kateri se dohodek pripiše.

CFA se je strinjal, da je metoda razporeditve najbolj primerna in se je odločil dodati odstavek 12.14 h komentarju 15. člena (v Prilogi 1 te naloge). Najpomembnejše je, da je **dohodek**, ki se pripiše delniškim opcijam, dosežen v posamezni državi **v sorazmerju s številom dni, ko se je zaposlitev izvrševala** v tej državi, glede na skupno število dni, ko se je zaposlitev, na podlagi katere so bile delniške opcije podeljene, opravljala (The Taxation of Employee Stock Options, 2005, str. 96).

Na splošno naj bi se za določitev, kateri del plače se pripiše zaposlitvi, ki se izvaja v državi dela, uporabila metoda časovnega sorazmerja (angl. *time-proportionate method*). Na podlagi metode časovnega sorazmerja se prejemki pripišejo storitvam, opravljenim v državi dela na podlagi ulomka, kjer je v števcu resnično število dni, ko je bil zaposleni prisoten in je opravljal storitve, v imenovalcu pa je celotno število delovnih dni. Definicija števca in imenovalca se lahko v različnih državah razlikuje (Pötgens & Jakobsen, 2007b, str. 467). Navedeno lahko prikažem v naslednji formuli:

$$\frac{\text{Število dni zaposlitve, opravljenih v državi dela med podelitvijo in izvršljivostjo}}{\text{Celotno število dni zaposlitve med podelitvijo in izvršljivostjo}} \quad (1)$$

Opisani problem je najprimerneje razrešiti z vključitvijo ustreznega obdobja za določitev dohodkov iz delniških opcij v konvencijo. Tako sta npr. **ZDA in Velika Britanija** izbrali to rešitev in se sporazumeli, da se dohodki iz delniških opcij določijo na podlagi časa, odvisno od tega, kje je zaposleni delal v obdobju **med podelitvijo in izvršitvijo** opcij.²² **Velika Britanija in Avstralija** sta prav tako vključili posebno določbo v njuno konvencijo (iz leta 2003), po kateri se kot obdobje zaposlitve, na katerega se opcija nanaša, upošteva **obdobje med podelitvijo opcije in izvršljivostjo**.

Rešitev pa je težko doseči, če ena država obdavčuje dohodke iz delniških opcij ob podelitvi

---

²² Čeprav Poročilo OECD in Komentar 2005 upoštevatata delovne dneve med podelitvijo in izvršljivostjo opcij kot osnovo za razdelitev dohodkov iz delniških opcij glede na zaposlitev v različnih državah, dopuščata možnost, da se države v konvenciji dogovorijo za drugačen pristop. Odstavek 12.15 v Komentarju 2005 izrecno omenja primer, ko dve državi pogodbenici obdavčujeta opcije ob izvršitvi. Ti državi se lahko dogovorita, da dohodek iz opcij, ki se nanaša prvenstveno na prihodnje storitve, pripišejo storitvam, ki jih opravi zaposleni v dveh državah med datumom podelitve in datumom izvršitve. Poleg tega Komentar 2005 izrecno določa, da naj bodo države članice previdne pri tem pristopu, saj to lahko pomeni dvojno obdavčitev ali dvojno neobdavčitev, če se je zaposlitev deloma opravljala v tretji državi, ki ne sledi temu pristopu.

in jih pripiše obdobju pred podelitvijo, medtem kot druga država obdavčuje opcije ob izvršitvi in kot podlago za pripis upošteva delovne dneve med podelitvijo in izvršitvijo opcij (država W).²³ To lahko pripelje do dvojne obdavčitve ali dvojne neobdavčitve, za kar tako Komentar 2005 kot Poročilo OECD ne predlagata rešitve. Dvojni obdavčitvi in dvojni neobdavčitvi se lahko izognemo z vključitvijo izrecne določbe v konvencijo, protokol ali izmenjavo listin, ki spremljajo konvencijo v tem smislu, da delitev dohodkov iz delniških opcij temelji ali na opravljenih storitvah v letu, preden so opcije podeljene, ali v obdobju med podelitvijo in izvršljivostjo ali izvršitvijo.

Medtem ko v konvencijah med tujimi državami lahko najdemo posebne določbe glede delniških opcij, pa v nobeni od konvencij, ki jih je sklenila Slovenija z drugimi državami, tovrstnih določb ni.

3.2.5 Večkratna obdavčitev po načelu rezidentstva

Medtem ko so se prejšnji komentarji primarno osredotočali na probleme – rezidentstvo – vir, situacije, kjer so dohodki iz delniških opcij obdavčeni v več kot eni državi, ne nastanejo primarno samo zaradi obdavčitve po načelu vira in načelu rezidentstva. Če je zaposleni, ki je rezident ene države, obdavčen kot nerezident v drugi državi, 23. člen Vzorčne konvencije OECD omogoča odpravo dvojne obdavčitve. Vendar zaposleni lahko prebiva v različnih državah v času, ko je opcija podeljena, ko postane izvršljiva, ko se opcija izvrši in ko se delnice, ki so bile pridobljene na podlagi opcije, prodajo. Vsaka od teh držav lahko uveljavlja pravico do obdavčitve kot država rezidentstva in vsaka ima svoj sistem obdavčevanja dohodkov iz delniških opcij, ko je davčni zavezanec rezident te države, lahko pride do večkratne obdavčitve po načelu rezidentstva.²⁴ Medtem ko 23. člen konvencije obravnava primere glede obdavčitve pri viru in rezidentstvu, pa ne omogoča odprave za vse primere dvojne obdavčitve na podlagi dvojnega rezidentstva. Tveganje večkratne obdavčitve po načelu rezidentstva lahko nastane v primerih držav, ki imajo tako imenovani »izstopni« davek (angl. *departure/exit tax*) na kapitalske dobičke. To so države, ki štejejo, da je kapitalski dobiček dosežen, ko oseba preneha biti rezident ali ki imajo, na podlagi svojih konvencij, pravico obdavčiti kapitalske dobičke nekdanjih rezidentov (*The Taxation of Employee Stock Options*, 2005, str. 97-99).

---

²³ Tukaj lahko omenimo skupni dogovor, ki sta ga dosegli Belgija in Nizozemska leta 2007. Belgija obdavčuje delniške opcije ob podelitvi, medtem ko jih Nizozemska obdavčuje ob izvršitvi (pred 1.1.2005 ob izvršljivosti). Če so bile opcije podeljene pred 1.1.2003 zaposlenemu, ki je prebival v Belgiji, so bile tedaj tudi obdavčene. Ko so te opcije postale brezpogojne ali če bi postale izvršljive po 1.1.2003, bi Nizozemska (država dela) prav tako obdavčila te dohodke (Nizozemska ima pravico obdavčiti te dohodke skladno s prvim in drugim odstavkom 15. člena konvencije med Belgijo in Nizozemsko iz leta 2001). Če bi zaposleni lahko dokazal, da so bili dohodki iz delniških opcij že obdavčeni v Belgiji ob podelitvi, se je Nizozemska pripravljena odpovedati pravici do obdavčitve.

²⁴ Na splošno velja, da bo država obdavčila dele dohodka na podlagi rezidentstva, če je davčni zavezanec rezident te države tedaj, ko se šteje, da je davčni zavezanec dosegel dohodek na podlagi domače zakonodaje te države.

Primer, ki ilustrira omejitev odprave dvojnega obdavčevanja na podlagi konvencij v primerih obdavčitve na podlagi dvojnega rezidentstva, podajam v Prilogi 3.

Ta primer kaže, da obstajajo primeri, ko 23. člen ne bi omogočal odprave dvojne obdavčitve na podlagi dvojnega rezidentstva za dohodek, dosežen na podlagi delniških opcij. Za obravnavo takih primerov je treba uporabiti **postopek skupnega dogovora** (angl. *mutual agreement procedure*). Ena od mogočih podlag za rešitev takih primerov bi bila, da bi se pristojni organi obeh držav dogovorili, da vsaka država odpravi dvojno obdavčitev za davek, ki ga je odmerila druga država na podlagi rezidentstva na del dohodka, ki se nanaša na storitve, opravljene v obdobju, ko je bil zaposleni rezident te druge države. V primeru bi bilo logično, da bi se pristojni organ države D strinjal z odpravo dvojne obdavčitve (bodisi z odbitkom davka ali oprostitvijo) za davek, ki ga je država A odmerila na del dohodka, ki se nanaša na storitve opravljene v državah B in C, ker je bil v času, ko so se te storitve opravljale, davčni zavezanec rezident države A in ne države D za namene konvencije med A in D (The Taxation of Employee Stock Options, 2005, str. 99).

Odbor se je strinjal, da se komentar spremeni tako, da bo priporočal stališče za urejanje primerov neodprave dvojne obdavčitve na podlagi dvojnega rezidentstva. Odbor se je odločil dodati odstavke 4.1 do 4.3 h komentarju členov 23 A in 23 B (The Taxation of Employee Stock Options, 2005, str. 99) (v Prilogi 1 te naloge).

3.2.6 Podelitev delniških opcij članom uprave, nadzornega sveta ali podobnega organa družbe

Šestnajsti člen Vzorčne konvencije OECD določa, da se plačila direktorjem in druga podobna plačila, ki jih dobi rezident države pogodbenice kot član uprave družbe (angl. *board of directors*)²⁵, ki je rezident druge države pogodbenice, lahko obdavčijo v tej drugi državi. Ker so pravila 15. člena določena »skladno z določbami« oz. ob upoštevanju določb (angl. *subject to*) 16. člena, se ta člen uporabi za plačila članom uprave ne glede na to, da bi se skladno z domačo zakonodajo določenih držav član uprave lahko štel kot zaposleni te družbe (The Taxation of Employee Stock Options, 2005, str. 102).

Če se delniške opcije podelijo članom uprave (v nasprotju s tistimi opcijami, ki se podelijo članu uprave zaradi funkcij v zvezi z zaposlitvijo), 16. člen jasno daje **pravice do obdavčitve državi rezidentstva družbe**.

---

²⁵ Angleški izraz »*board of directors*« se prevaja kot upravni odbor. V angleškem besedilu 16. člena Vzorčne konvencije OECD se uporablja izraz »član uprave«, iz francoskega besedila pa je razvidno, da se določba nanaša tudi na organ družbe, ki nadzoruje delovanje uprave. Razlike med angleškim in francoskim besedilom konvencije se lahko pripišejo tudi razlikam v sistemih upravljanja družb v različnih državah (eno- ali dvotirni sistem upravljanja) in prevladi enotirnega sistema upravljanja v anglosaških državah (Ključanin & Zemljič, 2004, str. 222-223).

Ker ima lahko tudi država rezidentstva člana uprave pravice do obdavčitve (pod pogojem, da omogoči odpravo dvojne obdavčitve), se nekateri problemi, ki so predhodno omenjeni, lahko pojavijo tudi v zvezi s temi opcijami:

- glede na to, da država rezidentstva člana uprave in država rezidentstva družbe lahko obdavčujeta dohodek iz opcij v različnih trenutkih, lahko nastanejo problemi, obravnavani v poglavju »Časovni razkorak pri obdavčevanju dohodkov iz zaposlitve« in jih je treba reševati, kot je nakazano v tem poglavju;
- načela v zvezi z razlikovanjem dohodka iz zaposlitve od kapitalskih dobičkov so enako ustrezna tudi za razločevanje plačil članom uprave;
- ker pravice do obdavčitve, ki jih ima država rezidentstva družbe na podlagi 16. člena, niso odvisne od storitev, opravljenih v tej državi, in se šteje, da celoten dohodek, dosežen na podlagi delniških opcij, predstavlja plačila uprave in druga podobna plačila, **ni treba določiti storitev, na katere se opcije nanašajo za razdelitev dohodka med različne države**, v katerih so bile storitve opravljene;
- predhodno obravnavani problemi obdavčitve na podlagi večkratnega rezidentstva bodo lahko nastali tudi v primerih, ko se opcije podelijo članom uprave in jih je treba obravnavati skladno s komentarjem Vzorčne konvencije OECD.

V Prilogi 4 predstavljam povsem praktične primere oziroma probleme, s katerimi se srečujejo delavci, ki opravljajo delo v več državah, podajam pa tudi rešitve.

3.3 Delniške opcije in prispevki za socialno varnost

3.3.1 Prispevki za socialno varnost na dohodke iz delniških opcij

Področju socialne varnosti v zvezi z delniškimi opcijami se tako v literaturi kot v praksi ne namenja tolikšne pozornosti kot davčni problematiki, čeprav stroški oziroma prispevki za socialno varnost, ki so jih dolžni plačevati delojemalci in delodajalci, niso zanemarljivi, po državah pa se tudi močno razlikujejo.

Razlog bi lahko iskali v naslednjem:

- v primerjavi z dohodnino s plačevanjem prispevkov za socialno varnost posameznik pridobi neposredno pravico do storitev oziroma koristi države oziroma državnih institucij. Koristi, ki so posledica plačevanja socialnih prispevkov, so lahko dostopne takoj (npr. iz zdravstvenega zavarovanja) ali po koncu delovne dobe (v obliki pokojnine). Dohodnina je za posameznika sicer pomembna glede višine, ni pa pomembno, kje se jo v resnici plača, saj s tem posameznik ne pridobiva neposredne pravice do storitev oziroma koristi od države ali državnih institucij (Knaus, 2005, str. 8);
- prispevki za socialno varnost se, vsaj določeno obdobje (do največ pet let²⁶), še vedno lahko plačujejo v domači državi oz. državi, kjer je posameznik zaposlen, tudi ko delo

---

²⁶ Petletno obdobje, ko posameznik lahko najdlje ostane zavarovan v svoji matični državi, je splošno sprejeto in v praksi uveljavljeno obdobje, ki ga priznavajo države EU, čeprav ni določeno v nobeni uredbi ali direktivi.

opravlja v tuji državi, v kateri prispevkov posledično ne plačuje. V večini primerov delo v tuji državi ne preseže pet let, kar pomeni, da med državami ne nastajajo tolikšne kolizije interesov kot na davčnem področju.

Prispevki za socialno varnost se praviloma plačujejo **ob izvršitvi** delniških opcij, ko se doseženi dohodki štejejo kot dohodki iz zaposlitve. Izjeme lahko obstajajo pri kvalificiranih ali odobrenih delniških opcijah, ki imajo ugodnejšo davčno obravnavo. Skoraj nikoli pa se prispevki ne plačujejo ob prodaji delnic, pridobljenih na podlagi izvršitve delniških opcij, saj se dohodek šteje kot kapitalski dobiček, ta pa ponavadi ni podvržen plačilu prispevkov. Zavezanca za plačilo prispevkov sta ponavadi dva – upravičenec, to je delojemalec, in delodajalec.

Obveznost za plačilo prispevkov za socialno varnost je določena z **nacionalno zakonodajo**. Osnovno načelo pri prispevkih je, da se plačujejo v državi dela oziroma tam, kjer se zaposlitev opravlja. Izjema tega pravila obstaja v primeru napotenih delavcev, če je med državama sklenjen sporazum o socialni varnosti (med Slovenijo in državami nečlanicami EU) oz. na celotnem območju EU na podlagi Uredbe 1408/71 o koordinaciji sistemov socialne varnosti za zaposlene in samozaposlene ter njihove družinske člane, ki se gibljejo na ozemlju EU (v nadaljevanju Uredba 1408/71).

Evropska unija spodbuja fleksibilnost trgov dela, zato je sprejela tudi nekatera pravila, ki državljanom EU omogočajo, da ohranjajo pridobljene pravice iz sistemov socialne varnosti, ko se gibljejo v različnih državah članicah. Sistemi socialne varnosti niso usklajeni in so med sabo zelo različni. Zato so bile države članice prisiljene sprejeti določena pravila koordinacije, ki omogočajo usklajeno uporabo posameznih nacionalnih zakonodaj s tega področja. Glavni namen je omogočiti osebi, da ne izpade iz sistema socialne varnosti, kot tudi preprečiti položaj, da bi bila oseba vključena v dva sistema socialne varnosti. Ta sistem evropskih pravil je zajet v Uredbi 1408/71 (Testen, 2004, str. 17). V takih primerih so delavci, ki se gibljejo prek meja držav članic, vključeni v sistem socialne varnosti zgolj ene države članice, s čimer se prepreči nastanek zapletov oziroma konfliktov med sistemi socialne varnosti več držav članic (Hojnik, 2006, stran XI). To pomeni, da se prispevki za socialno varnost plačujejo samo v eni državi (v domači državi oziroma tam, kjer ima delavec sklenjeno delovno razmerje), v drugi, kjer se delo opravlja, pa ne.

3.3.2 Problematika plačevanja socialnih prispevkov na dohodke iz delniških opcij v Sloveniji

Od dohodkov ob izvršitvi delniških opcij, ki se štejejo kot boniteta (skladno z ZDoh-2), se plačujejo prispevki za socialno varnost. Delojemalci plačujejo prispevke po stopnji 22,1 odstotka, delodajalci pa po stopnji 16,1 odstotka, od osnove, ki navzgor ni omejena. Prispevki se plačujejo za štiri vrste zavarovanja: pokojninsko in invalidsko zavarovanje, zdravstveno zavarovanje, zaposlovanje, starševsko varstvo ter poškodbe pri delu (slednjega

plačujejo le delodajalci). Prispevki so uvedeni s področnimi zakoni,²⁷ obveznost obračunavanja in plačevanja prispevkov pa določa Zakon o prispevkih za socialno varnost (v nadaljevanju ZPSV). Pravice, ki izhajajo iz posameznih vrst zavarovanj, so navzgor omejene oziroma niso odvisne od zneska plačanih prispevkov. Najbolj pereča problematika je glede plačevanja prispevkov za pokojninsko in invalidsko zavarovanje, saj so stopnje za to zavarovanje najvišje, pravice pa se koristijo po koncu službovanja in v omejenem obsegu, zato bom v nadaljevanju osvetlila predvsem to področje.

ZPIZ-1-UPB4 v 208. členu določa, da se prispevki za obvezno zavarovanje obračunajo in plačajo tudi od vseh drugih prejemkov iz delovnega razmerja, vključno s stimulacijami in bonitetami. Enako določa tudi ZPSV v 3. členu. Navedeno torej pomeni, da se od dohodkov, doseženih ob izvršitvi delniških opcij, plačujejo delojemalčevi in delodajalčevi prispevki za socialno varnost. Dvainštirideseti člen ZPIZ-1-UPB4 določa **prejemke, ki se ne všttevajo v pokojninsko osnovo**, ne glede na to, da so bili od njih plačani prispevki. Med njimi zakon navaja **tudi prejemke v naravi**, razen kadar pomenijo sestavni del plačila po pogodbi o zaposlitvi in so od njih plačani prispevki (šesta alineja) ter **prejemke v obliki delnic**, obveznic in drugih vrednostnih papirjev (osma alineja).

Zakon ne definira oziroma primeroma ne navaja, kaj se šteje kot prejemki v naravi. Bi bilo pa mogoče razumeti, da so to vse ugodnosti, ki jih v nedenarni obliki zagotavlja delodajalec zaposlenemu, zato bi lahko sklenila, da se realizirana pravica do nakupa delnic šteje kot prejemek v naravi. Tudi če izhajam iz definicije bonitet po ZDoh-2, ki so ugodnosti v naravi, in med njimi so navedene tudi delniške opcije, o tem ne more biti dvoma. ZPIZ-1-UPB4 dopušča možnost, da se prejemki v naravi všttevajo v pokojninsko osnovo, če so sestavni del plačila po pogodbi o zaposlitvi. To so torej prejemki, ki so dogovorjeni v pogodbi o zaposlitvi in niso v denarni obliki. Bonitete, do katerih so delojemalci upravičeni, naj bi se določile v pogodbi o zaposlitvi, vendar to za delniške opcije praviloma ne velja. Kljub temu se mi postavlja vprašanje, ali bi Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje tovrstne prejemke priznal kot prejemke, ki se všttevajo v pokojninsko osnovo, če bi bili dogovorjeni v pogodbi o zaposlitvi. Glede na to, da tudi bonitet, ki so načeloma dogovorjene v pogodbi o zaposlitvi, in se od njih plačujejo prispevki, ne vštteva v pokojninsko osnovo, v to močno dvomim.

Korpič-Horvat (2004, str. VII) meni, da takšno stališče ni skladno s šesto alinejo 42. člena ZPIZ-1-UPB4.²⁸

---

²⁷ Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (ZPIZ-UPB4), Zakon o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju (ZZVZZ-UPB3), Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih (ZSDP-UPB2), Zakon o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti (ZZZPB-UPB1).

²⁸ Avtorica se v prispevku sklicuje na ZPIZ-1; ker so bile medtem sprejete določene spremembe in dopolnitve zakona in upoštevane v prečiščenem besedilu, se v nalogi sklicujem na ZPIZ-1UPB4, obravnavane določbe so ostale nespremenjene.

ZPIZ-1 je temeljni zakon, ki samostojno določa podlago za obračunavanje in plačevanje prispevkov za pokojninsko in invalidsko zavarovanje in kaj se všteva v priznavanje pokojninske osnove. Določbo 42. člena je treba razlagati kot specialno določbo, ki drugače ureja priznavanje prejemkov, od katerih se plačajo prispevki, in šesta alineja izrecno določa, da se prejemki, ki pomenijo sestavni del plačila po pogodbi o zaposlitvi in so od njih plačani prispevki, vštevajo v pokojninsko osnovo. Razlaga ne vzdrži zato, ker Zakon o delovnih razmerjih, temeljni zakon, ki ureja plačo in plačila za delo, ne dopušča, da bi se plača ali njen del lahko izplačevala v naravi, ampak izrecno določa, da mora plača biti vedno v denarni obliki. Zato **bi se prejemki v naravi po navedeni določbi morali vštevati v pokojninsko osnovo**. Iz osnovnih pravnih načel pa je **vprašljivo** tudi **plačevanje prispevkov brez priznavanja pravic** iz tega naslova. Avtorica še nadaljuje, da če je le plača podlaga za odmero pravic iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja, ne pa druga plačila za delo, potem se od slednjih ne bi smeli obračunavati in plačevati prispevki. Če pa je bil namen zakonodajalca oziroma države, da zagotovi sredstva za obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje tudi na podlagi drugih vrst plačil za delo, bi potem moral uskladiti predpise.

3.4 Vprašanja, ki zadevajo delodajalca

Delniške opcije zadevajo tudi delodajalca. Delodajalec ima namreč obveznost, ki izhaja iz njegove zaveze, da ob izvršitvi da na razpolago relevantno število delnic družbe in/ali delnic povezanega – matičnega podjetja in da prenese te delnice upravičencem po vnaprej določeni ceni. Obstaja več načinov izpolnitve te obveznosti, ki imajo različne posledice. Razlikovati je treba med tem, ali se upravičencem ob izvršitvi podelijo nove (mlade) ali že izdane delnice. V prvem primeru gre za povečanje kapitala družbe, pri katerem imajo obstoječi delničarji prednostno pravico do vpisa novih delnic, da bi se izognili razvodenitvi delnic. Da bi rezervirali ali namenili delnice, izhajajoče iz takšnega povečanja kapitala za delniški opcijski plan, se morajo delničarji odpovedati svojim prednostnim pravicam. V drugem primeru bo podjetje kupilo delnice, ki jih bo podelilo zaposlenim, na trgu (to so lahko lastne delnice ali delnice matičnega podjetja). Ekonomsko gledano je strošek za delodajalca razlika med pošteno tržno vrednostjo delnic (ob izvršitvi) in izvršilno ceno (ta razlika se označuje tudi kot notranja vrednost). To je strošek dela. Poleg navedenih dveh primerov pa delodajalec lahko izpolni svojo obveznost tudi z delnicami matičnega podjetja, ki mu zaračuna s tem povezane stroške.

3.4.1 Računovodska obravnava stroškov opcijskega načrta

Uvodoma se mi zdi primerno pojasniti, kaj razumem pod **stroški opcijskega načrta**. V grobem bi jih razdelila v dve skupini: stroški, ki so povezani z uvedbo, izvajanjem in upravljanjem opcijskega načrta, npr. za odvetnike, svetovalce, ocenjevalce in podobno ter stroški, ki se vežejo na zagotovitev opcijskih upravičenj.

Ponavadi v zvezi z računovodsko obravnavo stroškov iz prve skupine ni težav, saj se priznavajo kot odhodki obdobja, v katerem nastanejo.

V zvezi z zagotovitvijo opcijskih upravičenj se v poslovnih knjigah po eni strani priznavajo transakcije z delnicami, bodisi gre za pridobitev lastnih delnic ali povečanje kapitala, praviloma pa se ne izkazujejo prek izkaza poslovnega izida, kar pomeni, da ob tem ne nastajajo odhodki. Po drugi strani je skladno z zahtevami MSRP 2 oziroma FAS 123(R) treba pripoznavati odhodke delniških opcij, ne glede na to, ali se opcije izvršijo z lastnimi ali novimi delnicami.

Pri **pogojnem povečanju kapitala** je to dolžniški kapital, ki ima take pravne značilnosti, da lahko govorimo o pogojnem povečanju osnovnega kapitala, vendar še nima vseh značilnosti in še ne izpolnjuje pogojev, da bi ga lahko uvrstili v lastniški kapital. To so primeri izdaje zamenljivih obveznic ali drugih vrednostnic, ki se lahko v nekem trenutku in ob izpolnitvi vnaprej znanih pogojev spremenijo v osnovni kapital. Tako povečanje osnovnega kapitala spremeni razmerje med delničarji, zato morajo biti vsi postopki zamenjave vnaprej znani. Pogojno povečanje kapitala se knjiži šele, ko nastane; če imamo opraviti z zamenljivimi obveznicami, je to takrat, ko so delnice izdane in zamenjane za zamenljive obveznice. Pri pogojnem povečanju kapitala se delnice izdajo po polnem plačilu; pri zamenljivih obveznicah pa se šteje, da je delnica plačana, ko imetnik izroči družbi zamenljivo obveznico. Osnovni kapital se poveča šele, ko se pogojno povečanje kapitala izpelje, to je v trenutku, ko se izdajo delnice (Odar, 2008, str. 308-309).

Če družba opcijska upravičenja izvrši z mladimi delnicami, so to transakcije v okviru postavk kapitala, pri čemer delodajalec ne bo izkazoval nobenih odhodkov (ekonomsko breme opcijske sheme nosijo obstoječi delničarji, saj pride do razvodenitve njihovih delnic), kar nima vpliva na izkaz poslovnega izida.

Če je družba v poslovnem letu pridobila **lastne delnice**, mora v bilanci stanja za to poslovno leto zanje oblikovati rezerve v velikosti zneskov, ki so bili plačani za pridobitev lastnih delnic. Rezerve za lastne delnice se oblikujejo iz razporeditve čistega dobička, lahko pa tudi iz statutarnih rezerv, če tako določa statut ali druge rezerve iz dobička. Ko se lastne delnice ponudijo v odkup zaposlenim, da ti izvršijo svoje opcijske pravice, mora družba sprostiti rezerve za lastne delnice in za sproščeni znesek povečati bilančni dobiček (Odar, 2008, str. 326).

SRS 8.38 določa, da se pri nakupu, prodaji, izdaji ali umiku lastnih delnic **ne priznata dobiček ali izguba v poslovnem izidu**, ampak se vse **razlike poračunajo s kapitalom**. Če družba torej proda odkupljene lastne delnice po ceni, nižji od nakupne, mora razliko nadomestiti iz drugih rezerv iz dobička. Razlog za to je v dejstvu, da z drugimi rezervami iz dobička razpolaga poslovodstvo, ki je tudi odgovorno za nakup ali prodajo lastnih delnic.

Če pa družba proda lastne delnice po ceni, ki je višja od nakupne, razlika poveča kapitalne rezerve (Odar, 2008, str. 329).

Iz navedenega lahko sklenem, da če družba pridobi lastne delnice za izvršitev opcijskih upravičenj svojih zaposlenih, pri tem ne nastanejo odhodki in to nima vpliva na izkaz poslovnega izida. Če družba realizacijo opcijskih upravičenj omogoči z lastnimi delnicami, so posledica le dodatni stroški v izkazu poslovnega izida iz naslova prispevkov delodajalca za socialno varnost, vezani na obračunano boniteto (ob izvršitvi delniških opcij).

Zahteve po pripoznavanju odhodkov iz delniških opcij imajo dolgo in pestro zgodovino. Lahko bi govorili o dveh smereh razvoja računovodenja delniških opcij, in sicer o evropskem in ameriškem modelu. Prva pravila za računovodenje delniških opcij zaposlenih so bila v ZDA objavljena že leta 1948. Zakonodaje evropskih držav pa niso vsebovale nobenih pravil glede računovodenja delniških opcij še vse do sredine leta 2003. Julija 2002 sta Evropski parlament in Evropska komisija sicer sprejela uredbo o uporabi Mednarodnih računovodskih standardov v konsolidiranih računovodskih izkazih vseh javnih borznih družb s 1.1.2005, vendar poseben standard, ki bi urejal plačila z delnicami, do tedaj še ni obstajal (Employee Stock Options, Final Report of the Expert Group, 2003, str. 48).

Upravni odbor za računovodska načela (angl. *APB – Accounting Principles Board*) v ZDA je že leta 1972 izdal Mnenje št. 25, Računovodenje za delnice, izdane zaposlenim (angl. *Opinion no. 2, Accounting for Stock Issued to Employees*). Uporabil je **metodo notranje vrednosti** za vrednotenje plačil v delnicah. Notranja vrednost je razlika med tržno ceno delnic na dan podelitve in izvršilno ceno (Eaton in Prucyk, 2005). Izvršilna cena je ponavadi določena v višini tržne cene na dan podelitve, zato je bila skladno s tem načelom v večini primerov notranja vrednost opcij ob podelitvi enaka nič. Posledično to pomeni, da na datum podelitve ni bil pripoznan noben odhodek in se ni izvršila nobena računovodska prilagoditev. Kritiki so navajali, da je računovodenje zaradi neupoštevanja poštene vrednosti opcij zanemarilo dve dejstvi, da opcije dajejo zaposlenim dragocene pravice in da so opcije plačilo za opravljene storitve. Te storitve pa je treba razumeti kot sredstva, ki se potrošijo pri delovanju podjetja, zato jih morajo upoštevati kot poslovni odhodek, sicer je dobiček precenjen²⁹ (Colbert, 2005, str. 23).

Leta 1995 je FASB izdal Standard 123 (angl. *Statement no. 123*). Opogumil je podjetja, vendar jih ni obvezoval, da uporabijo **metodo poštene vrednosti** za določitev odhodkov v izkazu poslovnega izida. Na podlagi tega pristopa je vrednost opcij (in s tem povezani odhodek) temeljila na **tržni ceni opcije** ali na podlagi **ocene, ugotovljene s pomočjo**

---

²⁹ Stopnja precenjenosti dobička je odvisna od obsega podeljenih delniških opcij, ki se razlikuje od panoge do panoge. Leta 2001 je na primer AOL Time Warner poročal dobiček iz poslovanja 700 milijonov USD. Če bi vključili znesek za delniške opcije, bi podjetje moralo poročati izgubo iz poslovanja v znesku 1,7 milijarde USD. Če bi bile delniške opcije pripoznane kot odhodek, bi Cisco poročal čisti dobiček v znesku 393 milijonov USD in ne 1,893 milijarde USD.

modela za vrednotenje opcij. Zaradi možnosti izbire je večina podjetij za namene poročanja še vedno uporabljala metodo notranje vrednosti, kar pomeni, da v računovodskih izkazih niso pripoznavala nobenih odhodkov (Eaton & Prucyk, 2005).

Glede računovodenja delniških opcij so v ZDA obstajale dolgotrajne in obsežne polemike (več o tem v Colbert, 2005, str. 24). Poleg domačih pritiskov za spremembe so na računovodske razprave vplivali tudi globalni faktorji, in sicer sklenitev sporazuma med ameriškim FASB in evropskim IASB (angl. *Norwalk Agreement*) septembra 2002 ter Uredba 1606/2002 Evropskega parlamenta glede priprave računovodskih izkazov skladno z MSRP od leta 2005 dalje. Glede na navedeno je decembra 2004 FASB izdal prenovljeni standard FAS 123 (R), ki je začel veljati po 15. juniju 2005, mala podjetja in nejavna podjetja so dobila še nekaj odloga.

Zahteve prenovljenega standarda FAS 123(R) (Eaton & Prucyk, 2005):

- podjetja so **dolžna** uporabljati **metodo poštene vrednosti** za vrednotenje opcij in drugih plačil z delnicami. To pomeni, da bodo pripoznala **stroške dela** na podlagi poštene vrednosti finančnega inštrumenta, izdanega za storitve zaposlenih na datum podelitve. Vrednost delniških opcij je sorazmerno razdeljena na obdobje med podelitvijo in izvršljivostjo opcij, protivrednost za odhodke je izkazana kot **vplačani kapital**;
- vrednotenje naj bi temeljilo na **tržnih cenah**, če te obstajajo. Ker za večino plačil z delnicami tržnih cen ni, je FASB ugotavljal, da bo večina podjetij uporabila model za vrednotenje opcij, da bodo ocenila njihovo vrednost;
- FASB ne zahteva specifičnega **modela za vrednotenje**. Kateri koli model, ki ga podjetje uporabi, pa mora upoštevati različne elemente, vključno z izvršilno ceno opcij, obdobjem opcije, trenutno tržno ceno vsake delnice, pričakovano spremenljivostjo cen delnic in dividende ter netvegano obrestno mero;
- ko podjetje ugotovi vrednost opcije, mora pripoznati ugotovljeni strošek dela v obdobju, v katerem zaposleni opravlja storitve, da prejme opcije;
- javna podjetja so dolžna uporabljati metodo poštene vrednosti, medtem ko nejavna podjetja lahko uporabijo notranjo vrednost.

Podjetje se mora odločiti, kateri model za vrednotenje opcij uporabiti. FASB omenja dva osnovna modela: zaprti model in mrežni model, vsak ima svoje prednosti in slabosti. Najbolj znan zaprti model je Black-Sholes-Mertonov; podjetja ga lahko uporabijo, ker je najpogostejši model v praksi. Poleg zagotavljanja večje primerljivosti z drugimi podjetji, ki ga tudi uporabljajo, je preprost za uporabo, ker je določena enačba (Eaton & Prucyk, 2005). Najpogostejši mrežni model pa je binomni model. Čeprav ga podjetja manj pogosto uporabljajo, omogoča točnejše ocene stroška dela, ker upošteva več predpostavk kot Black-Sholesov model in lahko vključi različne vhodne elemente, medtem ko Black-Sholesov model lahko vključi samo en niz vhodnih elementov. Podrobnejša primerjava med Black-Sholes-Mertonovim modelom in mrežnim modelom bi preseгла namen in okvire te naloge (več o tem v Baril, Betancourt & Briggs, 2005).

V Evropi je IASB februarja 2004 izdal MSRP 2 – Plačilo z delnicami, ki je sledil osnutku za razpravo prenovljenega ameriškega standarda FAS 123(R). MSRP 2 zahteva od podjetij, da **pripoznajo odhodek iz delniških opcij**, z veljavnostjo za obdobja, ki se začnejo na ali po **1.1.2005**. MSRP 2 vsebuje določbe, ki so zelo podobne določbam FAS 123(R). Podjetje mora pripoznati odhodek za pridobljeno blago ali storitev, prejeta na podlagi plačilnih transakcij z delnicami, ko je to blago pridobljeno oz. storitev prejeta. Tako je kumulativni znesek odhodka, ki ga podjetje pripozna v izkazu poslovnega izida skozi celotno odmerno obdobje enak **ocenjeni pošteni vrednosti delniških opcij**, ki zadovoljujejo odmerne pogoje na dan podelitve (Uranič, 2008, str. 1).

MSRP 2 določa, da mora podjetje pri transakcijah z zaposlenci (Uranič, 2008, str. 2):

- upoštevati pošteno vrednost kapitalskega instrumenta in
- transakcije z zaposlenci izmeriti **na dan podelitve**.

Razen če delniška opcija kotira in je mogoče pridobiti njeno pošteno vrednost, mora podjetje pošteno vrednost plačilne transakcije z delnicami oceniti **na podlagi modela za določanje vrednosti opcij**. MSRP 2 ne določa, kateri model določanja vrednosti opcij mora podjetje uporabiti pri izračunu poštene vrednosti; določa pa, da mora podjetje v izbranem modelu upoštevati najmanj šest podatkov, in sicer: ceno ob uveljavitvi opcije, trajanje opcije, tečaj delnic, pričakovano nihanje, pričakovane dividende in obrestno mero brez tveganja (Uranič, 2008, str. 4).

Glede na to, da SRS ne vsebujejo posebnega standarda glede plačil z delnicami ter da za zadeve, ki jih ne urejajo, napotujejo na uporabo MRS in MSRP, lahko sklenem, da morajo tudi družbe v Sloveniji upoštevati določbe MSRP 2 in pripoznavati odhodek delniških opcij, podeljenih zaposlenim.

3.4.2 Davčno priznavanje stroškov opsijskega načrta, s poudarkom na Sloveniji

Tako kot z računovodskega moramo tudi z davčnega vidika ločiti stroške, ki so povezani z uvedbo, izvajanjem in delovanjem delniškega opsijskega načrta (na primer pravni, finančni in računovodski stroški v zvezi z načrtom) ter stroške, povezane z zagotavljanjem opsijskih upravičenj. Vprašanje davčnega priznavanja stroškov je prepuščeno ureditvi v lokalni zakonodaji, kar pomeni, da se davčna obravnava po posameznih državah (lahko) razlikuje.

V Sloveniji zakonsko predpisan način ugotavljanja davčne osnove izhaja iz ugotovljenega poslovnega izida na podlagi standardov ali drugih predpisov. Odhodki, ugotovljeni v izkazu poslovnega izida, so tudi osnova za določitev odhodkov v davčnem obračunu. ZDDPO-2 določa, da so odhodki, ugotovljeni v izkazu poslovnega izida skladno z računovodskimi standardi, tudi davčno priznani odhodki, če zakon na določa drugače. Uporaba računovodskih standardov za gospodarske družbe v Sloveniji je predpisana z ZGD-1. ZGD-1 je določil, da morajo družbe voditi poslovne knjige ter izdelati letna poročila skladno z določbami zakona in ob upoštevanju SRS, MSRP in računovodskih načel ter splošnih

računovodskih predpostavk. ZGD-1 tudi določa, da SRS v zasnovi ne smejo biti v nasprotju z MSRP (Jerman & Odar, 2008, str. 126-128). Če SRS določenega področja ne urejajo, napotujejo na uporabo MSRP oziroma MRS.

Splošna določba 29. člena ZDDPO-2 določa, da se za ugotavljanje dobička priznajo odhodki, potrebni za pridobitev prihodkov, ki so obdavčeni po tem zakonu. Drugi odstavek 29. člena ZDDPO-2 določa, kateri odhodki niso potrebni za pridobitev prihodkov.³⁰

Za ugotavljanje davčne osnove se torej skladno s tretjim odstavkom 12. člena ZDDPO-2 priznajo odhodki, ugotovljeni v izkazu poslovnega izida. To temeljno pravilo glede davčnega priznavanja odhodkov je v 29. členu razširjeno z natančnejšimi določili, kateri pogoji morajo biti izpolnjeni, da se odhodki, ugotovljeni v izkazu poslovnega izida, tudi priznajo pri ugotavljanju davčne osnove. To je izpeljava pravila vzročne povezave prihodkov z odhodki za davčne potrebe. Odhodke moramo pripoznati takrat, ko so pripoznani prihodki, ki nastanejo kot posledica izdatkov oziroma stroškov v zvezi s temi odhodki (Jerman & Odar, 2008, str. 274-275).

Stroški, povezani z uvedbo, izvajanjem in delovanjem opcijskega načrta praviloma ne povzročajo posebnih težav, vsaj dokler nastanejo delodajalcu. Problemi v zvezi s transfernimi cenami pa lahko nastanejo, kadar so stroški nastali družbi, ki ni delodajalec (npr. delniški opcijski načrti na nivoju matične družbe) (The Taxation of Employee Stock Options, 2005, str. 104). S tem povezano problematiko opisujem v poglavju 3.4.3.

Menim, da bi se ti stroški v Sloveniji šteli za davčno priznane, ne glede na to, ali so nastali neposredno delodajalcu ali pa jih je zaračunalo matično podjetje. Stroški, ki jih ima delodajalec z uvedbo in izvajanjem opcijskega načrta, so posredno povezani s plačilom za delo, ki ga opravljajo zaposleni. Plačilo za delo je nujen pogoj za ustvarjanje prihodkov podjetja. Opcijska upravičenja predstavljajo variabilen del plačila za delo, do katerega so zaposleni upravičeni le v primeru, če so izpolnjeni določeni cilji, zato prispevajo k ustvarjanju prihodkov. Skladno z računovodsko predpostavko upoštevanja nastanka poslovnih dogodkov so ti odhodki pripoznani v izkazu poslovnega izida obdobja, v katerem nastanejo, zato se štejejo kot davčno priznani odhodki tega obdobja v smislu 29. člena ZDDPO-2. Če stroške zaračuna matično podjetje, je poleg zgoraj navedenega treba

---

³⁰ Drugi odstavek 29. člena ZDDPO-2 določa: Odhodki, ki niso potrebni za pridobitev prihodkov, so odhodki, za katere glede na dejstva in okoliščine izhaja, da:

- niso neposreden pogoj za opravljanje dejavnosti in niso posledica opravljanja dejavnosti;
- imajo značaj privatnosti;
- niso skladni z običajno poslovno prakso.

Tretji odstavek pojasnjuje, da odhodki niso skladni z običajno poslovno prakso, če niso običajni pri poslovanju v posamezni dejavnosti glede na pretekle in druge izkušnje in primerjavo z drugimi dejavnostmi ter dejstvi in okoliščinami, razen odhodkov, nastalih zaradi izrednih in nepogostih dohodkov, kot so naravne nesreče ali zaradi drugih izrednih in nepogostih dogodkov.

upoštevati še to, da je višina zaračunanih stroškov skladna z neodvisnim tržnim načelom, v nasprotnem primeru bo treba popraviti davčno osnovo na raven tržne cene skladno s 16. členom ZDDPO-2.³¹

V primeru zagotovitve opcijskih upravičenj prek **pogojnega povečanja osnovnega kapitala ali z lastnimi delnicami** v izkazu poslovnega izida niso izkazani odhodki, saj se transakcije skladno z računovodskimi standardi izkazujejo prek postavk kapitala. Posledično zato ni vpliva na davčno osnovo.

Odhodki, ki jih je treba skladno z MSRP 2 pripoznati na dan podelitve, so pripoznani kot **stroški dela**. Zaradi nedorečene in nejasne davčne zakonodaje, pa tudi omejene davčne prakse na tem področju, menim, da sta glede davčne obravnave mogoči dve razlagi. Ocenjujem, da davčna zakonodaja ne sledi vsem mogočim oblikam stroškov dela, ki so v razvitem poslovnem svetu že vsakdanja praksa, zato nastajajo dileme tudi glede davčnega priznavanja obravnavanih odhodkov, predvsem je mišljen trenutek priznavanja za davčne namene.

Pri obeh razlagah izhajamo iz 35. člena ZDDPO-2. Ta ima glede stroškov dela posebno (specialno) določbo, ki obravnava davčno priznavanje plač in drugih izplačil v zvezi z zaposlitvijo. Skladno s tem členom se plače in druga izplačila v zvezi z zaposlitvijo **priznajo kot odhodek v obračunanem znesku**; v obračunanem znesku skladno z zakonom oziroma pogodbo o zaposlitvi se priznajo tudi plače ter druga izplačila v zvezi z zaposlitvijo poslovnih delavcev. Kot druga izplačila v zvezi z zaposlitvijo se štejejo tudi stroški bonitet, ki so obdavčeni po zakonu, ki ureja dohodnino.

Zakon torej določa, da se v primerih, ko so bonitete, ki jih ureja 39. člen ZDoh-2, obdavčene po njem, taka izplačila po ZDDPO-2 štejejo za druga izplačila v zvezi z zaposlitvijo in se zato vsi stroški takih bonitet v celoti davčno priznajo po ZDDPO-2. To posredno izhaja tudi iz 2. točke drugega odstavka 30. člena ZDDPO-2, ki določa, da se stroški, ki se nanašajo na privatno življenje drugih oseb, ne priznajo, razen stroškov za zagotavljanje bonitet in drugih izplačil v zvezi z zaposlitvijo, če so obdavčena po zakonu, ki ureja dohodnino (Jerčan & Odar, 2008, str. 324).

Pri razlagi tega člena se pojavi dilema, kdaj so odhodki iz delniških opcij obračunani za davčne namene, in sicer: ali v trenutku njihovega oblikovanja za poslovne namene ali šele takrat, ko so opcije v resnici izvršene in pridemo tudi do resničnega zneska odhodkov iz tega naslova. Takrat namreč nastane tudi podlaga za njihovo obdavčitev kot boniteto po ZDoh-2. Če je tako, potem **davčno priznan odhodek nastane šele ob izvršitvi**, in ne ob podelitvi, ko se odhodek pripozna v izkazu poslovnega izida. V tem primeru bi se poslovni

---

³¹ 16. člen ZDDPO-2 obravnava transferne cene med rezidenti in nerezidenti.

in obdavčljivi (davčni) dobiček v dveh obdobjih razlikovala, kar pomeni, da je za te namene treba izračunavati odložene davke.³²

Po drugi razlagi se za davčne namene lahko šteje, da so odhodki z delniških opcij obračunani takrat, ko so obračunani (pripoznani) za računovodske namene (v izkazu poslovnega izida), kar posledično pomeni, da se pripoznani odhodki za računovodske namene štejejo tudi za davčno priznane v trenutku njihovega oblikovanja. Ta razlaga temelji na dejstvu, da definicija obračunanih zneskov za namene ZDDPO-2 ni podana, zato se uporabijo računovodska pravila.

3.4.3 Problematika transfernih cen pri zagotavljanju delniških opcij zaposlenim v hčerinskih podjetjih

V skupinah mednarodnih podjetij matično podjetje, ki kotira na borzi, pogosto izdaja delniške opcije zaposlenim v hčerinskih podjetjih. V praksi podjetja, ki izdajajo delniške opcije, zaračunajo ustrezen znesek hčerinskim podjetjem, ki zaposlujejo upravičence opcij. Praviloma se domneva, da ob izvršitvi zaposleni delnice kupijo neposredno od matičnega podjetja, čeprav so mogoči tudi drugi primeri, ko na primer matično podjetje prenese delnice na hčerinsko podjetje ali na podjetje, posebej ustanovljeno za ta namen (angl. *SPV – special purpose vehicle*).

Navedeno sproža številna **vprišanja glede transfernih cen**, vključno s tem, ali se mora skladno z neodvisnim tržnim načelom zagotovitev delniških opcij zaračunati, in če da, kako to izmeriti (The Taxation of Employee Stock Options, 2005, str. 122):

- Kako se uporabi neodvisno tržno načelo glede komercialnih in finančnih razmerij, ki obstajajo med matičnim in hčerinskim podjetjem?
- Katere metode transfernih cen bi lahko uporabili za določitev nadomestila, skladnega z neodvisnim tržnim načelom glede komercialnih in finančnih razmerij, ki obstajajo med matičnim in hčerinskim podjetjem?
- Kaj se zgodi, če zaposleni zamenja delodajalca v okviru skupine mednarodnih podjetij ali zapusti skupino po tem, ko so mu bile podeljene opcije, in preden jih izvrši?

---

³² Nichols in Betancourt (2006) navajata, da ko podjetje podeli zaposlenemu delniške opcije, pripozna odhodek in oblikuje terjatev za odložene davke v velikosti odhodka, pomnoženega z davčno stopnjo. To ustvari terjatev za odložene davke (angl. *deferred tax asset*), ker je podjetje v računovodskih izkazih izkazalo odhodek, ki za davčne namene ni priznan. Ko zaposleni izvrši delniško opcijo, podjetje primerja dovoljen davčno priznan odhodek z odhodkom v računovodskih izkazih, ki ga je ugotovilo predhodno, in zmanjša terjatev za odložene davke v breme kapitala. Z drugimi besedami, podjetje mora primerjati dejansko davčno korist s terjatvijo, ki je bila predhodno oblikovana, in za presežek zmanjša kapital delničarjev (ne pripozna se v izkazu poslovnega izida). Če so davčno priznani odhodki manjši od predhodno pripoznanih odhodkov v računovodskih izkazih, je odpis preostalih terjatev za odložene davke knjižen v breme kapitala. Če znesek preseže ta sklad, se presežek pripozna v dobro prihodkov.

- Kako domača davčna pravila vzajemno vplivajo na konvencije (vključno z odpravo dvojne obdavčitve na podlagi drugega odstavka 9. člena ali na podlagi postopka skupnega dogovora v 25. členu)?

Za uporabo neodvisnega tržnega načela³³ iz 9. člena Vzorčne konvencije OECD morajo obstajati komercialna in finančna razmerja med dvema povezanima osebama, pogoji v teh razmerjih pa ne smejo biti skladni z neodvisnim tržnim načelom.

Komercialna in finančna razmerja, ki obstajajo med matičnim in hčerinskim podjetjem, izhajajo iz delniškega opcijskega načrta, ki ga je osnovalo matično podjetje in je na razpolago pod določenimi pogoji in omejuje udeležbo na zaposlene v hčerinskem podjetju. Proučevana transakcija na podlagi 9. člena Vzorčne konvencije OECD je transakcija med matičnim in hčerinskim podjetjem (The Taxation of Employee Stock Options, 2005, str. 122).

Načeloma matično podjetje ne bi podelilo delniških opcij ali zagotovilo katero drugo obliko prejemkov zaposlenim nepovezanega podjetja brez nadomestila. Torej, kjer matično podjetje zagotovi opcije in delnice zaposlenim v hčerinskem podjetju in za to ničesar ne zaračuna hčerinskemu podjetju ali zaračuna manj, kot bi bilo skladno z neodvisnim tržnim načelom, bi bil izpolnjen drugi pogoj za uporabo 9. člena, dokler ima hčerinsko podjetje ugodnosti iz opcijskega načrta. Pogoji iz 9. člena bi bili prav tako izpolnjeni v primeru, ko bi matično podjetje hčerinskemu podjetju zaračunalo znesek, ki presega tistega, ugotovljenega skladno z neodvisnim tržnim načelom.

Na podlagi analize dejstev in okoliščin je treba določiti različne vrste ugodnosti, ki izhajajo iz delniškega opcijskega načrta za hčerinsko podjetje, lahko pa tudi za druge člane v skupini mednarodnih podjetij.

Uporaba neodvisnega tržnega načela temelji na **primerjavi pogojev** povezane transakcije s pogoji v transakcijah med nepovezanima podjetjema. Za to morajo biti ekonomsko ustrezne značilnosti primerjanih situacij zadostno primerljive. Primerljivost pa pomeni, da nobena od razlik med primerljivima situacijama ne vpliva bistveno na pogoje, ki jih proučujemo, ali da se izvršijo logične in točne prilagoditve, s katerimi se odstranijo vplivi takih razlik.

Ne glede na uporabljeno metodo transfernih cen se prilagoditve izvršijo za tiste razlike med povezano in prosto transakcijo, ki bi pomembno vplivale na zaračunano ceno ali donos, ki

---

³³ Neodvisno tržno načelo določa: »Kadar med povezanima podjetjema v njunih komercialnih ali finančnih odnosih obstajajo oziroma se vsilijo pogoji, ki so drugačni od tistih, kakršni bi bili med neodvisnimi podjetji, potem se kakršne koli dobičke, do katerih bi, če takih pogojev ne bi bilo, v enem od podjetij prišlo, vendar prav zaradi takih pogojev do njih ni prišlo, lahko vključi v dobiček tega podjetja in ustrezno obdavči.«

ga zahteva neodvisno podjetje. Za vzpostavitev resnične primerljivosti in za izvršitev ustreznih prilagoditev je treba primerjati značilnosti transakcij ali podjetij, ki bi vplivale na pogoje v pogojih poslovanja po tržnem načelu. Pet **faktorjev primerljivosti** vključuje značilnosti delniškega opcijskega načrta, funkcijsko analizo, pogodbene pogoje, ekonomske okoliščine in poslovne strategije (več o tem v *The Taxation of Employee Stock Options*, 2005, str. 125-133).

Delniški opcijski načrt, ki ga zagotovi podjetje zaposlenim v drugem podjetju, bi bila zelo malo verjetna transakcija med nepovezanimi osebami. Pomanjkanje neodvisnih primerljivih transakcij omejuje tudi izbiro metod transfernih cen za analizo, ali so komercialna ali finančna razmerja med matičnim in hčerinskim podjetjem, ki izhajajo iz delniškega opcijskega načrta, skladna z neodvisnim tržnim načelom. Izhodišče za analizo transfernih cen je torej identifikacija ključnih ekonomskih značilnosti komercialnih in finančnih razmerij med matičnim in hčerinskim podjetjem, ki izhajajo iz delniškega opcijskega načrta, upošteva pet faktorjev primerljivosti, ki so opisani v Smernicah za transferne cene.

Za ugotavljanje, ali je znesek, ki ga matično podjetje zaračuna hčerinskemu podjetju v zvezi z delniškimi opcijami, skladen z neodvisnim tržnim načelom, obstajajo trije pristopi (*The Taxation of Employee Stock Options*, 2005, str. 133):

- pristop, ki temelji na **pošteni vrednosti** zagotovljenega finančnega inštrumenta (delniških opcij);
- pristop, ki temelji na **stroških**, povezanih z zagotovitvijo delniškega opcijskega načrta in
- pristop, ki temelji na **vrednosti delniškega opcijskega načrta z vidika povezanega podjetja**, ki zaposluje upravičence delniških opcij.

Podrobnejša obravnava navedenih pristopov bi preseгла namen in okvire te naloge (več o tem v *The Taxation of Employee Stock Options*, 2005, str. 133-143).

Neodvisno tržno načelo ne postavlja vprašanja, ali je dovoljeno davčno priznavanje stroškov podjetju, ki je zagotovilo delniške opcije zaposlenim v njegovih hčerinskih podjetjih, ali hčerinskemu podjetju, katerega zaposleni so prejeli delniške opcije od matičnega podjetja, ki kotira na borzi. To vprašanje zadeva domačo davčno zakonodajo in ga konvencije ne obravnavajo (*The Taxation of Employee Stock Options*, 2005, str. 144-146).

Domača davčna pravila glede davčnega priznavanja stroškov za zneske, povezane z delniškimi opcijami zaposlenih, se med različnimi jurisdikcijami razlikujejo. Pojavljajo se številna vprašanja, npr.:

- kako se domača davčna zakonodaja uporablja za matično in hčerinsko podjetje glede stroškov, ki se nanašajo na delniški opcijski načrt zaposlenih;
- ali in v kakšnem obsegu se lahko odpravi dvojna obdavčitev z izvršitvijo ustrezne prilagoditve na podlagi drugega odstavka 9. člena ter na podlagi postopka skupnega dogovora po 25. členu Vzorčne konvencije OECD.

Neodvisno tržno načelo, vsebovano v 9. členu, določa, da morajo povezana podjetja ugotoviti svoje dobičke, kot če bi bila nepovezane osebe. Tako določeni dobički se potem ustrezno obdavčijo. Če 9. člen upoštevamo z vidika hčerinskega podjetja, ne določa pravila, da je kateri koli znesek, ki je skladen z neodvisnim tržnim načelom med povezanimi osebami, davčno priznan, če takšen znesek po svoji naravi ni davčno priznan v državi, ki ga je prejela.

Primeri, ko hčerinsko podjetje ne bi plačalo nobenega nadomestila matičnemu podjetju ali bi bilo nadomestilo nižje od tistega, ugotovljenega skladno z neodvisnim tržnim načelom, bi lahko davčni organ v državi, v kateri je matično podjetje rezident, privedli do tega, da izvrši primarno prilagoditev transference cen na podlagi plačila skladno z neodvisnim tržnim načelom glede komercialnih ali finančnih ravnanj med matičnim in hčerinskim podjetjem v povezavi z delniškim načrtom.

4 PRIMERJALNA ANALIZA DAVČNE OBRAVNAVE DELNIŠKIH OPCIJ V DRŽAVAH EU IN ZDA

V Tabeli 2 prikazujem osnovne poudarke posameznih vidikov obdavčitve delniških opcij v EU in ZDA, in sicer:

- obstoj davčno ugodnejših shem,
- obdavčitev dohodkov iz zaposlitve,
- obdavčitev kapitalskih dobičkov,
- obravnava delniških opcij z vidika prispevkov za socialno varnost in
- davčni vidiki delniških opcij pri delodajalcu.

V prilogah naloge (5-1, 6-1, 6-2, 6-3 ter 7) pa podrobneje prikazujem obstoj davčno ugodnejših shem po posameznih državah ter obdavčitev dohodkov iz delniških opcij (dohodkov iz zaposlitve) in kapitalskih dobičkov pri prodaji delnic ter obravnavam delniške opcije z vidika prispevkov za socialno varnost. V zadnji tabeli podajam davčne vidike za namene davka od dobička (pri delodajalcu).

Tabela 2: Pregled obdavčitve delniških opcij v EU in ZDA

Država	Obstoj davčno ugodnejših shem	Trenutek obdavčitve delniških opcij				Obveznost za prispevke		Obdavčitev kapitalskih dobičkov	Davčno priznani stroški za delodajalca
		Podelitev	Izvršljivost	Izvršitev	Prodaja	delodajalec	delojemalec		
Avstrija	✓	✓ ¹		✓		✓ ²	✓ ²	✓	✓
Belgija	✓	✓		✓ ³		✓	✓	_5	✓
Bolgarija	-			✓		✓	✓	✓	✓
Ciper	-			✓		✓	✓	_6	✓
Češka	-			✓		✓	✓	✓	✓
Danska	✓			✓		-	✓	✓ ⁸	✓
Estonija	✓					✓	-	✓	✓
Finska	✓			✓	✓	-	✓	✓	✓
Francija	✓			✓	✓ ⁴	✓ ⁵	✓ ⁵	✓	✓
Grčija	✓			✓		-	-	✓	✓
Irska	✓			✓	✓ ⁴	-	-	✓	✓
Italija	✓			✓		-	-	✓	✓
Latvija	-			✓		✓ ²	✓ ²	✓	✓
Litva	-			✓		✓	✓	✓	✓
Luksemburg	-	✓ ¹		✓		✓	✓	✓	✓
Madžarska	✓			✓		✓	✓	✓	✓
Malta	-			✓		✓	✓	✓	Ne
Nemčija	-			✓		✓ ²	✓	✓	✓
Nizozemska	-			✓		✓	✓	✓	Ne
Poljska	-			✓		✓	✓	✓	✓
Portugalska	-			✓		✓	✓	✓	Ne
Romunija	-				✓	-	-	✓	Ne
Slovaška	-		✓	✓		✓	✓	✓	✓
Slovenija	-			✓		✓	✓	✓	✓
Španija	✓			✓		✓	✓	✓	✓
Švedska	✓			✓		✓	✓	✓	✓
Velika Britanija	✓			✓	✓ ⁴	✓ ⁵	✓ ⁵	✓	✓
ZDA	✓			✓	✓ ⁴	✓ ⁵	✓ ⁵	✓	✓

Opombe:

- 1: za prenosljive opcije (opcije, s katerimi se trguje)
- 2: prispevki se plačujejo le do zgoraj omejenega zneska
- 3: obdavčitev ob izvršitvi, če opcije niso sprejete v 60 dneh od dneva ponudbe
- 4: za kvalificirane/odobrene opcijske načrte
- 5: za nekvalificirane/neodobrene opcijske načrte
- 6: če je prodaja izvršena v okviru običajnega upravljanja privatnih sredstev zavezanca
- 7: ni davka na kapitalске dobičke
- 8: obdavčeno kot dividendni dohodek

Vir: *The Taxation of Employee Stock Options. OECD Tax Policy Studies 2005, str. 41; The Global Executive, 2007; Global Individual Tax Handbook, 2007.*

4.1 Davčno ugodnejše sheme – kvalificirani oziroma odobreni delniški opcijski načrti

Mnogo držav ima različne programe, sheme, načrte, na podlagi katerih imajo delniške opcije ugodnejšo davčno obravnavo. Davčno ugodna obravnavo je praviloma vezana na izpolnitev enega ali več pogojev, kot npr. na določitev zaposlenih, ki se jim opcije lahko podelijo, razmerje med ceno opcije ob izvršitvi ter trenutno vrednostjo delnic, na katere se opcija nanaša (angl. *underlying shares*), število delnic, ki se lahko podelijo vsem zaposlenim (ali določenim zaposlenim), pogoje opcij in obdobje imetništva delnic (angl. *holding period*). Delniške opcije se zaposlenim praviloma podelijo brez takojšnjih davčnih posledic. Pogosto izvršitev opcij tudi ni obdavčljiv dogodek (Goldberg et al., 2000, str. 229).

Če so **pogoji izpolnjeni**, se dohodki iz opcij na splošno obravnavajo **kot kapitalski dobički**, ko pride do odtujitve delnic, in ne kot dohodki iz zaposlitve ob izvršitvi opcij. To pomeni, da se v teh primerih ne plačujejo davek od dohodkov iz zaposlitve in socialni prispevki, temveč le davek na kapitalske dobičke. Davek je tako odložen do trenutka, ko upravičenci pridobljene delnice prodajo. Vse druge opcije niso davčno ugodne in so ponavadi obdavčene ob podelitvi ali izvršitvi, lahko pa tudi ob izvršljivosti, vendar je to zelo redko.

Pregled davčno ugodnejših shem po posameznih državah je prikazan v Tabeli 5-1 v prilogi naloge. Skoraj polovica držav v EU ima za delniške opcije ugodnejšo davčno obravnavo oziroma imajo druge opcijske sheme (Avstrija, Belgija, Danska, Finska, Francija, Grčija, Irska, Italija, Madžarska, Španija, Švedska in Velika Britanija). V ZDA, kjer so se delniške opcije tradicionalno začele najprej razvijati, prav tako obstaja več davčno ugodnejših shem.

Za pridobitev ugodne davčne obravnave (vključno s prispevki), morajo biti izpolnjeni določeni pogoji, ki jih navajam v Prilogi 6-2. Za ilustracijo v nadaljevanju predstavljam pogoje, ki veljajo v nekaterih državah.

V **Avstriji** veljajo posebne določbe, če so izpolnjeni naslednji pogoji (The Global Executive, 2007, str. 43):

- z delniškimi opcijami se ne trguje;
- delniške opcije so podeljene vsem zaposlenim ali skupini zaposlenih;
- delniški opcijski načrt določa obdobje izvršitve.

Dohodek iz delniških opcij ima ugodno davčno obravnavo, če poštena vrednost delnic ne preseže 36.400 evrov na dan podelitve. Najvišji znesek davčne ugodnosti je razlika med pošteno vrednostjo delnic ob izvršitvi in pošteno vrednostjo delnic ob podelitvi. Za vsako leto po podelitvi je oproščenih 10 odstotkov dohodka, do največ 50 odstotkov. V nekaterih okoliščinah se davek od dohodka, ki je oproščen, lahko odloži za največ sedem let po podelitvi.

Dodatno je oproščen še znesek 1.460 evrov na leto, če so izpolnjeni naslednji pogoji:

- delnice morajo biti deponirane pri banki v EU ali drugi specializirani instituciji, ki jo določita delodajalec in predstavniki zaposlenih;
- upravičenci morajo obdržati delnice najmanj pet koledarskih let po letu pridobitve (torej jih ne smejo odtujiti) in
- upravičenci morajo vsako leto do 31. marca dokazati, da so še vedno lastniki delnic in predložiti potrdilo o depozitu.

V **Italiji** od leta 2006 veljajo nova pravila, ki so uvedla ugodnejšo davčno obravnavo dohodka iz delniških opcij, če so izpolnjeni določeni pogoji (HR & Tax Alert, 2007). Dohodek iz delniških opcij je obdavčen po stopnji 12,5 odstotka, in sicer od razlike med tržno vrednostjo delnic ob izvršitvi in izvršilno ceno, če so izpolnjeni naslednji pogoji:

- izvršilna cena ne sme biti nižja od poštene tržne vrednosti na dan podelitve;
- delež ali glasovalne pravice zaposlenega ne smejo presežati 10 odstotkov vseh delnic ali glasovalnih pravic;
- za opcije mora biti določeno najmanj triletno zaporno obdobje;
- podjetje mora kotirati na borzi, ko opcije postanejo izvršljive in
- zaposleni mora delnice obdržati pet let v vrednosti, ki je najmanj enaka razliki med vrednostjo delnic ob izvršitvi in ceno, ki jo je plačal za delnice. Če delnice proda ali jih zastavi, je znesek, ki je bil oproščen ob izvršitvi, obdavčen ob prodaji. Omejitev se torej nanaša na število delnic, ki ustrezajo omenjeni razliki v trenutku izvršitve.

Če pogoji niso izpolnjeni, se razlika med izvršilno ceno ter tržno vrednostjo ob izvršitvi šteje kot dohodek iz zaposlitve in se plačujejo davek po progresivnih stopnjah ter prispevki za socialno varnost.

Na **Irskem** se ob izvršitvi ne plačuje davek, če delnice niso prodane v treh letih od podelitve opcij. Prispevkov delodajalca niti delojemalca ni. Kapitalski dobički so obdavčeni ob odtujitvi delnic. Za ugodnejšo davčno obravnavo mora delodajalec pridobiti soglasje davčnega organa, v shemo pa morajo biti vključeni vsi zaposleni, ki so bili zaposleni minimalno obdobje, ki ga je določil delodajalec in ki ne sme biti daljše od treh let. Razlikovanje s sklicevanjem na obdobje službovanja, plačo ali podobne elemente je dovoljeno. Določenim ključnim zaposlenim se opcije lahko podelijo brez posebnih pogojev (Employee share incentive schemes, 2007, str. 6).

Opcije, podeljene na podlagi načrta, ki izpolnjuje pogoje iz poglavja 422 Davčnega zakonika v **ZDA** (angl. *Internal Revenue Code*), so delniške opcije z davčno spodbudo (angl. *Incentive Stock Options – ISO*). Te opcije imajo ugodno davčno obravnavo, če so izvršene na odobren način. Dohodek od teh delniških opcij ni obdavčen ob izvršitvi (razen alternativnega minimalnega davka), pač pa je obdavčitev odložena do odtujitve delnic, ko se dohodek šteje za kapitalski dobiček, in ne dohodek iz zaposlitve, in je obdavčen (za zvezne

namene) po preferencialnih stopnjah (če so delnice v lasti več kot eno leto). Poleg tega tudi ni obveznosti za prispevke (United States, Global Equity Compensation Report, 2007, str. 17-18).

Slaba stran opcij je, da so v opcijskem načrtu lahko udeleženi samo zaposleni v podjetju ter v matičnem ali hčerinskem podjetju.

4.2 Davčna obravnava na nivoju opcijskega upravičenca

Glavne elemente davčne obravnave delniških opcijskih shem za namene osebne obdavčitve sem prikazala v tabelah 6-1 do 6-3 v prilogi naloge. Osnovno vprašanje je, ali se dohodki, ki izhajajo iz delniških opcij, štejejo kot dohodki iz zaposlitve ali kapitalski dobički. Dohodki iz zaposlitve so obdavčeni z osebnim davkom in praviloma obremenjeni tudi s prispevki za socialno varnost, medtem ko so kapitalski dobički na splošno obdavčeni ločeno in poleg dohodkov iz zaposlitve. Poleg tega so davčne stopnje na dohodek iz zaposlitve višje od davkov, odmerjenih na kapitalске dobičke. Opredelitev vrste dohodka je tesno povezana z določitvijo trenutka obdavčitve. Podelitev, izvršljivost in izvršitev delniških opcij se praviloma povezujejo z dohodki iz zaposlitve, odtujitev delnic pa s kapitalskimi dobički.

4.2.1 Obdavčitev dohodkov iz zaposlitve

Ugodnosti, ki jih upravičenci dosežejo iz delniških opcij, se v večini proučevanih držav štejejo kot **dohodki iz zaposlitve**. Le v redkih primerih ni tako – npr. v Estoniji se delniške opcije sicer štejejo kot boniteta, vendar mora socialni davek in davek od dobička plačati delodajalec, medtem ko delavec nima davčnih obveznosti. Tudi v Romuniji ugodnosti iz delniških opcij ne predstavljajo dohodka iz zaposlitve, temveč kapitalski dobiček, dosežen ob prodaji pridobljenih delnic. Izjema omenjenega velja za kvalificirane opcijske sheme/odobrene delniške načrte, pri katerih se dohodek šteje kot kapitalski dobiček, ki je obdavčen ob prodaji (npr. Francija, Irska, Velika Britanija, ZDA). Dohodek iz zaposlitve se ponavadi prišteje k drugim obdavčljivim dohodkom in se skupaj z njimi tudi obdavči.

Dohodek iz zaposlitve je praviloma obdavčen ob **izvršitvi**, redko ob podelitvi, še redkeje ob izvršljivosti. Prednost obdavčitve ob izvršitvi je, da se davčna osnova ugotovi dokaj preprosto in da se lahko izognemo »obdavčitvi brez prejemka«, ki lahko nastane v primeru obdavčitve ob podelitvi, če cena delnic naknadno pade (Fehr et al., 2004, str. 465).

Na podlagi primerjalne analize ugotavljam, da so v večini držav EU delniške opcije obdavčene ob izvršitvi, izjema sta že predhodno omenjeni Estonija in Romunija, v primeru kvalificiranih ali odobrenih opcijskih načrtov pa samo ob prodaji delnic. Le v eni državi so opcije obdavčene **ob izvršljivosti**, in sicer na Slovaškem.

V nekaterih državah so opcije obdavčene že **ob podelitvi**, tipičen primer je Belgija (davčno obravnavo podrobneje predstavljam v poglavju 4.4.1), čeprav imajo upravičenci možnost, da se odločijo za obdavčitev tudi ob izvršitvi. Ob podelitvi so opcije obdavčene tudi, če so prenosljive oziroma se z njimi lahko trguje (npr. Avstrija, Belgija, Luksemburg, Velika Britanija – neodobreni načrti, če davčni organ šteje, da je bila podelitev opcije del nameravanih aktivnosti za izogibanje davčnim obveznostim).

V državah, kjer se opsijski dohodki obdavčujejo kot dohodki iz zaposlitve ob izvršitvi, je praviloma tudi prodaja delnic obdavčena z davkom na kapitalske dobičke. V tem primeru imamo torej dva trenutka obdavčitve in dve različni vrsti dohodka – ob izvršitvi dohodek iz zaposlitve, ob prodaji kapitalski dobiček. To je tudi skladno s Poročilom 2004 in Komentarjem 2005.

Davčna osnova je praviloma razlika med izvršilno ceno (angl. *exercise price, strike price*), ki jo je dolžan plačati upravičenec za pridobitev delnic, in pošteno tržno vrednostjo (angl. *fair market value*) ali primerljivo tržno ceno delnic na dan izvršitve. Če upravičencu za pridobitev delnic ni treba plačati opsijske cene, je obdavčljivi dohodek tržna cena delnic ob izvršitvi. Belgija ima posebna pravila za določanje zneska obdavčljivega dohodka, in sicer se ta določa v odstotku od poštene tržne vrednosti delnic, na katere se opcije nanašajo, v trenutku, ko so opcije ponujene upravičencem.

Če analiziram **davčne olajšave**, obstajajo velike razlike med državami, in ni mogoče potegniti vzporednice. V nekaterih se davčne olajšave nanašajo izrecno na delniške opcije (npr. Avstrija, Slovaška, Španija), drugje so olajšave mogoče za celotne obdavčljive dohodke v posameznem letu (npr. Ciper, Finska, Grčija, Litva, Slovenija, Švedska).

Podobno velja tudi za **davčne stopnje**. V večini držav EU stopnje presegajo 40 odstotkov, najvišje so na Danskem (59 odstotkov), Švedskem (58 odstotkov za dohodek nad 48.530 evrov), v Belgiji (53,5 odstotka), na Finskem (51 odstotkov), sicer pa v večini držav med 38,95 odstotka in 43 odstotki. Pomembna razlika v primerjavi s Slovenijo pa je, da se najvišja davčna stopnja uporabi za dohodke, ki so precej višji kot v Sloveniji (npr. v Franciji 40 odstotkov za dohodek nad 69.506 evrov, v Grčiji 40 odstotkov za dohodek nad 75.000 evrov, v Nemčiji 42 odstotkov za dohodek nad 52.151 evrov oziroma 45 odstotkov za dohodek nad 250.000 evrov, na Portugalskem 42 odstotkov za dohodek nad 64.110 evrov, medtem ko se v Sloveniji najvišja davčna stopnja 41 odstotkov uporabi že za dohodek, ki presega 14.821 evrov. Srednje visoke davčne stopnje med 30 in 36 odstotki je zaslediti na Cipru, Madžarskem, Malti in na Poljskem, najnižje stopnje pa imajo v Bolgariji (10 odstotkov), Češkem in Litvi (15 odstotkov), Romuniji (16 odstotkov) in Slovaškem (19 odstotkov).

Nadalje me je zanimalo tudi, kdo je dolžan **izpolniti davčno obveznost**. V večini držav je delodajalec tisti, ki je dolžan opraviti davčni odtegljaj za davek in prispevke za socialno

varnost, tudi v tistih primerih, ko opcije podeli tuje (matično) podjetje in strošek zaračuna hčerinskemu podjetju – delodajalcu. Obstajajo pa izjeme; v Grčiji ni obveznosti davčnega odtegljaja za delodajalca, ampak samo obveznost poročanja, tudi na Danskem ni obveznosti davčnega odtegljaja za davke in prispevke, te ugotovi davčni organ na podlagi podatkov, ki jih je dolžan posredovati delodajalec. Le v redkih primerih je delojemalec dolžan sam vložiti napoved (npr. na Irskem za nekvalificirane opsijske načrte, v Avstriji, kadar opcije podeli matično podjetje iz tujine). Pogostejši so primeri, ko opcije podeli tuje podjetje, ki pa stroška ne zaračuna delodajalcu, tedaj je upravičenec dolžan vložiti napoved (Avstrija, Bolgarija, Češka, Poljska, Slovaška, pa tudi Slovenija).

4.2.2 Obremenitev s prispevki za socialno varnost

Kot prikazujem v Tabeli 6-2 v prilogi naloge, se delniške opcije za namene prispevkov za socialno varnost obravnavajo kot dohodki iz zaposlitve, od katerih se plačujejo delodajalčevi in delojemalčevi prispevki za socialno varnost. Posebnosti najdem le v Grčiji, kjer se na podlagi stališča pristojnih organov delniške opcije ne štejejo za dohodek iz zaposlitve za namene socialne varnosti in se od njih prispevki ne plačujejo, ter v Italiji, kjer se od 25.6.2008 od dohodka, ki se nanaša na izvršitev delniških opcij, prispevki ne plačujejo na podlagi spremembe zakona. Prispevki se ne plačujejo tudi pri kvalificiranih oz. odobrenih opsijskih načrtih (Francija, Irska, Velika Britanija in ZDA). Zanimivo je tudi, da se na Irskem tudi od nekvalificiranih načrtov prispevki ne plačujejo, kar v Franciji, Veliki Britaniji in ZDA ne velja. Praviloma sta skoraj v vseh državah, kjer se prispevki plačujejo, zavezanca za plačilo prispevkov tako delodajalec kot tudi delojemalec. Več držav ima določbo, da se prispevki ne plačujejo od dohodkov, ko slednji presežejo določeni znesek (Avstrija, Bolgarija, Ciper, Francija – za določene prispevke, Luksemburg, Madžarska – za pokojninsko zavarovanje, Malta, Nemčija, Nizozemska, Poljska, Slovaška, ZDA), omejitev pa nimajo države kot npr. Belgija, Danska, Estonija, Latvija, Litva, Portugalska in seveda tudi Slovenija.

Delodajalčevi prispevki so praviloma odbitna postavka za namene obdavčitve z davkom od dobička, razen v Avstriji, na Danskem, v Portugalski in Španiji. Prav tako so prispevki za socialno varnost odbitna postavka za namene osebne obdavčitve upravičencev, razen na Češkem, na Finskem (samo za 1,45 odstotka za zdravstveno zavarovanje), v Litvi, Luksemburgu (samo za prispevek za vzdrževane osebe), na Nizozemskem, Portugalskem, Španiji in Veliki Britaniji.

Stopnje prispevkov se zelo razlikujejo med državami, so pa v vseh državah, razen v Sloveniji, stopnje delodajalčevih prispevkov višje od stopenj delojemalčevih prispevkov. Je pa v Sloveniji, poleg Francije, ta stopnja (22,1 odstotka) tudi najvišja. Glede višine delodajalčevih stopenj ugotavljam, da je Slovenija s 16,1 odstotka nekje v sredini, stopnje se gibljejo od 6,3 odstotka na Cipru in 10 odstotkov (na Malti) do 45-50 odstotkov v Franciji.

4.2.3 Obdavčitev kapitalskih dobičkov

Če se opcijski dohodki ne obdavčujejo samo ob prodaji delnic (kot sem navedla, velja to za kvalificirane ali odobrene opcijske načrte oziroma tiste redke države, ki obdavčujejo dohodek le ob prodaji delnic), je prodaja delnic, pridobljenih na podlagi izvršitve, obdavčena z davkom od kapitalskih dobičkov. To velja skoraj za vse države, izjema je le v Belgiji, kjer ni obdavčitve kapitalskih dobičkov, če je prodaja delnic izvršena v okviru običajnega upravljanja privatnih sredstev posameznika, ter na Cipru, kjer kapitalskih dobičkov, doseženih pri prodaji vrednostnih papirjev, sploh ne obdavčujejo. Podrobnejši pregled obdavčitve kapitalskih dobičkov podajam v Tabeli 6-3 v prilogi naloge.

V nekaterih državah, kjer so kapitalski dobički sicer obdavčeni, je mogoča **oprostititev**, če so izpolnjeni določeni pogoji glede obdobja lastništva delnic in/ali odstotka deleža v kapitalu. V Bolgariji niso obdavčeni kapitalski dobički od prodaje delnic borznih podjetij, na Češkem ni davčne obveznosti, če je zavezanec imel delnice v lasti več kot šest mesecev, njegov delež pa ni presegel petih odstotkov v 24 mesecih pred prodajo, na Danskem so kapitalski dobički oproščeni, če so bile delnice pridobljene pred 1.1.2006, zavezanec je imel delnice v lasti najmanj tri leta pred prodajo, tržna vrednost deleža pa ni preseгла 18.355 evrov na dan 31.12.2005. V Franciji kapitalski dobički niso obdavčeni, če bruto dohodki od prodaje delnic ne presežejo 25.730 evrov, v Litvi dobički niso obdavčeni, če ima zavezanec delnice več kot 365 dni in manj kot 10-odstotni delež, v Luksemburgu kapitalski dobički niso obdavčeni, če so doseženi več kot šest mesecev po pridobitvi, na Nizozemskem so kapitalski dobički na splošno oproščeni davka, razen tistih, ki so doseženi na podlagi pomembnega lastniškega deleža (pet odstotkov). V ZDA pa delnice, pridobljene na podlagi kvalificiranega opcijskega načrta, ne smejo biti prodane v dveh letih od dneva podelitve in v enem letu od dneva izvršitve. Tudi v Avstriji in na Portugalskem kapitalski dobički niso obdavčeni, če ima zavezanec delnice v lasti več kot eno leto. Ugotavljam, da ima v primerjavi s Slovenijo večina držav v EU precej ugodnejšo obdavčitev kapitalskih dobičkov, saj nobena od držav nima tako dolgega obdobja imetništva delnic kot v Sloveniji (20 let) za njihovo neobdavčitev.

Ugotavljanje **davčne osnove** se v obravnavanih državah pravzaprav ne razlikuje, največkrat je to razlika med prodajno vrednostjo ter (pošteno) tržno vrednostjo delnic ob izvršitvi (to velja za Avstrijo, Bolgarijo, Češko, Dansko, za nekvalificirane/neodobrene opcijske načrte na Irskem, v Veliki Britaniji in ZDA, za Italijo, Litvo, Luksemburg, Madžarsko, Malto, Nemčijo, Slovenijo in Švedsko). Ponekod se priznajo oz. upoštevajo še stroški transakcije, ki znižujejo davčno osnovo za davek na kapitalski dobiček (Madžarska, Romunija, Slovaška, Slovenija). Davčna osnova se drugače ugotavlja pri prodaji delnic, pridobljenih na podlagi kvalificiranega/odobrenega načrta, in sicer kot razlika med prodajno vrednostjo in izvršilno ceno (ki jo zaposleni plača za pridobitev delnic) – Francija, Irska, Velika Britanija

ter ZDA. Enako se ugotavlja davčna osnova tudi v Romuniji, ki obdavčuje delniške opcije samo pri prodaji.

Prenos izgube je načeloma mogoč skoraj v vseh državah, razen na Slovaškem. Najpogosteje je mogoč prenos v tekočem letu (Bolgarija, Češka, Estonija, Francija (za oba načrta), Grčija, Irska (za oba načrta), Slovenija), neomejen prenos je mogoč na Danskem, Malti, v Veliki Britaniji in ZDA (do določenega zneska), prenos za določeno število let pa npr. na Madžarskem in Portugalskem za dve leti, na Finskem za tri leta, v Španiji štiri leta, v Italiji in na Poljskem pet let.

Tudi pri **davčnih stopnjah** zasledimo precejšnje razlike, vendar večina držav obdavčuje po stopnjah do 20 odstotkov, npr. Bolgarija, Češka, Italija, Litva, Poljska, Portugalska, Romunija, Slovaška, tudi Slovenija, Španija, Velika Britanija in ZDA – za dolgoročne dobičke. Nad 20-odstotno davčno stopnjo imajo v Estoniji, na Finskem, Franciji, Irskem, Madžarskem, Nemčiji, Nizozemskem in Švedskem, najvišje pa so v Luksemburgu, na Danskem in na Malti.

4.3 Obravnava delniških opcij z vidika delodajalca

Iz primerjalne analize, ki jo predstavljam v Tabeli 7 v prilogi naloge, izhaja, da so stroški delniških opcij v državah EU in ZDA v večini davčno priznani odhodki, čeprav je davčno priznavanje praviloma mogoče pod določenimi pogoji: če je dohodek iz delniških opcij obdavčen na nivoju fizične osebe – Bolgarija, Latvija, Slovenija, ZDA, če pravica do delniških opcij izhaja iz internih aktov delodajalca, pogodbe o zaposlitvi ali drugih aktov – Češka, Grčija, če morajo biti odhodki primerno dokumentirani (Poljska), če se strošek nanaša samo na zaposlene pri delodajalcu (Švedska). V nekaterih državah je davčno priznavanje stroškov za plačila iz naslova delniških opcij odvisno od specifičnih pogojev in/ali okoliščin, ko se opcije izpolnijo s kupljenimi delnicami.

V nadaljevanju predstavljam, kateri pogoji morajo biti primeroma izpolnjeni za odbitek stroškov v nekaterih državah.

Na **Irskem** je odbitek mogoč za stroške zagotavljanja delniških opcij, če je izpolnjen eden od naslednjih pogojev: podjetje pridobi oziroma kupi delnice, ki jih bo izročilo zaposlenim, po tržni ceni, ali podjetje izvrši plačilo za izdane delnice povezanemu podjetju skladno z neodvisnim tržnim načelom.

Na **Nizozemskem** je bilo s 1.1.2007 odpravljeno davčno priznavanje za plačila v obliki delnic zaposlenim (Netherlands, Global Equity Compensation Report, 2007, str. 5-6). Za delnice, podeljene pred 24.5.2006, pa se še vedno lahko uporabljajo prej veljavna pravila (do 31.12.2009).

V **Veliki Britaniji** je določenih kar nekaj pogojev za davčno priznavanje stroškov, in sicer (United Kingdom, Global Equity Compensation Report, 2007, str. 7-8):

- da so delnice navadne, v celoti vplačane in neunovčljive (angl. *non redeemable*), morajo kotirati na priznani borzi oziroma morajo biti delnice podjetja, ki ga ne nadzira drugo podjetje (razen če to drugo podjetje kotira na priznani borzi);
- podelitev delnic mora ustrezati poslovnim namenom podjetja delodajalca, ki mora biti zavezanec za davek od dobička v Veliki Britaniji. To pomeni, da za nagrade v delnicah delojemalcem v skupini, ki so napoteni v Veliko Britanijo in ostanejo zaposleni pri tujem podjetju, ni mogoč odbitek stroškov, čeprav so drugi pogoji izpolnjeni;
- pridobljene delnice morajo biti delnice podjetja delodajalca ali podjetja, ki je v času podelitve matično podjetje delodajalca;
- delojemalec mora biti zavezanec za davek v Veliki Britaniji od opcijskega dohodka ali bi bil zavezanec, če bi bil rezident/običajni rezident v Veliki Britaniji in bi se zaposlitev izvajala v Veliki Britaniji.

Davčno olajšavo je mogoče uveljavljati, ko so delnice pridobljene, to je ko opcijske nagrade postanejo izvršljive oziroma opcije izvršene, se pravi tedaj, ko bi nastala obveznost za davek ali bi nastala, če bi bil delojemalec britanskega podjetja zavezanec za davek v Veliki Britaniji. Odbitek se določi v višini razlike med vrednostjo delnice ob izvršitvi in zneskom, ki ga plača zaposleni, zmanjšani za morebitne predhodno pridobljene olajšave, npr. ko je bila olajšava uveljavljena v računovodskih obdobjih, ki so se končala pred 1.1.2003.

V **ZDA** je odbitek stroškov pri delodajalcu mogoč za znesek, ki je bil opredeljen kot prejemek delojemalca. Odbitek stroškov pa ni mogoč za kvalificirane delniške opcije z davčno spodbudo, če so delnice prodane v kvalificirani odtujitvi, pri čemer je izpolnjen pogoj glede imetništva delnic (United States, Global Equity Compensation Report, 2007, str. 7-8).

4.4 Obdavčitev delniških opcij v izbranih državah

4.4.1 Belgija

Belgijski davčni režim za delniške opcije lahko opišemo kot nenavaden, kompleksen in včasih nejasen. Nenavaden zaradi obdavčitve opcij ob podelitvi na podlagi pavšalnega vrednotenja opcij in oprostitve bodočih dobičkov na opcije ali delnice. Kompleksen zato, ker se zavezanci lahko odločijo za obdavčitev tudi ob izvršitvi. Zakon o delniških opcijah obravnava samo standardne delniške opcijske načrte, kar pomeni, da je davčni položaj nejasen, če se podelitev ali izvršitev opcije ne zgodita na način, ki ga določa zakon. Belgija je leta 1999 sprejela Zakon o delniških opcijah (angl. *Stock Options Law*), ki obravnava davčne in socialne posledice podelitve delniških opcij posameznikom kot del plačila za opravljanje njihovega dela. Delniške opcije so obdavčene kot redni dohodek iz zaposlitve, bodoči kapitalski dobički pa so na splošno neobdavčeni (Smet in Laloo, 2008, str. 396-398).

Ugodnosti v naravi, ki izhajajo iz podelitve opcij (s plačilom ali brez), so obdavčene kot dohodek iz zaposlitve **ob podelitvi**, če je upravičencu dana pisna in datirana ponudba in če **upravičenec pisno sprejme ponudbo v roku 60 dni** od dneva, ko mu je bila opcija ponujena. Takšna zakonska določba pogosto zahteva spremembe v mednarodnih načrtih, kjer se sprejem ponudbe ponavadi ne zahteva. Če je izvršitev opcije odvisna od izpolnitve določenih pogojev, to ne vpliva na vnaprejšnjo obdavčitev.

Za **opcije, ki kotirajo** na borzi, je obdavčljivi znesek cena opcije ob zaključku borznega trgovanja na dan, preden je dana ponudba. Od tega zneska se ne plačujejo delodajalčevi in delojemalčevi prispevki za socialno varnost. Za **opcije, ki ne kotirajo**, je obdavčljivi znesek vsota:

- pavšalnega zneska, ki ustreza časovni vrednosti (ali pričakovani vrednosti) opcije in
- notranje vrednosti opcije (angl. *intrinsic value*), zmanjšane za ceno, ki jo plača upravičenec.

a) *Pavšalni znesek*. Pavšalni znesek je določen v višini 15 odstotkov od vrednosti delnice, na katero se opcija nanaša, v času, ko je dana opsijska ponudba. Če obdobje izvršitve opcije preseže pet let od dneva ponudbe, se odstotek poveča za eno odstotno točko za vsako leto (ali del leta, ki presega petletno obdobje izvršitve).³⁴ Če so izpolnjeni določeni pogoji³⁵, se lahko uporabi nižji stopnja – 7,5 odstotka (ki se poveča za 0,5 odstotka za dodatno leto ali del leta za opcije, ki so izvršljive v obdobju več kot pet let).

Standardna ali nižja stopnja se uporabi na pošteno tržno vrednost delnic, na katere se opcija nanaša. V primeru delnic, ki kotirajo na borzi, podeljevalec opcije lahko izbere ustrezno vrednost, ki je lahko povprečna vrednost delnic v obdobju 30 dni, preden je dana ponudba, ali njihova cena ob zaključku borznega trgovanja na dan, preden je bila dana ponudba. V primeru delnic, ki ne kotirajo na borzi, pošteno tržno vrednost določi podeljevalec opcije na podlagi mnenja pooblaščenega revizorja. Poštena tržna vrednost ne sme biti nižja od knjigovodske vrednosti delnic, izkazane v zadnjem letnem poročilu.

---

³⁴ Če je na primer obdobje izvršitve šest let in dva meseca, je pavšalni znesek 17 odstotkov od vrednosti delnic, na katero se opcija nanaša, na dan ponudbe.

³⁵ Ti pogoji so naslednji:

- upravičenec ne sme izvršiti opcije pred potekom tretjega koledarskega leta, ki sledi koledarskemu letu, v katerem je bila dana ponudba, ali po koncu desetega leta po letu, v katerem je bila dana ponudba (opcija, ponujena leta 2001, se ne sme izvršiti pred 1.1.2005);
- upravičenec ne sme izvršiti opcije po koncu desetega leta, ki sledi letu, v katerem je bila dana ponudba;
- opcija se ne sme prenesti na nobeno drugo osebo;
- izvršilna cena je dokončno določena v času, ko je dana ponudba;
- podeljevalec opcije ali oseba, s katero obstaja povezava vzajemne odvisnosti, ne smeta neposredno ali posredno zavarovati tveganja znižanja vrednosti delnic in
- opcija se nanaša na delnice podjetja, za katero se opravljajo storitve ali delnice drugega podjetja, ki je neposredno ali posredno udeleženo v prvem podjetju. Torej, za opcije na delnice matičnega podjetja se lahko uporabi nižji odstotek, kar pa ne velja za opcije na delnice hčerinskega podjetja.

Obdavčljivi dohodek je obdavčen po progresivnih davčnih stopnjah od 25 do 50 odstotkov, povečan za občinski davek (od 0 do 9 odstotkov) (Van den Brande, 2009, str. 2).

Od tako določenega pavšalnega zneska se ne plačujejo prispevki za socialno varnost (Smet & Laloo, 2008, str. 398).

b) Notranja vrednost. Opcija ima notranjo vrednost, če je izvršilna cena nižja od vrednosti delnic, na katere se opcija nanaša v času, ko je dana ponudba (to je, ko je opcija »pri denarju«). Celotna razlika med vrednostjo delnic, na katere se opcija nanaša, in izvršilno ceno, je obdavčena in se od nje plačujejo prispevki (delodajalca in delojemalca) za socialno varnost (Smet & Laloo, 2008, str. 398).

Čeprav namen ni takšen, pa zahteva, da mora biti upravičencu dana pisna in datirana ponudba in da upravičenec lahko pisno sprejme ponudbo v 60 dneh, v resnici vodi do izbire trenutka obdavčitve. Zakon o delniških opcijah izrecno določa, da se delniške opcije, ki niso bile sprejete v roku 60 dni, štejejo, kot da niso bile podeljene. Minister za finance je potrdil, da upravičenec v tem primeru ne bo obdavčen ob podelitvi, temveč ob izvršitvi opcij. Ker podelitev ni obdavčljiv dogodek, se izvršitev opcij šteje kot pridobitev delnic s popustom, kjer se davek plača na popust. Popust se šteje kot dohodek iz zaposlitve, ki je obdavčen po normalnih progresivnih davčnih stopnjah, od katerega se plačujejo tudi delodajalčevi in delojemalčevi prispevki za socialno varnost (če je upravičenec zaposleni in če strošek ugodnosti bremeni delodajalca).

Če se opciji izteče veljavnost ali če pravice upravičenca zapadejo in opcije nikoli ne izvrši, upravičenec ne bo mogel odšteti nobenih stroškov opcije ali uveljavljati davka, ki ga je plačal ob podelitvi opcije.

Zgoraj opisana obdavčitev delniških opcij velja za opcije, podeljene po uveljavitvi novega zakona, torej od 1.1.1999. Omenim naj, da za »stare« opcije, ki so bile podeljene do 31.12.1998, velja drugačna ureditev, ki je ne obravnavam, saj praviloma ni več relevantna oziroma je relevantna le za manjši del podeljenih delniških opcij.

4.4.2 Velika Britanija

Velika Britanija ima podrobno in kompleksno zakonodajo o obdavčitvi različni vrst nagrad v obliki delnic, ki jih delodajalci zagotavljajo zaposlenim. Zakonodaja je bila precej prenovljena s finančnim zakonom iz leta 2003 in se nanaša na »vrednostne papirje«, ki vključujejo tudi delnice delodajalca.

Velika Britanija ima več odobrenih delniških shem, kjer se davek, pa tudi prispevki, ponavadi ne plačujejo. To vključuje odobrene delniške opsijske načrte podjetja, odobrene

»SAYE« delniške opcijske sheme, načrte z delniško spodbudo in podjetniške spodbude (EMI – angl. *Enterprise Management Incentive*). Vsaka shema ima svoje značilnosti in ustreza okoliščinam določenega delodajalca in delojemalca. Prednost teh shem pred neodobrenimi je, da na splošno zaposleni prejmejo delnice delodajalca brez plačila davka in prispevkov, slaba stran pa je, da je vrednost nagrad omejena. V Veliki Britaniji obstajata dve glavni skupini delniških opcij – **odobrene opcije**, za katere velja, da niso obdavčene ob podelitvi, izvršljivosti ali izvršitvi, temveč šele ob morebitni prodaji delnic, pridobljenih na podlagi izvršitve opcij. Obdavčitev **neodobrenih opcij** je na splošno odvisna od rezidentskega statusa posameznika v času, ko je opcija podeljena. Če fizična oseba ni rezident Velike Britanije za davčne namene ob podelitvi, ni nobenih davčnih posledic ob izvršljivosti ali izvršitvi. Položaj je drugačen, če je fizična oseba rezident/običajni rezident (ostane stalno v Veliki Britaniji ali namerava prebivati v Veliki Britaniji tri leta ali več) ob podelitvi opcij, ali rezident/običajni nerezident (namerava biti v Veliki Britaniji manj kot tri leta) ob podelitvi: tedaj je dohodek obdavčen ob izvršitvi opcije (The Global Executive, 2007, str. 1061-1062).

Za namene prikaza davčne obravnave je treba predpostaviti, da so upravičenci rezidenti/običajni rezidenti Velike Britanije ob podelitvi, da so pogoji delniške opcije skladni z definicijo za davčne namene ter da so delnice takoj unovčljiva sredstva (da kotirajo na borzi). V nasprotnih primerih so davčne posledice lahko precej drugačne (United Kingdom, Global Equity Compensation Report, str. 11-14)

Ob **podelitvi** na splošno ni obdavčitve.³⁶ Davčnih posledic tudi ni ob **izvršljivosti**.

Obdavčitev ob **izvršitvi** je odvisna od tega, ali so opcije odobrene ali neodobrene. Pri **neodobrenih opcijah** je dohodek ugotovljen v višini razlike med pošteno tržno vrednostjo delnic ob izvršitvi in izvršilno ceno. Od tega dohodka se plačujejo tudi delodajalčevi in delojemalčevi prispevki, razen v nekaterih primerih. Delodajalec in delojemalec (če je rezident/običajni rezident ob podelitvi) lahko ob podelitvi opcije skleneta dogovor za prenos delodajalčevih prispevkov na delojemalca. Delojemalec ima davčno olajšavo v zvezi z delodajalčevimi prispevki, s plačilom katerih se je strinjal oziroma jih je bil dolžan plačati – prispevki znižujejo njegovo davčno obveznost. V nasprotnem primeru plačani prispevki niso odbitna postavka za namene obdavčitve. **Odobrene opcije**: če so opcije izvršene na način, kot je odobren (najmanj tri leta od podelitve), ob izvršitvi ni obdavčitve in tudi ne obveznosti za prispevke. Če so opcije izvršene na način, ki ni odobren, nastane obdavčitev ob izvršitvi (enako kot velja za neodobrene opcije), plačajo pa se tudi prispevki.

---

³⁶ Vendar je mogoče, da davčne obveznosti (davek, prispevki) nastanejo ob podelitvi, če davčni organ meni, da je bila podelitev opcij del načrtovane sheme za izogibanje davčnim obveznostim. Če je opcija podeljena zaposlenemu, ki ni bil rezident/običajni rezident ob podelitvi (vendar je bil rezident ali je imel kakšno drugo obdavčljivo prisotnost v Veliki Britaniji ali obveznosti na podlagi zaposlitve ob podelitvi) ali ko naj bi nastala davčna obveznost in je opcija podeljena z izvršilno ceno, ki je nižja od tržne vrednosti delnic ob podelitvi, lahko obveznost za davek in prispevke nastane tudi ob podelitvi.

Davčne posledice ob **prodaji** so odvisne od tega, ali so opcije odobrene ali neodobrene. Za delnice, pridobljene na podlagi izvršitve neodobrenih opcij, je dobiček pri prodaji razlika med prodajno vrednostjo in pošteno tržno vrednostjo delnic ob izvršitvi in je obdavčen z davkom na kapitalske dobičke. Za vse odtujitve na ali po 6.4.2008 velja pavšalna davčna stopnja 18 odstotkov ne glede na obdobje lastništva sredstva ali vrsto sredstva.

4.4.3 ZDA

Zakonodaja o delniških opcijah se je razvijala pretežno s sodno prakso in je bila uzakonjena v poglavju 83 Davčnega zakonika leta 1977 (Employee Stock Options in the EU and the USA. USA, 2002, str. 1).

V ZDA obstajata dve vrsti delniških opcij, ki se razlikujeta po davčni obravnavi – delniške opcije z davčno spodbudo ali tudi kvalificirane delniške opcije (angl. *Incentive Stock Options*) in nekvalificirane delniške opcije (angl. *Non-Qualified Stock Options*).

Opcije, podeljene zaposlenim na podlagi **kvalificiranih opcijskih načrtov**, niso obdavčene ob podelitvi niti ob izvršitvi opcije, ko zaposleni kupi delnice. Ko zaposleni proda delnice, se plačuje davek na kapitalske dobičke. Kapitalski dobiček ali izguba se ugotovi kot razlika med prodajno ceno in ceno ob podelitvi. Za namene določitve, ali je kapitalski dobiček dolgo- ali kratkoročni, se obdobje imetništva začne na dan po izvršitvi opcije in ne na dan, ko je opcija podeljena. Delnice, kupljene na podlagi delniških opcij z davčno spodbudo, ne smejo biti prodane v dveh letih od podelitve in v enem letu po izvršitvi. Če so delnice prodane pred iztekom tega obdobja, se dobiček pri prodaji obravnava kot redni dohodek (angl. *ordinary income*) (The Global Executive, 2007, str. 1083-1084).

Za kvalificirane opcije torej ni obveznosti za plačilo davka, vendar se doseženi dohodek ob izvršitvi obravnava kot dohodek za namene obdavčitve z alternativnim minimalnim davkom (angl. *Alternative Minimum Tax – AMT*) in ima lahko za posledico davčno obveznost v odvisnosti od osebnega davčnega položaja zavezanca.³⁷ Davek je tako odložen do prodaje. Prav tako ni obveznosti za prispevke (United States, Global Equity Compensation Report, 2007, str. 12-14).

---

³⁷ AMT je bil uveden z namenom, da vsak posameznik in podjetje plača vsaj nekaj davka vsako leto. V praksi je AMT ločen davčni sistem, ki obstaja poleg rednega sistema. Vključuje več vrst dohodkov in manjši nabor dovoljenih zmanjšanj in olajšav. Razlika med pošteno tržno vrednostjo delnic ob izvršitvi in izvršilno ceno je vključena v dohodek za namene obdavčitve z AMT. AMT je kompleksen sistem, ki ima drugačne definicije dohodka, kot veljajo za siceršnje obdavčitev dohodkov. Doseženo razliko mora delojemalec napovedati na posebnem obrazcu, da bi davčni organ določil, ali je zaposleni dolžan plačati AMT. Obrazec je treba predložiti davčnemu organu skupaj z letno davčno napovedjo. Če se delnice prodajo takoj ob izvršitvi, ni obveznosti poročanja za namene AMT (Employee Stock Options in the EU and the USA. USA, str. 8-10).

Pri prodaji delnic je obdavčitev odvisna od tega, ali so delnice, pridobljene ob izvršitvi, prodane v pogojih kvalificirane ali nekvalificirane odtujitve (angl. *qualifying – disqualifying disposition*). O **kvalificirani odtujitvi** govorimo, ko ima delojemalec delnice v lasti najmanj dve leti od podelitve in eno leto od izvršitve, odvisno, kaj je poznejše. Če je to kvalificirana odtujitev, je razlika ob prodaji (razlika med prodajno ceno in izvršilno ceno) obdavčena kot kapitalski dobiček. Če so delnice prodane prej, nastane **nekvalificirana odtujitev**. Ob domnevi, da po izvršitvi opcij cena delnice ni padla, je razlika med pošteno tržno vrednostjo na dan izvršitve in izvršilno ceno obdavčena kot dohodek iz zaposlitve. Če cena delnice pade, poštena tržna vrednost na dan izvršitve ne more preseči zneska, doseženega ob prodaji. Pri prodaji delnice je razlika med prodajno ceno in pošteno tržno vrednostjo delnic ob izvršitvi obdavčena kot kapitalski dobiček ali izguba. Ne glede na to, ali so delnice prodane v pogojih kvalificirane ali nekvalificirane odtujitve, delojemalec ni obdavčen ob izvršitvi opcij, ampak je lahko obdavčen z alternativnim minimalnim davkom (enako kot opisano pri kvalificiranih opcijah). Obdavčitev nastane le ob prodaji delnic.

Od dohodka iz prodaje delnic, pridobljenih na podlagi kvalificiranega opcijskega načrta, bodisi iz kvalificirane ali nekvalificirane odtujitve, se ne plačujejo prispevki.

Delniška opcija, zagotovljena zaposlenemu na podlagi **nekvalificiranega načrta**, je lahko obdavčena že ob podelitvi, če ima opcija takoj ugotovljivo (angl. *readily ascertainable*) pošteno tržno vrednost³⁸ v tem času. Ob podelitvi in izvršljivosti ni davčnih posledic. Obdavčljivi trenutek nastopi v trenutku izvršitve. Obdavčljivi dohodek se ugotovi kot razlika med pošteno tržno vrednostjo delnic na dan izvršitve in izvršilno ceno, pod pogojem, da je prejeta delnica unovčljiva. Če je prejeta delnica unovčljiva, se od dobička ob izvršitvi plačujejo tudi delodajalčevi in delojemalčevi prispevki za socialno varnost, pri čemer je osnova za plačilo prispevkov navzgor omejena (United States, Global Equity Compensation Report, 2007, str. 12-14).

Pri prodaji delnic, pridobljenih na podlagi nekvalificiranih opcij, ob pogoju, da so delnice unovčljive, je porast vrednosti delnic od dneva pridobitve do dneva prodaje kapitalski dobiček (poštena tržna vrednost delnic na dan prodaje, zmanjšana za strošek opcije). Davčna stopnja je odvisna od obdobja imetništva. Kapitalaska izguba lahko nastane, če je vrednost delnic ob prodaji nižja od stroška; izgube so odbitne ob določenih omejitvah.

---

³⁸ Opcije, s katerimi se aktivno ne trguje na borzi, imajo takoj ugotovljivo pošteno tržno vrednost samo, če so izpolnjeni naslednji pogoji: opcija je prenosljiva, izvršljiva takoj in v celoti, ko je podeljena, in ne obstajajo nobeni pogoji ali omejitve v zvezi z opcijo, ki bi imeli bistven vpliv na pošteno tržno vrednost. Ti pogoji so le redko izpolnjeni. Posledično večina nekvalificiranih opcij, s katerimi se ne trguje na organiziranem trgu, nima takoj ugotovljive poštene tržne vrednosti in torej ob podelitvi niso obdavčene (The Global Executive, 2007, str. 1084).

4.5 Historični pregled obdavčitve delniških opcij v Sloveniji

V Sloveniji do 1.1.2005, ko je začel veljati ZDoh-1 (Zakon o dohodnini (2005)), nismo poznali določb, ki bi urejale obdavčitev delniških opcij. Več avtorjev je opozarjalo, da davčna zakonodaja ni jasna, da ne določa, kako in kdaj obdavčiti upravičenca delniških opcij, da je značilna neenakopravnost davčnih zavezancev in dvojna obdavčitev (Čok, 1998, str. 301; Dakič, 2001, str. 3; Krašovec, 2001, str. 54; Šešok, 2000, str. 13).

Prezelj (2003, str. 14) navaja, da je osnovo za davek od osebnih prejemkov določal 16. člen ZDoh, ki je med drugim določal, da je osnova za davek od osebnih prejemkov plača, nadomestilo plače in **drugi prejemki iz delovnega razmerja**, zmanjšani za plačane obvezne prispevke za socialno varnost, izplačani v denarju, bonih ali v naravi. Avtorica navaja, da je glede na prakso in stališča davčnega organa pričakovati, da bi bil doseženi popust ob izvršitvi opcije obravnavan kot »drugi prejemek iz delovnega razmerja«, kar pomeni, da opcija, ki prinese njenemu imetniku X enot popusta pri nakupu delnice, predstavlja za delodajalca strošek v višini 116,1 odstotka X, za koristnika opcije pa popust v višini X pomeni, da mora ob nakupu delnice poleg nakupne cene (ki se financira iz njegovega neto dohodka) plačati tudi 61,05 odstotka dajatev (upoštevaje tudi prispevke) od višine doseženega popusta ob nakupu delnic .

Poleg opisane nejasnosti glede opredelitve dohodka ob izvršitvi opcij in ugotavljanja davčne osnove je Prezelj (2003, str. 16) opozorila še na nejasnost glede ugotavljanja davčne osnove za davek na kapitalski dobiček.³⁹ Zakonska določba, da se »kot vrednost vrednostnega papirja v času pridobitve šteje cena vrednostnega papirja na dan pridobitve, ki jo zavezanec dokazuje z ustreznimi dokazili« napeljuje na razumevanje nabavne cene delnice kot cene, ki jo opcijski upravičenec plača, ko izkoristi opcijo. To pomeni, da je doseženi popust ob nakupu delnice vključen v osnovo za davek od dobička iz kapitala in bi morebitna obdavčitev v trenutku izvršitve opcije pripeljala do dvojne obdavčitve, ki je obstoječe določbe ZDoh ne odpravljajo. Če je torej z nakupno ceno mišljen znesek, ki je bil v resnici plačan, znaša davek od dobička iz kapitala 50 odstotkov od razlike med prodajno in revalorizirano nabavno (opcijsko) ceno delnice. To pa pomeni, da (seveda v odvisnosti od tega, koliko znašata popust in kapitalski dobiček) zavezanec lahko plača celo večji znesek dajatev (davek od osebnih prejemkov, socialni prispevki, davek na kapitalski dobiček), kot znaša kapitalski dobiček, ki ga je dosegel.

---

³⁹ Po določbah ZDoh je ob prodaji delnic nastal obdavčljiv kapitalski dobiček, če je prodajna cena preseгла nabavno in če je bila prodaja izvršena pred potekom treh let od pridobitve delnic. Davčna osnova je bila določena kot razlika med prodajno ceno oz. ceno delnic na dan prodaje in valorizirano ceno na dan pridobitve. ZDoh ni vseboval nobenih posebnih določb o ugotavljanju davčne osnove, kadar so bile delnice pridobljene na podlagi izvršitve opcijske pravice. Kapitalski dobiček se je prištel k drugim obdavčljivim dohodkom in obdavčil skupaj z njimi po progresivnih stopnjah z najvišjo stopnjo 50 odstotkov.

V času veljavnosti ZDoh davčni organ ni izdal **nobene**ga pojasnila glede obdavčitve dohodkov ob izvršitvi opcij ali kapitalskih dobičkov. Obstajala so stališča davčnih inšpektorjev (več o tem Šešok, 2003, str. 13). Neuradno stališče davčnega organa je bilo, da je osnova za obdavčitev razlika med tržno ceno delnic na dan izvršitve ter izvršilno ceno, po kateri upravičenec lahko pridobi – kupi delnice. Za zaposlene v podjetjih se je tak prejemek uvrščal med druge prejemke iz delovnega razmerja, kar pomeni, da so se od njih plačevali dohodnina in prispevki za socialno varnost, pri osebah, ki v podjetjih niso bile zaposlene, npr. pri članih nadzornih svetov, pa se je ta prejemek štel kot dohodek na neki drugi podlagi (enaka obdavčitev, kot je veljala za podjemne pogodbe), ki so bili obdavčeni samo z dohodnino. Za obdavčitev kapitalskih dobičkov je bila obdavčena razlika med tržno vrednostjo delnice v času izvršitve opsijske pravice in prodajno vrednostjo delnice.

Glede na različno davčno obravnavo dohodkov iz delniških opcij različnih kategorij sta tudi Krašovec (2001, str. 54) in Dakič (2001, str. 3) opozorila na dvojno obravnavanje in neenakopravnost davčnih zavezancev. V primeru, ko cena delnic do trenutka, ko imajo fizične osebe delnice pravico prodati, pade pod nakupno vrednost, namreč uresničijo kapitalsko izgubo in plačajo davke za prejemke, ki jih nikoli niso prejele, kar z vidika davčne enakopravnosti seveda ni sprejemljivo. Z navedenim pomislekom se ni povsem strinjal Cigan (2002, str. 91), saj je vrednost ob izvršitvi primeren kazalnik resničnih stroškov dela, nadaljnje gibanje tečaja delnice pa spada v zasebno naložbeno področje menedžerja in države ne zadeva več.

Glede na nejasnosti in nedorečenosti so se v praksi pojavljali številni **predlogi**. Čok (1998, str. 302) je predlagal, da bi bilo smiselno obdavčenje kapitalskega dobička šele ob realizaciji – prodaji delnice, kar bi pripomoglo k spodbujanju lastništva menedžmenta v podjetjih, enako tudi Krašovec (2001, str. 54), ki je dodal, da naj bo opsijski kapitalski dobiček davčno enako obravnavan za zaposlene in zunanje opsijske upravičence kot dohodek od premoženja – kapitalski dobiček. Zoper zlorabo instrumenta opcij pa lahko država določi, kolikšen del menedžerskih prejemkov sme priti iz tega vira ali kolikšen odstotek vseh delnic družbe sme biti namenjen opcijam. Nujen pa je še en pogoj: učinkovito delovanje kapitalskega trga, ki mora omogočiti, da se v ceni delnice pokaže poslovna uspešnost firm. Tudi predlogi Združenja Manager so šli v smer obdavčitve ob prodaji delnic z davkom od dobička iz kapitala (Šešok, 2000, str. 2-3).

Delniške opcije so bile v slovenski davčni zakonodaji prvič omenjene v Zakonu o dohodnini (ZDoh-1), ki je začel veljati s 1.1.2005. Glede na to, da so bile te zakonske določbe enake, kot so v veljavni zakonodaji (z izjemo kapitalskih dobičkov), davčno obravnavo predstavljam na enem mestu (v poglavju 4.6).

4.6 Veljavna obdavčitev delniških opcij v Sloveniji

Veljavni Zakon o dohodnini (ZDoh-2) **pravico delojemalcev do nakupa delnic** opredeljuje kot boniteto v 39. členu. Zakon ne določa posebej, kako se ugotavlja oziroma ovrednoti pravica do nakupa delnic, zato je treba upoštevati splošno pravilo, vsebovano v 43. členu. Znesek bonitete se praviloma določa na podlagi primerljive tržne cene, če te ni mogoče določiti, pa na podlagi stroška, ki je nastal delodajalcu v zvezi z zagotavljanjem bonitete. Tako ugotovljena boniteta se zmanjša za plačila, ki jih delojemalec plača delodajalcu v zvezi z zagotavljanjem določene bonitete.

Za določitev **trenutka obdavčitve** je pomemben dan, ko je pravica izvršena, oziroma dan, ko je delojemalec pridobil delnice ali kako drugo vrsto premoženja. Če delojemalec odsvoji pravico do nakupa delnic ali do pridobitve drugega premoženja, se boniteta ugotavlja na dan odsvojitve navedene pravice.

ZDoh-2 se delniških opcij dotakne le še v delu, ki obravnava davčno osnovo dobička iz kapitala. Nejasnost glede ugotavljanja davčne osnove za davek na kapitalske dobičke, ki je obstajala do konca leta 2004, je ZDoh-2 odpravil, saj v 98. členu določa, da se za nabavno vrednost delnice šteje primerljiva tržna cena delnice ali drugega kapitala na dan, ko je bila pravica izvršena, oziroma na dan, ko je zavezanec pridobil delnice ali drug kapital. To pa pomeni, da ne nastane dvojna obdavčitev opcijskega dohodka, in takšna ureditev je tudi v duhu Poročila OECD in Komentarja 2005.

Morebitni ustvarjen kapitalski dobiček je neobdavčen šele po 20 letih imetništva delnic, davčna stopnja je 20 odstotkov in pada za pet odstotnih točk za vsakih pet let po pridobitvi (po petih letih imetništva znaša stopnja 15 odstotkov, po desetih letih 10 odstotkov in po 15 letih pet odstotkov).

Glede na to, da so zakonska določila skromna, se problemi, ki se pojavljajo pri izvajanju zakonskih določil, v praksi rešujejo s pojasnili DURS-a. Ta pojasnila so zavezujoča za ravnanje davčnega organa v davčnem postopku.⁴⁰ V nadaljevanju predstavljam tista, za katera menim, da jih je treba kritično obravnavati glede na strokovni razvoj v tujini.

V praksi je bilo v preteklosti vse več primerov, ko je osebam, ki so imele sklenjeno delovno razmerje s slovensko družbo, opcijsko pravico podelila tuja družba, ki je bodisi matična družba slovenskega delodajalca bodisi družba, skupaj s slovensko vključena v isto skupino. Obdavčitev ter način izpolnitve davčne obveznosti sta po pojasnilu DURS⁴¹ odvisna od

⁴⁰ 13. člen ZDavP-2 (pravica do informiranja).

⁴¹ Pojasnilo upošteva zakonodajo, veljavno v letu 2006 (ZDoh-1). Ker so relevantne določbe v ZDoh-2 vsebinsko enake, lahko sklepamo, da bi bilo takšno stališče ustrezno tudi z vidika veljavne zakonodaje. <http://www.durs.gov.si/si/davkičpredpisičinčpojasnila/dohodninačpojasnila/dohodekčizčzaposlitve/bonitete/podelitevčdelniškihčopcijčtujihčdružbčzaposlenimčvčslovenskihčdružbah/>

tega, ali tuja družba strošek, ki ga ima z opcijsko pravico, zaračuna slovenski družbi – delodajalcu fizične osebe:

- če **se strošek ne zaračuna**, mora fizična oseba sama kot prejemnik dohodka napovedati dohodek (v sedmih dneh od dneva izvršitve opcijske pravice), pri čemer je razlika med opcijsko ceno in nabavno ceno delnice na dan izvršitve opcije bruto znesek dohodka, ki se všteva v davčno osnovo za izračun akontacije dohodnine.⁴² Prispevki se ne plačujejo, ker tuja družba, ki velja za izplačevalca, ni delodajalec prejemnika dohodka;
- če **se strošek zaračuna**, slovenska družba – delodajalec fizične osebe velja za plačnika davka,⁴³ ker jo ta dohodek bremeni, in zato se šteje, da ga je izplačala ta družba. To pomeni, da mora obračunati in odtegniti davčni odtegljaj. Boniteta se ugotavlja na dan izvršitve opcije, delodajalec pa jo obračuna hkrati z izplačilom dohodka iz delovnega razmerja za obračunsko obdobje, v katerem mu je tuja družba zaračunala strošek podelitve opcije. Ker je slovenska družba delodajalec, mora od tega izplačila obračunati in plačati tudi prispevke.

Iz navedenega izhaja, da se davčna obravnava precej razlikuje v treh elementih: višini obdavčljivega dohodka zaradi pravila »brutenja«, trenutku obdavčitve ter obveznosti za plačilo prispevkov. Zaradi navedenega sta dva zavezanca lahko v zelo različnem položaju, kar bom obrazložila v nadaljevanju.

Višina obdavčljivega dohodka: ko zavezanec sam napove dohodek – boniteto ob izvršitvi delniške opcije, se prejeti dohodek šteje kot bruto znesek. Iz tega zneska mora zavezanec plačati dohodnino. Glede na to, da so opcijski dohodki praviloma visoki, lahko zavezanec pride v položaj, ko mora najprej prodati del delnic, pridobljenih na podlagi izvršitve opcije, da lahko poravnava davčne obveznosti. Če se strošek zaračuna slovenski družbi in če sredstva niso zadostna, mora delodajalec boniteto preračunati v bruto znesek, delojemalec pa lahko razpolaga s celotnim zneskom bonitete in mu ni treba prodajati delnic, da bi lahko plačal dohodnino in prispevke. Davčna zavezanca sta tako v različnem položaju in pri prvem je znesek bonitete v resnici bruto znesek, v drugem primeru pa zavezanec prejme neto znesek. V drugem primeru ima delodajalec tudi višje stroške (za davke in prispevke), davčni zavezanec pa precej višje dohodke v primerjavi s prvim zavezancem. Pojasnilo glede »brutenja« je sicer logično in je skladno z zakonskimi določili, žal pa privede do tega, da imata dva zavezanca povsem različne davčne obveznosti in sta v neenakem položaju.

---

⁴² DURS pojasnjuje, da je pravilo »brutenja« dohodkov namreč predpisano le, kadar je to dohodek v naravi, od katerega mora izplačevalec kot plačnik davka plačati davčni odtegljaj, pri izplačevalcu tega dohodka pa prejemnik nima prejetega drugega dohodka v denarju ali dohodek v denarju ni zadosten, da bi se njega lahko odtegnil in plačal davčni odtegljaj.

⁴³ Določba 4. odstavka 58. člena ZDavP-2 (prej 4. odstavek 19. člena ZDavP-1) določa: Šteje se, da je oseba dohodek izplačala, če jo dohodek bremeni.

Glede **trenutka obdavčitve** DURS pojasnjuje, da se v primeru, ko se strošek zaračuna slovenski družbi – delodajalcu, boniteta sicer ugotavlja na dan izvršitve opcije, obračuna pa se z izplačilom dohodka iz delovnega razmerja za obračunsko obdobje, v katerem mu je tuja družba zaračunala strošek podelitve opcije. Strinjam se, da se boniteta ugotavlja na dan izvršitve opcije, tako določa tudi ZDoh-2. Vendar se zelo pogosto v skupinah mednarodnih podjetij dogaja, da je strošek zaračunan na koncu leta, kar lahko pomeni s precejšnjim zamikom po izvršitvi. Zato se postavlja vprašanje, ali bi se morale obračunati obresti, saj je davčna obveznost v resnici nastala že ob izvršitvi opcije, dohodnina in prispevki pa bodo plačani pozneje. ZDoh-2 namreč jasno določa, da se boniteta ugotavlja na dan, ko je pravica izvršena, ob uporabi splošnega pravila, da se dohodek šteje kot prejet, ko je izplačan fizični osebi ali ji je kako drugače dan na razpolago,⁴⁴ pa lahko sklepam, da bi bilo že ob izvršitvi (ali ob prvem izplačilu dohodka po izvršitvi) treba plačati dajatve. Glede na navedeno menim, da bi se za dosledno izvajanje zakona obresti morale obračunati, če se davčna obveznost izpolni šele tedaj, ko delodajalec prejme račun za stroške zagotovitve opcijskih upravičenj, ne pa ob izvršitvi opcij.

Največja nedoslednost po mojem mnenju nastane glede **prispevkov**. DURS je pojasnil, da je treba obračunati in plačati tudi prispevke, če podelitev opcijske pravice bremeni slovensko družbo – delodajalca prejemnika, v nasprotnem primeru pa ne. Če na tem mestu zanemarim problematiko nevštevanja tovrstnih prejemkov v pokojninsko osnovo, ki sem jo podrobneje opisala v poglavju 3.3.2, je takšno stališče vprašljivo iz več razlogov:

- ZPSV nedvoumno določa, da se prispevki plačujejo tudi od bonitet, kar pomeni, da bi tudi davčni zavezanec, za katerega matično podjetje ni zaračunalo stroškov slovenski družbi, moral plačati prispevke od opcij. Če jih ne, to ni skladno z ZPSV;
- dva davčna zavezanca, prejemnika opcij, sta očitno v neenakopravnem položaju, saj mora eden plačati prispevke, drugemu pa jih ni treba zgolj zato, ker tuja družba stroškov opcije ni zaračunala hčerinski družbi v Sloveniji.

Po mojem mnenju bi se tudi tedaj, ko se stroški ne zaračunajo hčerinski družbi v Sloveniji, morali plačati prispevki, saj zakon določa obveznost za plačilo prispevkov od bonitet. Problem, ki ga pri tem vidim, je tudi postopkovne narave. ZDavP-2 v 352. členu ne določa, kdo in kako bi v tem primeru lahko izpolnil obveznost za obračun in plačilo prispevkov. Treba bi bilo odgovoriti na vprašanje, kdo je zavezanec za obračun in plačilo prispevkov. Slovenska družba – delodajalec upravičenca se ne šteje za plačnika davka, ki bi lahko izpolnil to obveznost, upravičencu pa zakon tudi ne nalaga nobene obveznosti (da bi npr. moral vložiti napoved za namene plačila prispevkov, tako kot je to določeno za dohodnino). Rešitev zato vidim v dopolnitvi ZDavP-2 v primerih, kadar zavezanci prejemajo dohodke iz delovnega razmerja iz tujine, od katerih je treba plačati prispevke.

---

⁴⁴ 5. odstavek 15. člena Zdoh-2.

Omeniti moram še eno pojasnilo DURS-a, ki se nanaša na **obdavčitev delniških opcij v primeru migracije** zaposlenega v obdobju med podelitvijo in izvršitvijo delniške opcije.⁴⁵ V Sloveniji delujejo fizične osebe, ki so opcije prejele od tujih družb, ki so jih napotile na delo v Slovenijo. DURS je pojasnil, da delniška opcija postane predmet obdavčitve v Sloveniji, če delojemalec izkoristi pravico do nakupa oziroma pridobitve delnic po znižani vrednosti (izvrši delniško opcijo) v času zaposlitve v hčerinski družbi v Sloveniji. Če delojemalec izkoristi pravico do nakupa oziroma pridobitve delnic po znižani vrednosti v času, ko se bo zaposlitev izvajala v hčerinski družbi v državi Y, to ne bo več predmet obdavčitve v Sloveniji.

Z navedenim stališčem DURS se ni mogoče strinjati, saj je mogoče sklepati, da ni pomembno, v kateri državi in koliko časa je zaposleni opravljal svojo zaposlitev, ampak v kateri državi opsijsko pravico izvrši. Tako bi lahko (nepravilno) razlagali, da tudi v primeru, ko zaposleni prejme opcijo v povezavi z zaposlitvijo, ki jo je v celoti opravljal v Sloveniji, in se opsijska pravica skladno z opsijsko pogodbo pridobi v zvezi z opravljanjem zaposlitve v Sloveniji, Slovenija bonitete ne bi obdavčila, če bi upravičenec opsijsko pravico izvršil v drugi državi, po tem, ko v Sloveniji ne bi več opravljal zaposlitve. Tako bi se Slovenija odpovedala pravici do obdavčitve, ki ji nedvoumno pripada, tako skladno z nacionalno zakonodajo (dohodek iz zaposlitve ima vir v Sloveniji, če se zaposlitev opravlja v Sloveniji) kot tudi katero koli konvencijo, ki bi Sloveniji kot državi vira dala pravico do obdavčitve⁴⁶ (vsaj v primeru, ko bi prisotnost zavezanca v Sloveniji presegla 183 dni v koledarskem letu ali katerem koli obdobju dvanajstih mesecev, ki se začne ali konča v zadevnem davčnem letu).

Menim, da bi davčni organ to svoje stališče moral spremeniti in ga uskladiti s Poročilom 2004 ter pojasniti, katero obdobje upoštevati za določitev pravic do obdavčitve (praviloma od podelitve do izvršljivosti). Navsezadnje je bilo Poročilo OECD objavljeno leta 2004, predlogi so bili vključeni v Komentar 2005, pojasnilo DURS pa je iz leta 2006, zato bi se novejša spoznanja že morala kazati tudi v pojasnilih DURS-a. Dokler ni objavljenega novega stališča, lahko osebam, ki imajo delniške opcije, samo svetujemo, da delniških opcij ne izvršijo v času, ko v Sloveniji opravljajo delo.

---

⁴⁵ Pojasnilo DURS, Generalnega davčnega urada, št. 4210-635/2006-01031-03 z dne 29.5.2006, interne narave, naslovljeno na družbo Ernst & Young Svetovanje, d. o. o. Pojasnilo se sklicuje na določbe ZDoh-1, relevantne določbe so tudi v ZDoh-2 nespremenjene.

⁴⁶ V tem primeru zanemarim rezidentski status zavezanca – upravičenca.

5 EFEKTIVNE DAVČNE STOPNJE

5.1 Metodologija Evropske komisije

Z namenom primerjave različnih davčnih ureditev v državah EU je Evropska komisija opravila raziskavo efektivnih davčnih stopenj na dohodke iz delniških opcij, upoštevajoč tudi prispevke za socialno varnost in davek na kapitalski dobiček, in sicer za 15 (starih) držav članic EU ter ZDA, pri čemer je upoštevala zakonodajo, veljavno na dan 1.1.2002.

Efektivne davčne stopnje⁴⁷ na delniške opcije zaposlenih predstavljajo plačila davkov in prispevkov za socialno varnost, izraženo v odstotku, ki bi jih hipotetični davčni zavezanci morali plačati od celotnega dohodka, doseženega na podlagi delniških opcij in nadaljnje prodaje delnic, upoštevaje nekatere predpostavke glede njihovega dohodka, družinskih okoliščin in razvoja portfelja (Effective Tax Rates on Employee Stock Options in the European Union and the USA, 2003, str. 7).

Izračuni so bili izvedeni za 36 različnih scenarijev na podlagi različnih višin dohodka iz zaposlitve (30, 50 in 100 tisoč evrov na leto), odstotka podeljenih opcij od celotnega dohodka (10, 33, 50 in 100 odstotkov) in družinskih okoliščin (samska oseba, poročena oseba brez otrok, ki edina dosega dohodek, in poročena oseba, ki edina dosega dohodek v družini, z dvema otrokoma). Na primer, dohodek iz zaposlitve v znesku 30 tisoč evrov in 10 odstotkov podeljenih opcij pomeni, da je zaposleni poleg rednega letnega dohodka iz zaposlitve 30 tisoč evrov prejel opcije za nakup delnic, ki so na dan podelitve vredne tri tisoč evrov. Preostalih dvanajst kombinacij dohodka in podelitve je bilo kombiniranih s tremi različnimi družinskimi okoliščinami. Efektivne davčne stopnje so bile ugotovljene za celotno obdobje zaposlitve oziroma investiranja petih let. Delniške opcije so bile upravičencu podeljene na začetku prvega leta, v naslednjih letih ni bilo dodatnih podelitev. Metodologija predpostavlja, da cena delnic, za katere so opcije podeljene, narašča 10 odstotkov vsako leto. Po treh letih zaposleni izvrši opcije in obdrži delnice še nadaljnji dve leti in jih nato proda. Tudi dohodek se v petletnem obdobju ne spreminja.

Posledica prejema delniških opcij je plačilo davka bodisi ob podelitvi, izvršljivosti ali izvršitvi opcij ter ob prodaji delnic v plačilu davka na kapitalске dobičke. Po treh letih mora zaposleni plačati izvršilno ceno. Za zagotovitev primerljivosti so bila vsa plačila, pa tudi znesek, ki ga zaposleni prejme pri končni prodaji delnic, diskontirana z letno stopnjo pet odstotkov na dan podelitve, da bi bila zagotovljena primerljivost različnih plačil.

---

⁴⁷ Rupnik (1997, str. 11) efektivno ali dejansko stopnjo obdavčitve (angl. *effective rate of tax*, nem. *Effektiver/tatsächlicher Steuersatz*, fr. *taux de l'impôt réel*) opredeli kot odstotno razmerje med dokončno zavezančevo davčno obveznostjo in njegovo bruto osnovo, to je osnovo pred upoštevanjem kakršnih koli davčnih olajšav ali morebitnih drugih ugodnosti. Stopnja naj bi torej izrazila dejansko davčno poseganje v zavezančev dohodek.

Splošna oblika efektivne davčne stopnje (2) je tako:

$$t = \frac{\text{dohodek iz zaposlitve} * t_{zap} / d3 + \text{kapitalski dobiček} * t_{kap} / d5}{\text{vrednost delnic ob prodaji} / d5 - \text{izvršilna cena} / d3} \quad (2)$$

t_{zap} – davčna stopnja od dohodka iz zaposlitve (vključno s prispevki za socialno varnost)

t_{kap} – davčna stopnja na kapitalske dobičke

d – diskontna stopnja (pet odstotkov) za tri leta ($d3$) oziroma pet let ($d5$)

Razlike v davčnih režimih so upoštevane z različnimi izračuni dohodkov in uporabo različnih eksponentov za diskontno stopnjo (odvisno od tega, kdaj se davek plača, npr. ob podelitvi, izvršljivosti, ob izvršitvi ali prodaji delnic).

5.2 Predstavitev efektivnih davčnih stopenj na delniške opcije za 15 držav članic EU in ZDA

Evropska komisija je predstavila izsledke raziskave v dveh tabelah za vsako državo: prva prikazuje podrobnejše izračune za samsko osebo za standardni scenarij, to je za tri nivoje dohodka: 30, 50 in 100 tisoč evrov ter 10, 33 in 100 odstotkov podeljenih opcij, druga tabela pa predstavlja zbirne rezultate za 36 scenarijev glede na nivoje dohodka, odstotek podeljenih opcij ter družinske okoliščine. Zbirne rezultate za 36 scenarijev za 15 držav članic EU ter ZDA, kot jih je ugotovila Evropska komisija, podajam v Prilogi 8. Za države, ki imajo ugodnejšo davčno obravnavo za odobrene ali kvalificirane delniške opcije, so predstavljeni rezultati za oba načrta/shemi (standardni, brez davčnih ugodnosti in kvalificirani načrti).

Obdavčitev dohodka iz zaposlitve in kapitalskih dobičkov (slednjih sicer v manjši meri) je pogosto odvisna od celotnega dohodka in družinskih okoliščin (Effective Tax Rates on Employee Stock Options in the European Union and the USA, 2003, str. 5-6). V večini primerov so najvišje stopnje ugotovljene za samsko osebo, ki doseže letni dohodek 100 tisoč evrov in ki so ji podeljene opcije v enakem znesku. Temu ustrezno so nizke davčne stopnje značilne za poročene osebe z vzdrževanimi otroki in dokaj nizkim dohodkom.

V več državah različne predpostavke glede dohodka in podeljenih opcij (merjeno v odstotku od siceršnjih dohodkov iz zaposlitve) in družinskih okoliščin nimajo nič ali pa le malo vpliva na efektivne davčne stopnje. V Grčiji sploh ni nobene razlike, v skandinavskih državah, v Belgiji, Italiji, Nizozemskem in Avstriji pa so učinki dokaj nizki. S tega vidika so te države podobne ZDA. Na splošno pa se vpliv družinskih okoliščin na davčne stopnje zmanjšuje ali celo izgine pri višjih dohodkih.

Po drugi strani je kar nekaj držav, pri katerih je obdavčitev močno odvisna od višine dohodka in zneska podeljenih opcij ter družinskih okoliščin. Te države so Nemčija, Francija, Irska, Luksemburg, Portugalska in v manjši meri Velika Britanija in Španija.

Za nizke dohodke in nizke zneske podeljenih opcij je obdavčitev v Nemčiji dokaj visoka. Za višje zneske podeljenih opcij se to spremeni, ker se prispevki za socialno varnost plačujejo le do določenega zneska dohodka. Družinske okoliščine so pomembne zaradi sistema razdelitve dohodka. Za Francijo je položaj nekoliko izstopajoč. Za nižje dohodke so davčne stopnje razmeroma nizke, medtem ko so za višje dohodke visoke. To je posledica progresivnih davčnih stopenj na dohodek iz zaposlitve in davka na kapitalne dobičke, ki se plačuje samo na višje dohodke.

Razlika med povprečjem za EU in ZDA je odvisna od višine dohodka in družinskih okoliščin. V vseh primerih je obdavčitev v ZDA nižja kot v EU. Za samske osebe je položaj v EU precej slabši kot za poročene osebe in pare z otroki. Položaj je še slabši za višje dohodke ter višje zneske podeljenih opcij, kar je pokazatelj bolj progresivnih davčnih lestvic v EU in v ZDA.

Zelo nizke efektivne stopnje so bile ugotovljene za države, ki imajo ugodnejšo davčno obravnavo za delniške opcijske programe s posebnim statusom – t. i. odobreni ali kvalificirani opcijski načrti, za katere morajo biti izpolnjeni nekateri pogoji.

5.3 Efektivne davčne stopnje v Sloveniji na dan 1.1.2009

Metodologijo in standardne scenarije, kot so bili uporabljeni v primerjalni analizi Evropske komisije za 15 držav članic EU in ZDA, sem uporabila tudi za Slovenijo, upoštevajoč zakonodajo, ki je veljala na dan 1.1.2009. Uporabljene so bile enake predpostavke.

V nadaljevanju predstavljam podrobnejši izračun za tri standardne scenarije, iz katerega je razvidna uporabljena metodologija, in sicer za samsko osebo z dohodkom 30 tisoč, 50 tisoč in 100 tisoč evrov ter podelitvijo opcij v višini 10, 33 oziroma 100 odstotkov njene plače. Pri izračunu davčne obveznosti sem upoštevala, da je zavezanec rezident in upravičen do splošne olajšave. Uporabila sem letno lestvico za odmero dohodnine za leto 2009. Upoštevala sem, da so kapitalni dobički obdavčeni cedularno, in ne več s sintetično dohodnino.

Tabela 3: Efektivne davčne stopnje v Sloveniji za delniške opcije na dan 1.1.2009

Samska oseba (brez olajšav za VDC)	SCENARIJ 1	SCENARIJ 2	SCENARIJ 3
1. Bruto plača v evrih	30.000	50.000	100.000
2. Delež podelitve (v odstotkih od bruto plače)	10	33	100
3. Splošna olajšava	3.051,35	3.051,35	3.051,35
4. Neto obdavčljivi dohodek brez podelitve opcij (brez PSV) (4 = 1 - 3)	26.948,65	46.948,65	96.948,65
5. Prispevki za socialno varnost od bruto plače (5 = 1 x 22,1 %)	6.630,00	11.050,00	22.100,00
6. Neto obdavčljivi dohodek brez podelitve opcij (6 = 1 - 3 - 5)	20.318,65	35.898,65	74.848,65
7. Vrednost delnic ob podelitvi (7 = 1 x 2)	3.000,00	16.500,00	100.000,00
8. Obdavčljivi dohodek ob podelitvi	0,00	0,00	0,00
9. Vrednost delnic ob izvršitvi	3.993,00	21.962,00	133.100,00
10. Obdavčljivi dohodek ob izvršitvi opcij (10 = 9 - 7)	993,00	5.462,00	33.100,00
11. Dodatni prispevki za socialno varnost od opcije (11 = 10 x 22,1 %)	219,45	1.207,10	7.315,10
12. Efektivna stopnja prispevkov za socialno varnost v odstotkih	22,10	22,10	22,10
13. Dodatni davek od opcij (13 = (10 - 11) x 41 %)	317,15	1.744,51	10.571,81
14. Davek od plače brez opcij (osnova = 6 po lestvici)	5.440,59	11.828,39	27.797,89
15. Davek od plače upošteva opcije (15 = 14 + 13)	5.757,74	13.572,89	38.369,70
16. Dodatni davek od opcij	317,15	1.744,51	10.571,81
17. Efektivna davčna stopnja od opcij (17 = 16 / 10 x 100) v odstotkih	31,90	31,90	31,90
18. Celotna obremenitev opcij - obdavčitev (prispevki + davek) (18 = 11 + 13)	536,61	2.951,61	17.886,91
19. Diskontirana vrednost obremenitve (prispevkov + davka)*	463,54	2.549,71	15.451,39
20. Vrednost delnic ob prodaji	4.832,00	26.573,00	161.051,00
21. Obdavčljivi dobiček ob prodaji - kapitalski dobiček** (21 = 20 - 9)	839,00	4.611,00	27.951,00
22. Davek na kapitalski dobiček ob prodaji opcije (22 = 21 x 20 %)	167,80	922,20	5.590,20
23. Efektivna davčna stopnja na kapitalski dobiček v odstotkih	20,00	20,00	20,00
24. Diskontirana vrednost davka na kapitalski dobiček ***	131,48	722,57	4.380,07
25. Diskontirana vrednost celotnega davka od opcij (vključno s prispevki) (25 = 19 + 24)	595,02	3.272,28	19.831,46
26. Diskontirana vrednost celotnih dohodkov**** od opcije, diskontirano za 3 oz. 5 let (26 = 20 - 7)	1.194,00	6.567,00	39.804,00
27. Skupna efektivna povprečna davčna stopnja (27 = 25 / 26) v odstotkih	49,80	49,80	49,80

* Diskontirano za tri leta.

** Davčna osnova je prodajna cena delnic, zmanjšana za njihovo vrednost ob izvršitvi.

*** Diskontirano za pet let.

**** Celotni dohodek od opcije = vrednost delnic ob prodaji, zmanjšana za vrednost delnic ob podelitvi

Legenda

VDC - vzdrževani družinski člani

PSV - prispevki za socialno varnost

Vir: Prilagojeno po Effective Tax Rates on Employee Stock Options in the European Union and the USA, 2003, str. 9–12.

Kot je razvidno iz Tabele 3, so efektivne davčne stopnje na delniške opcije za vse tri scenarije enake, ne glede na to, kakšna je siceršnja plača ter kolikšen je znesek podeljenih opcij. Glede na to, da je že večina siceršnje plače obdavčene po najvišji stopnji (v Sloveniji je meja dohodkovnega razreda za najvišjo obdavčitev zelo nizka, saj so vsi dohodki nad 14.821 evrov obdavčeni po stopnji 41 odstotkov), so tudi delniške opcije obdavčene po tej stopnji.

V primerjavi z državami EU ter ZDA ugotavljam, da so glede na Slovenijo efektivne davčne stopnje višje na Danskem, Finskem, Švedskem, v vseh drugih državah pa so nižje. V Sloveniji tudi nimamo nobenih davčno ugodnejših opcijskih shem, kot jih ima kar nekaj držav in ki bi ob izpolnjevanju določenih pogojev prinesle nižjo davčno obremenitev.

5.4 Primerjava efektivnih davčnih stopenj za plačo ter delniške opcije z upoštevanjem vidika delodajalca

V tem poglavju analiziram efektivne davčne stopnje z upoštevanjem vidika delodajalca in primerjam efektivne davčne stopnje na delniške opcije z efektivnimi davčnimi stopnjami na plače. Pri izračunu izhajam iz metodologije, ki jo je uporabil Čok (1998 str. 301-302). Zaradi sprememb davčne zakonodaje v obravnavo vključujem petletno obdobje, od leta 2005 do 2009.

K obdavčitvi na ravni posameznika je treba dodati še obdavčitev na ravni podjetja z davkom od dobička (od dohodkov pravnih oseb), glede na to, da so prejemki managerjev v slovenskih podjetjih visoko obdavčeni, in to ne glede na obliko, v kateri so izplačani. Na ravni podjetja namreč plača znižuje osnovo davka od dobička, medtem ko je ne znižuje nobena druga oblika nagrajevanja (Čok, 1999, str. 299). Navedeno drži za davčna obdobja do konca leta 2006. Z letom 2007 je začel veljati Zakon o davku od dohodkov pravnih oseb ZDDPO-2 (2007), po katerem se vsa izplačila v zvezi z zaposlitvijo, pod pogojem, da so bila obdavčena po zakonu, ki ureja dohodnino, štejejo kot davčno priznani odhodki. Navedeno torej pomeni, da so stroški bonitet, kamor spadajo delniške opcije, davčno priznan odhodek.

Pri izračunih sem predpostavljala, da plača menedžerja oziroma boniteta iz delniških opcij znaša pet tisoč evrov bruto. Izračuni za leto 2005 in 2006 so izvedeni v evrih, pri čemer sta lestvici za odmero dohodnine preračunani iz tolarjev v evre ob upoštevanju povprečnih srednjih tečajev Banke Slovenije v zadevnih letih. Izračun dohodnine je izveden na mesečni ravni, upoštevaje eno dvanajstino letne lestvice. Posebne osebne olajšave, ki so jih davčni zavezanci lahko uveljavljali v višini dveh oziroma štirih odstotkov njihove davčne osnove, sem zanemarila. Upoštevala sem splošno olajšavo, ki jo lahko uveljavljajo vsi davčni zavezanci – rezidenti.

Delodajalec mora na bruto plačo ter boniteto plačati prispevke po stopnji 16,1 odstotka, poleg tega je bila do konca leta 2008 bruto plača obdavčena še s proporcionalnim davkom na izplačane plače, ki se je obračunaval po načelu »navadne progresije«; kakor hitro osnova preseže mejni znesek, je plača v celoti obdavčena z višjo stopnjo. Ne plačuje pa se davek na izplačane plače od bonitet. Z letom 2009 je bil davek na izplačane plače odpravljen. Ker imajo menedžerji plače, ki segajo v najvišji dohodkovni razred, sem v izračunih upoštevala, da se davek na izplačane plače plačuje po najvišjih stopnjah, ki pa so se do konca leta 2008 postopoma zniževale (od 15 odstotkov na 4,4 odstotka leta 2008).

V analiziranem obdobju je bilo v davčni zakonodaji precej sprememb, ki vplivajo na izračunane efektivne davčne stopnje (stopnje davka na izplačane plače so se vsako leto postopoma zniževale, s 1.1.2009 pa je obveznost plačevanja davka na izplačane plače prenehala). Od leta 2007 so bonitete davčno priznan odhodek, če so obdavčene z dohodnino. V Tabeli 4 in Tabeli 5 sem podala podrobnejša izračuna za leti 2005 in 2009, zbirne podatke pa sem zbrala v Tabeli 6. Izračuni so izvedeni ob upoštevanju metodologije, uporabljene v Čok (1999, str. 301-302).

Tabela 4: Efektivne davčne stopnje za plačo in delniške opcije, upoštevaje vidik delodajalca za leto 2005

2005		Obdavčenje bruto plače		Obdavčenje delniške opcije	
		Obremenitve		Obremenitve	
I.	Bruto plača/boniteta	5.000,00		5.000,00	
1.	Prispevki delojemalca (22,1 % od bruto plače)	1.105,00	1.105,00	1.105,00	1.105,00
2.	Prispevki delodajalca (16,1 % na bruto plačo)	805,00	805,00	805,00	805,00
3.	Davek na izplačane plače (14,8 %)	740,00		0,00	
II.	1. Osnova za dohodnino	3.895,00		3.895,00	
	Splošna olajšava	196,27		196,27	
	2. Osnova za dohodnino	3.698,73		3.698,73	
	Dohodnina po lestvici	1.369,48	1.369,48	1.369,48	1.369,48
III.	Neto izplačilo	2.525,52		2.525,52	
IV.	Skupaj davki in prispevki	4.019,48		3.279,48	
V.	DDPO - davčno nepriznana delniške opcija	0,00		1.935,00	
VI.	Skupni strošek za podjetje	6.545,00		7.740,00	
VII.	Efektivna davčna stopnja od plače v odstotkih (4.014,15/6.545,00)	61,41			
VIII.	Eektivna davčna stopnja od bonitete v odstotkih ((3.274,15 + 1.935,00)/7.740,00)			67,37	

Tabela 5: Efektivne davčne stopnje za plačo in delniške opcije, upoštevaje vidik delodajalca za leto 2009

2009		Obdavčenje bruto plače		Obdavčenje delniške opcije	
		Obremenitve		Obremenitve	
I.	Bruto plača/boniteta	5.000,00		5.000,00	
1.	Prispevki delojemalca (22,1 % od bruto plače)	1.105,00	1.105,00	1.105,00	1.105,00
2.	Prispevki delodajalca (16,1 % na bruto plačo)	805,00	805,00	805,00	805,00
3.	Davek na izplačane plače (14,8 %)	0,00		0,00	
II.	1. Osnova za dohodnino	3.895,00		3.895,00	
	Splošna olajšava	246,63		246,63	
	2. Osnova za dohodnino	3.648,37		3.648,37	
	Dohodnina po lestvici	1.254,99	1.254,99	1.254,99	1.254,99
III.	Neto izplačilo	2.640,01		2.640,01	
IV.	Skupaj davki in prispevki	3.164,99		3.164,99	
V.	DDPO - davčno nepriznana delniške opcija	0,00		0,00	
VI.	Skupni strošek za podjetje	5.805,00		5.805,00	
VII.	Efektivna davčna stopnja od plače v odstotkih (3.164,99/5.805,00)	54,52			
VIII.	Eektivna davčna stopnja od bonitete v odstotkih (3.164,99/5.805,00)			54,52	

V Tabeli 6 pa predstavljam zbirne rezultate izračunov efektivne davčne stopnje za bruto plačo in delniško opcijo v letih od 2005 do 2009.

Tabela 6: Efektivne davčne stopnje za plačo in delniško opcijo v letih 2005–2009

Leto	Plača	Delniška opcija
2005	61,4	67,4
2006	58,9	66,8
2007	58,2	55,0
2008	56,3	54,6
2009	54,5	54,5

Vir: Prilagojeno in dopolnjeno po M. Čoku, Efektivno obdavčenje prejemkov managerjev. 1999, str. 301-302.

Na podlagi izračunov ugotavljam naslednje:

- efektivne davčne stopnje so se v opazovanem obdobju občutno znižale: za plačo od 61,33 odstotka leta 2005 (po Čoku, 1999, str. 302, leta 1998 63,77 odstotka) na 54,52 odstotka leta 2009, kar gre pripisati znižanju dohodninskih stopenj v najvišjem dohodkovnem razredu s 50 odstotki na 41 odstotkov in odpravi davka na izplačane plače. Za delniške opcije so se efektivne davčne stopnje znižale od 67,30 odstotka leta 2005 (po Čoku celo 69,31 odstotka) na 54,52 odstotka leta 2009. V manjšem delu je znižanje efektivnih davčnih stopenj posledica znižanja stopenj davka od dobička (dohodkov) pravnih oseb (do vključno leta 2006 je znašala 25 odstotkov, leta 2007 23 odstotkov, leta 2008 22 odstotkov in leta 2009 21 odstotkov);
- leta 2009 so efektivne davčne stopnje od plače ter bonitete izenačijo, ker je bila z letom 2009 odpravljena obdavčitev plač z davkom na izplačane plače, bonitete, in torej tudi delniške opcije pa so od leta 2007 dalje davčno priznan odhodek, pod pogojem, da so obdavčene z dohodnino.

Sklenem lahko, da je od leta 2009 davčni sistem v Sloveniji nevtralen z ozirom na izbiro med podelitvijo delniških opcij in izplačilom rednih plač, kar pomeni, da bi morale biti podjetjem z davčnega vidika načeloma vseeno, kako nagrajujejo menedžerje.

SKLEP

Delniške opcije so nakupne opcije, ki upravičencem omogočajo enostransko upravičenje do nakupa delnic družbe, pri kateri so zaposleni. So oblika dolgoročnega nagrajevanja, predvsem menedžerjev, lahko pa tudi drugih zaposlenih. Ponavadi so povezane s strateškimi cilji podjetja. Uresničevanje strateških ciljev je ključnega pomena za uspešnost menedžerjev in doseganje čim večje vrednosti za delničarje. Delniške opcije dajejo spodbudo za bolj produktivno delo, kot spodbuda naj bi ustvarile občutek lastništva in povezale interese menedžerjev/zaposlenih z interesi delničarjev. Nagrajevanje z delniškimi opcijami tako prispeva k postopnemu spreminjanju lastniške strukture v podjetjih, premošča pa tudi

konflikt principal (delničar) – agent (menedžer) in usklajuje njihove interese. Opcije predstavljajo pomembno sestavino plačil menedžerjev, predvsem v ZDA (v povprečju dobro tretjino), medtem ko so ti deleži v Evropi precej manjši.

V Sloveniji ZGD-1 postavlja le neke smernice za nagrajevanje organov vodenja in nadzora, velja pa, da naj bi bili celotni prejemki članov uprav (in tudi članov nadzornih svetov) v ustreznem sorazmerju z njihovimi nalogami in finančnim stanjem družbe. Plačila z delniškimi opcijami so dopustna tako v enotirnem kot dvotirnem sistemu upravljanja za vse organe, tudi za nadzorni svet, čeprav za slednjega avtonomni viri nagrajevanje z opcijami odsvetujejo. V Sloveniji obstajajo številni avtonomni pravni viri, ki urejajo tudi področje nagrajevanja. Ti viri omenjajo opcije kot eno od oblik variabilnega, dolgoročnega nagrajevanja in različno opredeljujejo pogoje za pridobitev oz. izvršitev opsijskih upravičenj ter prodajo delnic. V Sloveniji nagrajevanje z delniškimi opcijami uporablja zelo malo družb.

Upravičenci opsijskega načrta dosežejo korist, ko ob izvršitvi kupijo delnice družbe – svojega delodajalca ali matične družbe po ceni, nižji od veljavne tržne cene. Obdavčitev različnih koristi, ki izhajajo iz opcije, je odvisna od vrste opsijskega načrta, saj imajo kvalificirani ali odobreni načrti ugodnejšo davčno obravnavo. Odvisno od lokalne zakonodaje se opsijski dohodki obdavčujejo v različnih trenutkih: ob podelitvi, izvršljivosti, izvršitvi ali prodaji delnic, v večini primerov pa so različni deli dohodka obdavčeni v različnih trenutkih. Večina problemov v zvezi z delniškimi opcijami nastaja zaradi mobilnosti upravičencev, ki opcije prejmejo v eni državi, izvršijo pa jih v drugi. Različne države obdavčujejo opcije v različnih trenutkih, različno opredeljujejo vrste dohodkov, vendar se opcije nedvomno štejejo kot dohodek iz zaposlitve. Petnajsti člen Vzorčne konvencije OECD dovoljuje državi vira obdavčiti dohodek iz zaposlitve, ki je izplačan, pripisan ali kako drugače pridobljen, ko je zaposleni prisoten v državi, pa tudi kateri koli dohodek, pridobljen ali dosežen pred prisotnostjo v tej državi ali po njej, ki izhaja iz storitev, opravljenih v državi vira.

Ker se ob prodaji delnic ponavadi obdavčuje tudi doseženi dobiček, je na podlagi Poročila OECD za namene ločitve dohodkov iz zaposlitve od kapitalskih dobičkov ter uporabe 15. in 13. člena Vzorčne konvencije OECD ločnica med dohodkom iz zaposlitve in kapitalskim dobičkom trenutek, ko je opcija izvršena in zaposleni postane delničar podjetja. Obstajajo pa nasprotna mnenja, da bi ta trenutek moral biti določen ob izvršljivosti, ker od tega trenutka dalje zaposleni v resnici razpolaga z opcijami in se povezava z zaposlitvijo konča. To bi bilo konsistentno tudi z razdelitvijo dohodkov iz delniških opcij, ker se ti dohodki skladno s Poročilom OECD na splošno razdelijo glede na storitve, opravljene v obdobju med podelitvijo in izvršljivostjo. Poročilo OECD pa ne glede na to dopušča, da države v bilateralnih konvencijah določijo tudi drugačno obdobje (npr. od podelitve do izvršitve). Dohodek, ki se pripíše delniškim opcijam, je dosežen v posamezni državi v sorazmerju s

številom dni, ko se je zaposlitev izvrševala v tej državi, glede na skupno število dni, ko se je zaposlitev, na podlagi katere so bile delniške opcije podeljene, opravljala.

Če so delniške opcije obdavčene v državi vira, je država rezidentstva dolžna odpraviti dvojno obdavčitev, ki po 23. členu Vzorčne konvencije OECD ni omejena na čas, kar pomeni, da mora biti odprava omogočena, čeprav država rezidentstva obdavčuje v drugem časovnem trenutku kot država vira.

Ob izvršitvi delniških opcij se plačujejo tudi prispevki za socialno varnost. Temu področju je namenjene precej manj pozornosti, saj na njem ne nastajajo tolikšne kolizije interesov kot na davčnem področju. Prispevki se plačujejo skladno z lokalno zakonodajo, kar se lahko zgodi tudi v primerih, ko zaposleni delo opravlja v več državah. Za EU je to mogoče na podlagi Uredbe 1408/71, z državami nečlanicami pa na podlagi bilateralnih sporazumov o socialni varnosti. V Sloveniji se prispevki plačujejo tudi od delniških opcij, ko pride do izvršitve. Problematika plačevanja prispevkov v Sloveniji je zelo pereča, saj se prispevki plačujejo od osnove, ki navzgor ni omejena, dohodki iz delniških opcij, od katerih so bili plačani prispevki, pa se ne všttevajo v pokojninsko osnovo.

Delodajalec mora zaposlenim omogočiti izvršitev opcijskih upravičenj, bodisi z lastnimi ali mladimi delnicami. Ne glede na način se transakcije poračunajo s kapitalom, kar pomeni, da pri tem ne nastanejo odhodki in ni vpliva na izkaz poslovnega izida. Če opcije podeli matično podjetje, ki stroške opcijskih upravičenj zaračuna hčerinskemu podjetju – delodajalcu, morajo biti zaračunani stroški skladni z neodvisnim tržnim načelom.

Z računovodskega vidika je v poslovnih knjigah treba pripoznati odhodke iz delniških opcij, kar zahtevata tako MSRP -2 – Plačilo z delnicami kot tudi ameriški FAS 123 (R). Odhodki se morajo pripoznati na dan podelitve, kot stroški dela, po pošteni vrednosti, ugotovljeni na podlagi modela za določanje vrednosti opcij ali na podlagi tržne cene opcij, če te kotirajo. Od lokalne davčne zakonodaje je odvisno, kakšna je davčna obravnava odhodkov. Zaradi nedorečene in nejasne davčne zakonodaje v Sloveniji, pa tudi omejene davčne prakse na tem področju, menim, da sta glede davčne obravnave oziroma trenutka priznavanja odhodka za davčne namene mogoči dve razlagi. Po specialni določbi se stroški dela priznajo v obračunanem znesku, pri čemer zakon ne določa, kdaj so odhodki iz delniških opcij obračunani za davčne namene: ali tedaj, ko so opcije izvršene in se dohodek obdavči kot boniteta ali že tedaj, ko so odhodki obračunani (pripoznani) za računovodske namene. V prvem primeru nastane razlika med poslovnim in davčnim dobičkom, zato je treba izračunati odložene davke.

Precej držav EU je vpeljalo različne opcijske sheme (kvalificirani/odobreni načrti/sheme), ki jim je skupno to, da se ob izpolnitvi predpisanih pogojev plačuje le davek od kapitalskih dobičkov, prispevki pa praviloma ne, kar pomeni, da je obdavčitev teh dohodkov v primerjavi s plačo ugodnejša. Na splošno lahko ugotovim, da so v državah EU in ZDA

delniške opcije obdavčene ob izvršitvi (z redkimi izjemami) kot dohodek iz zaposlitve, od katerega se plačujejo delodajalčevi in delojemalčevi prispevki, dohodek ob izvršitvi pa se ugotovi kot razlika med tržno vrednostjo delnic ob izvršitvi in izvršilno ceno. Če obdavčljivi dogodek nastane ob prodaji delnic, je to kapitalski dobiček, ki se ugotavlja v višini razlike med tržno ceno ob odtujitvi (prodajno ceno) ter izvršilno ceno. Tako praviloma ni dvojne obdavčitve dohodkov. Ugotavljam, da večina držav v EU sledi priporočilom Poročila OECD, kar velja tudi za Slovenijo, kjer je dohodek ob izvršitvi obdavčen kot dohodek iz zaposlitve, skupaj s prispevki, ob prodaji pa kot kapitalski dobiček.

Ker so zakonska določila skopa, je v zvezi s problemi pri izvajanju zakonskih določil DURS podal različna pojasnila. V zvezi z opcijskimi upravičenji, ki jih prejmejo zaposleni v slovenskih družbah, je davčna obravnava po mnenju DURS-a odvisna od tega, ali se strošek zaračuna slovenski družbi ali ne. Pomisleke imam glede trenutka obdavčitve, saj naj bi se v primeru, ko je strošek zaračunan slovenski družbi, opcije obdavčile v obdobju, ko se strošek zaračuna, ne glede na to, kdaj se opcija izvrši. Menim, da to ni skladno z zakonsko določbo, po kateri se boniteta obračuna, ko je opcija izvršena, in ne tedaj, ko se strošek zaračuna, kar se lahko zgodi s precejšnjim zamikom po izvršitvi. Sicer bi se morale obračunati obresti za nepravočasno plačane davke in prispevke. Ne strinjam se tudi glede obveznosti za plačilo prispevkov, ki nastane le v primerih, ko se strošek zaračuna slovenski družbi, v nasprotnem primeru pa ne. ZPSV jasno določa obveznost plačila prispevkov tudi za bonitete, ne glede na to, kdo jih zagotovi, saj so zavezanci za prispevke zavarovanci, to je zaposleni. Tudi pojasnilo glede obdavčitve opcij v primeru migracije zaposlenega med podelitvijo in izvršitvijo opcij po mojem mnenju ni pravilno, saj ne upošteva pravila vira dohodka, po katerem se dohodki iz delniških opcij obdavčujejo v državi vira, glede na to, da se je zaposlitev tam opravljala. Tako se Slovenija odpoveduje pravici do obdavčitve, ki ji nedvomno pripada, tako po nacionalni zakonodaji kot tudi po konvencijah. Zato menim, da bi DURS to stališče moral spremeniti.

V nalogi sem povezala izsledke raziskave učinkovitih davčnih stopenj za 15 starih držav članic EU in ZDA (na podlagi zakonodaje, veljavne na dan 1.1.2002) z lastnimi izračuni učinkovitih davčnih stopenj za Slovenijo, upošteva je zakonodajo, veljavno na dan 1.1.2009. Enako kot v EU in ZDA so najvišje učinkovite davčne stopnje ugotovljene za samsko osebo, učinkovita davčna stopnja pa je v teh primerih enaka, ne glede na višino siceršnjega dohodka in obseg podeljenih opcij. Učinkovita davčna stopnja (upoštevajoč tudi prispevke) v Sloveniji na dan 1.1.2009 je znašala 49,8 odstotka. Višje učinkovite davčne stopnje kot v Sloveniji so bile ugotovljene le na Danskem, Finskem in Švedskem.

Učinkovite davčne stopnje za delniške opcije v primerjavi z učinkovitimi davčnimi stopnjami na plačo, z upoštevanjem vidika delodajalca in (ne)možnost uveljavljanja davčno priznanih odhodkov, sem ugotavljala in analizirala za petletno obdobje, od leta 2005 do leta 2009; v tem obdobju je bilo namreč precej sprememb v davčni zakonodaji. Največja sprememba je bila v davčnem priznavanju stroškov bonitet od leta 2007 dalje ter odpravi davka na

izplačane plače, kar je povzročilo postopno zniževanje efektivnih davčnih stopenj in od leta 2009 izenačitev efektivnih davčnih stopenj za plačo ter delniške opcije, kar pomeni, da bi podjetju z davčnega vidika moralo biti vseeno, kako nagrajuje menedžerje. Verjetno pa ta davčna nevtralnost nima enakih percepcij za zaposlene, saj bi tveganju nenaklonjeni preferirali plačo pred delniškimi opcijami.

Glede na to, da skoraj polovica držav EU pozna davčno ugodnejšo obravnavo delniških opcij, ki so obdavčene ob prodaji, bi bila takšna možnost smiselna tudi za Slovenijo, čeprav so razprave o obdavčitvi delniških opcij v Sloveniji v zadnjih letih precej potihnile (najbolj aktualne so bile v letih od 1999 do 2001). To bi seveda zahtevalo spremembo ustrezne zakonodaje (predvsem Zakona o dohodnini, Zakona o gospodarskih družbah, pa tudi Zakona o prispevkih za socialno varnost), v kateri bi morali biti določeni pogoji za ugodnejšo obravnavo. Ti pogoji bi bili lahko usmerjeni na določitev zneska opcij, ki bi imele ugodnejšo obravnavo oziroma bi bil lahko določen najvišji znesek opcij, lahko bi bilo določeno obdobje izvršljivosti in/ali lastništva delnic, ko upravičenci ne bi smeli prodati pridobljenih delnic, lahko bi se določil najvišji mogoči odstotek delnic v celotnem kapitalu družbe. Vendar v navedeno dvomim, saj bi to zahtevalo koordinirano in usklajeno sistemsko delovanje na različnih nivojih, zato ni preveč verjetno in realno pričakovati sprememb v tej smeri v razumnem času v prihodnosti. Dodatno oviro vidim v tem, da je v Sloveniji še vedno sorazmerno malo upravičencev delniških opcij (še največ od njih je napoteni delavcev na delo v Slovenijo iz drugih držav, ki velikokrat ne poročajo dohodka iz delniških opcij), razvitost kapitalskega trga je še vedno slaba, trenutno pa delniške opcije, ki so pod vodo, tudi ne služijo osnovnim ciljem in namenu, nagrajevanju za uspešno delo ter povečanju vrednosti podjetja.

LITERATURA IN VIRI

1. *Anketa o načinu nagrajevanja uprav in vlogi NS*. Najdeno 29. septembra 2008 na spletnem naslovu <http://www.zdruzenje-ns.si/zcnswb/doc/upl/rezultati-ankete-o-nagrajevanju-uprav-2005.pdf>
2. Bajuk, J., Kostrevc, D., & Podbevšek, G. (2004). *Nagrajevanje uprav in nadzornih organov v EU in Sloveniji*. Ljubljana. Združenje članov nadzornih svetov.
3. Baril, C., Betancourt, L., & Briggs, J. (2005). How to »Excel« at Options Valuation. *Journal of Accountancy*. Najdeno 26. septembra 2009 na spletnem naslovu <http://www.aicpa.org/pubs/jofa/dec2005/baril.htm>
4. Brigham, E., & Gapenski, L. (1996). *Intermediate Financial Management*. Fifth Edition. Forth Worth: The Dryden Press.
5. Bohinc, R. (2000). Delniške opcije in udeležba na dobičku. *Podjetje in delo*, (6), 1229-1240.
6. Bowin, B., & Harvey, D. (2001). *Human resource management. An experiential approach*. Upper Saddle River: Prentice Hall.
7. Bratina, B. (2007). Spremembe in dopolnitve Kodeksa upravljanja javnih delniških družb, vezane na ZGD-1 in izbiro enotirnega načina upravljanja, d. d. *Podjetje in delo*, (7), 1467-1467.
8. Bratina, B. (2007, 24. oktober). Priporočila za nagrajevanje uprav in nadzornih svetov. Najdeno 13. oktobra 2007 na spletnem naslovu http://www.zdruzenje-ns.si/db/doc/gradivo/bratina_priporocila%20za%20nagrajevanje%20uprav%20in%20na%20dzornih%20svetov%20v.pdf
9. Cigan, D. (2002). *Delniške opcije kot možen instrument nagrajevanja menedžerjev po vrednosti podjetja in možnosti za njihovo uveljavljanje v Sloveniji*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
10. Colbert, P. (2005). Accounting Standard in an era of Global Convergence: The Case of Stock Options. *Financial Reporting. Stock Options*. Najdeno 28. junija 2009 na spletnem naslovu <http://www.cpairland.ie/UserFiles/File/Accountancy%20Plus/Financial%20Reporting/June%202005/Stock%20Options.pdf>

11. Čok, M. (1999). Efektivno obdavčenje prejemkov managerjev. V J. Prašnikar (ur.), *Poprivatezacijsko obnašanje slovenskih podjetij* (str. 299-311). Ljubljana: Gospodarski vestnik.
12. Dakič, J. (2001, 11. junij). Delniške opcije – bi, ampak ... *Finance*, str. 3.
13. Dakič, J., & Debeljak, Ž. (1999). Nagrajevanje managerjev z delniškimi opcijami. V J. Prašnikar (ur.), *Poprivatezacijsko obnašanje slovenskih podjetij* (str. 313-323). Ljubljana: Gospodarski vestnik.
14. Dolinar, U., Jeraj, D., Klobučarič, N., Konjar, P., Kunstek, N., Pirc, I., Podbevšek, G., Šešok, G., & Šuligoj, M. (2007). *Nagrajevanje uprav in nadzornih svetov v Sloveniji 2006 – 2006. Raziskava o stroških upravljanja slovenskih javnih delniških družb*. Ljubljana: Združenje članov nadzornih svetov.
15. *Effective Tax Rates on Employee Stock Options in the European Union and the USA*. (2003). Najdeno 14. septembra 2008 na spletnem naslovu http://ec.europa.eu/enterprise/entrepreneurship/support_measures/stock_options/effective_tax_rates_on_employee_stock_options.pdf
16. *Employee share incentive schemes* (2007). KPMG, b. k.
17. *Employee Stock Options. The legal and administrative environment for Employee Stock Options in the EU. Final Report of the Expert Group*. June 2003. Najdeno 14. septembra 2008 na spletnem naslovu http://ec.europa.eu/enterprise/entrepreneurship/support_measures/stock_options/final_report_stock_en.pdf
18. *Employee Stock Options in the EU and the USA. Final Report. USA. 2002. OECD*.
19. *Entrepreneurship and growth: tax issues*. Najdeno 19. septembra 2008 na spletnem naslovu <http://www.oecd.org/dataoecd/10/19/2079715.pdf>
20. *FASB Issues Final Accounting Rules*. Najdeno 29. septembra 2008 na spletnem naslovu <http://www.nceo.org/library/fasb-final-accounting-rules.html>
21. Fehr, H., Knoll, L., & Mikus, L. (2004). Taxation of Stock Options: An International Comparison. Special Reports. *Tax Notes International*, (February), 463-472.
22. Gahleitner, G., & Moritz, H. (2001). The tax treatment of stock options in Austria. *Bulletin of International Bureau of Fiscal Documentation*, (April), 165-169.
23. *The Global Executive*. (2007). Ernst & Young, b. k.

24. *Global Individual Tax Handbook 2007*. (2007). Amsterdam: IBFD.
25. Goldberg, S., Vann, R., De Broe, L., Ward, D., LeGall, J.-P., Fontaneau, P.-M., Strobl, J., Killius, J., Maisto, G., Giuliani, F., Miyatake, T., Ellis, M., van Raad, K., Wiman, G., Torriane, H., Avery Jones, J., & Roberts, S. (2000). Taxation Caused by or After a Change in Residence (Part II). *Tax Notes International, Special Reports*.
26. Hagen, C. (2001). Tax treatment of Employee Stock Options. *Derivatives & Financial Instruments*, (November/December), 310-318.
27. Helminen, M. (2001). Employee stock options and working abroad – a Finnish perspective. *IBFD Bulletin*, (July), 287-289.
28. Hodgetts R. (2002). *Modern Human Relations at Work*. (8th ed.) Fort Worth. Harcourt College Publishers.
29. Hojnik, J. (2006). Socialna varnost napotenih delavcev v EU – obrazec E 101. *Pravna praksa*, 25(4), priloga XI-XII.
30. Hribšek, H. (2003). *Etična vprašanja pri nagrajevanju menedžerjev z delniškimi opcijami*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
31. *HR & Tax Alert. Italy - Italian tax authorities issue clarification on treatment of stock options*. (2007). Ernst & Young, b. k.
32. *IBFD International Tax Glossary. Revised 5th edition*. (2005). Amsterdam: IBFD.
33. Jemc, A. (2005). Pooblastilo upravi za izdajo hibridnih vrednostnih papirjev. *Podjetje in delo*, (1), 43-61.
34. Jensen, D., McMullen, T., & Stark, M. (2007). *The Manager's Guide to Rewards. What You Need to Know to Get the Best for – and from – Your Employees* (2007). New York: AMACOM, American Management Association.
35. Jensen, M., & Murphy, K. (2004). Performance pay and top-management incentives. V Lazear, E., & McNabb, R., *The international library of critical writings in economics. Volume II. Performance*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing Limited.
36. Jerman, S. & Odar, M. (2008). *Zakon o davku od dohodkov pravnih oseb ZDDPO-2 s komentarjem*. Ljubljana: GV Založba.

37. Jerovšek, T., Simič, I. & Škof, B. (2008). *Zakon o davčnem postopku s komentarjem*. Ljubljana: Davčno izobraževalni inštitut.
38. Juhart, M. (2004). Pojem in pravna narava opcij. *Podjetje in delo*, (6-7), str. 1103-1109.
39. Ključanin, E., & Zemljič, M. (2004). *Konvencije o izogibanju dvojnega obdavčevanja dohodka in premoženja*. Ljubljana: Šircelj Consulting.
40. Knaus, M. (2005). Avstrija in Slovenija: Socialna varnost in dohodnina »napotenih« delavcev. *Davčno-finančna praksa*, (11), 8-12.
41. *Kodeks upravljanja javnih delniških družb (Corporate Governance Code)*. Najdeno 12. septembra 2008 na spletnem naslovu <http://zdruzenje-ns.si/zcnswweb/vsebina.asp?n=3&s=379>
42. Korpič-Horvat, E. (2004). Kaj je plačilo za delo. *Pravna praksa*, (29), P/I-VIII.
43. Krašovec, T. (2001, 12. julij). Nagrajevanje: Davčna zapornica za opcije. *Gospodarski vestnik – Svetovalec*, 54.
44. Krašovec, T. (brez datuma). Izziv in ne zbežnost. Najdeno 20. novembra 2008 na spletnem naslovu <http://www.zdruzenje-manager.si/si/publikacije-dokumenti/strokovni-clanki/izziv-in-ne-zbežnost/>
45. Logar, M. (2004). Dileme nagrajevanja članov uprav z opcijami. *Podjetje in delo*, (6-7), 1127-1135.
46. Martocchio, J. (2001). *Strategic Compensation. A human resource management approach*. Second edition. Upper Saddle River: Prentice-Hall.
47. *Model Tax Convention on Income and on Capital. Condensed Version*. (2008). Paris. OECD.
48. Møll Pedersen, B. (2001). Tax treatment of stock options in Denmark. *IBFD Bulletin*, (November), 562-570.
49. Mössner, H.-J. (2000). General Report to the 54th Congress of the International Fiscal Association, München. Cahiers de Droit Fiscal International. International tax aspects of deferred remunerations. Vol. 85 b. Hague: Kluwer Law International. 73-121.
50. *Netherlands. Global Equity Compensation Report*. (2007). International Executive Services. KPMG.

51. Nichols, N., & Betancourt, L. (2006). Options and the Deferred Tax Bite. *Journal of Accountancy*. Najdeno 26. septembra 2008 na spletnem naslovu <http://www.aicpa.org/pubs/jofa/mar2006/nichols.htm>
52. Obligacijski zakonik. *Uradni list RS* št. 97/2007-UPB1.
53. Odar, M. (2008). Razred 9 – Kapital, dolgoročne obveznosti (dolgovi) in dolgoročne rezervacije. *Revija za računovodstvo in finance IKS*, (9-10), 301-348.
54. Odredba o določitvi olajšav in lestvice za odmero dohodnine za leto 2006. *Uradni list RS* št. 117/2005.
55. Pendleton, A., Blasi, J. Kruse, D., Poutsma, E. & Sesil, J. (2002). Theoretical study on stock options in small and medium enterprises. Final Report to the Enterprise-Directorate General, Commission of the European Communities. Najdeno 24. maja 2008 na spletnem naslovu http://ec.europa.eu/enterprise/entrepreneurship/support_measure/stock_options/theoreticalstudy.pdf
56. Pötgens, F., & Jakobsen, M. (2007a). Cross-Border Taxation of Employee Stock Options: How to Improve the OECD Commentary – Part 1. *European taxation*, (August/September), 407-418.
57. Pötgens, F., & Jakobsen, M. (2007b). Cross-Border Taxation of Employee Stock Options: How to Improve the OECD Commentary – Part 2. *European taxation*, (October), 467-476.
58. Podgorelc, P. (2001). Nove možnosti pridobivanja lastnih delnic po predlagani noveli ZGD-F. *Gospodarski vestnik*, (1), 30-45.
59. *Pojasnilo DURS, št. 4210-907/2006, 18.9.2006: Podelitev delniških opcij tujih družb zaposlenim v slovenskih družbah*. Najdeno 3. maja 2008 na spletnem naslovu: <http://www.durs.gov.si/si/davkičpredpisičinčpojasnila/dohodninačpojasnila/dohodekčizčzaposlitve/bonitete/podelitevčdelniskihčopcijčtujihčdružbčzaposlenimčvčslovenskihčdružbah/>
60. *Pojasnilo DURS, Generalnega davčnega urada, št. 4210-635/2006-01031-03 z dne 29.5.2006. Obdavčitev delniških opcij v primeru migracije med podelitvijo in izvršitvijo delniških opcij*. Pojasnilo interne narave, naslovljeno na družbo Ernst & Young Svetovanje, d. o. o.

61. Pravilnik o določitvi olajšav in lestvice za odmero dohodnine za leto 2009. *Uradni list RS* št. 119/2008.
62. Pravilnik o določitvi olajšav in lestvice za odmero dohodnine za leto 2008. *Uradni list RS* št. 119/2007.
63. Prašnikar, J., Ferligoj, A., Cirman, A., & Valentinčič, A. (1999). Tveganje in managerske spodbude v obdobju prehoda v tržno gospodarstvo: primer slovenskih podjetij. V J. Prašnikar (ur.), *Poprivatezacijsko obnašanje slovenskih podjetij* (str. 273-292). Ljubljana. Gospodarski vestnik.
64. Predlog spremembe Kodeksa upravljanja javnih delniških družb. Različica za javno razpravo 28.9.2009. Najdeno 31. oktobra 2009 na spletnem naslovu <http://www.ljse.si/cgi-bin/jve.cgi?doc=656&sid=nhtPlxFKv3yhg412>.
65. Predlog Zakona o dohodnini (ZDoh-1) – prva obravnava (2004). *Poročevalec DZ RS*. (Št. 2/2004, 8. januar 2004).
66. Prelič, S. (2002). Obligacijska razmerja: Pravna narava in uveljavitev opcije. *Pravna praksa*, (28), 12.
67. Prezelj, T. (2003). Opcijsko nagrajevanje. *Denar*, (11), 12-18.
68. *Priporočila za kadrovanje in nagrajevanje članov uprav in izvršnih direktorjev*. Najdeno 8. marca 2009 na spletnem naslovu http://www.zdruzenje-ns.si/db/doc/upl/priporocila_za_kadrovanje_in_nagrajevanje_clanov_uprav_in_izvršnih_direktorjev_maj07.pdf
69. *Priporočila Združenja Manager pri sklepanju individualnih pogodb vodilnih managerjev v gospodarskih družbah*. Najdeno 8. marca 2009 na spletnem naslovu <http://www.zdruzenje-manager.si/storage/1570/priporocila.pdf>
70. Randolph, D. (2007). Avoiding FASB 123(R) Pitfalls. *Journal of Accountancy*. Najdeno 26. septembra 2009 na spletnem naslovu <http://www.aicpa.org/PUBS/jofa/may2007/randolph.htm>
71. *Rezultati anketne raziskave o upravljanju slovenskih gospodarskih družb 2005*. Najdeno 29. septembra 2008 na spletnem naslovu <http://www.zdruzenje-ns.si/zcnweb/doc/upl/rezultati-cg-ankete-2005.pdf>
72. Rupnik, L. (1997). *Javnofinančni pojmovnik s slovensko-angleško-nemško-francoskim slovarčkom*. Ljubljana: Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije.

73. Salvatore, A. (2007). New Italian tax regime for stock option plans. *European Taxation*, (March), 149-150.
74. Samec, N. (2006). Plačila članov organov vodenja in nadzora z delniškimi opcijami. *Podjetje in delo*, (6-7), 1600-1614.
75. Samec, N. (2004). Korporacijski vidiki delniških opcij. *Podjetje in delo*, (6-7), 1117-1126.
76. *Seznam veljavnih konvencij o izogibanju dvojnega obdavčevanja dohodka in premoženja (na dan 1.1.2009)*. Najdeno 13. aprila 2009 na spletnem naslovu http://www.durs.gov.si/si/mednarodno_obdavcevanje/konvencije_o_izogibanju_dvojneg_a_obdavcevanja_dohodka_in_premozenja/seznam_veljavnih_konvencij_o_izogibanju_dvojneg_a_obdavcevanja/
77. Slovenski računovodski standardi 2006. *Uradni list RS* št. 118/2005, 9/2006, 10/2006 popr., 20/2006, 70/2006, 75/2006, 112/2006 popr.
78. Smet, P., & Laloo, H. (2008). Tax treatment of employee stock Options in Belgium. *Bulletin for international taxation*, (August/September), 396-403.
79. Stock options – case study (2005). *IBFD International Tax Academy*. Tax Planning for expatriates.
80. Šešok, K. (2000). *Nagrajevanje zaposlenih in menedžerjev ter davčni vidiki nagrajevanja*. Maribor: Davčno-finančni raziskovalni inštitut.
81. Šturman, M. (2008). Nagrajevanje slovenskih menedžerjev z vidika njihovih lastnikov. Glavne ugotovitve raziskave za potrebe izdelave magistrskega dela. Najdeno 3. januarja 2009 na spletnem naslovu http://www.zdruzenje-ns.si/db/doc/upl/nagrajevanje_menedzerjev_z_vidika_lastnika_sturm_povzetek_maj_2008.pdf
82. The Taxation of Employee Stock Options (2005). *OECD Tax Policy Studies*, No. 11. Paris: OECD.
83. Turk, I. (2007). *Pojmovnik računovodstva, financ in revizije*. Ljubljana: Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije.
84. *United Kingdom. Global Equity Compensation Report (2007)*. International Executive Services. KPMG.

85. *United States. Global Equity Compensation Report (2007)*. International Executive Services. KPMG.
86. Uranič, J. (2008). *Mednarodni standard računovodskega poročanja 2: Plačilo z delnicami*. Radenci: Slovenski inštitut za revizijo.
87. Veliki komentar Zakona o gospodarskih družbah. 2. knjiga (168. do 470. člen) (2007). *GV Založba*.
88. Verrinder, J. (2002). *National Accounts. Employee Stock Options*. Pariz: OECD.
89. Van den Brande, W. (2009). *Stock Options in Belgium. Overview of individual income tax and social security aspects*. Bruselj: KPMG.
90. Zakon o davčnem postopku (ZDavp-2). *Uradni list RS* št. 117/2006, 24/2008-ZDDKIS, 125/2008, 20/2009-ZDoh-2D, 47/2009 Odl.US: U-I-54/06-32 (48/2009 popr.).
91. Zakon o davku na izplačane plače (ZDIP). *Uradni list RS* št. 34/1996, 31/1997, 109/2001, 83/2004, 25/2005-UPB1, 108/2005, 21/2006-UPB2.
92. Zakon o davku od dohodkov pravnih oseb (ZDDPO-2). *Uradni list RS* št. 117/2006, 90/2007, 56/2008, 76/2008, 92/2008, 5/2009, 96/2009.
93. Zakon o davku od dohodkov pravnih oseb (ZDDPO-1). *Uradni list RS* št. 40/2004, 70/2004 popr., 54/2004-ZDavP-1, 139/2004, 17/2005-UPB1, 108/2005, 33/2006-UPB2, 117/2006-ZDDPO-2.
94. Zakon o dohodnini (ZDoh-2). *Uradni list RS* št. 117/2006, 33/2007 Odl.US: U-I-198/05-12, 45/2007 Odl.US: U-I-260/04-28, 90/2007, 10/2008, 78/2008, 92/2008, 125/2008, 20/2009.
95. Zakon o dohodnini (ZDoh-1). *Uradni list RS* št. 59/2006-UPB4, 69/2006 Odl.US: U-I-48/06-13, 117/2006-ZDoh-2, 33/2007 Odl.US: U-I-198/05-12, 45/2007 Odl.US: U-I-260/04-28.
96. Zakon o dohodnini. *Uradni list RS* št. 71/1993, 2/1995, 7/1995, 14/1996, 18/1996, 44/1996, 68/1996, 82/1997, 87/1997, 76/1998, 1/1999, 36/1999.
97. Zakon o gospodarskih družbah. *Uradni list RS* št. 42/2006, 60/2006 popr., 26/2007-ZSDU-B, 33/2007-ZSReg-B, 67/2007-ZTFI (100/2007 popr.), 10/2008, 68/2008, 23/2009 Odl.US: U-I-268/06-35, 42/2009, 65/2009-UPB3, 83/2009 Odl.US: U-I-165/08-10, Up-1772/08-14, Up-379/09-8.

98. Zakon o gospodarskih družbah. *Uradni list RS* št. 30/1993, 29/1994, 82/1994, 20/1998, 84/1998, 6/1999, 45/2001, 59/2001, 139/2004.
99. Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, uradno prečiščeno besedilo (ZPIZ-1- UPB4). *Uradni list RS* št. 109/2006-UPB4. 112/2006 Odl.US: U-I-358/04-13, 114/2006-ZUTPG, 91/2007 Skl.US: U-I-325/05-5, 10/2008-ZvarDod.
100. Zakon o prispevkih za socialno varnost. *Uradni list RS* št. 5/96, 18/1996-ZDavP, 34/1996, 87/1997, 3/1998, 106/1999-ZPIZ-1, 81/2000-ZPSV-C, 97/2001-ZSDP, 97/2001.
101. Zakon o trgu finančnih instrumentov. *Uradni list RS* št. 67/2007, 100/2007 popr., 69/2008, 40/2009.
102. Zupan, N. (2001). *Nagradite uspešne. Spodbujanje uspešnosti in sistemi nagrajevanja v slovenskih podjetjih*. Ljubljana: GV Založba.

PRILOGE

KAZALO PRILOG

Priloga 1: Prevod Vzorčne konvencije OECD s komentarjem (2008)	1
Priloga 2: Primer, ki ilustrira zaključke CFA v zvezi s 15. in 13. členom Vzorčne konvencije OECD.....	9
Priloga 3: Primer, ki ilustrira omejitev odprave dvojnega obdavčevanja na podlagi Konvencij v primerih obdavčitve na podlagi dvojnega rezidentstva.....	9
Priloga 4: Trije praktični primeri.....	12
Priloga 5-1: Delniške opcijske sheme v EU in ZDA.....	21
Priloga 5-2: Pogoji za kvalificirane opcijske načrte v Franciji.....	22
Priloga 5-3: Pogoji za delniške opcije z davčno spodbudo v ZDA.....	23
Priloga 6-1: Obdavčitev dohodkov iz zaposlitve.....	24
Priloga 6-2: Obravnava opcijskega dohodka za namene prispevkov za socialno varnost....	27
Priloga 6-3: Odavčitev kapitalskih dobičkov.....	30
Priloga 7: Obravnava delniških opcij za namene davka od dobička (pri delodajalcu).....	33
Priloga 8: Zbirni rezultati izračunov efektivnih davčnih stopenj za 15 starih držav članic EU in ZDA (36 scenarijev za vsako državo).....	35
Priloga 9: Slovarček tujih izrazov.....	41
Priloga 10: Seznam pogosto uporabljenih kratic.....	43

PRILOGA 1: Prevod Vzorčne konvencije OECD s komentarjem (2008) – komentar 15., 16. in 13. člena ter 23. a in 23. b člena, ki se nanašajo na delniške opcije

15. člen – Dohodki iz zaposlitve

Obravnavanje delniških opcij zaposlenih

12. Različna pravila za obdavčevanje delniških opcij zaposlenih v posameznih državah povzročajo nekatere probleme, ki jih obravnavamo v nadaljevanju. Medtem ko nekateri od teh problemov nastanejo glede na druge oblike prejemkov zaposlenih, še posebej tistih, ki temeljijo na vrednosti delnic delodajalca ali povezanega podjetja, so problemi še posebej pereči v primeru delniških opcij. To je večinoma zato, ker so delniške opcije pogosto obdavčene v trenutku (npr. ko se opcija izvrši ali se delnice prodajo), ki se razlikuje od obdobja, v katerem so bile opravljene storitve, za katere so podeljene opcije.

12.1. Kot določeno v odstavku 2.2¹, ta člen dovoljuje državi vira obdavčiti del dohodka iz delniških opcij, ki predstavlja plačilo za zaposlitev, opravljeno v tej državi, tudi če se davek odmeri pozneje, ko zaposleni ni več zaposlen v tej državi.

12.2. Medtem ko se člen nanaša na dohodek iz zaposlitve na podlagi delniških opcij, podeljenih zaposlenemu, ne glede na to, kdaj je ta dohodek obdavčen, je treba ta dohodek razlikovati od kapitalskega dobička, ki se doseže pri odtujitvi delnic, pridobljenih na podlagi izvršitve opcije. Ta člen, in ne 13. člen, je treba upoštevati za kateri koli dohodek iz same opcije, dokler se ne izvrši, proda ali kako drugače odtuji (npr. na podlagi razveljavitve ali pridobitve od delodajalca ali izdajatelja). Ko je opcija izvršena ali odtujena, je dosežen dohodek iz zaposlitve in za vse nadaljnje dobičke na podlagi pridobljenih delnic (vrednost delnic, ki se poveča po izvršitvi), ki jih doseže zaposleni kot investitor – delničar, se uporablja 13. člen. V resnici opcija, ki jo zaposleni prejme na podlagi zaposlitve, v trenutku izvršitve izgine in prejemnik pridobi status delničarja (in ponavadi v ta namen investira denarna sredstva). Ne glede na to, da opcija, ki je bila izvršena, daje zaposlenemu upravičenje, da pridobi delnice, ki ne bodo nepreklicno izvršljive do konca obdobja zahtevane zaposlitve, je primerno uporabiti ta člen za morebitni porast vrednosti do konca zahtevanega obdobja zaposlitve, ki sledi izvršitvi opcije.

12.3. Dejstvo, da se 15. člen ne uporabi za dohodek, dosežen po izvršitvi ali odtujitvi opcije, ne pomeni, da se dohodek iz zaposlitve na podlagi domače zakonodaje obdavči v trenutku izvršitve ali odtujitve. Kot že omenjeno, ta člen ne določa nobenih omejitev glede tega, kdaj se ustrezen dohodek obdavči v državi vira. Torej lahko država vira obdavči ustrezni

---

¹ Odstavek 2.2: »Pogoj, določen v 15. členu za obdavčitev v državi vira, je, da plače, mezde in drugi podobni prejemki izhajajo iz opravljanja zaposlitve v tej državi. To velja ne glede na to, kdaj se zaposlenemu dohodek izplača, pripiše ali ga zaposleni pridobi kako drugače.«

dohodek v trenutku podelitve opcije, ko je opcija izvršena (ali odtujena), ob prodaji ali katerem drugem trenutku. Država vira lahko obdavči samo dohodek, ki se pripiše sami opciji, in ne dohodka na podlagi nadaljnega posedovanja delnic, pridobljenih na podlagi izvršitve te opcije (razen okoliščin, opisanih v zadnjem stavku prejšnjega odstavka).

12.4. Ker se mora prvi odstavek razlagati tako, da se nanaša na kateri koli dohodek, dosežen na podlagi opcije do njene izvršitve, prodaje ali drugačne odtujitve, ni pomembno, kako se takšen dohodek, ali del njega, označuje za domače davčne namene. Ko se člen razlaga tako, da državi vira dovoljuje obdavčiti dohodke, nastale do trenutka, ko se opcija izvrši, proda ali drugače odtuji, je posledično odvisno od države, da odloči, kako obdavčiti tak dohodek, ali kot dohodek iz zaposlitve ali kapitalski dobiček. Če se država na primer odloči, da odmeri davek na kapitalski dobiček na opcijo, ko zaposleni preneha biti njen rezident, je ta davek dovoljen na podlagi 15. člena. Enako velja tudi v državi rezidentstva. Na primer, kot bo država rezidentstva imela izključno pravico do obdavčitve na podlagi porasta vrednosti delnic po izvršitvi, in se za ta dohodek uporabi 13. člen konvencije, lahko prav tako odloči, da na podlagi domače zakonodaje obdavči tak porast kot dohodek iz zaposlitve, in ne kapitalski dobiček.

12.5. Za koristi iz delniških opcij, podeljenih zaposlenim, se ne uporablja 21. člen, ki se uporabi za dohodek, ki ne spada pod druge člene, niti 18. člen, ki se uporabi samo za pokojnine in druge podobne prejemke, čeprav je opcija izvršena po prekinitvi zaposlitve ali upokojitvi.

12.6. Prvi odstavek 15. člena omogoča državi vira obdavčiti plače, mezde in druge podobne prejemke, dosežene z opravljanjem zaposlitve v tej državi. Določanje, ali in v kolikšnem obsegu je delniška opcija dosežena z opravljanjem zaposlitve v posamezni državi, je treba preveriti v vsakem posamičnem primeru na podlagi vseh ustreznih dejstev in okoliščin, vključno s pogodbenimi pogoji, vezanimi na to opcijo (npr. pogoji, pod katerimi se podeljena opcija lahko izvrši ali proda). V ta namen je treba upoštevati naslednja splošna pravila.

12.7. Prvo načelo, kot splošno pravilo, je, da se ne more šteti, da se delniška opcija nanaša na katere koli storitve, opravljene po obdobju zaposlitve, ki je določeno kot pogoj, da zaposleni pridobi pravico do izvršitve te opcije. Torej, kjer se delniška opcija podeli zaposlenemu pod pogojem, da opravlja storitve za delodajalca (ali povezano podjetje) v obdobju treh let, dohodek, dosežen na podlagi te opcije, na splošno ne more biti pripisan storitvam, opravljenim po tem triletnem obdobju.

12.8. Pri uporabi zgornjega načela je pomembno razlikovati med obdobjem zaposlitve, ki se zahteva, da zaposleni pridobi pravico do izvršitve delniške opcije, in obdobjem, ki je samo odlog, preden se ta opcija lahko izvrši. Tako se na primer opcija, ki je zaposlenemu podeljena pod pogojem, da ostane zaposlen pri istem delodajalcu (ali povezanem podjetju)

še tri leta, šteje, da je dosežena z opravljanjem storitev, opravljenih v tem obdobju treh let. Medtem pa se v primeru, ko se opcija podeli zaposlenemu na določen datum brez pogoja nadaljnje zaposlitve, vendar se na podlagi nekaterih pogojev lahko izvrši po odlogu treh let, šteje, da se ne nanaša na zaposlitev, opravljeno v teh treh letih, saj bi bil prejemnik upravičen do koristi iz te opcije tudi v primeru, ko bi prekinil zaposlitev nemudoma po prejemu opcije in bi moral čakati zahtevana tri leta, preden bi opcijo lahko izvršil.

12.9. Prav tako je pomembno razlikovati med situacijo, kjer je obdobje zaposlitve določeno kot pogoj za pridobitev pravice do izvršitve opcije oziroma izvršljivosti opcije, in situacijo, kjer opcija, ki je že postala izvršljiva, lahko zapade, če ni izvršena pred prekinitvijo zaposlitve (ali v kratkem obdobju po tem). V zadnjem primeru se šteje, da se dohodek ne nanaša na storitve, opravljene po tem, ko je opcija postala izvršljiva, saj je zaposleni že prejel dohodek in bi ga v resnici lahko uresničil kadar koli. Pogoj, pod katerim bi že izvršljiva opcija lahko zapadla, če se zaposlitev prekine, ni pogoj za pridobitev dohodka, ampak pogoj, pod katerim se že pridobljeni dohodek naknadno lahko izgubi. Naslednja primera ilustrirata to razlikovanje:

- Primer 1: Zaposlenemu je podeljena opcija 1. januarja v prvem letu. Pridobitev opcije je pogojena s tem, da zaposleni ostane v delovnem razmerju pri delodajalcu do 1. januarja v tretjem letu. Ko se ta pogoj izpolni, bo opcija postala izvršljiva od 1. januarja v tretjem letu do 1. januarja v desetem letu (to je t. i. ameriška opcija)². Določeno je še, da bo katera koli opcija, ki predhodno ni bila izvršena, zapadla ob prekinitvi zaposlitve. V tem primeru je bila pravica izvršiti opcijo pridobljena 1. januarja v tretjem letu (na datum, ko je opcija postala izvršljiva), saj se ne zahteva nadaljnje obdobje zaposlitve, da zaposleni pridobi pravico do izvršitve opcije.
- Primer 2: Zaposlenemu je podeljena opcija 1. januarja v prvem letu. Opcija postane izvršljiva 1. januarja v petem letu (t. i. evropska opcija). Opcija je bila podeljena pod pogojem, da se izvrši samo 1. januarja v petem letu, če se zaposlitev ne prekine pred tem datumom. V tem primeru pravica izvršiti opcijo ni pridobljena pred 1. januarjem petega leta, ki je datum izvršitve, ker je zaposlitev do tega datuma pogoj za pridobitev pravice do izvršitve opcije (opcija šele tedaj postane izvršljiva).

12.10. Mogoči so primeri, ko se prvo pravilo ne uporabi. Eden od teh primerov je, ko je opcija podeljena zaposlenemu brez kakršnih koli pogojev v trenutku, ko se zaposli, ko je premeščen v drugo državo oziroma ko pridobi pomembne nove odgovornosti, in v vsakem primeru se opcija nanaša na nove funkcije, ki jih bo zaposleni opravljal v določenem prihodnjem obdobju. V tem primeru je primerneje šteti, da se opcija nanaša na nove funkcije, čeprav je pravica do izvršitve opcije pridobljena, preden so storitve opravljene. Obstajajo tudi primeri, kjer opcija tehnično postane izvršljiva, in zaposleni lahko pridobi

---

² Na podlagi »ameriške« opcije se pravica pridobiti delnico lahko izvrši med določenim obdobjem (običajno število let), medtem ko se pri »evropski« opciji ta pravica lahko izvrši na točno določen trenutek (na določen datum).

delnice, s katerimi pa ne bo mogel razpolagati do konca zahtevanega obdobja zaposlitve. V teh primerih je primerneje šteti, da se dohodek od opcije nanaša na storitve, opravljene v celotnem obdobju od podelitve opcije do tedaj, ko zaposleni lahko razpolaga z delnicami.

12.11. Drugo načelo je, da se delniške opcije zaposlenih nanašajo na storitve, ki so bile opravljene, preden so bile opcije podeljene, ko takšna podelitev namerava nagraditi opravljanje storitev prejemnikov opcij v določenem obdobju. To bi bil primer, kjer plačilo očitno temelji na preteklih rezultatih zaposlenega v določenem obdobju ali na preteklih finančnih rezultatih delodajalca, pod pogojem, da je bil zaposleni v delovnem razmerju pri delodajalcu ali povezanem podjetju v obdobju, na katerega se ti finančni rezultati nanašajo. Prav tako v nekaterih primerih lahko obstajajo dokazi, ki kažejo na to, da je med določenim obdobjem pretekle zaposlitve obstajalo utemeljeno pričakovanje udeležencev delniškega opcijskega načrta, da bo del njihovega plačila za to obdobje zagotovljen z delniškimi opcijami, podeljenimi na poznejši datum. Ti dokazi lahko vključujejo, na primer, dosledno prakso delodajalca, da je podeljeval opcije v preteklih obdobjih, če seveda ni nobenih znakov, da se takšna praksa ne bi nadaljevala tudi v bodoče. Odvisno od drugih dejavnikov ti dokazi lahko zelo ustrezajo namenom določanja, ali in v kolikšnem obsegu se delniške opcije nanašajo na takšno obdobje pretekle zaposlitve.

12.12. Kjer je zahtevano obdobje zaposlitve za pridobitev pravice do izvršitve delniške opcije zaposlenega, vendar se takšna zahteva ne uporabi v nekaterih okoliščinah, na primer, ko zaposlitev prekine delodajalec ali zaposleni doseže upokojitveno starost, se šteje, da se dohodek iz delniške opcije nanaša samo na obdobje storitev, ki so bile opravljene do tedaj, ko so te okoliščine v resnici nastopile.

12.13. Navsezadnje lahko nastanejo tudi situacije, ko nekateri dejavniki nakazujejo, da je delniška opcija nagrada za pretekle storitve, vendar se zdi, da drugi dejavniki nakazujejo, da se nanašajo na prihodnje storitve. V primerih dvoma se šteje, da so opcije na splošno podeljene kot spodbuda za bodoče delovanje ali kot način, da podjetje zadrži zaposlene. Torej se delniške opcije zaposlenih primarno nanašajo na bodoče storitve. Ne glede na to pa je treba upoštevati vsa ustrezna dejstva in okoliščine, preden se lahko odločimo. Lahko tudi obstajajo primeri, ki kažejo, da je delniška opcija povezana s kombinacijo nekaterih obdobjih preteklih in prihodnjih storitev (na primer opcije so podeljene na podlagi tega, da je zaposleni dosegel določene cilje za preteklo leto, vendar postanejo izvršljive samo, če zaposleni ostane zaposlen še naslednja tri leta).

12.14. Kjer se na podlagi prejšnjih načel šteje, da opcija izvira iz zaposlitve, ki se je opravljala v več kot eni državi, je treba določiti, kateri del dohodka iz delniških opcij je dosežen z opravljanjem zaposlitve v vsaki državi za namene uporabe 15. ter 23. a in 23. b člena Vzorčne konvencije OECD. V tem primeru se šteje, da je dohodek, ki se pripiše delniškim opcijam, dosežen v posamezni državi v sorazmerju s številom dni, ko se je zaposlitev izvrševala v tej državi glede na skupno število dni, ko se je zaposlitev, na podlagi

katere so bile delniške opcije podeljene, opravljala. Za ta namen je treba upoštevati samo tiste dneve zaposlitve, ki se nanašajo na delniški opsijski načrt, na primer tiste, ko so bile storitve opravljene za istega delodajalca ali za druge delodajalce, katerih zaposlitev bi se upoštevala za izpolnitev obdobja zaposlitve, ki se zahteva za pridobitev pravice do izvršitve opcij.

Naslednja dva primera ilustrirata posledice tega odstavka:

Primer 1: Zaposleni E je rezident in dela v državi A na dan 1.1.1998. Podeljena mu je opcija za nakup delnic po ceni 1, pod pogojem, da ostane zaposlen najmanj do 1.1.2001. Na dan 31.12.1999 se zaradi dela preseli v državo B, kjer postane rezident. Opcijo izvrši 1.7.2001, ko je tržna vrednost pridobljenih delnic 8, in proda tako pridobljene delnice. Dohodek iz delniških opcij se šteje kot dohodek iz zaposlitve, ki se obdavčuje skladno s 15. členom konvencije. Država A lahko obdavči del dohodka iz delniških opcij, ki je bil dosežen z opravljanjem zaposlitve v tej državi, vendar samo v sorazmerju z drugimi dnevi, ki so relevantni za delniški opsijski načrt. Če ima vsako leto 260 delovnih dni, je dni, ki so relevantni za delniški opsijski načrt, 780 (3 x 260). Država A lahko obdavči 520 (2 x 260) dni, ker je dohodek dosežen z opravljanjem zaposlitve v državi A oziroma 66,7 odstotka, država B pa lahko obdavči 260 dni, ker je dohodek dosežen z opravljanjem zaposlitve v državi B. Preostalih 130 dni zaposlitve med dnevom, ko so opcije postale izvršljive, in izvršitvijo ni relevantnih za delniški opsijski načrt in se torej zanemarijo.

Primer 2: Zaposleni E je rezident in dela v državi A na dan 1.1.1998. Podeljena mu je opcija za nakup delnic po ceni 1, pod pogojem, da ostane zaposlen najmanj do 1.1.2001; dne 31.12.1999 se zaradi dela preseli v državo B. Zaradi bolezni 30.6.2000 prekine zaposlitev, vendar lahko obdrži opcije. Opcije izvrši 1.1.2001, ko je tržna vrednost delnic 7. Če ima vsako leto 260 delovnih dni, je dni, relevantnih za delniški opsijski načrt, 650 (2 ½ x 260), in to je celotno obdobje zaposlitve. Država A lahko obdavči 520 dni (2 x 260) od 650, ker je dohodek dosežen z opravljanjem zaposlitve v državi A, torej 80 odstotkov.

*Odbor se je strinjal, da države pogodbenice prosto določijo drugačna pravila za določanje, ali in v kakšnem obsegu so delniške opcije zaposlenih dosežene z opravljanjem storitev v posamezni državi, pri čemer morajo upoštevati, da takšni odmiki lahko povzročijo težave v situacijah, ko so vključene tudi druge države. Odbor je tako določil, da se **vkluči naslednji odstavek 12.15 h komentarju 15. člena Konvencije:***

12.15. Mogoče je, da se države članice odločijo za odmik od zgornjih pravil (v odstavkih 12.7 do 12.14) od primera do primera z določitvijo pristopa v bilateralnem kontekstu. Na primer, dve državi, ki obdavčujeta opcije ob izvršitvi, lahko kot splošno načelo določita, da se dohodek, ki se primarno nanaša na prihodnje storitve, pripíše storitvam, ki jih je zaposleni opravil v teh dveh državah med podelitvijo in izvršitvijo. Torej, v primerih, ko opcije ne postanejo izvršljive, dokler zaposleni ne opravi storitev za delodajalca v določenem obdobju, se državi lahko dogovorita za stališče, da se dohodek pripisuje opcijam

na podlagi števila dni dela v vsaki državi v obdobju med podelitvijo in izvršitvijo. Naslednji primer je, ko se dve državi, ki imata podobna pravila za davčno obravnavo delniških opcij, dogovorita, da ima samo ena od držav izključno pravico do obdavčitve dohodka iz opcij, čeprav se je manjši del storitev, na katere se opcije nanašajo, opravljal tudi v drugi državi. Države morajo biti previdne pri sprejemanju takšnih pravil, saj bi lahko pomenila dvojno obdavčitev ali dvojno neobdavčitev, če bi se del zaposlitve izvrševal v tretji državi, ki takšnega pristopa ne uporablja.

16. člen – plačila direktorjem

Spremembe h komentarju 16. člena:

Odstavek 1.1 16. člena komentarja se nadomesti z naslednjim (dopolnitve k obstoječemu besedilu so v krepkem poševnem tisku).

1.1 Države članice na splošno razumejo, da izraz »plačila članom uprave in druga podobna plačila« vključujejo bonitete v naravi, ki jih je prejela oseba kot član uprave družbe (npr. **delniške opcije**, uporaba stanovanja ali avtomobila, zdravstveno ali življenjsko zavarovanje, članarine klubom).

Doda se naslednji odstavek 3.1 h komentarju 16. člena:

3.1 Mnogo problemov, obravnavanih v odstavkih 12 do 12.15 komentarja 15. člena v zvezi z delniškimi opcijami, podeljenimi zaposlenim, se bo pojavilo tudi v primerih delniških opcij, podeljenih članom uprave. Glede na to, da so delniške opcije podeljene rezidentu države pogodbenice v njegovi vlogi člana uprave družbe, ki je rezident druge države, bo ta druga država imela pravico do obdavčitve dela dohodka iz delniških opcij, ki spada pod plačila članom uprav in druga podobna plačila, čeprav je davek odmerjen pozneje, ko oseba ni več član uprave. Medtem ko se ta člen uporablja za dohodek, dosežen na podlagi delniških opcij, podeljenih članu uprave ne glede na to, kdaj se dohodek obdavči, je treba razlikovati ta dohodek od kapitalskega dobička, ki se lahko doseže pri odtujitvi delnic, pridobljenih na podlagi izvršitve opcije. Ta člen, in ne 13. člen, se upošteva v zvezi s katerim koli dohodkom, doseženim na podlagi same opcije, dokler se ne izvrši, proda ali kako drugače odtuji (npr. na podlagi razveljavitve ali prevzema družbe oz. izdajatelja). Ko je opcija izvršena ali odtujena, je dohodek, obdavčen na podlagi tega člena, uresničen, in če član uprave doseže kateri koli naknadni dobiček v zvezi s pridobljenimi delnicami (npr. vrednost delnic, ki naraste po izvršitvi), ga doseže kot investitor oz. delničar in se za ta dohodek uporabi 13. člen. V resnici v trenutku izvršitve opcija, ki jo je član uprave pridobil, izgine in prejemnik dobi status delničarja (in ponavadi investira denarna sredstva v ta namen).

Sedmi odstavek 15. člena komentarja

7. Na podlagi tretjega pogoja, če ima delodajalec stalno poslovno enoto v državi, v kateri se zaposlitev opravlja, je oprostitev mogoča, če tega prejemka ne krije stalna poslovna enota.

Izraz »krije« se mora razlagati v smislu namena iz pododstavka oz. točke c tega člena, ki je zagotoviti, da se izjema v drugem odstavku ne nanaša samo na prejemke, ki bi lahko bili odbitna postavka, upoštevaje načela 7. člena in naravo prejemkov, pri izračunavanju dobička stalne poslovne enote v državi, kjer se zaposlitev opravlja. V tem pogledu je treba upoštevati, da dejstvo, ali delodajalec je ali pa ni v resnici uveljavljal odbitek za prejemke pri izračunavanju dobička, pripisanega stalni poslovni enoti, ni nujno odločilno, zato ker je pravi preizkus ta, ali bi bil odbitek sicer mogoč za te prejemke, pripisane stalni poslovni enoti. Ta preizkus bi bil na primer izpolnjen, tudi če noben znesek ne bi bil odbiten, bodisi zato, ker je stalna poslovna enota oproščena davka v državi vira, ali pa ker se je delodajalec preprosto odločil, da ne bo uveljavljal odbitka, do katerega je bil sicer upravičen. Preizkus bi bil prav tako izpolnjen, ker prejemki niso odbitna postavka samo zaradi svoje narave (ker država meni, da izdaja delnic na podlagi delniškega načrta zaposlenih ne daje razloga za odbitek), bolj kot zaradi tega, da se ne more pripisati stalni poslovni enoti.

Doda se naslednji odstavek 32.8 h komentarju 23. a in 23. b člena:

F. Časovni razkorak

32.8 Določbe konvencije, ki državi vira dovoljujejo obdavčitev določenih delov dohodka ali kapitala, ne postavljajo nobenih omejitev glede tega, kdaj se lahko ta davek odmeri (gl. npr. odstavek 2.2 komentarja k 15. členu). Ker oba člena, 23. a in 23. b, zahtevata, da je možnost odprave dvojnega obdavčevanja dovoljena, kadar je del dohodka ali kapitala obdavčen v državi vira skladno z določbami konvencije, sledi, da mora biti odprava omogočena ne glede na to, kdaj je odmerjen davek v državi vira. Država rezidentstva mora torej omogočiti odpravo dvojne obdavčitve z odbitkom tujega davka ali oprostitvijo za ta dohodek ali kapital, čeprav država vira obdavčuje dohodke ali kapital v predhodnem ali naslednjem letu. Vendar nekatere države ne sledijo formulaciji 23. a in 23. b člena v svojih konvencijah in povezujejo odpravo dvojnega obdavčevanja, ki jo omogočijo na podlagi konvencij, s tem, kar je določeno v njihovih domačih zakonodajah. Od teh držav bi se pričakovalo, da poiščejo druge rešitve (postopek skupnega dogovora), da odpravijo dvojno obdavčitev, ki bi sicer nastala v primerih, ko država vira odmeri davek v drugem davčnem obdobju.

Doda se odstavek 32 h komentarju 13. člena Vzorce konvencije OECD:

Treba je razlikovati kapitalski dobiček, ki je dosežen z odtujitvijo delnic, pridobljenih na podlagi izvršitve delniške opcije, ki je bila podeljena zaposlenemu ali članu nadzornega sveta, od dohodka, doseženega na podlagi delniške opcije, ki se obdavčuje po 15. ali 16. členu. Načela, na podlagi katerih temelji razlikovanje, so obravnavana v odstavkih 12.2 do 12.5 komentarja k 15. členu in odstavka 3.1 k 16. členu.

*Odstavek 21 komentarja k 15. členu se nadomesti z naslednjim (spremembe k obstoječemu besedilu so v **krepkem ležečem tisku**).*

Države članice na splošno razumejo, da izrazi »plače, mezde in drugi podobni prejemki« vključujejo bonitete v naravi, prejete v zvezi z zaposlitvijo (na primer *delniške opcije*, uporaba stanovanja ali avtomobila, zdravstveno ali življenjsko zavarovanje ali članarine v klubih).

Komisija se je strinjala, da se komentar spremeni tako, da bo priporočal stališče za urejanje primerov neodprave dvojne obdavčitve na podlagi dvojnega rezidentstva. Komisija se je odločila dodati naslednje odstavke od 4.1 do 4.3 h komentarju 23. a in 23. b člena.

4.1 Četrty člen obravnava primere hkratne neomejene davčne zaveze. Konflikt v primeru a) se tako ne more rešiti, če je bil isti del dohodka podvržen neomejeni davčni zavezi v dveh državah, vendar v različnem času. Naslednji primer ilustrira ta problem. Predvidevamo, da rezident države R1 prejme obdavčljiv dohodek iz podeljenih delniških opcij. Država R1 obdavčuje ta dohodek ob podelitvi opcije. Oseba naknadno postane rezident države R2, ki obdavčuje dohodek ob izvršitvi. V tem primeru je oseba obdavčena v vsaki državi v času, ko je rezident te države in 4. člen ne obravnava problema, saj ni hkratnega rezidentstva v dveh državah.

4.2 Konflikt v tej situaciji je manjši pri obravnavnem v primeru b) in rešuje skladno v tem obsegu, da so storitve, na katere se opcija nanaša, opravljene v eni od držav pogodbenic, v kateri so obdavčene na podlagi 15. člena, saj je to država, kjer se je zaposlitev opravljala. V resnici bo v takih primerih država, v kateri so bile storitve opravljene, država vira za namene odprave dvojne obdavčitve v drugi državi. Pri tem ni pomembno, da prva država ne obdavčuje dohodka v istem trenutku (gl. odstavek 32.8). Prav tako ni pomembno, da druga država kot država rezidentstva šteje, da odmeri davek obratno kot država vira (gl. zadnji stavek 8. odstavka).

4.3. Kjer predmetne storitve niso bile opravljene v kateri od držav, konflikt ne bo na relaciji obdavčitev pri viru – obdavčitev po načelu rezidentstva. Postopek skupnega dogovora je treba uporabiti za rešitev takih situacij. Ena od mogočih podlag za rešitev bi bila, da bi se pristojni organi obeh držav dogovorili, da vsaka država odpravi dvojno obdavčitev za davek, ki ga je odmerila druga država na podlagi rezidentstva na del dohodka, ki se nanaša na storitve, opravljene v obdobju, ko je bil zaposleni rezident te druge države. V zgornjem primeru, če so bile predmetne storitve opravljene v tretji državi, preden je oseba postala rezident države R2, bi bilo logično, da se pristojni organ države R2 strinja z odpravo dvojne obdavčitve (z odbitkom davka ali oprostitvijo) za davek, plačan v državi R1, na del dohodka, ki se nanaša na storitve, opravljene v tretji državi, ker je bil v času, ko so bile te storitve opravljene, davčni zavezanec rezident države R1, in ne države R2 za namene konvencije, sklenjene med tema državama.

PRILOGA 2: Primer, ki ilustrira sklepe CFA v zvezi s 15. in 13. členom Vzorčne konvencije OECD

Zaposleni E je rezident in dela v državi A na dan 1.1.1998. Pridobi opcijo za nakup delnic po ceni 1, pod pogojem, da ostane zaposlen najmanj do 1.1.2001; dne 31.12.1999 se preseli v državo B, kjer postane rezident. Opcijo izvrši 1.1.2001, ko je tržna cena delnic sedem enot, vendar delnic ne proda do 31.12.2002, ko je tržna cena devet enot. Država A in B obdavčujeta opcije ob izvršitvi, država B obdavčuje delnice tudi ob prodaji.

Dohodek, ki nastane med podelitvijo opcije ter dnevom, ko opcija postane izvršljiva, in izvršitvijo, to je šest enot, se šteje kot dohodek iz zaposlitve, ki se obravnava po 15. členu Vzorčne konvencije OECD. Država A lahko obdavči del dohodka, ki je bil dosežen z izvajanjem zaposlitve v tej državi. Če je leta 260 delovnih dni, potem lahko država A obdavči 2/3 tega dohodka, to je štiri enote (to izhaja iz sklepov v nadaljevanju, ki obravnava določitev storitev iz zaposlovanja, na katere se opcija nanaša). Država B mora omogočiti odpravo dvojne obdavčitve, bodisi z oprostitvijo dohodka ali odbitkom tujega davka. Ko je enkrat delniška opcija izvršena, je zaposleni v enakem položaju kot kateri koli drug delničar. Dobiček, ki se nanaša na obdobje med pridobitvijo in prodajo delnic, pridobljenih na podlagi izvršitve opcij, spada v 13. člen in država B kot država rezidentstva bo imela izključno pravico do obdavčitve tega dobička.

PRILOGA 3: Primer, ki ilustrira omejitev odprave dvojnega obdavčevanja na podlagi konvencij v primeru obdavčitve na podlagi dvojnega rezidentstva

Delniška opcija se nanaša na obdobje treh let zaposlitve (vsako leto ima 220 delovnih dni). V prvem letu je zaposleni rezident države A (države, katere rezident je tudi delodajalec) in 110 dni opravlja storitve v državi B (njegova prisotnost v tej državi presega 183 dni, kar daje tej državi pravico do obdavčitve pri viru), 20 dni pa opravlja storitve v državi C (ker prisotnost zaposlenega v tej državi ne presega 183 dni in sta izpolnjena tudi preostala pogoja iz drugega odstavka 15. člena konvencije, država C nima pravice do obdavčitve na podlagi 15. člena konvencije med A in C). V drugem in tretjem letu je zaposleni rezident države D, kjer opravlja svoje storitve.

V tem primeru se 90/660 dohodka pripiše storitvam, opravljenim v državi A, 110/660 storitvam, opravljenim v državi B, 20/660 storitvam, opravljenim v državi C in 440/660 storitvam, opravljenim v državi D.

V zgornjem primeru bo država A na podlagi vsake od konvencij med A – B, A – C ter A – D upravičena obdavčiti celotni dohodek iz delniških opcij, če je zaposleni rezident države A (kar bo naredila, če obdavčuje opcije ob podelitvi). V tem primeru bo dolžna odpraviti dvojno obdavčevanje za 110/660 dohodka, obdavčenega v državi B, in za 440/660 dohodka,

obdavčenega v državi D (ti deleži ustrezajo storitvam, opravljenim v tej državi, za katere 15. člen konvencij A – B in A – D tem državam daje pravico do obdavčitve pri viru). Kot država vira bo država B upravičena obdavčiti samo 110/660 dohodka na podlagi konvencij A – B in B – D. Obe konvenciji A – C in C – D bosta preprečili državi C obdavčiti kateri koli del dohodka. Navsezadnje, na podlagi konvencij A – D, B – D in C – D, bo država D lahko obdavčila celotni dohodek kot država rezidentstva, če se davčni zavezanec šteje za rezidenta države D. V tem primeru bo država D dolžna odpraviti dvojno obdavčitev za 90/660 dohodka, obdavčenega v državi A, in 110/660 dohodka, obdavčenega v državi B.

Če država A obdavčuje dohodek ob podelitvi, medtem ko država D obdavčuje ob izvršitvi, bo država A obdavčila celotni dohodek v prvem letu, medtem ko bo država D storila enako v tretjem letu. Petnajsti člen konvencije A – D namreč ne bo omejil pravice kateri koli državi, da bi obdavčila kateri koli del dohodka, ker je davčni zavezanec rezident obeh držav, ki štejeta, da je dohodek dosežen, in torej uporabita 15. člen, to je v trenutku podelitve (prvo leto) v državi A ter v trenutku izvršitve (tretje leto) v državi D.

Seveda bo 23. člen konvencije A – D zahteval, da vsaka od držav odpravi dvojno obdavčevanje, bodisi z oprostitvijo dohodka ali odbitkom davka za davek, ki ga je odmerila druga država na tisti del dohodka, ki se nanaša na storitve, opravljene v tej drugi državi, in za katerega ima druga država pravico do obdavčitve kot država vira. Tako bo država A dolžna odpraviti dvojno obdavčitev za davek, ki ga je odmerila država D za del dohodka, ki se nanaša na storitve, opravljene v državi D v drugem in tretjem letu (440/660 dohodka). Obratno, država D bo dolžna odpraviti dvojno obdavčitev za davek, ki ga je odmerila država A na del dohodka, ki se nanaša na storitve, opravljene v državi A v prvem letu (90/660 dohodka).

Posledica navedenega je, da nobena od držav, niti A niti D, ne bo odpravila dvojne obdavčitve za davek, odmerjen v drugi državi pogodbenici na del dohodka, ki se nanaša na storitve, opravljene v državi B (110/660 dohodka) ali državi C (20/660 dohodka). Ker bosta tako država A kot D vsaka zase odpravili dvojno obdavčitev za davek, odmerjen v državi B (država vira), bo nastala dvojna obdavčitev glede dela dohodka, ki se nanaša na storitve, opravljene v državi B, samo v primeru, če državi A in D odpravljata dvojno obdavčevanje na podlagi kreditne metode (dovoljujeta odbitek davka) in če davek, ki ga odmeri vsaka država na ta dohodek, presega davek, ki ga odmeri država B. Dvojna obdavčitev pa je bolj resna, kar se tiče države C. V tem primeru imata tako država A kot B popolno pravico do obdavčitve (kot država rezidentstva) in ker je država C država vira (brez pravice do obdavčitve), niti država A niti država B nista dolžni odpraviti dvojne obdavčitve za davek, plačan v drugi državi pogodbenici. Torej, obstaja neodprava dvojne obdavčitve v državah A in D za del dohodka, ki se nanaša na storitve, opravljene v državi C.

Zgoraj navedeno lahko izrazimo tudi v številkah.

- Država B odmeri davek v znesku 35 USD, medtem ko država A in država D odmerita vsaka 40 USD na del dohodka, ki se nanaša na storitve, opravljene v državi B. Država A bo dovolila odbitek davka v znesku 35 USD na podlagi konvencije A – B in država D bo dovolila odbitek davka 35 USD na podlagi konvencije B – D. Zaposleni bo tako obdavčen 45 USD ($35 + 40 + 40 - 35 - 35$), z neodpravo dvojne obdavčitve v znesku 5 USD (prekrivanje zneskov davka, ki ga odmerita državi A in D, presega davek, ki ga odmeri država B).

- Država C ne odmeri nobenega davka na del dohodka, ki se nanaša na storitve, opravljene v državi C, medtem ko državi A in D vsaka odmerita davek v znesku 40 USD na ta del dohodka. Država A ne bo odpravila nobene obdavčitve na podlagi konvencije med A in C in država D prav tako ne bo odpravila dvojne obdavčitve na podlagi konvencije A – D. Zaposleni bo tako obdavčen v višini 80 USD ($40 + 40$), zaradi neodprave dvojne obdavčitve v znesku 40 USD.

Lahko bi trdili, da je država D dolžna odpraviti dvojno obdavčitev za davek, ki ga odmeri država A na del dohodka, ki se nanaša na storitve, opravljene v državah B in C, ker je bil ta davek odmerjen v državi A na podlagi konvencije med A in D, saj nič v konvenciji ne preprečuje državi A obdavčiti zaposlenega na podlagi njegovega rezidentstva, ko je bila opcija podeljena. Takšna razlaga povzroča nesmiselne posledice, ker bi se podobno zahtevalo od države A, da odpravi dvojno obdavčitev za davek, ki ga je država D odmerila od istega dela dohodka.

PRILOGA 4: Trije praktični primeri

PRIMER 1

Vprašanje:

Brian je zaposlen v podjetju Multinational Plc in 1.1.2000 je na podlagi podjetniškega delniškega načrta prejel 1.000 delniških opcij. Izvršilna cena je 5 USD za delnico, ki predstavlja tržno vrednost delnic v tem trenutku. Brian je rezident države A ob podelitvi opcij. Delniška opcija je pogojna, saj mora Brian ostati zaposlen pri podjetju najmanj do 1.1.2002 (dve leti). S 1.7.2001 je Brian napoten v državo B in takrat preneha biti rezident države A. Brian tako postane rezident v državi B od 1.7.2001 do 1.7.2003. Zaporno obdobje (ko opcij ne more izvršiti) traja do 1.1.2002, ko je tržna vrednost 10 USD za delnico. Brian izvrši delniško opcijo 1.1.2003, ko je tržna vrednost 13 USD za delnico. S 1.7.2003 se Brian preseli v državo C in 1.1.2004 proda delnice, ko je rezident države C in je vrednost delnic ob prodaji narasla na 15 USD.

Kakšne so davčne posledice in obdavčljivi znesek ter upravičeni odbitek davka v vsaki od držav na podlagi naslednjih predpostavk:

- Med vsemi tremi državami obstajajo konvencije o izogibanju dvojnega obdavčevanja, ki temeljijo na Vzorčni konvenciji OECD; za odpravo dvojnega obdavčenja se uporablja metoda odbitka na podlagi 23. člena.
- Država A obdavčuje opcije ob izvršitvi na podlagi deleža dohodka ob izvršitvi, doseženega v tej državi (obdavčitev na viru).
- Država B obdavčuje opcije v celoti, če je oseba rezident ob izvršitvi ne glede na to, kje je bila oseba rezident ob podelitvi.
- Država C obdavčuje delniške opcije, če je oseba rezident ob izvršitvi, in odmeri davek na kapitalne dobičke, če je oseba rezident ob prodaji. Nabavna vrednost delnic je znesek, ki ga upravičenec plača za delnice in povečan za znesek, ki je obdavčen z domačim davkom.

Odgovor:

Ker je Brian delal v državi A v času med podelitvijo ter izvršljivostjo (1. 1. 2002), bo ob izvršitvi zavezanec za davek v državi A. Na podlagi 15. člena Konvencije med A in B bo država B dolžna priznati državi A pravico do obdavčitve dohodka na podlagi vira oziroma za obdobje zaposlitve v državi A. Na podlagi Vzorčne konvencije OECD se šteje, da je dohodek nastal v obdobju od podelitve do izvršljivosti. Torej, dohodek ob izvršitvi v znesku 8 USD na delnico bo imel svoj vir v obdobju od 1. 1. 2000 do 1. 1. 2002 in v tem času je bil Brian 75 odstotkov časa rezident v državi A in 25 odstotkov v državi B. Ker država A obdavčuje na podlagi vira, je dohodek v znesku 6 USD na delnico obdavčen v državi A (75 odstotkov od 8 USD).

Ker je bil Brian rezident v državi B v času izvršitve, bo v državi B dolžan plačati davek na dohodek, dosežen ob izvršitvi v znesku 8 USD na delnico. Toda na podlagi konvencije med državama A in B ima 75 odstotkov tega dohodka vir v državi A. Država B mora zato omogočiti odpravo dvojne obdavčitve za davek, plačan v državi A, na 75 odstotkov tega dohodka.

Na podlagi domače zakonodaje bi država C obdavčila razliko med prodajno ceno delnice in opcijsko izvršilno ceno, torej 10 USD (15–5) kot kapitalski dobiček. Vendar mora država C na podlagi Vzorčne konvencije OECD dovoliti, da se dohodek, dosežen med podelitvijo in izvršitvijo, obravnava kot dohodek iz zaposlitve na podlagi 15. člena. Tako mora država C omogočiti odpravo dvojne obdavčitve za davek, plačan v državah A in B, na ta del dohodka oziroma na 8 USD. Vendar ni verjetno, da bi država C omogočila odpravo dvojne obdavčitve za dodatne davke, plačane v državi B, ki se nanaša na dohodek, dosežen v državi A.

Vir: Stock options – case study, 2005, IBFD International Tax Academy

PRIMER 2

Vprašanje:

Carol je bila nagrajena z delniškimi opcijami, ki se nanašajo na obdobje treh let zaposlitve in postanejo izvršljive po koncu triletnega obdobja. Opcije so podeljene z 20-odstotnim popustom glede na tržno vrednost. V prvem letu je Carol rezident države A (države, v kateri je rezident tudi njen delodajalec), vendar 110 dni opravlja storitve v državi B (njena prisotnost v državi B preseže 183 dni, kar državi B daje pravico do obdavčitve pri viru) in 20 dni v državi C (glede na to, da Carolina prisotnost ne presega 183 dni in so tudi drugi pogoji iz drugega odstavka 15. člena izpolnjeni, država C nima pravice do obdavčitve pri viru na podlagi 15. člena Konvencije med A in C). V drugem in tretjem letu je Carol rezident države D, kjer opravlja vse svoje storitve. Delniške opcije so podeljene ob koncu prvega leta ter postanejo izvršljive in se tudi sočasno izvršijo konec tretjega leta.

Predpostavke so naslednje:

- 220 delovnih dni na leto;
- obstajajo konvencije o izogibanju dvojnega obdavčevanja med vsemi državami;
- država A obdavčuje opcije ob podelitvi z upoštevanjem popusta glede na tržno vrednost ob podelitvi glede na izvršilno ceno;
- državi B in C obdavčujeta delniške opcije ob izvršitvi, če se razlika, dosežena ob izvršitvi (med izvršilno ceno in plačanim zneskom), nanaša na delovne dneve v tej državi oziroma na podlagi vira;
- država D obdavčuje celotni »dobiček« ob izvršitvi, če je oseba rezident ob izvršitvi.

Kakšne so davčne posledice:

- 1) Kje ima dohodek vir na podlagi 15. člena konvencije?
- 2) Kolikšen del dohodka je obdavčen v posamezni državi in v katerem letu?
- 3) Kolikšen je odbitek tujega davka na podlagi 23. člena?
- 4) Kako bi lahko dosegli odbitek tujega davka v primerih, ko ta ni mogoč na podlagi 23. člena?

Odgovor:

- 1) Medtem ko se 90/660 dohodka pripiše storitvam, opravljenim v državi A, se 110/660 pripiše storitvam, opravljenim v državi B, 20/660 storitvam, opravljenim v državi C, in 440/660 storitvam, opravljenim v državi D. Ta razdelitev se upošteva za namene določitve obsega, v katerem je dohodek iz delniških opcij dosežen z opravljanjem storitev v posamezni državi. To je nujno za določitev zneska, za katerega 15. člen Vzorčne konvencije OECD daje pravice do obdavčitve državi vira, kot tudi za določitev, za kateri del dohodka mora država rezidentstva omogočiti odpravo dvojne obdavčitve na podlagi 23. člena. Kateri koli del dohodka, ki se pripiše storitvam, opravljenim v državi, ki so ji onemogočene pravice do obdavčitve na podlagi drugega odstavka 15. člena Vzorčne konvencije OECD (v tem primeru država C), se ne more pripisati storitvam, opravljenim v drugi državi (državam A, B ali D), čeprav ta del dohodka ne more biti obdavčen v državi, kateri je ta dohodek pripisan. Medtem ko se bo razdelitev uporabila za določitev, za kateri del dohodka mora država rezidentstva omogočiti odpravo dvojne obdavčitve, to ne bo veljalo za omejitev pravic do obdavčitve te države, razen seveda, če taka omejitev izhaja iz dejstva, da je odprava dvojnega obdavčevanja omogočena z metodo oprostitve.

2) *Ob podelitvi:*

Država A bo upravičena, na podlagi vsake od konvencij – med A-B, A-C in A-D, obdavčiti vrednost popusta, ki izhaja iz delniške opcije, in sicer ob podelitvi v prvem letu, saj se to zgodi, ko je zaposleni rezident države A.

Ob izvršitvi:

Kot država vira bo država B upravičena obdavčiti 110/660 dohodka na podlagi konvencij A-B in B-D. Tako konvencija A-C kot konvencija C-D bosta preprečili državi C obdavčiti kateri koli del dohodka. Na podlagi vsake od konvencij med A-D, B-D in C-D, bo država D kot država rezidentstva upravičena obdavčiti celoten dohodek ob izvršitvi. Čeprav obstaja časovni razkorak kot posledica tega, da je isti dohodek obdavčen v letu podelitve (od države A) in ob izvršitvi (v državah B, C in D), to ne bo preprečilo, da ne bi bila mogoča odprava dvojne obdavčitve, če so bili le ustrezni davki plačani na podlagi vira. Pravila glede obdavčitve pri viru in pravila glede odprave dvojne obdavčitve se upošteva ne glede na to, kdaj so bili davki v resnici plačani. Vendar bo to verjetno predstavljalo praktične težave, ko bo treba vložiti davčne napovedi in napovedati dohodek ter uveljavljati ustrezno olajšavo, kar bi lahko zahtevalo vlaganje spremenjenih napovedi nekaj let pozneje.

- 3) Država A bo dolžna odpraviti dvojno obdavčitev za davek, plačan v državi B za 110/660 dohodka, za davek, plačan v državi D za 440/660 dohodka (ti deli ustrezajo storitvam, opravljenim v teh državah, za katere 15. člen konvencij A-B in A-D daje pravice tema državam do obdavčitve pri viru).

Država D bo dolžna odpraviti dvojno obdavčitev za davek, plačan v državi A, za 90/660 dohodka in za davek, plačan v državi B, za 110/660 dohodka.

Ker država A obdavčuje dohodek iz delniških opcij ob podelitvi, država D pa ob izvršitvi, bo država A torej obdavčila celoten dohodek v prvem letu, medtem ko bo država D enako storila v tretjem letu. Petnajsti člen konvencije med A in D nobeni od držav ne onemogoča pravice, da obdavči kateri koli del tega dohodka, saj je davčni zavezanec rezident vsake od držav, ko ta država šteje dohodek za doseženega in se ta člen lahko uporabi, in sicer ob podelitvi (prvo leto) za državo A in ob izvršitvi (tretje leto) za državo D.

Triindvajseti člen Konvencije med A in D od vsake države zahteva, da odpravi dvojno obdavčevanje, bodisi z odbitkom tujega davka ali oprostitvijo, ki se nanaša na davek, ki ga je druga država odmerila na del dohodka iz delniških opcij, doseženega z opravljanjem storitev v tej državi in ki ga ima ta druga država pravico obdavčiti na podlagi pravila vira. Torej bo država A dolžna odpraviti dvojno obdavčitev za davek, ki ga je odmerila država D na del dohodka, ki se nanaša na storitve, opravljene v državi D v letih 2 in 3 (440/660 dohodka). Obratno bo država D dolžna odpraviti dvojno obdavčitev za davek, odmerjen v državi A na del dohodka, ki se nanaša na storitve, opravljene v državi A v prvem letu (90/660 dohodka), in sicer poleg odprave dvojne obdavčitve za davek, plačan v državi B.

Problem pa nastane, ker nobena od držav, ne država A ne država D, ne bosta omogočili odprave dvojne obdavčitve za davek, plačan v drugi državi na del dohodka, ki se nanaša na storitve opravljene v državi B (110/660 dohodka) ali v državi C (20/660 dohodka). Ker bosta tako država A kot država D vsaka zase omogočili odpravo dvojne obdavčitve za davek, odmerjen v državi B (državi vira), bo nastala dvojna obdavčitev za del dohodka, ki se nanaša na storitve, opravljene v državi B, samo, če sta tako država A kot tudi država D »kreditni« državi (za odpravo dvojne obdavčitve uporabljata kreditno metodo) in če davek, ki ga vsaka od njiju odmeri od tega dohodka, presega davek, ki ga je odmerila država B tako, da se v državi A kot tudi v državi B plača preostanek davka na ta dohodek. Primer dvojne obdavčitve pa je veliko bolj resen, kar zadeva državo C. V tem primeru imata tako država A kot država D popolne pravice do obdavčitve (kot državi rezidentstva), in čeprav je država C država vira brez pravic do obdavčitve na viru, nobena od držav, niti A niti D, ni dolžna omogočiti odprave dvojne obdavčitve za davke, odmerjene v drugi državi pogodbenici. Torej nastane popolna neodprava dvojne obdavčitve v državi A in D na del dohodka, ki se nanaša na storitve, opravljene v državi C.

- 4) Lahko bi rekli, da je država D dolžna omogočiti odpravo dvojne obdavčitve za davek, odmerjen v državi A na del dohodka, ki se nanaša na storitve, opravljene v državah B in C, zato, ker je bil davek odmerjen v državi A skladno s Konvencijo med A in D in nič v konvenciji ne preprečuje državi A, da ne bi obdavčila zaposlenega na podlagi njegovega rezidentstva, ko je opcija podeljena. Ta razlaga pa pomeni absurden rezultat, saj bi preprosto zahtevala od države A, da omogoči odpravo dvojne obdavčitve za davek, ki ga je odmerila država D na enak del dohodka. Jasno je, da je tako razlago, ki od vsake od pogodbenih držav zahteva, da odpravi dvojno obdavčitev za davek, ki ga je odmerila druga država na isti dohodek, treba zavrniti.

Vendar se v primeru, ko 23. člen ne bi omogočil odprave dvojne obdavčitve zaradi dvakratnega rezidentstva za dohodek, ki izhaja iz delniških opcij zaposlenih, lahko uporabi postopek skupnega dogovora. Ena od mogočih rešitev v takih primerih bi bila, da bi se pristojni organi dveh držav dogovorili, da vsaka država omogoči odpravo dvojne obdavčitve za davek, ki temelji na podlagi rezidentstva in je bil odmerjen v drugi državi na del dohodka, ki se nanaša na storitve, opravljene v obdobju, ko je bil zaposleni rezident te druge države. V našem primeru bi bilo logično, da bi se pristojni organ države D strinjal in omogočil odpravo dvojne obdavčitve za davek, ki je bil odmerjen v državi A na del dohodka, ki se nanaša na storitve, opravljene v državi B in C, saj je bil davčni zavezanec v času, ko so bile te storitve opravljene, rezident države A, in ne države D za namene Konvencije med A in D.

Vir: Stock options – case study, 2005, IBFD International Tax Academy

PRIMER 3

Podjetje ABC Plc je uvedlo neodobreni delniški opcijski načrt, na podlagi katerega opcije postanejo izvršljive dve leti po podelitvi pod pogojem, da je posameznik takrat še vedno zaposlen v podjetju ali v hčerinski družbi. Opcije zapadejo po petih letih, neizkoriščene (vendar izvršljive) opcije pa zapadejo, če posameznik zapusti družbo pred izvršljivostjo na drugačen način kot »v dobrih odnosih«. Delnice so podeljene z izvršilno ceno na nivoju 80 odstotkov tržne vrednosti ob podelitvi. Ta načrt ni odobren v nobeni od držav, v katerih ABC Plc deluje.

Podjetje trenutno premešča večje število zaposlenih med državami in prejema številna vprašanja v zvezi z vplivom teh premeščanj na njihove delniške opcije, saj so zaskrbljeni zaradi možnosti plačila davka na ta dohodek v številnih državah. Podjetje je zaskrbljeno tudi zaradi njihove izpostavljenosti za plačilo davčnega odtegljaja v posameznih državah. Kadrovski oddelek ima primere dveh starejših posameznikov in bi rado nasvet glede davčnih posledic, ki se jih morajo zavedati, v državah, kjer bodo zaposleni delali, ter obveznosti za delodajalca glede zahtev za davčni odtegljaj.

Ustrezni scenariji so naslednji:

I. Barry

Podjetje ima starejšega IT menedžerja, Barryja, ki je državljan Velike Britanije in se je v podjetju zaposlil 1. 6. 2003. Skladno s pogodbo je prejel delniške opcije na podlagi neodobrene delniške opcijske sheme v Veliki Britaniji. Leta 2003 je Barry tri mesece delal v Hongkongu na posebnem projektu. Na začetku leta 2004 je bil napoten na delo v Rusijo za 18 mesecev. Barry načrtuje, da bo izvršil opcije takoj, ko bodo postale izvršljive. Ob izvršljivosti opcij bo rezident v Rusiji. Delnice namerava prodati po vrnitvi v Veliko Britanijo, ko bo ponovno prevzel njeno rezidentstvo, da bi sredstva lahko uporabil za nakup posesti. Kadrovski oddelek bi rad svetoval Barryju glede njegove izpostavljenosti tveganju v različnih državah v zvezi z izvršitvijo in prodajo neodobrenih delniških opcij.

II. Bob

Bob je starejši izvršni direktor za trženje in je državljan Velike Britanije, vendar je precejšnje število let delal v ZDA. Nima zelene karte, vendar je bil rezident v ZDA od 1. 1. 2002. Rad bi se vrnil v Veliko Britanijo, vendar ga je podjetje prosilo, da bi pred vrnitvijo v ZDA eno leto delal še v Rusiji. Bob je sprejel ponudbo in se je preselil v Rusijo 1. 10. 2004. Bob je pred tem 1. 2. 2003 prejel delniške opcije na podlagi neodobrenega delniškega načrta. Delniške opcije bodo postale izvršljive, ko bo rezident v Rusiji. Do 1. 6. 2005 ne namerava izvršiti delniških opcij, ker bi rad kupil in obdržal delnice kot naložbo, vendar ne bo imel zadostnih sredstev na razpolago za nakup delnic, dokler tedaj ne prejme dediščine. Kadrovski oddelek bi rad svetoval Bobu, kako bo obdavčen pri izvršitvi delniških opcij in mu svetoval glede minimiziranja njegovih davčnih obveznosti.

Dodatne opombe/predpostavke:

- 1) Hongkong nima sklenjenih konvencij z Rusijo, ZDA ali Veliko Britanijo.
- 2) Mejne davčne stopnje v vsaki od držav so:
  - Velika Britanija – 40 odstotkov
  - ZDA – 35 odstotkov
  - Rusija – 45 odstotkov
  - Hongkong – 16 odstotkov.
- 3) Domnevajmo, da konvencije med Veliko Britanijo in Rusijo ter ZDA in Rusijo sledijo Vzorčni konvenciji OECD z odpravo dvojnega obdavčevanja na podlagi kreditne metode.

Odgovor 3

I. Barry

Ker je bil Barry rezident Velike Britanije ob podelitvi delniških opcij, bo dolžan plačati davek ob izvršitvi na podlagi domače davčne zakonodaje v Veliki Britaniji, čeprav tedaj ne bo davčni rezident Velike Britanije. Ker pa je Barry rezident države, s katero ima Velika Britanija sklenjeno konvencijo, bo Velika Britanija odmerila davek na podlagi vira, in ne od

celotnega zneska na podlagi rezidentstva (in omogočila odbitek za davek, plačan na del dohodka, ki nima vira v Veliki Britaniji). Velika Britanija namreč šteje, da ima opcijski dohodek podlago v zaposlitvi, in se šteje za prejemek, za katerega se uporabi 15. člen konvencije. Ker je Barry leta 2003 preživel več kot 60 dni v Hongkongu, bo prav tako dolžan plačati davek v Hongkongu ob izvršitvi (Hongkong namreč obdavčuje opcije ob izvršitvi), na podlagi dohodka, ki ima svoj vir v obdobju, ko je delal v Hongkongu. Ker je rezident Rusije ob izvršitvi, bo v celoti obdavčen v Rusiji na dohodek, dosežen ob izvršitvi opcij, ko je rezident Rusije.

Vse tri države bodo torej poskušale obdavčiti vsaj del dohodka, doseženega ob izvršitvi. Hongkong in Velika Britanija bosta obdavčevali na podlagi vira, Rusija pa na podlagi rezidentstva. Glede na to, da konvencija med Veliko Britanijo in Hongkongom ne obstaja, bo Velika Britanija obdavčila tudi del, ki je bil dosežen z opravljanjem dela v Hongkongu. Na podlagi konvencije med Veliko Britanijo in Rusijo, slednja priznava Veliki Britaniji pravico do obdavčitve na podlagi 15. člena za dohodek, dosežen v tej državi (Veliki Britaniji), in bo omogočila odpravo dvojnega obdavčevanja za davek, plačan v Veliki Britaniji glede na obdobje rezidentstva v Veliki Britaniji.

Konvencija pa ne obstaja s Hongkongom, vendar bo Velika Britanija po vsej verjetnosti enostransko omogočila odpravo dvojnega obdavčevanja za davek, plačan v Hongkongu na ta dohodek, ki je tudi obdavčen v Veliki Britaniji. Vendar, ker je mejna davčna stopnja v Veliki Britaniji 40 odstotkov, v Hongkongu pa 16 odstotkov, bo Barry moral doplačati razliko v davku v Veliki Britaniji (24 odstotkov). Država rezidentstva ob izvršitvi, Rusija, bo celotni dohodek obdavčila z ruskim davkom, vendar bo na podlagi pogojev iz 15. člena konvencije med Veliko Britanijo in Rusijo omogočila odpravo dvojne obdavčitve za dohodek, ki se nanaša na storitve, opravljene v Veliki Britaniji. Mogoče je tudi, da bo Rusija omogočila odpravo dvojne obdavčitve za davek, plačan v Hongkongu od tega dohodka na podlagi vira, in sicer na podlagi domače zakonodaje, čeprav med državama ne obstaja konvencija. V Rusiji bo treba doplačati davek na dohodek, ki ima vir v Hongkongu, saj davčna stopnja v Rusiji (45 odstotkov) presega mejno davčno stopnjo v Hongkongu (16 odstotkov) in ne bo samodejno omogočila odprave dvojne obdavčitve za davek, plačan v Veliki Britaniji na ta isti dohodek. Torej, vprašanje je, ali bo dohodek, ki ima vir v Hongkongu, obdavčen tako z britanskim kot z ruskim davkom za presežek nad davčno stopnjo v Hongkongu, kar pomeni skupen davek na ta dohodek po stopnji 69 odstotkov: 16 odstotkov – Hongkong, 24 odstotkov – Velika Britanija (razlika med 40 odstotki in 16 odstotki) ter 29 odstotkov – Rusija (razlika med 45 odstotki in 16 odstotki). Triindvajseti člen konvencije med Veliko Britanijo in Rusijo ne obravnava takih primerov, saj omogoča odpravo dvojne obdavčitve za davek na podlagi konvencije med Veliko Britanijo in Rusijo na dohodek, ki ima vir v Veliki Britaniji ali Rusiji. To vprašanje je treba razrešiti v postopku skupnega dogovora, toda skladno z Vzorčno konvencijo OECD bi Rusija lahko omogočila odpravo dvojne obdavčitve za davek, plačan v Veliki Britaniji, na ta dohodek, ker je bila

Velika Britanija država rezidentstva v času, ko je bil dohodek dosežen, in bo še naprej obdavčevala te dohodke. Glede na navedeno bi dodatni davek v Rusiji znašal pet odstotkov.

Ob prodaji delnic bo Barry dolžan plačati davek v Veliki Britaniji na kapitalske dobičke (ob prodaji bo namreč rezident v Veliki Britaniji). Njegov osnovni strošek (to je nabavna vrednost delnic) bo znesek, obdavčen v Veliki Britaniji. Barry bo lahko uveljavljal odbitek davka za davek, plačan v Rusiji, ki se nanaša na obdobje med podelitvijo in izvršitvijo, ko je bil obdavčen v Rusiji.

O dohodku, doseženem ob izvršitvi v Veliki Britaniji (brez davka plačanega v Hongkongu), bo Barry (oziroma v njegovem imenu delodajalec) poročal prek plačilne liste v Veliki Britaniji in bo tedaj davek tudi odtegnjen. Skladno s predlaganim načinom v Vzorčni konvenciji OECD, če je ta dohodek obdavčen z davčnim odtegljajem v Rusiji, naj bi Velika Britanija omogočila razumno oceno za davčni kredit (odbitek) za davek, plačan v Hongkongu in Rusiji, tako da se davčni odtegljaj izvrši samo od neto zneska.

II. Bob

Ker bo Bob rezident v Rusiji ob izvršitvi, bo dolžan plačati davek v Rusiji od celotnega dohodka, doseženega ob izvršitvi. Šteje se, da dohodek ob izvršitvi nastane v obdobju od podelitve do izvršljivosti (skladno s 15. členom Vzorčne konvencije OECD). Če se to obdobje nanaša na storitve, opravljene v ZDA, bo Rusija omogočila odpravo dvojne obdavčitve za davek, plačan v ZDA na podlagi vira. Na podlagi 15. člena konvencije med ZDA in Rusijo so ZDA upravičene obdavčiti del dohodka, ki se nanaša na dneve v ZDA v obdobju od podelitve do izvršljivosti, Rusija pa bo dovolila odbitek davka.

Možnosti davčnega planiranja za Boba so v tem, da odloži izvršitev opcij do odhoda iz Rusije oziroma vrnitve v Veliko Britanijo, ker Velika Britanija ne bi obdavčevala tega dohodka in bi bil dolžan plačati davek samo v ZDA na del dohodka, nastalega v obdobju, ko je delal v ZDA, glede na razmerje med obdobjem od podelitve do izvršitve (obdobje od podelitve do izvršljivost je ustrezno samo za namene med ZDA in Rusijo in se zanemari, če se davek v Rusiji ne odmeri). Prav tako ne bi bil dolžan plačati davka v Rusiji ob izvršitvi, saj se to zgodi, ko je v Rusiji nerezident.

Če Bob obdrži delnice najmanj dve leti pred prodajo, bo izpolnil pogoj za maksimalno olajšavo (če so delnice štejejo kot poslovno sredstvo). Lahko bo uveljavljal odbitek za davek, plačan v ZDA (do maksimalnega zneska, ki bi ga bil dolžan plačati v Veliki Britaniji na ta dobiček), od davka na kapitalski dobiček v Veliki Britaniji. In čeprav ne bo mogel uveljavljati nobenega odbitka davka za del dohodka, za katerega se šteje, da je nastal v obdobju, ko je bil rezident v Rusiji (ker v Rusiji ni plačal nobenega davka), je verjetno, da bo njegova efektivna davčna stopnja v Veliki Britaniji veliko nižja, kot bi bil davek v Rusiji, ki bi ga sicer plačal, če bi do izvršitve prišlo, ko bi bil obdavčen v Rusiji. V praksi prav tako ni verjetno, da bi bilo treba plačati prispevke za socialno varnost v zvezi z izvršitvijo opcij

kot tudi ne obstajajo obveznosti za odtegnitev davkov, če do izvršitve pride, ko se je Bob že vrnil v Veliko Britanijo. V Veliki Britaniji namreč ni treba plačati davka in davčnega odtegljaja v ZDA ni, ampak se namesto tega davek plača, ko se vloži davčna napoved.

Vir: Stock options – case study, 2005, IBFD International Tax Academy

PRILOGA 5-1: Delniške opcijske sheme v EU in ZDA

Država	Standardne sheme	Opcijske sheme z ugodnejšo davčno obravnavo	Druge sheme z ugodnejšo davčno obravnavo
Avstrija	✓	✓	-
Belgija	-	✓	-
Bolgarija	✓	-	-
Ciper	-	-	-
Češka	✓	-	-
Danska	✓	✓ (dve shemi)	-
Estonija	✓	✓	✓
Finska	✓	-	✓
Francija	-	✓ ¹	✓ ²
Grčija	✓	✓	-
Irska	✓	✓	✓
Italija	✓ ³	✓	✓
Latvija	-	-	-
Litva	✓	-	-
Luksemburg	✓ (dve shemi) ⁴	-	-
Madžarska	✓	-	✓
Malta	✓	-	-
Nemčija	✓	-	-
Nizozemska	✓ (dve shemi)	-	-
Poljska	✓	-	-
Portugalska	✓	-	-
Romunija	✓	-	-
Slovaška	✓	-	-
Slovenija	✓	-	-
Španija	✓	-	✓
Švedska	✓	-	✓
Velika Britanija	✓	✓	✓ (več shem)
ZDA	✓	✓ (tri sheme)	-

Legenda:

Standardna shema: ne obstajajo nobeni pogoji (pravni, regulativni) za njeno uporabo, ni nobenih davčnih ugodnosti.

Davčno ugodnejše sheme (kvalificirana ali odobrena shema): davčna obravnava je ugodnejša le, če so izpolnjeni določeni pogoji.

Opombe:

1: ugodnejša davčna obravnava (vključno s prispevki) je možna za določene kvalificirane opcijske načrte.

2: obstajajo ugodnosti tudi za ostale opcijske načrte, vendar so opcijski načrti bolj splošni in manj administrativno zahtevni.

3: treba je izpolniti določene zahteve (npr. formalna komunikacija).

4: dve shemi: opcije, s katerimi se trguje, opcije, s katerimi se ne trguje.

Vir: The Taxation of Employee Stock Options. OECD Tax Policy Studies 2005, str. 41; The Global Executive, 2007.

PRILOGA 5-2: Pogoji za kvalificirane opcijske načrte v Franciji

Opcijski načrt mora izpolnjevati številne pogoje, da se šteje kot kvalificiran, in sicer:

- načrt morajo odobriti delničarji, odobritev je veljavna 38 mesecev;
- podjetje, ki v resnici podeli opcije, mora imeti neposredno ali posredno najmanj 10-odstotni delež v francoskem podjetju (delodajalcu);
- upravičenec ni v nobenem primeru dolžan izvršiti opcij;
- če se opcije nanašajo na novo izdane delnice, izvršilna cena ne sme biti nižja od 80 odstotkov povprečne tržne cene delnice v 20 trgovalnih dneh pred podelitvijo opcij;
- če se opcije nanašajo na nakup obstoječih – lastnih delnic, izvršilna cena ne sme biti nižja od 80 odstotkov povprečne tržne cene v 20 trgovalnih dneh pred podelitvijo opcij ter 80 odstotkov resnične cene, ki jo plača podjetje izdajatelj za pridobitev delnic. V praksi morajo biti delnice pridobljene na dan podelitve (ali v predhodnih mesecih), da se lahko zagotovi, da so podeljene opcije kvalificirane;
- če delnice ne kotirajo, ne sme biti nobenega popusta na izvršilno ceno;
- izvršilna cena mora biti določena na dan podelitve;
- kvalificirane opcije so lahko podeljene zaposlenim v podjetju, ki izda opcije, ali zaposlenim v francoskem hčerinskem podjetju, če opcije podeli tuje podjetje. Lahko so podeljene tudi samo nekaterim kategorijam zaposlenih;
- kvalificirane opcije ne smejo biti podeljene posameznikom, ki imajo v lasti več kot 10 odstotkov delnic podjetja (na dan podelitve);
- obdobje neizvršljivosti se lahko prosto določi (ponavadi štiri leta);
- lahko se določi resnično obdobje lastništva delnic po izvršitvi, največ tri leta;
- opcije ne smejo biti podeljene v 20 trgovalnih dneh po izplačilu dividend ali povečanju kapitala, prav tako tudi ne v 10 trgovalnih dneh pred ali po objavi računovodskih izkazov ali letnega poročila;
- opcij ni mogoče podeliti v času, ko je menedžment podjetja vedel za informacije, ki bi lahko imele vpliv na ceno delnice, in v 10 trgovalnih dneh po tem, ko je bila ta informacija objavljena;
- opcij ni mogoče odtujiti ali prenesti, razen dedičem v primeru smrti upravičenca (v tem primeru se opcije ne morejo izvršiti več kot šest mesecev po smrti upravičenca);
- uprava podjetja določi pogoje, pod katerimi bodo opcije podeljene (upravičence, število opcij, datum ponudbe, datum izvršitve, opcijsko ceno);
- opcija mora biti jasno ponujena in se ne sme spremeniti ali preklicati brez izrecnega soglasja upravičenca;
- delnice, ki se izdajo ali prodajo ob izvršitvi, morajo biti dostopne pred podelitvijo opcij ali na zadnji dan preden opcije postanejo izvršljive;
- delnice, ki se prenesejo upravičencu, morajo biti registrirane na njegovo ime;
- podjetje in delojemalec morata upoštevati vse zahteve glede poročanja.

PRILOGA 5-3: Pogoji za delniške opcije z davčno spodbudo v ZDA

Za pridobitev ugodne davčne obravnave (vključno s prispevki) morajo biti izpolnjeni naslednji pogoji:

- opcije morajo biti podeljene skladno s pisnim načrtom, ki določa skupno število delnic, ki se lahko izdajo na podlagi načrta;
- načrt mora določati zaposlene (ali skupine zaposlenih), ki so upravičeni do prejema opcij;
- opcije morajo biti podeljene v 10 letih od sprejetja načrta;
- opcije morajo biti izvršene v 10 letih od podelitve;
- izvršilna cena ne sme biti nižja od poštene tržne vrednosti na dan podelitve;
- upravičenec ne sme imeti v lasti več kot 10 odstotkov vseh glasovalnih pravic ali vrednosti vseh razredov delnic podjetja ali matičnega ali hčerinskega podjetja na dan podelitve. Opcija se lahko šteje za kvalificirano, tudi če navedeni pogoji niso izpolnjeni, če je izvršilna cena 110 odstotkov poštene tržne vrednosti delnic na dan podelitve in opcija ni izvršljiva v obdobju, daljšem od petih let od dneva podelitve;
- določena je omejitev števila kvalificiranih opcij, ki so izvršljive v katerem koli koledarskem letu, in sicer 100.000 USD. Opcije, ki postanejo izvršljive v katerem koli letu v delu, ki presega 100.000 USD, se ne štejejo kot delniške opcije z davčno spodbudo. Omejitev 100.000 USD je določena na podlagi poštene tržne vrednosti delnic, na katere se opcija nanaša, na dan podelitve;
- delničarji morajo odobriti načrt v obdobju 12 mesecev pred njegovo uveljavitvijo do 12 mesecev po uveljavitvi;
- opcije ne smejo biti prenosljive (razen v primeru smrti);
- delnic ni mogoče prodati prej kot v enem letu po izvršitvi in dveh letih od podelitve;
- upravičenec mora biti zaposlen od dneva podelitve do tri mesece pred izvršitvijo opcije.

PRILOGA 6-1: Obdavčitev dohodkov iz zaposlitve

Država	Dohodek iz zaposlitve					Obveznost davčnega odtegljaja				
	Ugodnost iz delniških opcij kot dohodek iz zaposlitve	Dohodek dodan k ostalemu dohodku iz zaposlitve za namene obdavčitve	Trenutek obdavčitve	Davčna osnova	Davčne olajšave (v zvezi z opcijami ali obdavčljivim dohodkom na splošno)	Mejna davčna stopnja (v najvišjem razredu)	Opcije, ki jih podeli delodajalec	Opcije, ki jih podeli matično podjetje - strošek se zaračuna delodajalcu	Opcije, ki jih podeli matično podjetje - strošek se ne zaračuna delodajalcu	Opomba
Avstrija	Da	Da	Podelitev za prenosljive opcije, izvršitev, če je delniška opcija omejena le na zaposlenega	Razlika med pošteno tržno vrednostjo delnic, na katere se opcija nanaša ter opcijsko ceno	Da; delniške opcije imajo davčno ugodno obravnavo, če poštena tržna vrednost delnic ne preseže 36.400 EUR ob podelitvi; dohodek je oproščen v višini 10% za vsako leto po podelitvi, do maksimalnega zneska 50%; obstaja možnost odloga do sedem let po podelitvi; dodatna oprostitvev dohodka je možna v višini 1.460 EUR, če so izpolnjeni določeni pogoji. Glede na predlog sprememb zakonodaje naj bi bile olajšave ukinjene za opcije, podeljene po 1. 4. 2009	50% za dohodek nad 51.000 EUR. Po predlogu novega zakona, od leta 2009 dalje 50% za dohodek nad 61.000 EUR.	Delodajalec mora odtegniti davek.	Posameznik - zaposleni - upravičenec mora dohodek napovedati v davčni napovedi.	Posameznik - zaposleni - upravičenec mora dohodek napovedati v davčni napovedi.	
Belgija	Da		PODELITEV: če je bila upravičencu dana pisna in datirana ponudba, ki jo sprejme v 60 dneh; IZVRŠITEV: za delniške opcije, podeljene na ali po 11. 11. 2002, ki niso sprejete v 60-dnevnem roku od dneva ponudbe	PODELITEV: odstotek (15% ali 7,5%) pošteno tržne vrednosti delnic, na katere se opcije nanašajo v trenutku ponudbe opcij (dodatni % če opcijsko obdobje preseže 5 let); IZVRŠITEV: razlika med pošteno tržno vrednostjo delnic ob izvršitvi in izvršilno ceno	Ne	50% + občinski davek (povprečna najvišja stopnja 53,50%)	Možno	Za dohodek iz delniških opcij se uporabljajo pravila, kot sicer veljajo za plače. Če hčerinsko podjetje v Belgiji podeli opcije ali je vključeno v upravljanje opcijskega načrta (če uredi vso komunikacijo med podjetjem in upravičenci, če mora obvestilo, da zaposleni namerava izvršiti opcije, posredovati belgijsko podjetje, če je opcijski dogovor podpisan s strani predstavnika podjetja v Belgiji), je treba plačati davčni odtegljaj, ne glede na to, ali podjetje v Belgiji nosi stroške opcijskega načrta ali ne.		
Bolgarija	Da	Da	Izvršitev	Tržna cena ob izvršitvi	Ne	10%	Delodajalec je dolžan odtegniti davek in prispevke za socialno varnost	Delodajalec je dolžan odtegniti davek in prispevke za socialno varnost	Nobeni obveznosti za delodajalca; zaposleni je dolžan vložiti davčno napoved; odvisno od okoliščin lahko obstaja obveznost za plačilo prispevkov	
Ciper	Da	Da	Izvršitev	Razlika med izvršilno ceno in primerljivo tržno vrednostjo delnic ob izvršitvi	Ne; vendar je možna letna olajšava za letni dohodek - 19.500 EUR (v letu 2009)	30% za dohodek, ki presega 36.301 EUR (v letu 2009)	Da, delodajalec je dolžan odtegniti davek	Da, delodajalec je dolžan odtegniti davek	Nobeni obveznosti za delodajalca	
Česka	Da	Da	Izvršitev; glede na odločbo Ministrstva za finance	Razlika med izvršilno ceno in pošteno tržno vrednostjo delnic ob izvršitvi	Ne	15% enotna stopnja (na bruto plačo)	Da - češki delodajalec je dolžan odtegniti davek, socialne in zdravstvene prispevke	Da, davek, socialne in zdravstvene prispevke	Ne; tuje podjetje je lahko dolžno odtegniti prispevek za zdravstveno zavarovanje; zaposleni je dolžan vložiti napoved	
Danska	Da	Da	Izvršitev	Razlika med pošteno tržno vrednostjo delnic ob izvršitvi in izvršilno ceno opcije, zmanjšano za plačila delojemalca delodajalcu	Pod določenimi pogoji je možen odlog davka do prodaje delnic (delojemalca in delodajalec morata skleniti sporazum, računovodja družbe mora podati izjavo, s katero potrjuje, da so zahteve za odlog davka izpolnjene)	59%	Delodajalec ni dolžan odtegniti davka, prispevkov za socialno varnost in posebnega pokojninskega prispevka; davek in prispevke ugotovi davčni organ na podlagi podatkov, ki jih je prejel od delodajalca		Delodajalec je dolžan obvestiti davčni organ o vrednosti delniških opcij, ki so jih izvršili zaposleni, in sicer ob izvršitvi ali prodaji opcij; to velja tudi v primeru, če opcije podeli podjetje v skupini iz tujine	
Estonija	Ne	Ne	Ni relevantno	Ni relevantno	Ni relevantno	Ni relevantno	Boniteta v naravi. Delodajalec mora plačati socialni davek in davek od dobička.	Boniteta v naravi. Delodajalec mora plačati socialni davek in davek od dobička.	Ni obveznosti davčnega odtegljaja za delodajalca; delojemalca je dolžan vložiti napoved in plačati davek na kapitalske dobičke. V tem primeru ni obveznosti za prispevke za socialno varnost	Bonitete v naravi so obdavčene pri delodajalcu. Delodajalec je dolžan plačati davek od dobička po stopnji 21/79 and in socialni davek po stopnji 33% od bonitete (socialni davek se plača tudi od davka od dobička)
Finska	Da	Da	Izvršitev (prenos/prodaja delniških opcij se šteje kot primerljiva z izvršitvijo)	Razlika med pošteno tržno vrednostjo delnic in izvršilno ceno	Enake olajšave in odbitki kot za ostale dohodke iz zaposlitve. Splošen odbitek za dohodek iz zaposlitve v letu 2009 je 620 EUR. Če so izpolnjeni določeni pogoji, se od delniških opcij ne plačujejo prispevki, razen prispevka za zdravstvo (1,45 % v letu 2009)	51,5% odvisno od občine in celotnega dohodka. Poleg tega posamezniki, ki so pripadniki evangeličansko-luteranske cerkve, plačujejo cerkveni davek (1-2%)	Delodajalec je dolžan odtegniti davek in prispevke.	Delodajalec je dolžan odtegniti davek in prispevke.	Delodajalec je dolžan odtegniti davke in ustrezne prispevke, če je dohodek dosežen z opravljanjem dela na Finskem.	
Francija										
<i>Kvalificirani načrti</i>	Popust pri izvršilni ceni (ob podelitvi) se šteje kot dohodek iz zaposlitve. Dohodek ob izvršitvi in kapitalski dobiček se štejeta med kapitalske dobičke.	Da, popust. Ne za dohodek ob izvršitvi in kapitalski dobiček do prodaje delnic.	Izvršitev (za popust); prodaja (dohodek ob izvršitvi).	Davek in prispevki se ne plačajo, razen če je opcijska izvršilna cena nižja od 95% povprečne cene delnic v 20 dneh pred datumom podelitve.		40% za samskega zavezanca za dohodek, ki presega 69.506 EUR (v letu 2008)	Ni obveznosti davčnega odtegljaja	Ni obveznosti davčnega odtegljaja	Ni obveznosti davčnega odtegljaja	
<i>Nekvalificirani načrti</i>	Da	Da	Izvršitev (izročitev delnic)	Razlika med izvršilno ceno in primerljivo tržno vrednostjo delnic ob izvršitvi		40% za samskega zavezanca za dohodek, ki presega 69.506 EUR (v letu 2008)	Ni obveznosti davčnega odtegljaja, obstaja pa obveznost odtegljaja za prispevke za socialno varnost ob izvršitvi.	Ni obveznosti davčnega odtegljaja, obstaja pa obveznost odtegljaja za prispevke za socialno varnost ob izvršitvi.	Ni obveznosti davčnega odtegljaja, obstaja pa obveznost odtegljaja za prispevke za socialno varnost ob izvršitvi.	Ob izvršitvi se plačajo delodajalčevi in delojemalčevi prispevki za socialno varnost.
Grčija	Da	Da	Izvršitev	Razlika med ceno, po kateri je opcija zaposlenemu podeljena in tržno vrednostjo delnic ob podelitvi.	Za rezidente je dohodek do višine 12.000 EUR neobdavčen	40% za dohodek iz zaposlitve, ki presega 75.000 EUR	Ni obveznosti davčnega odtegljaja. Obstaja obveznost poročanja (znesek delniških opcij mora biti prikazan v letnem obračunu plač in izkazan v letnem povzetku za zaposlenega)	Ni obveznosti davčnega odtegljaja. Obstaja obveznost poročanja (znesek delniških opcij mora biti prikazan v letnem obračunu plač in izkazan v letnem povzetku za zaposlenega)	Ni obveznosti davčnega odtegljaja. Obstaja obveznost poročanja (znesek delniških opcij mora biti prikazan v letnem obračunu plač in izkazan v letnem povzetku za zaposlenega)	
Irsko										
<i>Odobrene opcijske sheme</i>	Dobiček ob izvršitvi se šteje kot kapitalski dobiček; gl. tabelo 3	Ne	Ni relevantno	Ni relevantno	Ni relevantno	Ni relevantno	Ni relevantno	Ni relevantno	Ni relevantno	
<i>Neodobrene opcijske sheme</i>	Da	Ne	Izvršitev	Razlika med opcijsko ceno in tržno ceno, ko je opcija izvršena	Ne	41%; davek se izračuna po najvišji davčni stopnji, razen če zavezanec davčnemu inšpektorju lahko dokaže, da v zadevnem letu ne bo v najvišjem razredu	Dobički, doseženi ob izvršitvi opcij so obdavčeni na podlagi samo-obdavčitve, davek mora biti plačan v 30 dneh po izvršitvi. Davek je treba plačati nemudoma, zato neupoštevanje te zahteve vodi do zamudnih obresti. Na podlagi samo-obdavčitve mora zavezanec v napovedi podati vse podatke o izvršitvi delniških opcij. Napoved je treba vložiti do 31. oktobra.			
Italija	Da; od 25. 5. 2008 je pri obdavčitvi delniških opcij prišlo do bistvenih sprememb. Od tedaj dalje se razlika med vrednostjo delnic ob podelitvi in ceno, ki jo mora plačati zaposleni, vključuje v obdavčljivi dohodek.	Da	Izvršitev	Razlika med pošteno tržno vrednostjo delnic ob izvršitvi in plačano opcijsko ceno	Ni relevantno	43% za dohodek nad 75.000 EUR (v letu 2009) plus dodatni regionalni in občinski davki - skupaj približno 2%, odvisno od kraje prebivanja, od iste davčne osnove	Da	Da, delodajalec je dolžan odtegniti davek	Delojemalca mora delodajalcu sporočiti podrobne informacije glede izvršitve delniških opcij za namene določitve obdavčljivega dohodka. Delodajalec mora od tega zneska izvršiti davčni odtegljaj. Če delojemalca tega ne sporoči, delodajalec nima nobenih podatkov za davčni odtegljaj. V tem primeru je delojemalca dolžan vložiti davčno napoved.	
Latvija	Da	Da	Izvršitev	Razlika med izvršilno ceno in primerljivo tržno vrednostjo delnic ob izvršitvi	Minimalni neobdavčeni znesek 1.536 EUR mesečno. Ne bo imelo nobenega učinka, ker je olajšava nižja od minimalne plače	23%	Da; delodajalec je dolžan odtegniti davek in prispevke	Da; delodajalec je dolžan odtegniti davek in prispevke	Ni obveznosti davčnega odtegljaja za delodajalca; delojemalca je dolžan vložiti napoved - v tem primeru ni obveznosti za plačilo prispevkov za socialno varnost	Latvijska zakonodaja obdavčuje delniških opcij posebej ne obravnava.
Litva	Da	Da	Izvršitev	Razlika med tržno ceno delnic in ceno za pridobitev delnic, če pa so delnice podeljene delojemalcem brez nadomestila, je davčna osnova tržna vrednost podeljenih delnic	Da, letna davčna olajšava - razlikuje se glede na celotni dohodek, prejet v letu	15%	Da; delodajalec je dolžan odtegniti davek in prispevke	Da; delodajalec je dolžan odtegniti davek in prispevke	Ni obveznosti davčnega odtegljaja za delodajalca; delojemalca je dolžan vložiti davčno napoved	

PRILOGA 6-1: Obdavčitev dohodkov iz zaposlitve

nadaljevanje

Država	Dohodek iz zaposlitve					Obveznost davčnega odtegljaja				
Luksemburg	Da	Da	PODELITEV: če je opcija prenosljiva oz. se z njo prosto trguje; IZVRŠITEV: če se z opcijami ne trguje oz. niso prenosljive	Če je opcija prenosljiva oz. se z njo prosto trguje: vrednost opcije (7.5% vrednosti delnic, na katere se opcija nanaša, ob podelitvi ali ekonomska vrednost opcije, to je tržna vrednost (če opcija kotira). Če opcija ni prenosljiva oz. se z njo ne trguje: razlika med izvršilno ceno opcije in tržno vrednostjo delnic ob izvršitvi		38.95% (38% + 2.5% prispevek za brezposelnost)	Da; delodajalec je dolžan odtegniti davek in prispevke	Da; delodajalec je dolžan odtegniti davek in prispevke	Odklone od pomena delodajalca (pravni ali ekonomski delodajalec). Tudi če se strošek ne zaračuna, ima delodajalec obveznost davčnega odtegljaja.	
Madžarska	A) Dohodek iz delniških opcij ni obdavčen, če je (i) delnica podeljena na podlagi delniškega opcijskega programa, registriranega pri Ministrstvu za financa, in (ii) deponirana na individualni račun zaposlenega pri investicijskem banki; ali (iii) če zaposleni pridobi pravico do nakupa ali vpisa delnic vendar je lahko izvrši šele dve leti po pridobitvi. B) Če so delniške opcije podeljene izven registrirane sheme, se dohodek, dosežen ob izvršitvi, šteje kot dohodek iz zaposlitve.		A) Če je delnica dvignjena z računa ali če delovno razmerje preneha v dveh koledarskih letih po zaključku leta, v katerem je bila delnica deponirana, je dohodek po registriranem delniškem programu obdavčen kot dohodek iz zaposlitve. B) Na splošno, če je opcija podeljena izven registriranega programa, obdavčljivi trenutek nastopi ob izvršitvi.	Poštena tržna vrednost delnic ob izvršitvi, zmanjšana za opcijsko ceno (ceno, ki jo posameznik plača ob podelitvi). Dodatni stroški zmanjšujejo davčno osnovo.	Olajšava je možna, če delavec, ki je napoten na Madžarsko, doseže dohodek iz delniških opcij v času njegove napotitve na Madžarskem in lahko dokaže, da so bile delniške opcije podeljene v povezavi s preteklo zaposlitvijo ali rezultati.	36%; za dohodek nad 7.446.000 HUF še dodatni 4% solidarnostni davek v letu 2009	Da	Da	Da, če se znesek lahko pripiše delu, opravljenemu na Madžarskem	
Malta	Da; na podlagi pravil o obdavčitvi dohodkov v naravi je dohodek treba napovedati, ko je opcija izvršena; dohodek iz bonitete je dodan ostalim dohodkom in ustrezno obdavčen	Da	Izvršitev	42.85% na razliko med tržno vrednostjo delnic ob izvršitvi in izvršilno ceno (pred letom 2007 je bila obdavčena celotna razlika)	Od leta 2007 je obdavčeno samo 42.85% dosežene razlike ob izvršitvi	35% za dohodek nad 19.500 EUR - za samskega zavezanca (v letu 2009)	Da; delodajalec je dolžan odtegniti davek in prispevke	Da; delodajalec je dolžan odtegniti davek in prispevke	Da; delodajalec je dolžan odtegniti davek in prispevke	
Nemčija	Da	Da	Prenos delnic (do nedavnega samo za opcije, s katerimi se ni trgovalo).	Razlika med pošteno tržno vrednostjo delnic in izvršilno ceno.	Neobdavčeni znesek 135 EUR pod določenimi pogoji; predvideno povečanje zneska na 360 EUR	42% za dohodek nad 52.151 EUR, 45% za dohodek nad 250.000 EUR (plus solidarnostni davek 5.5% davka plus cerkveni davek (če je relevantno)), možna ugodnejša davčna stopnja, če so izpolnjeni določeni pogoji	Da; delodajalec je dolžan odtegniti davek in prispevke	Da; delodajalec je dolžan odtegniti davek in prispevke	Da; delodajalec je dolžan odtegniti davek in prispevke	
Nizozemska	Da	Da	Izvršitev	Poštena tržna vrednost delnic ob izvršitvi zmanjšana za izvršilno ceno	Ne	52%	Da	Da	Ne, če nizozemsko podjetje ni vključeno	
Polska	Da, če so jih podeli delodajalec; če jih podeli tretja oseba, dohodek iz drugih virov	Da, če opcije podeli delodajalec	Izvršitev	Razlika med izvršilno ceno in pošteno tržno vrednostjo delnic ob izvršitvi	Razlika med tržno vrednostjo delnic, do katerih so delojemalci upravičeni na podlagi sklepa skupščine in v zvezi s tem nastali stroški, ni obdavčena do trenutka, ko zaposleni prevzamejo delnice	Od leta 2009 - 32% za dohodek nad 85.528 PLN (20.540 EUR). Do konca leta 2008 je bila najvišja stopnja 40%	Da; možna je oprostitve, če so izpolnjeni določeni pogoji (gl. davčne olajšave)	Da; delodajalec je dolžan odtegniti davek in prispevke	Delodajalec ni dolžan izvršiti davčnega odtegljaja. Med letom so delojemalci dolžni plačevati akontacije in napovedati ta dohodek v svoji letni davčni napovedi. Ne obstaja obveznost plačila prispevkov.	
Portugalska	Da	Da	Izvršitev	Razlika med izvršilno ceno in primerljivo tržno vrednostjo delnic ob izvršitvi; če delodajalec opcije podeli brezplačno, je davčna osnova njihova tržna vrednost	Da; letna davčna olajšava za prispevke delojemalca za socialno varnost (minimalni limit 3.888 EUR v letu 2009), v okviru letnega obdavčljivega dohodka	42% za dohodek nad 64.110 EUR (v letu 2009)	Da; delodajalec je dolžan odtegniti davek in prispevke	Ni relevantno	Ni relevantno	
Romunija	Ne; dohodek iz delniških opcij ni obdavčen niti ob podelitvi niti ob izvršitvi	Ne	Prodaja delnic	Razlika med prihodi iz prodaje in izvršilno ceno, zmanjšana za stroške posredovanja	Ni relevantno	16%	Ne	Ne	Ne	Delodajalec ni dolžan odtegniti nobenega davka, davek se plača ob prodaji delnic
Slovaška	Da	Da	Izvršljivost	Tržna cena, zmanjšana za vsoto zagotovljene izvršilne cene in cene, ki jo delojemalec plača za opcijo	Da; posebna davčna olajšava enaka petkratniku sredstev za preživljanje (895 EUR) ob prodaji delnic; splošna davčna olajšava - za zavezanca v odvisnosti od letnega obdavčljivega dohodka (do 3.435 EUR); olajšava za zakonca (do 3.435 EUR); dodatno pokojninsko varčevanje/varčevanja za posebne namene/prejemje za življenjsko zavarovanje (do 398.33 EUR na leto); podatki so za leto 2009	Enotna davčna stopnja 19%	Da; delodajalec je dolžan odtegniti davek, prispevke za socialno varnost in prispevke za zdravstveno zavarovanje	Da; delodajalec je dolžan odtegniti davek, prispevke za socialno varnost in prispevke za zdravstveno zavarovanje	Ni obveznosti davčnega odtegljaja za delodajalca; delojemalec je dolžan vložiti davčno napoved, plača se prispevke za socialno varnost in prispevke za zdravstveno zavarovanje	
Slovenija	Da	Da	Izvršitev ali prodaja opcij	Razlika med izvršilno ceno in primerljivo tržno vrednostjo delnic ob izvršitvi	Da; letna davčna olajšava v okviru letnega obdavčljivega dohodka - 3.051,35 EUR v letu 2009	41% za dohodek nad 14.821 EUR (v letu 2009)	Da; delodajalec je dolžan odtegniti davek in prispevke	Da; delodajalec je dolžan odtegniti davek in prispevke (pojasnilo DURS)	Delodajalec ni dolžan odtegniti davka in prispevkov; delojemalec je dolžan vložiti napoved, v tem primeru se ne plačajo prispevki (pojasnilo DURS)	
Španija	Da	Da	Izvršitev	Razlika med izvršilno ceno in pošteno tržno vrednostjo delnic ob izvršitvi	Da; če je opcijski dohodek dosežen v obdobju, daljšem od dveh let in se ne prejema na periodični ali ponavljajoči podlagi, obstaja možnost 40% znižanja za neredni dohodek, če opcijski dohodek ne presega omejenega zneska (za leto 2009 22.100 EUR)	43% (v letu 2009)	Da; delodajalec je dolžan odtegniti davek in prispevke	Da; delodajalec je dolžan odtegniti davek in prispevke	Da; delodajalec je dolžan odtegniti davek in prispevke	Opcijski dohodek je lahko oproščen, če so izpolnjeni naslednji pogoji: vrednost dohodka, doseženega v letu, ne presega 12.000 EUR, ponujene delniške opcije so skladne z politiko prejemkov v družbi, udeležba zaposlenega ne preseže 5% in zaposleni ima v lasti delnice najmanj 3 leta pred prodajo
Švedska	Da	Da	Izvršitev	Razlika med izvršilno ceno in pošteno tržno vrednostjo delnic ob izvršitvi	Osebnolajšava - približno 12.600 SEK. Možne so še druge olajšave, vendar jih je treba uveljavljati	58% za dohodek nad 526.200 SEK - v letu 2009 (48.530 EUR)	Da; obveznost za delodajalca, če je bil delojemalec zaposlen ob podelitvi	Da; obveznost za delodajalca, če je bil delojemalec zaposlen ob podelitvi	Da; obveznost za delodajalca, če je bil delojemalec zaposlen ob podelitvi	
Velika Britanija										
Odobreni načrti	Ob izvršitvi ne nastane obdavčljivi dogodek, temveč je obdavčljiv dohodek kapitalski dobiček ob prodaji delnic (gl. tabelo 3), če so opcije izvršene na odobren način. Če opcije niso izvršene na odobren način, davčna obveznost nastane ob izvršitvi	Ni relevantno	Ni relevantno	Ni relevantno		Ni relevantno	Ni relevantno	Ni relevantno	Ni relevantno	Ni relevantno
Neodobreni načrti	Da	Da	Izvršitev; Podelitev, če davčni organ šteje, da je bila podelitev opcije del nameravanega načrta za izogibanje davkom	Razlika med pošteno tržno vrednostjo delnic ob izvršitvi in izvršilno ceno	Osebnolajšava za rezidente - 6.475 GBP za davčno leto 2009/2010	40% nad 36.000 GBP - za davčno leto 2008/09 (37.460 EUR)	Da; odtegljaj za davek in prispevke je dolžan izvršiti delodajalec preko PAYE (angl. Pay As You Earn) sistema, če so delnice takoj zamenljiva sredstva (če kotirajo na borzi)	Da; odtegljaj za davek in prispevke je dolžan izvršiti delodajalec preko PAYE (angl. Pay As You Earn) sistema, če so delnice takoj zamenljiva sredstva (če kotirajo na borzi)	Da; odtegljaj za davek in prispevke je dolžan izvršiti delodajalec preko PAYE (angl. Pay As You Earn) sistema, če so delnice takoj zamenljiva sredstva (če kotirajo na borzi)	Če sredstva plače v mesecu izvršitve niso zadostna za poravnavo davčnih obveznosti, mora podjetje kljub temu plačati celoten znesek dajatev. V 90 dneh od izvršitve pa mora zaposleni delodajalcu povrniti dolžni znesek, sicer pride do obdavčljivega dohodka (šteje se, da zaposleni prejme boniteto, ki je enaka znesku davka, ki ga mora povrniti delodajalcu). Prav tako nastane obveznost za prispevke.

PRILOGA 6-1: Obdavčitev dohodkov iz zaposlitve

nadaljevanje

Država	Dohodek iz zaposlitve					Obveznost davčnega odtegljaja				
ZDA										
<i>Kvalificirani opcijski načrti</i>	Ne	Ne	Ob izvršitvi, razlika med izvršilno ceno in pošteno tržno vrednostjo delnic ob izvršitvi se šteje kot dohodek za namene obdavčitve z alternativnim minimalnim davkom; davek se odmeri po stopnji davka na kapitalske dobičke ko zaposleni proda delnice (ob predpostavki, da je obdobje lastništva ustrezno, to je delnic ne smejo prodati v dveh letih od dneva podelitve in enega leta od izvršitve)	Dohodek, ki presega izvršilno ceno, ki mora biti enak ali presega pošteno tržno vrednost delnic ob podelitvi	Ni relevantno	35%	Da, delodajalec mora poročati in odtegniti ustrezne dajatve	Da, delodajalec mora poročati in odtegniti ustrezne dajatve, ne glede na to ali se strošek zaračuna ali ne	Da, delodajalec mora poročati in odtegniti ustrezne dajatve	
<i>Nekvalificirani opcijski načrti</i>			Na splošno ob izvršitvi. Opcije so lahko obdavčene ob podelitvi samo, če imajo takoj ugotovljivo pošteno tržno vrednost ob tem času. Opcije, s katerimi se ne trguje, ima takoj ugotovljivo pošteno tržno vrednost samo, če so izpolnjeni vsi naslednji pogoji: opcija je prenosljiva, takoj izvršljiva in v celoti, ko je podeljena, na opcijo ni vezanih nobenih pogojev ali omejitev, ki bi imele pomemben vpliv na njeno tržno vrednost, poštena tržna vrednost opcijskega dohodka mora biti takoj ugotovljiva.	Razlika med izvršilno ceno in primerljivo tržno vrednostjo delnic ob izvršitvi	Ni relevantno	35%	Da, delodajalec mora poročati in odtegniti ustrezne dajatve	Da, delodajalec mora poročati in odtegniti ustrezne dajatve, ne glede na to ali se strošek zaračuna ali ne	Da, delodajalec mora poročati in odtegniti ustrezne dajatve	
		Da - redni dohodek	Če zgoraj navedeni pogoji niso izpolnjeni, so opcije obdavčljive ob izvršitvi	Vrednost kupljenih delnic, zmanjšana za plačani znesek		35% nad 357.700 USD (257.970 EUR)	Da; delodajalec je dolžan odtegniti davek in prispevke			

Vir: The Taxation of Employee Stock Options. OECD Tax Policy Studies 2005, str. 41; The Global Executive, 2007; Global Individual Tax Handbook, 2007.

PRILOGA 6-2: Obravnava opcijskega dohodka za namene prispevkov za socialno varnost

Država	Dohodek iz delniških opcij kot dohodek iz zaposlitve	Stopnja prispevkov za socialno varnost - delodajalec	Delodajalčevi prispevki kot odbitna postavka	Stopnja prispevkov za socialno varnost - delojemalec	Delojemalčevi prispevki kot odbitna postavka (zmanjšanje davčne osnove)	Omejitev za plačilo prispevkov (delodajalec/delojemalec)	Opomba
Avstrija	Da	Redno plačilo: 21,83 % (enkratno plačilo, pod določenimi pogoji 21,33%)	Ne	Redno plačilo: 18,07 % (enkratno plačilo, pod določenimi pogoji 17,07%)	Da	Do maksimalnega zneska 4.020 EUR mesečno	
Belgija	Da; dohodek iz zaposlitve; samo od notranje vrednosti (razlike med izvršilno ceno in tržno vrednostjo ob izvršitvi)	35%; brez omejitev na znesek opcijskega dohodka		13,07%; brez omejitev	Da	Ne	Za delniške opcije, ki so obdavčene ob podelitvi , je del dohodka, ki ga sestavlja pavšalni znesek, ugotovljen na podlagi vrednosti delnic, oproščen plačila prispevkov. Če je izvršilna cena nižja od vrednosti delnic v trenutku podelitve ("opcije se splačajo") se od tega dela plačujejo prispevki. Če stroškov, ki se nanašajo na delniški opcijski načrt, ne nosi belgijski delodajalec (neposredno ali posredno), se lahko zavzame stališče, da se prispevki v Belgiji ne plačujejo. Pravila namreč določajo, da se samo od plače in drugih podobnih prejemkov, ki jih nosi belgijski delodajalec, plačujejo prispevki. Če belgijski delodajalec ne nosi nobenih stroškov v zvezi z načrtom, se prispevki ne plačajo, vendar davčni organ lahko takšnemu stališču oporeka.
Bolgarija	Da	18,00% - 18,7% (odvisno od ekonomske dejavnosti delodajalca)	Da	13%	Da	Dohodek 2.000 BGN mesečno	
Ciper	Da	6,3%	Da	6,3%	Da	48.048 EUR	
Češka	Da	Da, 34% (socialna varnost in zdravstveno zavarovanje)	Da	Da; 11% (socialna varnost in zdravstveno zavarovanje)	Ne	Da; 1.130.640 CZK (za oba)	letna omejitev, ki se spreminja vsako leto
Danska	Da	Ne	Ne	8%	Da	Ne	
Estonija	Ne	Če stroške opcijskega načrta nosi delodajalec ali so mu zaračunani, se štejejo kot boniteta v naravi. Delodajalec mora plačati prispevke po stopnji 33%. Prispevki se plačujejo tudi od zneska davka od dobička. Če delodajalec ne nosi stroškov, se prispevki ne plačujejo.	Da, odbitna postavka za namene davka od dobička, če delodajalec nosi stroške opcijskega načrta	Ne	Ne	Ne/ne	
Finska	Da	Ne, če se opcijski načrt kvalificira kot oproščen načrt	Ni relevantno. Če pa se prispevki plačajo, so odbitna postavka za namene davka od dobička	1,45% - za zdravstveno zavarovanje	1,45 % za zdravstveno zavarovanje ni odbitna postavka. Če se od dohodka iz delniških opcij plačujejo prispevki, plačani prispevki zmanjšujejo davčno osnovo	Ne/ne	Na splošno so opcije oproščene plačila prispevkov, v redkih primerih pa se od njih v celoti plačujejo prispevki
Francija	Ne - kvalificirani načrti Da (nekvalificirani načrti)	Odvisno od kategorije delodajalca in zaposlenega (v povprečju 45-50%)		Odvisno od kategorije delodajalca in zaposlenega (v povprečju 20-25%)	Da (razen 2,4% prispevka za socialno varnost - CSG)	Določeni prispevki imajo omejitve, drugi ne	Prispevki se ne plačujejo na opcije na podlagi kvalificiranih opcijskih načrtov
Grčija	Ni relevantno	Ni relevantno	Ni relevantno	Ni relevantno	Ni relevantno	Ni relevantno	Na podlagi stališča pristojnih organov se delniške opcije ne štejejo za dohodek iz zaposlitve za namene socialne varnosti in se torej od njih prispevki ne plačujejo.
Irska							
<i>Odobrene opcijske sheme</i>	Ne	Ni relevantno	Ni relevantno	Ni relevantno	Ni relevantno	Ni relevantno	
<i>Neodobrene opcijske sheme</i>	Ne	Ni relevantno	Ni relevantno	Ni relevantno	Ni relevantno	Ni relevantno	
Italija	Ne; od 25. 6. 2008 se od dohodka, ki se nanaša na izvršitev delniških opcij, prispevki ne plačujejo (na podlagi spremenjenega zakona).	Ni relevantno	Ni relevantno	Ni relevantno	Ni relevantno	Ni relevantno	
Latvija		24,09%	Da	9%	Da	Ne/ne	
Litva	Da	Da; 30,98%	Da	Da; 9%	Ne	Ne/ne	
Luksemburg	Da	Da - pokojninsko zavarovanje (8%) + bolezen (2,70% - posebnost za dohodek iz delniških opcij, sicer 2,95%). Za oboje omejitev na 100.599,26 EUR za leto 2009 - maksimalni znesek prispevkov + zavarovanje za nesreče od 0,43% do 5,92% + zdravje pri delu 0,11% + vzajemno zdravstveno varstvo 0,35% / 1,44% / 1,93% / 2,29%	Da	Da - pokojninsko zavarovanje (8%) + zavarovanje za bolezen (2,70% - posebnost za izredne dohodke kot so delniške opcije, sicer 2,95%). Za oboje omejitev na 100.599,26 EUR za leto 2009 - maksimalni znesek prispevkov je 10.759,41 EUR + 1,4% prispevka za vzdrževane osebe, neomejeno	Pokojninsko zavarovanje (8%) in zavarovanje za bolezen (2,7% - ali 2,95% za osnovne prejemke): odbitna postavka; Za prispevek za vzdrževane osebe: ni odbitna postavka	Da: 100.599,26 EUR za leto 2009 - maksimalni znesek prispevkov: 10.759,41 EUR; za prispevek za vzdrževane osebe ni omejitve	

se nadaljuje

PRILOGA 6-2: Obravnava opcijskega dohodka za namene prispevkov za socialno varnost

nadaljevanje

Država	Dohodek iz delniških opcij kot dohodek iz zaposlitve	Stopnja prispevkov za socialno varnost - delodajalec	Delodajalčevi prispevki kot odbitna postavka	Stopnja prispevkov za socialno varnost - delojemalec	Delojemalčevi prispevki kot odbitna postavka (zmanjšanje davčne osnove)	Omejitev za plačilo prispevkov (delodajalec/delojemalec)	Opomba
Madžarska	A) V primeru registriranega opcijskega načrta, če je delnica dvignjena z računa ali če delovno razmerje preneha v dveh koledarskih letih po zaključku leta, v katerem je bila delnica deponirana, se dohodek obravnava kot dohodek iz zaposlitve. B) Če so opcije podeljene izven registriranega programa in je opcija izvršena, se to šteje kot dohodek iz zaposlitve.	Da; 24% prispevek za pokojninsko zavarovanje in 5% za zdravstveno varstvo. Če madžarski delodajalec zagotovi delniške opcije, se plačujejo tudi 3% prispevek delodajalca in 1,5 % prispevek delojemalca in nadaljnjih 1,5 % za sklad za izobraževanje.		Da; 9,5% prispevek za pokojninsko zavarovanje do maksimalnega zneska 7.446.000 HUF (28.050 EUR) letno; 6% prispevek za zdravstveno varstvo. Če je dosežen kapitalski dobiček, se plača 14% prispevek za zdravstveno varstvo če letni znesek prispevkov še ni dosegel zneska 450.000 HUF (1.695 EUR).		9,5% prispevek za pokojninsko zavarovanje je omejen na 7.446.000 HUF (28.050 EUR) letno	
Malta	Da	Da; 10%	Da	Da; 10%	Da	Da; 10% tedenske plače zaposlenega do maksimalnega zneska prispevka 31,94 EUR tedensko	
Nemčija	Na splošno da	Da; približno 20%	Da	Da; približno 20%	Da; deloma	Da/da; letni znesek omejitve v odvisnosti od bruto dohodka iz zaposlitve	
Nizozemska	Da	Uporabljajo se različne stopnje, maksimalna osnova je 47.802 EUR	Da	31,15%, maksimalna osnova je 32.127 EUR	Ne	Da, vsi prispevki za socialno varnost so omejeni	
Poljska	Da, če je opcijski program element prejemkov zaposlenih ali če so stroški zaračunani poljskemu delodajalcu	Da, do 20,41% (do maksimalnega zneska 95.790 PLN (23.005 EUR))	Da	Da, do 13,71% (do maksimalnega zneska 95.790 PLN (23.005 EUR))	Da	Da, 95.790 PLN (23.005 EUR) v letu 2009	
Portugalska	Da	Da; za redno zaposlene - 23,75%, za člane določenih organov (angl. <i>Statutory Comission members</i>) - 21,25%	Ne	Da; za redno zaposlene - 11%, za člane določenih organov (angl. <i>Statutory Comission members</i>) - 10%	Ne; z določenimi izjemami (npr. za delavce v kmetijstvu obstajajo nižje prispevne stopnje: 23%, če zaposleni izpolnjujejo pogoje, 21% če jih ne	Ne; z določenimi izjemami: npr. za delavce v kmetijstvu obstajajo nižje prispevne stopnje: 9,5% če zaposleni izpolnjuje pogoje, 8% če jih ne	Če se za opcijsko nagrado lahko dokaže, da je "redna", ni obveznosti za prispevke
Romunija	Ni relevantno	Ni relevantno	Da, kjer je relevantno	Ni relevantno	Da, kjer je relevantno	Ne/Ne	
Slovaška	Da	Da; 25,2% prispevkov za socialno varnost; 10% za zdravstveno zavarovanje	Da	Da; 9,4% za socialno varnost; 4% za zdravstveno zavarovanje	Da	Da/da; minimalni znesek je minimalna plača (295,50 EUR); maksimalni znesek je večkratnik povprečne plače, odvisno od vrste zavarovanja (najvišji znesek 2.674,90 EUR)	
Slovenija	Da	Da; 16.1%	Da	Da; 22.1%	Da	Ne/ne	
Španija	Da	Da; 32% - različno glede na dejavnost podjetja	Ne	Da; 6,35%	Ne	Da. Mesečna osnova za prispevke je omejena na 3.166,20 EUR (za leto 2009)	
Švedska	Da	32.42% (v letu 2009)	Da	7%, z omejitvijo na 410.763 SEK (37.880 EUR)	Prispevki delojemalca za socialno varnost se v celoti odštejejo od davka	Ne za prispevke delodajalca/Da za prispevke delojemalca (410.763 SEK (37.880 EUR))	
Velika Britanija							
<i>Odobreni načrti</i>	Ne, če so opcije izvršene na odobren način	Ni relevantno	Ni relevantno	Ni relevantno	Ni relevantno	Ni relevantno	
<i>Neodobreni načrti</i>	Da, ob izvršitvi	Da; 12.8%, brez omejitev	Da	Za obdavčljivi dohodek do 4.524 GBP je stopnja 0%, za obdavčljivi dohodek med 4.524 and 34.840 GBP - 11% in za obdavčljivi dohodek nad 34.840 GBP je stopnja 1% na presežek	Ne; razen če je bil sklenjen sporazum, na podlagi katerega zaposleni plača delodajalčevo obveznost - to zmanjšuje davčno osnovo zavezanca	Ne za delodajalca, stopničasto za delojemalca	

se nadaljuje

PRILOGA 6-2: Obravnava opsijskega dohodka za namene prispevkov za socialno varnost

nadaljevanje

Država	Dohodek iz delniških opcij kot dohodek iz zaposlitve	Stopnja prispevkov za socialno varnost - delodajalec	Delodajalčevi prispevki kot odbitna postavka	Stopnja prispevkov za socialno varnost - delojemalec	Delojemalčevi prispevki kot odbitna postavka (zmanjšanje davčne osnove)	Omejitev za plačilo prispevkov (delodajalec/delojemalec)	Opomba
ZDA							
<i>Kvalificirani opsijski načrti</i>	Ne	Ni relevantno	Ni relevantno	Ni relevantno	Ni relevantno	Ni relevantno	
<i>Nekvalificirani opsijski načrti</i>	Da	FICA (angl. <i>Federal Insurance Contributions Act</i>): 6,20% (maksimalni prispevek znaša 6.621,60 USD (4.775 EUR) za leto 2009) Prispevek za zdravstvo: 1,45% (brez omejitev)	FICA: 6,20% (maksimalni prispevek znaša 6.621,60 USD (4.775 EUR) za leto 2009) Prispevek za zdravstvo: 1,45% (brez omejitev)	FICA: 6,20% (maksimalni prispevek znaša 6.621,60 USD (4.775 EUR) za leto 2009) Prispevek za zdravstvo: 1,45% (brez omejitev)	Ne	FICA se plačuje od dohodkov do 106.800 USD (77.020 EUR).	

Vir: *The Taxation of Employee Stock Options. OECD Tax Policy Studies 2005, str. 41; The Global Executive, 2007; Global Individual Tax Handbook, 2007.*

PRILOGA 6-3: Obdavčitev kapitalskih dobičkov

Država	Obdavčitev kapitalskih dobičkov				
	Trenutek obdavčitve	Davčna osnova	Stopnje	Možnost pobota kapitalskih izgub s kapitalskimi dobički	Opomba
Avstrija	Prodaja delnic	Razlika med prodajno ceno in "stroški pridobitve" (poštena tržna vrednost delnic na dan izvršitve)	Polovica standardne stopnje, če ima družbenik 1% delež ali več v katerem koli času v obdobju petih let pred prodajo; standardne stopnje, če ima družbenik v lasti manj kot 1% lastniški delež in če j obdobje med pridobitvijo in prodajo krajše od enega leta; davka ni, če obdobje lastništva preseže eno leto; letni oproščeni znesek 400 EUR	Da	
Belgija	Ni relevantno - ni obdavčitve kapitalskih dobičkov, če je prodaja delnic izvršena v okviru običajnega upravljanja privatnih sredstev posameznika				
Bolgarija	Prodaja delnic	Pozitivna razlika med prodajno ceno in nabavno ceno (nabavna cena je tržna cena delnic ob pridobitvi)	10%	Da, vendar samo v tekočem letu. Izgube ni možno prenašati v naslednja leta.	Kapitalski dobički od prodaje delnic borznih podjetij na bolgarski borzi so izključeni iz obdavčljivega dohodka.
Ciper	Ni davka na kapitalske dobičke, dosežene pri prodaji vrednostnih papirjev.				
Češka	Prodaja delnic	Presežek prihodkov od prodaje nad nabavno ceno (poštena tržna vrednost delnic ob izvršitvi), zmanjšana za stroške transakcije	Vključen v skupni dohodek in ustrezno obdavčen (15% stopnja)	Da; v okviru istega leta	Davek na kapitalske dobičke se ne plača, če posameznik proda delnice, ki jih je imel v lasti več kot šest mesecev pred prodajo in njegov delež v registriranem kapitalu / glasovalnih pravicah ni presegel 5% v 24 mesecih pred prodajo
Danska	Prodaja delnic; obdavčeno kot dividendni dohodek	Razlika med prodajno vrednostjo in pošteno tržno vrednostjo delnic na dan izvršitve	45% (od leta 2010 dalje predvidoma 42%)	Da. Za delnice, ki ne kotirajo, se izgube lahko pobotajo z dohodkom iz delnic. Za delnice, ki kotirajo, se izgube lahko pobotajo z dividendami in dobički na delnice, ki kotirajo. To velja ne glede na obdobje lastništva. Izbube se lahko prenašajo naprej neomejeno brez omejitev in ne glede na obdobje lastništva. Davčna vrednost negativnega dohodka iz delnic se lahko pobota s končnim davkom na preostali dohodek.	Prehodne določbe: kapitalski dobički so oproščeni, če so izpolnjeni naslednji pogoji: delnice so bile pridobljene pred 1. 1. 2006, zavezanec je imel delnice v lasti najmanj tri leta pred prodajo, tržna vrednost deleža pa ni presegla 136.600 DKK (18.335 EUR) na dan 31. 12. 2005; v tem primeru izgube niso odbitne
Estonija	Delnice pridobljene na podlagi delniških opcijskih načrtov so na splošno obdavčene ob prodaji	Razlika med prodajno ceno in stroški pridobitve. Če so bile delniške opcije obdavčene pri delodajalcu kot boniteta v naravi, se znesek, ki je bil obdavčen z davkom od dobička, lahko vključi v stroške pridobitve (pri zaposlenem) ob prodaji delnic	21% (v letu 2009)	Da; v istem letu. Če izguba pri prodaji delnic preseže dobiček, se lahko prenese v naslednja davčna obdobja. Izguba lahko zmanjšuje dobiček dosežen pri prodaji vrednostnih papirjev.	Estonska zakonodaja posebej ne obravnava obdavčitve delniških opcijskih načrtov. Vsak primer je treba analizirati ločeno, ker pogoji načrta lahko pomembno vplivajo na obdavčitev.
Finska	Prodaja delnic	Prihodki iz prodaje, zmanjšani za znesek, ki je večji a dejanski stroški pridobitve, povečani za dejanske stroške prodaje, ali b) izračunana (navidezna) cena ob pridobitvi, ki je (i) 20% prodajne cene, če ima zavezanec delnice v lasti manj kot 10 let ali (ii) 40% prodajne cene, če ima zavezanec delnice v lasti najmanj 10 let	28%	Da; v letu nastanka izgube ali v treh naslednjih letih	Kapitalski dobički niso obdavčeni, če prodajna cena vseh prodanih delnic in drugih obdavčljivih postavk v koledarskem letu ne presega 1.000 EUR. Prav tako kapitalske izgube niso odbitne, če strošek pridobitve vseh prodanih delnic in drugih obdavčljivih postavk v koledarskem letu ne presega 1.000 EUR
Francija					
Kvalificirani načrti (dobiček ob izvršitvi)	Prodaja	Tržna vrednost ob izvršitvi, zmanjšana za izvršilno ceno ter izvorni popust, ki je bil že obdavčen ob izvršitvi	2 scenarija: i) Delnice, prodane v dveh letih od izvršitve opcij, kjer so opcije izvršene 4 leta po podelitvi: Del dobička ob izvršitvi, ki je nižji ali enak 152.500 EUR, je obdavčen po pavšalni stopnji 44,6% (vključno z dodatnimi davki); del dobička ob izvršitvi, ki presega 152.500 EUR, je obdavčen po stopnji 54,6% (vključno z dodatnimi davki) ii) Delnice prodane več kot dve leti po izvršitvi opcij, kjer so bile opcije izvršene štiri leta po podelitvi (6 let v celoti): Del dobička ob izvršitvi, ki je nižji ali enak 152.500 EUR, je obdavčen po pavšalni stopnji 32,6% (vključno z dodatnimi davki), del dobička, ki presega 152.500 EUR, je obdavčen po stopnji 44,6% (vključno z dodatnimi davki). Kakršen koli dodatni dobiček je obdavčen po pavšalni stopnji 32,6%	Da; v istem letu.	
Kvalificirani načrti (kapitalski dobiček)	Prodaja	Prodajna cena, zmanjšana za vrednost delnic, pridobljenih ob izvršitvi	Kapitalski dobiček je obdavčen po pavšalni stopnji 30,1%	Da; v istem letu.	Kapitalski dobički niso obdavčeni, razen če bruto dohodki od prodaje delnic presežejo 25.730 EUR v koledarskem letu (podatek za leto 2009)
Nekvalificirani načrti	Prodaja	Prodajna cena, zmanjšana za vrednost delnic pridobljenih ob izvršitvi	Kapitalski dobiček je obdavčen po pavšalni stopnji 30,1%	Da; v istem letu.	Kapitalski dobički niso obdavčeni, razen če bruto dohodki od prodaje delnic presežejo 25.730 EUR v koledarskem letu (podatek za leto 2009)

Grčija	Prodaja delnic	Razlika med dohodki iz prodaje in tržno vrednostjo teh delnic, ki jo je imela ob podelitvi opcije	10% za delnice pridobljene od 1. 1. 2010. Treba pa je plačati 0,15% transakcijske takse za delnice, pridobljene pred 1. 1. 2010	Da; v istem letu.	Če je prejemnik rezident države, s katero ima Grčija sklenjeno konvencijo o izogibanju dvojnemu obdavčevanju, se davek na kapitalne dobičke na plačuje.
--------	----------------	---	---	-------------------	---

se nadaljuje

PRILOGA 6-3: Obdavčitev kapitalnih dobičkov

nadaljevanje

Država	Obdavčitev kapitalnih dobičkov				
Irska					
<i>Odobrene opcijske sheme</i>	Prodaja delnic	Razlika med prejetim zneskom in zneskom, plačanim za delnice (izvršilna cena)	25%; neobdavčeni znesek 1,270 EUR	Da, v istem letu ali prenos v naslednja leta	
<i>Neodobrene opcijske sheme</i>	Prodaja delnic	Razlika med prodajno vrednostjo (ponavadi tržna vrednost delnic na dan odtujitve) in tržno vrednostjo delnic na dan izvršitve delniške opcije	25%; neobdavčeni znesek 1,270 EUR	Da, v istem letu ali prenos v naslednja leta	
Italija	Prodaja delnic	Razlika med prihodki iz prodaje in izvršilno ceno ali zneskom, ki je bil že obdavčen kot dohodek iz zaposlitve	12,5% nadomestnega davka	Da; izgube se lahko pobotajo samo z bodočimi kapitalnimi dobički v petih letih	Zaposleni mora vključiti dobiček v svojo letno davčno napoved, da bi se lahko uporabila pavšalna obdavčitev ("standardni režim"). Če zaposleni pooblasti italijansko banko da v njegovem imenu upravlja z delnicami, bo banka izvršila davčni odtegljaj po stopnji 12,5% neposredno od kapitalnega dobička in zaposleni nima več nobenih drugih davčnih obveznosti.
Latvija	Prodaja delnic	Razlika med dohodki iz prodaje in izvršilno ceno	23%	Da; v istem letu.	
Litva	Prodaja delnic	Razlika med prodajno ceno in ceno ob pridobitvi delnic ni obdavčena, če ima zavezanec delnice več kot 365 dni in ima manj kot 10% delež. Če zaposleni proda delnice pred potekom tega obdobja, je dobiček obdavčen. Oprostitev ne velja, če se delnice prodajo nazaj podjetju, ki jih je izdalo.	15%	Da; v istem letu.	
Luksemburg	Prodaja delnic	Tržna vrednost, zmanjšana za stroške pridobitve (to je tržna vrednost delnic ob izvršitvi)	Standardna stopnja (progressivne stopnje do največ 38,95%)	Da; v istem letu.	Kapitalni dobički od nepomembnih deležev (10% ali manj) in ostalih vrednostnih papirjev niso obdavčeni, če so doseženi več kot šest mesecev po pridobitvi; sicer so obdavčeni po progressivnih stopnjah do največ 38,95% (v letu 2009)
Madžarska		A) Po priznani shemi se davek od kapitalnih dobičkov plača ob prodaji delnic po dveh letih, ko je bila pravica pridobljena. B) Izven priznane sheme se davek od kapitalnih dobičkov plača ob prodaji delnic. Prodajna cena, zmanjšana za ceno ob pridobitvi (izvršilna cena), zmanjšana za stroške transakcije (npr. borzne provizije)	25%; 20% če so kapitalni dobički doseženi s transakcijami na madžarski borzi ali borzah držav članic EU ali OECD (dohodek iz borznih transakcij). Treba pa je plačati še prispevek za zdravstveno varstvo, če je letni znesek plačanih prispevkov za zdravstveno varstvo nižji od 450.000 HUF (1.695 EUR), dokler se ta znesek ne doseže.	Da; v dveh letih v primeru transakcij, opravljenih na borzi	
Malta	Prenos delnic	Razlika med dohodki iz prodaje in tržno vrednostjo delnic ob izvršitvi	Obdavčljivi kapitalni dobički se prištejejo ostalim dohodkom in so skupaj z njimi obdavčeni po progressivnih davčnih stopnjah do največ 35%	Kapitalne izgube se lahko prenašajo v naslednja obdobja in zmanjšujejo bodoče kapitalne dobičke dokler izgube niso v celoti porabljene	
Nemčija	Prodaja delnic	Razlika med prodajno ceno in predhodno obdavčenim zneskom bonitete iz zaposlitve; če ima zavezanec v lasti najmanj 1% v kapitalu te družbe v katerem koli obdobju v predhodnih petih letih, je efektivno 60% kapitalnega dobička obdavčenega (obstajajo določene oprostitve)	Osebnostne davčne stopnje, če je zavezanec imel najmanj 1% delež v kapitalu te družbe v katerem koli obdobju v preteklih petih letih; sicer pavšalna davčna stopnja približno 26%.	Efektivno 60% kapitalne izgube zmanjšuje kapitalne dobičke ob določenih pogojih, če je zavezanec imel v lasti najmanj 1% kapitala te družbe v katerem koli obdobju v preteklih petih letih, sicer je pobot možen samo z isto vrsto dohodka (kapitalni dohodek)	
Nizozemska	Prodaja delnic	Izvršilna cena plus znesek, ki je bil že vključen v prejemke	25%	Da	Kapitalni dobički so na splošno oproščeni davka razen kapitalnih dobičkov, doseženih na podlagi pomembnega lastniškega deleža v družbi (5% delniškega kapitala)
Poljska	Prodaja delnic	Prodajna cena, zmanjšana za dohodek, ki je bil obdavčen ob izvršitvi	19%	Da, v 5 letih (v letu se lahko izkoristi največ 50% izgube)	

se nadaljuje

PRILOGA 6-3: Obdavčitev kapitalskih dobičkov

nadaljevanje

Država	Obdavčitev kapitalskih dobičkov				
Portugalska	Prodaja delnic	Razlika med dohodki iz prodaje in izvršilno ceno	10% avtonomna davčna stopnja. Če ima zavezanec delnice več kot 12 mesecev, so kapitalski dobički neobdavčeni.	Kapitalske izgube v določenem davčnem letu lahko zmanjšujejo kapitalske dobičke v dveh naslednjih letih, če se zavezanec odloči za obdavčitev celotnega dohodka	
Romunija	Prodaja delnic	Razlika med dohodki iz prodaje in izvršilno ceno, zmanjšana za morebitne stroške borzne provizije	16% davčni odtegljaj za kapitalske dobičke dosežene s prodajo v delniških družbah, ki ne kotirajo na borzi; 1% akontacije davka za dobičke od prodaje delnic družb, ki kotirajo na borzi (za delnice, ki jih ima zavezanec več kot 365 dni, je ta davek končni davek). Kratkoročni kapitalski dobički so vključeni v celotni dohodek, obdavčen po stopnji 16% rate (1% akontacije davka zmanjšuje končno davčno obveznost)	Da, kapitalske izgube zmanjšujejo dobičke iz podobnih prodaj v istem davčnem letu (ni možen prenos izgub v naslednja leta). Prenos izgub bo dovoljen od 1. 1. 2010	
Slovaška	Prodaja delnic	Prodajna cena, zmanjšana za stroške prodaje ter dohodek, ki je bil obdavčen ob izvršljivosti (tržna cena, zmanjšana za vsoto zagotovljene izvršilne cene in cene, ki jo zaposleni plača za opcijo)	Enotna davčna stopnja 19%	Ne; stroški, ki presegajo prodajno ceno delnic se ne upoštevajo. Možna pa je uveljavljati davčno izgubo iz naslova opravljanja dejavnosti pri davčni osnovi iz prodaje delnic v tekočem letu ali v petih davčnih obdobjih	
Slovenija	Prodaja delnic	Razlika med prihodki iz prodaje in primerljivo tržno ceno na dan izvršitve; upoštevajo se standardni stroški v znesku 1% vrednosti ob odsvovitvi in vrednosti ob pridobitvi (tržna vrednost delnic ob izvršitvi)	Odvisno od obdobja imetništva kapitala; 20% (do pet let), 15% (5 - 10 let), 10% (10-15 let), 5% (15-20 let), 0% (nad 20 let)	Da; v istem letu	
Španija	Prodaja delnic	Razlika med prodajno ceno in ceno ob pridobitvi	18%	Da; izgube se lahko prenašajo naprej štiri leta	
Švedska	Prodaja delnic	Razlika med dohodki iz prodaje in pošteno tržno vrednostjo delnic ob izvršitvi	30% (25% za delnice, ki ne kotirajo na borzi)	Da; pretežni del kapitalskih izgub, ki se razlikuje v odvisnosti od delnic, na katere se izguba nanaša, lahko zmanjšuje kapitalske dobičke	
Velika Britanija					
<i>Odobreni načrti</i>	Prodaja delnic	Razlika med prodajno vrednostjo in izvršilno ceno, če je bila izvršitev odobrena	Za vse odtujitve na ali po 6. 4. 2008 velja pavšalna davčna stopnja 18% ne glede na obdobje lastništva sredstva ali vrsto sredstva. Odpravljena je tudi indeksacija. Do 5. 4. 2008 so se uporabljala stara pravila, ki so omogočala olajšavo glede na obdobje imetništva delnic (npr. če je zavezanec imel sredstvo v lasti več kot 10 polnih let, je bilo obdavčenih 60% dobička). Za zaposlenega, ki je imel v lasti delnice delodajalca in je ostal zaposlen za največ dve leti, je bila učinkovita stopnja 10%. Sicer pa je davčna stopnja znašala 10, 20 ali 40%, odvisno od dobička, ki ja padel v določeni razred. Letni znesek oprostitve je znašal 9.600 GBP za davčno leto 2008/09.	Da; kapitalske izgube zmanjšujejo kapitalske dobičke v istem obdobju. Če izgube presežejo dobičke, se preostala izguba lahko prenaša naprej neomejeno obdobje. Kapitalske izgube ne morejo zmanjševati drugih dohodkov, razen v določenih primerih.	
<i>Neodobreni načrti</i>	Prodaja delnic	Razlika med prodajno vrednostjo in pošteno tržno vrednostjo delnic na dan izvršitve			
ZDA					
<i>Kvalificirani opcijski načrti</i>	Prodaja delnic	Razlika med prodajno ceno in ceno ob podelitvi			Delnice, pridobljene na podlagi kvalificiranega opcijskega načrta, ne smejo biti prodane v dveh letih od dneva podelitve in v enem letu od izvršitve. Če so delnice prodane pred iztekom zahtevanega obdobja imetništva, se kateri koli dobiček pri prodaji šteje kot običajni dohodek (iz zaposlitve).
<i>Nekvalificirani opcijski načrti</i>	Prodaja delnic	Razlika med prodajno ceno in pošteno tržno vrednostjo delnic ob izvršitvi	Maksimalna stopnja 15% na dolgoročne kapitalske dobičke (če ima zavezanec delnice več kot eno leto); Standardne davčne stopnje (do 35%) na kratkoročne kapitalske dobičke	Da, do določenega letnega zneska. Neizkoriščena izguba se lahko prenaša v naslednja davčna leta in zmanjšuje kapitalske dobičke do enakega letnega zneska	

Vir: The Taxation of Employee Stock Options. OECD Tax Policy Studies 2005, str. 41; The Global Executive, 2007; Global Individual Tax Handbook, 2007.

PRILOGA 7: Obravnava delniških opcij za namene davka od dobička (pri delodajalcu)

Država	Dohodek iz delniških opcij odbitna postavka za namene davka od dobička	Odbitek pogojevan s tem ali se delniške opcije izvršijo z lastnimi delnicami ali novo izdanimi delnicami	Odbitek pogojevan s katerikoli drugim kriterijem	Stopnja davka od dobička v letu 2009	Opomba
Avstrija	Da	Ne	Ne	25%	
Belgija	Da	Ne	Da	33,99%	
Bolgarija	Da	Ne	Boniteta iz delniških opcij se šteje kot obdavčljiv dohodek posameznika	10%	
Čiper	Da	Ne	Ne	10%	
Češka	Da, pod določenimi pogoji	Ne	Da; pravica do bonitete izhaja iz internih aktov delodajalca, sporazuma s sindikatom, pogodbe o zaposlitvi ali druge pogodbe	20%	
Danska	Da, razen če je davek odložen do prodaje delnic	Ne	Ne*	25%	* Odbitek ni možen, če se uporabijo določena pravila
Estonija	Da, če opcijske stroške nosi delodajalec	Ne	Ne	21/79	Če stroške delniškega opcijskega načrta nosi delodajalec, se stroški načrta štejejo kot boniteta v naravi. Če je boniteta obdavčena, je treba plačati davek od dobička na stroške, ki so nastali delodajalcu. Če delodajalec ne nosi stroškov, se davek od dobička ne plačuje.
Finska	Da		Določeni stroški, vključno s stroški pridobitve delnic in določeni administrativni stroški, nastali zaradi opcijskega načrta, se lahko štejejo kot odbitna postavka.	26%	
Francija	Da	Odbitek možen pod določenimi pogoji: odbitek ne more preseči dejansko nastalih stroškov glede na splošno pravilo, da je dohodek iz zaposlitve upravičenca sorazmeren opravljenim storitvam		33,33%	
Grčija	Da	Ne	Da, če obstaja ustrezna dokumentacija, ki podpira opcijski načrt in če se dogovor o zaračunavanju stroškov primerno izvaja	25%, davčna stopnja se bo vsako leto zniževala za eno odstotno točko do leta 2014 (za poslovna leta, ki se končajo 31. 12. 2010, 2011, 2012 in 2013 bo stopnja znašala 24%, 23%, 22% in 21%, od leta 2014 bo 20%)	
Irska					
<i>Odobrene opcijske sheme</i>	Da, če je izpolnjen eden od pogojev		Odbitek je možen za stroške zagotavljanja delniških opcij, če je izpolnjen eden od naslednjih pogojev: (i) podjetje pridobi (kupi) delnice, ki jih bo izročilo zaposlenim, po tržni ceni ali (ii) podjetje izvrši plačilo za izdane delnice povezanemu podjetju skladno z neodvisnim tržnim načelom	12,5%	
<i>Neodobrene opcijske sheme</i>	Da, če je izpolnjen eden od pogojev			12,5%	
Italija	Da; vendar trenutno potekajo razprave o možnosti odbitka stroškov za podjetja, ki uporabljajo MSRP	Ni relevantno	Ni relevantno	27,5%	Poleg 27,5% davčne stopnje se plačuje še davek po stopnji 3,9% od drugačne davčne osnove (npr. celotni stroški dela in odhodki financiranja niso odbitna postavka za namene te davčne stopnje)
Latvija	Da; od leta 2007 dalje	Ne	Da; boniteta mora biti obdavčena	15%	
Litva	Da	Ne	Ne	20%	
Luksemburg	Da	Ne	V primeru razvođenitve kapitala stroški niso odbitna postavka	28,59%	
Madžarska	Da	Ne	Ne	16% davek od dobička plus 4% dodatni davek	

se nadaljuje

nadaljevanje

PRILOGA 7: Obravnava delniških opcij za namene davka od dobička (pri delodajalcu)

Država	Dohodek iz delniških opcij odbitna postavka za namene davka od dobička	Odbitek pogojevan s tem ali se delniške opcije izvršijo z lastnimi delnicami ali novo izdanimi delnicami	Odbitek pogojevan s katerikoli drugim kriterijem	Stopnja davka od dobička v letu 2009	Opomba
Malta	Ne	Ni relevantno	Ni relevantno	35%	
Nemčija	Da; odvisno od tega, kako se opcija realizira (nove ali obstoječe delnice)	Da; obravnava kapitalnih odhodkov v primeru izdaje novih delnic je še vedno predmet diskusij, vendar se zdi, da večina podjetij pripoznava notranjo vrednost kot dohodek v obdobju delniških opcij. Pridobitev (nakup) obstoječih delnic na trgu ali strošek, ki ga delodajalcu zaračuna npr. matično podjetje, je odbitna postavka	Ne	Stopnja davka od dobička 15% + davek 7% - 17,2% (odvisno od lokalne skupnosti) + solidarnostni davek 5,5% (od davka od dobička); skupaj 23 - 33%	
Nizozemska	Ne	Ne		25,50%	
Poljska	Da	Ne	Odhodki, potrebni za doseganje dohodka, primerno dokumentirani	19%	
Portugalska	Ne	Ni relevantno	Ni relevantno	12,5% od davčne osnove do 12.500 EUR in 25% od davčne osnove, višje od 12.500 EUR	
Romunija	Ni dovoljen noben odbitek za razliko med tržno in izvršilno ceno	Ni relevantno	Ni relevantno	16%	
Slovaška	Ne obstajajo posebne določbe v zakonodaji, zato se uporabi splošno pravilo - odhodki, potrebni za pridobitev prihodkov, dokazano nastali in pripoznani v računovodskih razvidih do davčno priznani	Ne		19%	
Slovenija	Da, od leta 2007 dalje	Ne	Da, dohodek iz delniških opcij - boniteta mora biti obdavčena pri fizični osebi	21% (v letu 2009); 20% od leta 2010 dalje	
Španija	Da, če so izpolnjeni določeni pogoji	Ne	Odbitna postavka, ko je opcija izvršena	30%	
Švedska	Na splošno da	Na splošno ne	Strošek se mora nanašati na lastne zaposlene	26,3%	
Velika Britanija	Da, če so izpolnjeni določeni pogoji	Ne	Pogoji: delnice so navadne, v celoti vplačane in nevnovljive, morajo kotirati na priznani borzi, podelitev delnic mora ustrezati namenu družbe delodajalca, ki mora biti zavezanec za davek od dobička, pridobljene delnice morajo biti delnice podjetja delodajalca ali podjetja, ki je v času podelitve matično podjetje delodajalca, zaposleni mora biti zavezanec za davek v VB od opcijskega dohodka ali bi bil zavezanec, če bi bil rezident/običajni rezident v VB in bi se zaposlitev izvajala v VB	21%, če obdavčljivi dobiček znaša do 300.000, za obdavčljivi dobiček od 300.001 do 1.500.000 GBP stopnja znaša 29,75%, za obdavčljivi dobiček nad 1.500.000 pa 28%	Odbitek je možen, ko so delnice pridobljene oz. ko opcija postane izvršljiva oz. se izvrši, to je tedaj, ko nastane oz. bi nastala obveznost za plačilo davka (za upravičenca), če bi bil zaposleni zavezanec za plačilo davka v VB; znesek odbitka je enak razliki med vrednostjo delnice ob izvršitvi in zneskom, ki ga plača zaposleni, upošteva predhodno odbitne postavke na računovodski podlagi v obdobjih, ki so se končala pred 1. 1. 2003
ZDA	Da	Ne	Odbitek je možen za znesek, ki je bil obdavčen pri zaposlenemu v zvezi z delniškimi opcijami. Za napotene delavce, kjer je bil znesek dohodka v celoti ali delno odbitna postavka na domačih ali gostujočih lokacijah, formalni pisni sporazum ni potreben, da bi lahko zagotovili odbitek v ZDA za opcijski dohodek, izplačan zaposlenemu. Čeprav se ne zahteva, pa bi pisni sporazum o zaračunavanju stroškov zagotovil dodatno podporo v primeru pregleda davčnega organa. Odbitek pa ni možen za kvalificirane opcijske načrte ali kvalificirane delniške nakupne načrte, če so delnice prodane in je bil izpolnjen pogoj glede zahtevanega obdobja lastništva delnic	35%	

Vir: The Taxation of Employee Stock Options. OECD Tax Policy Studies 2005, str. 41; The Global Executive, 2007; Global Individual Tax Handbook, 2007.

PRILOGA 8: Zbirni rezultati izračunov učinkovitih davčnih stopenj za 15 držav članic EU ter ZDA

Belgija - znižane davčne ugodnosti (pogoji niso izpolnjeni)

Letni zaslužki v EUR	Zakonski stan	Nominalna vrednost podelitve v odstotkih od plače			
		10	33	50	100
30.000	Samski	16,7	16,7	16,7	16,7
	Poročen	16,7	16,7	16,7	16,7
	Poročen, 2 otroka	16,7	16,7	16,7	16,7
50.000	Samski	18,7	18,7	18,7	18,7
	Poročen	18,7	18,7	18,7	18,7
	Poročen, 2 otroka	18,7	18,7	18,7	18,7
100.000	Samski	19,5	19,5	19,5	19,5
	Poročen	19,5	19,5	19,5	19,5
	Poročen, 2 otroka	19,5	19,5	19,5	19,5

Belgija - znižane davčne ugodnosti (pogoji so izpolnjeni)

Letni zaslužki v EUR	Zakonski stan	Nominalna vrednost podelitve v odstotkih od plače			
		10	33	50	100
30.000	Samski	9,0	9,0	9,0	9,0
	Poročen	9,0	9,0	9,0	9,0
	Poročen, 2 otroka	9,0	9,0	9,0	9,0
50.000	Samski	10,0	10,0	10,0	10,0
	Poročen	10,0	10,0	10,0	10,0
	Poročen, 2 otroka	10,0	10,0	10,0	10,0
100.000	Samski	10,5	10,5	10,5	10,5
	Poročen	10,5	10,5	10,5	10,5
	Poročen, 2 otroka	10,5	10,5	10,5	10,5

Danska

Letni zaslužki v EUR	Zakonski stan	Nominalna vrednost podelitve v odstotkih od plače			
		10	33	50	100
30.000	Samski	60,0	60,0	60,0	60,0
	Poročen	60,0	60,0	60,0	60,0
	Poročen, 2 otroka	60,0	60,0	60,0	60,0
50.000	Samski	77,5	77,5	77,5	77,5
	Poročen	77,5	77,5	77,5	77,5
	Poročen, 2 otroka	77,5	77,5	77,5	77,5
100.000	Samski	77,5	77,5	77,5	77,5
	Poročen	77,5	77,5	77,5	77,5
	Poročen, 2 otroka	77,5	77,5	77,5	77,5

Nemčija

Letni zaslužki v EUR	Zakonski stan	Nominalna vrednost podelitve v odstotkih od plače			
		10	33	50	100
30.000	Samski	40,1	40,2	40,6	41,7
	Poročen	36,5	34,9	34,6	34,8
	Poročen, 2 otroka	14,7	24,3	26,5	29,2
50.000	Samski	42,9	41,3	39,6	38,2
	Poročen	32,5	30,4	28,3	27,0
	Poročen, 2 otroka	30,0	27,6	25,7	24,4
100.000	Samski	36,8	36,8	36,8	36,8
	Poročen	36,8	36,8	36,8	36,8
	Poročen, 2 otroka	36,8	36,8	36,8	36,8

Grčija - nekvalificirani opejski načrt

Letni zaslužki v EUR	Zakonski stan	Nominalna vrednost podelitve v odstotkih od plače			
		10	33	50	100
30.000	Samski	27,9	27,9	27,9	27,9
	Poročen	27,9	27,9	27,9	27,9
	Poročen, 2 otroka	27,9	27,9	27,9	27,9
50.000	Samski	27,9	27,9	27,9	27,9
	Poročen	27,9	27,9	27,9	27,9
	Poročen, 2 otroka	27,9	27,9	27,9	27,9
100.000	Samski	27,9	27,9	27,9	27,9
	Poročen	27,9	27,9	27,9	27,9
	Poročen, 2 otroka	27,9	27,9	27,9	27,9

Grčija - kvalificirani opcijski načrt

Letni zaslužki v EUR	Zakonski stan	Nominalna vrednost podelitve v odstotkih od plače			
		10	33	50	100
30.000	Samski	1,0	1,0	1,0	1,0
	Poročen	1,0	1,0	1,0	1,0
	Poročen, 2 otroka	1,0	1,0	1,0	1,0
50.000	Samski	1,0	1,0	1,0	1,0
	Poročen	1,0	1,0	1,0	1,0
	Poročen, 2 otroka	1,0	1,0	1,0	1,0
100.000	Samski	1,0	1,0	1,0	1,0
	Poročen	1,0	1,0	1,0	1,0
	Poročen, 2 otroka	1,0	1,0	1,0	1,0

Španija - opcijski načrt, s katerim se ne trguje (non-tradeable option plan)

Letni zaslužki v EUR	Zakonski stan	Nominalna vrednost podelitve v odstotkih od plače			
		10	33	50	100
30.000	Samski	30,5	31,6	33,3	35,0
	Poročen	30,5	31,6	33,3	35,0
	Poročen, 2 otroka	30,5	31,6	33,3	35,0
50.000	Samski	42,2	42,2	42,2	42,2
	Poročen	42,2	42,2	42,2	42,2
	Poročen, 2 otroka	42,2	42,2	42,2	42,2
100.000	Samski	44,4	44,4	44,4	44,4
	Poročen	44,4	44,4	44,4	44,4
	Poročen, 2 otroka	44,4	44,4	44,4	44,4

Francija - nekvalificirani opcijski načrt

Letni zaslužki v EUR	Zakonski stan	Nominalna vrednost podelitve v odstotkih od plače			
		10	33	50	100
30.000	Samski	27,1	41,4	41,4	41,8
	Poročen	21,9	21,9	21,9	36,2
	Poročen, 2 otroka	16,6	16,6	16,6	30,9
50.000	Samski	45,7	45,7	45,7	46,3
	Poročen	25,8	25,8	25,8	40,1
	Poročen, 2 otroka	21,9	21,9	21,9	36,2
100.000	Samski	50,8	50,8	50,5	50,0
	Poročen	29,8	44,1	43,7	43,7
	Poročen, 2 otroka	29,8	44,1	43,7	43,7

Francija - kvalificirani opcijski načrt

Letni zaslužki v EUR	Zakonski stan	Nominalna vrednost podelitve v odstotkih od plače			
		10	33	50	100
30.000	Samski	0,0	35,4	35,4	36,5
	Poročen	0,0	16,4	16,4	30,7
	Poročen, 2 otroka	0,0	10,0	10,0	24,8
50.000	Samski	40,1	40,1	40,1	40,4
	Poročen	21,1	21,1	21,1	35,4
	Poročen, 2 otroka	16,4	16,4	16,4	30,7
100.000	Samski	40,4	40,4	40,4	40,4
	Poročen	25,7	40,1	40,1	40,4
	Poročen, 2 otroka	25,7	40,1	40,1	40,4

Irsko - neodobreni opcijski načrt

Letni zaslužki v EUR	Zakonski stan	Nominalna vrednost podelitve v odstotkih od plače			
		10	33	50	100
30.000	Samski	30,2	36,1	37,8	39,5
	Poročen	14,4	20,3	22,0	26,3
	Poročen, 2 otroka	14,4	20,3	22,0	26,3
50.000	Samski	31,2	38,1	39,2	40,2
	Poročen	31,2	38,1	39,2	40,2
	Poročen, 2 otroka	31,2	38,1	39,2	40,2
100.000	Samski	36,2	39,7	40,2	40,7
	Poročen	36,2	39,7	40,2	40,7
	Poročen, 2 otroka	36,2	39,7	40,2	40,7

Irska - odobreni opcijski načrt

Letni zaslužki v EUR	Zakonski stan	Nominalna vrednost podelitve v odstotkih od plače			
		10	33	50	100
30.000	Samski	7,4	19,0	20,7	22,4
	Poročen	7,4	19,0	20,7	22,4
	Poročen, 2 otroka	7,4	19,0	20,7	22,4
50.000	Samski	14,0	21,0	22,0	23,0
	Poročen	14,0	21,0	22,0	23,0
	Poročen, 2 otroka	14,0	21,0	22,0	23,0
100.000	Samski	19,0	22,5	23,0	23,5
	Poročen	19,0	22,5	23,0	23,5
	Poročen, 2 otroka	19,0	22,5	23,0	23,5

Irska - SAYE opcijski načrt

Letni zaslužki v EUR	Zakonski stan	Nominalna vrednost podelitve v odstotkih od plače			
		10	33	50	100
30.000	Samski	9,6	16,9	18,0	18,0
	Poročen	9,6	16,9	18,0	18,0
	Poročen, 2 otroka	9,6	16,9	18,0	18,0
50.000	Samski	13,8	18,0	18,0	18,0
	Poročen	13,8	18,0	18,0	18,0
	Poročen, 2 otroka	13,8	18,0	18,0	18,0
100.000	Samski	17,0	18,0	18,0	18,0
	Poročen	17,0	18,0	18,0	18,0
	Poročen, 2 otroka	17,0	18,0	18,0	18,0

Italija - netrgovalni opcijski načrt (non-tradeable option plan)

Letni zaslužki v EUR	Zakonski stan	Nominalna vrednost podelitve v odstotkih od plače			
		10	33	50	100
30.000	Samski	37,1	40,6	41,1	41,6
	Poročen	37,1	40,6	41,1	41,6
	Poročen, 2 otroka	37,1	40,6	41,1	41,6
50.000	Samski	42,1	42,1	42,1	42,1
	Poročen	42,1	42,1	42,1	42,1
	Poročen, 2 otroka	42,1	42,1	42,1	42,1
100.000	Samski	39,2	39,2	39,2	39,2
	Poročen	39,2	39,2	39,2	39,2
	Poročen, 2 otroka	39,2	39,2	39,2	39,2

Italija - netrgovalni opcijski načrt z ugodnostmi (non-tradeable favourable option plan)

Letni zaslužki v EUR	Zakonski stan	Nominalna vrednost podelitve v odstotkih od plače			
		10	33	50	100
30.000	Samski	15,0	15,0	15,0	15,0
	Poročen	15,0	15,0	15,0	15,0
	Poročen, 2 otroka	15,0	15,0	15,0	15,0
50.000	Samski	15,0	15,0	15,0	15,0
	Poročen	15,0	15,0	15,0	15,0
	Poročen, 2 otroka	15,0	15,0	15,0	15,0
100.000	Samski	15,0	15,0	15,0	15,0
	Poročen	15,0	15,0	15,0	15,0
	Poročen, 2 otroka	15,0	15,0	15,0	15,0

Luksemburg - opcijski načrt (potential option plan)

Letni zaslužki v EUR	Zakonski stan	Nominalna vrednost podelitve v odstotkih od plače			
		10	33	50	100
30.000	Samski	22,1	22,9	23,6	25,6
	Poročen	8,8	9,6	9,9	11,1
	Poročen, 2 otroka	8,8	9,6	9,9	11,1
50.000	Samski	28,0	28,0	28,0	28,0
	Poročen	18,0	19,0	19,6	21,4
	Poročen, 2 otroka	18,0	19,0	19,6	21,4
100.000	Samski	28,0	28,0	28,0	28,0
	Poročen	28,0	28,0	28,0	28,0
	Poročen, 2 otroka	28,0	28,0	28,0	28,0

Nizozemska - brezpogojni opcjski načrt

Letni zaslužki v EUR	Zakonski stan	Nominalna vrednost podelitve v odstotkih od plače			
		10	33	50	100
30.000	Samski	22,5	22,5	22,5	22,5
	Poročen	22,5	22,5	22,5	22,5
	Poročen, 2 otroka	22,5	22,5	22,5	22,5
50.000	Samski	26,1	26,1	26,1	26,1
	Poročen	26,1	26,1	26,1	26,1
	Poročen, 2 otroka	26,1	26,1	26,1	26,1
100.000	Samski	26,1	26,1	26,1	26,1
	Poročen	26,1	26,1	26,1	26,1
	Poročen, 2 otroka	26,1	26,1	26,1	26,1

Nizozemska - pogojni opcjski načrt

Letni zaslužki v EUR	Zakonski stan	Nominalna vrednost podelitve v odstotkih od plače			
		10	33	50	100
30.000	Samski	36,3	36,3	36,3	36,3
	Poročen	36,3	36,3	36,3	36,3
	Poročen, 2 otroka	36,3	36,3	36,3	36,3
50.000	Samski	42,1	42,1	42,1	42,1
	Poročen	42,1	42,1	42,1	42,1
	Poročen, 2 otroka	42,1	42,1	42,1	42,1
100.000	Samski	42,1	42,1	42,1	42,1
	Poročen	42,1	42,1	42,1	42,1
	Poročen, 2 otroka	42,1	42,1	42,1	42,1

Avstrija - netrgovalni opcjski načrt

Letni zaslužki v EUR	Zakonski stan	Nominalna vrednost podelitve v odstotkih od plače			
		10	33	50	100
30.000	Samski	35,3	31,2	30,6	30,0
	Poročen	35,3	31,2	30,6	30,0
	Poročen, 2 otroka	35,3	31,2	30,6	30,0
50.000	Samski	29,5	29,5	29,8	32,9
	Poročen	29,5	29,5	29,8	32,9
	Poročen, 2 otroka	29,5	29,5	29,8	32,9
100.000	Samski	35,9	35,9	35,9	35,9
	Poročen	35,9	35,9	35,9	35,9
	Poročen, 2 otroka	35,9	35,9	35,9	35,9

Avstrija - preferencialni opcjski načrt

Letni zaslužki v EUR	Zakonski stan	Nominalna vrednost podelitve v odstotkih od plače			
		10	33	50	100
30.000	Samski	23,4	20,3	19,8	19,2
	Poročen	23,4	20,3	19,8	19,2
	Poročen, 2 otroka	23,4	20,3	19,8	19,2
50.000	Samski	18,7	18,7	18,7	21,9
	Poročen	18,7	18,7	18,7	21,9
	Poročen, 2 otroka	18,7	18,7	18,7	21,9
100.000	Samski	22,8	22,8	26,4	31,1
	Poročen	22,8	22,8	26,4	31,1
	Poročen, 2 otroka	22,8	22,8	26,4	31,1

Portugalska

Letni zaslužki v EUR	Zakonski stan	Nominalna vrednost podelitve v odstotkih od plače			
		10	33	50	100
30.000	Samski	24,4	33,8	33,8	34,2
	Poročen	17,2	23,8	25,6	28,6
	Poročen, 2 otroka	17,2	23,8	25,6	28,6
50.000	Samski	27,3	38,1	38,4	39,0
	Poročen	24,4	33,8	33,8	33,8
	Poročen, 2 otroka	24,4	33,8	33,8	33,8
100.000	Samski	39,7	39,7	39,7	39,7
	Poročen	37,8	38,5	38,8	39,3
	Poročen, 2 otroka	37,8	38,5	38,8	39,3

Finska

Letni zasluški v EUR	Zakonski stan	Nominalna vrednost podelitve v odstotkih od plače			
		10	33	50	100
30.000	Samski	46,2	48,9	49,3	49,7
	Poročen	46,2	48,9	49,3	49,7
	Poročen, 2 otroka	46,2	48,9	49,3	49,7
50.000	Samski	50,1	50,8	52,2	53,7
	Poročen	50,1	50,8	52,2	53,7
	Poročen, 2 otroka	50,1	50,8	52,2	53,7
100.000	Samski	55,1	55,1	55,1	55,1
	Poročen	55,1	55,1	55,1	55,1
	Poročen, 2 otroka	55,1	55,1	55,1	55,1

Švedska

Letni zasluški v EUR	Zakonski stan	Nominalna vrednost podelitve v odstotkih od plače			
		10	33	50	100
30.000	Samski	46,4	54,2	55,0	54,1
	Poročen	46,4	54,2	55,0	54,1
	Poročen, 2 otroka	46,4	54,2	55,0	54,1
50.000	Samski	56,7	56,7	56,7	56,7
	Poročen	56,7	56,7	56,7	56,7
	Poročen, 2 otroka	56,7	56,7	56,7	56,7
100.000	Samski	56,7	56,7	56,7	56,7
	Poročen	56,7	56,7	56,7	56,7
	Poročen, 2 otroka	56,7	56,7	56,7	56,7

Velika Britanija - neodobreni opcijski načrt

Letni zasluški v EUR	Zakonski stan	Nominalna vrednost podelitve v odstotkih od plače			
		10	33	50	100
30.000	Samski	23,0	19,3	18,1	17,0
	Poročen	23,0	19,3	18,1	17,0
	Poročen, 2 otroka	23,0	19,3	18,1	17,0
50.000	Samski	15,8	15,8	19,5	24,1
	Poročen	15,8	15,8	19,5	24,1
	Poročen, 2 otroka	15,8	15,8	20,9	27,2
100.000	Samski	28,7	28,7	28,7	28,7
	Poročen	28,7	28,7	28,7	28,7
	Poročen, 2 otroka	28,7	28,7	28,7	28,7

Velika Britanija - odobreni opcijski načrt

Letni zasluški v EUR	Zakonski stan	Nominalna vrednost podelitve v odstotkih od plače			
		10	33	50	100
30.000	Samski	0,0	0,0	0,0	0,0
	Poročen	0,0	0,0	0,0	0,0
	Poročen, 2 otroka	0,0	0,0	0,0	0,0
50.000	Samski	0,0	0,0	0,0	0,0
	Poročen	0,0	0,0	0,0	0,0
	Poročen, 2 otroka	0,0	0,0	0,0	0,0
100.000	Samski	0,0	0,0	0,0	0,0
	Poročen	0,0	0,0	0,0	0,0
	Poročen, 2 otroka	0,0	0,0	0,0	0,0

Velika Britanija - SAYE opcijski načrt

Letni zasluški v EUR	Zakonski stan	Nominalna vrednost podelitve v odstotkih od plače			
		10	33	50	100
30.000	Samski	0,0	0,0	0,0	0,0
	Poročen	0,0	0,0	0,0	0,0
	Poročen, 2 otroka	0,0	0,0	0,0	0,0
50.000	Samski	0,0	0,0	0,0	0,0
	Poročen	0,0	0,0	0,0	0,0
	Poročen, 2 otroka	0,0	0,0	0,0	0,0
100.000	Samski	0,0	0,0	0,0	0,0
	Poročen	0,0	0,0	0,0	0,0
	Poročen, 2 otroka	0,0	0,0	0,0	0,0

Velika Britanija - EMI načrt

Letni zaslužki v EUR	Zakonski stan	Nominalna vrednost podelitve v odstotkih od plače			
		10	33	50	100
30.000	Samski	0,0	0,0	0,0	0,0
	Poročen	0,0	0,0	0,0	0,0
	Poročen, 2 otroka	0,0	0,0	0,0	0,0
50.000	Samski	0,0	0,0	0,0	0,0
	Poročen	0,0	0,0	0,0	0,0
	Poročen, 2 otroka	0,0	0,0	0,0	0,0
100.000	Samski	0,0	0,0	0,0	2,2
	Poročen	0,0	0,0	0,0	2,2
	Poročen, 2 otroka	0,0	0,0	0,0	2,2

ZDA - nekvalificirani opcijski načrt

Letni zaslužki v EUR	Zakonski stan	Nominalna vrednost podelitve v odstotkih od plače			
		10	33	50	100
30.000	Samski	24,5	24,5	24,5	24,5
	Poročen	24,5	24,5	24,5	24,5
	Poročen, 2 otroka	24,5	24,5	24,5	24,5
50.000	Samski	24,5	24,5	24,5	29,8
	Poročen	24,5	24,5	24,5	27,3
	Poročen, 2 otroka	24,5	24,5	24,5	25,2
100.000	Samski	26,4	26,4	26,4	26,4
	Poročen	26,4	26,4	26,4	26,4
	Poročen, 2 otroka	26,4	26,4	26,4	26,4

ZDA - kvalificirani opcijski načrt

Letni zaslužki v EUR	Zakonski stan	Nominalna vrednost podelitve v odstotkih od plače			
		10	33	50	100
30.000	Samski	18,0	18,0	18,0	18,0
	Poročen	18,0	18,0	18,0	18,0
	Poročen, 2 otroka	18,0	18,0	18,0	18,0
50.000	Samski	18,0	19,0	20,7	22,4
	Poročen	18,0	18,0	19,8	21,9
	Poročen, 2 otroka	18,0	18,0	18,5	21,2
100.000	Samski	24,0	24,0	24,0	24,0
	Poročen	24,0	24,0	24,0	24,0
	Poročen, 2 otroka	24,0	24,0	24,0	24,0

Vir: *Effective Tax Rates on Employee Stock Options in the European Union and the USA, 2003, str. 9-36.*

PRILOGA 9: Slovarček tujih izrazov

Allocation rule	Razporeditveno pravilo, na podlagi katerega se dohodek iz delniških opcij (dohodek iz zaposlitve) pripiše storitvam, opravljenim v posamezni državi v sorazmerju s številom dni, ko se je zaposlitev opravljala v tej državi, glede na skupno število dni, ko se je zaposlitev, ki je bila podlaga za dodelitev delniških opcij, opravljala
American option	Ameriška opcija – opcija, ki se lahko izvrši v določenem obdobju
At arm's length principle	Neodvisno tržno načelo, ki ga morajo upoštevati povezana podjetja v medsebojnih transakcijah
Broad based stock options plans	Delniški opcijski načrti, kjer so opcije podeljene vsem zaposlenim
Call option	Nakupna opcija, ki daje upravičencu pravico, ne pa obveznosti, do nakupa delnic podjetja po vnaprej določeni ceni pred iztekom določenega dne ali na določen dan
Cash/accrual principle	Načelo evidentiranja poslovnih dogodkov na podlagi plačil ali na podlagi nastanka poslovnih dogodkov
Compensation committee	Komisija za prejemke, ki oblikuje politiko nagrajevanja zaposlenih v podjetju
Controlled/Uncontrolled transaction	Povezana/prosta transakcija
Controlled/Uncontrolled enterprise	Povezano/neodvisno podjetje
Corporate governance	Vodenje in upravljanje gospodarskih družb
Cost contribution Agreement (CCA)	Sporazum o delitvi stroškov med povezanimi podjetji
Deferred remuneration	Odloženo plačilo – plačilo dohodka se ne izvrši v običajnem časovnem obdobju, ampak je odloženo v prihodnost, odložena pa je tudi davčna obveznost. Delniške opcije so tipična oblika odloženega plačila
Departure/exit tax	Izstopni davek, ki se odmeri, ko fizična oseba preneha biti rezident; v državi EU je ta davek v nasprotju z načelom prostega pretoka ljudi in kapitala
Effective rate of tax	Efektivna davčna stopnja – odstotno razmerje med dokončno davčno obveznostjo zavezanca in njegovo bruto osnovo, pred upoštevanjem davčnih olajšav ali drugih ugodnosti
ESOP – Employee Stock Options Plan	Delniški opcijski načrt
ESOP – Employee Stock-Ownership Plan	Načrt lastništva zaposlenih
Equity capital	Lastniški kapital
European option	Evropska opcija – opcija, ki se lahko izvrši samo ob zapadlosti (na točno določen dan)

Exercise	Izvršitev opcijske pravice (trenutek, ko upravičenec kupi delnice)
Grant price	Cena ob podelitvi opcije – ponavadi tržna cena delnic v trenutku, ko je opcija podeljena
Holding period	Obdobje imetništva/lastništva delnic
Incentive stock option	Delniška opcija z davčno spodbudo (v ZDA imajo te opcije ugodnejšo davčno obravnavo, obdavčen je samo kapitalski dobiček)
In the money option	Opcija pri denarju – opcija za nakup delnic, katerih izvršilna cena je nižja od trenutne tržne cene delnic (tedaj je opcijo smiselno izvršiti, saj ima upravičenec dobiček)
Intrinsic value	Notranja vrednost
Management fee	Stroški upravljanja in poslovanja
Mutual agreement procedure	Postopek skupnega dogovora (na podlagi 25. člena Vzorčne konvencije OECD), ki je na voljo davčnim zavezancem, kadar menijo, da konvencija ni bila pravilno uporabljena
Out of money option	Opcija pod vodo – opcija za nakup delnic, katerih trenutna tržna cena je nižja od izvršilne cene, po kateri lahko upravičenci kupijo delnice
Non-qualified stock options/ Non-statutory stock option plans	Nekvalificirane delniške opcije/neodobreni delniški opcijski načrti
Phantom stock plan	Navidezni opcijski načrt, na podlagi katerega zaposleni dobi obljubo bodočega plačila, katerega znesek se določi na podlagi fiktivnega nakupa delnic v določenem času; plačilo je povezano s spremembo vrednosti delnic v določenem obdobju
Put option	Prodajna opcija – opcija, ki upravičencu daje pravico, ne pa obveznosti, do prodaje delnice po vnaprej določeni ceni pred iztekom določenega dne ali na dan, ko se opcija izteče
Restricted stock	Delnice z omejitvijo (delnic ni mogoče prodati določeno obdobje)
Qualified stock options	Kvalificirane delniške opcije
Stock appreciation Rights (SAR's)	Pravice do denarnega izplačila zaradi povečanja vrednosti delnic
Strike/exercise price	Izvršilna cena – cena, po kateri lahko upravičenec kupi opcijo; ponavadi je enaka tržni ceni ob podelitvi
Underlying share	Delnice, na katere se opcije nanašajo
Vesting	Izvršljivost
Vesting period/blocking period	Obdobje neizvršljivosti/zaporno obdobje (obdobje, ko ni mogoče izvršiti opcijske pravice)
Volatility	Spremenljivost/nihajnost (ponavadi v povezavi s ceno delnice)
Warrants	Nakupni boni za nakup delnic podjetja (tudi opcijski vrednostni papirji)

PRILOGA 10: Seznam pogosto uporabljenih kratic

CFA	Committee on Fiscal Affairs – Komisija za davčna vprašanja pri OECD
FASB	Financial Accounting Standards Board – Odbor za računovodske standarde v ZDA
DURS	Davčna uprava Republike Slovenije
IASB	International Accounting Standards Board – Odbor za pojasnjevanje MRS
IFA	International Fiscal Association – Mednarodno davčno združenje
OECD	Organization for Economic Cooperation and Development – Organizacija za ekonomsko sodelovanje in razvoj
OZ	Obligacijski zakonik
MRS	Mednarodni računovodski standardi
MSRP	Mednarodni standardi računovodskega poročanja
NCEO	The National Centre for Employee Ownership – Ameriški nacionalni center za delavsko lastništvo
SRS	Slovenski računovodski standardi
ZČNS	Združenje članov nadzornih svetov
ZDavP-2	Zakon o davčnem postopku
ZDDPO-2	Zakon o davku od dohodkov pravnih oseb
ZDoh-2	Zakon o dohodnini
ZGD-1	Zakon o gospodarskih družbah
ZM	Združenje Manager
ZPIZ-1-UPB4	Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju – uradno prečiščeno besedilo
ZPSV	Zakon o prispevkih za socialno varnost